N:o 10.

Ank. till Riksd. kansli den 1 mars 1904, kl. 4 e. m.

Utlåtande, angående regleringen af utgifterna under riksstatens nionde hufvudtitel, innefattande anslagen till jordbruksdepartementet.

(I. A.)

Ordinarie anslag.

Landtbruksstyrelsen.

1:o) I den till Riksdagen den 14 januari 1904 aflåtna proposition angående statsverkets tillstånd och behof har Kungl. Maj:t i punkten 1) under nionde hufvudtiteln föreslagit Riksdagen att höja det å staten för landtbruksstyrelsen upptagna anslag till extra biträden, vikariatsersättning och expenser från 6,000 kronor till 9,000 kronor eller med 3,000 kronor. *Ang. höjning af landtbruksstyrelsens expensanslag.* [1.]

I detta ärende har departementschefen till statsrådsprotokollet öfver jordbruksärenden den 12 sistlidne januari anfört följande:

»Vid landtbruksstyrelsens inrättande år 1889 upptogs i styrelsens stat ett anslag till extra biträden, vikariatsersättning och expenser med ett belopp af 5,000 kronor. Då emellertid samma anslag hvarje år utvisade brist, som år 1896 uppgick till inemot 600 kronor, gjorde landtbruksstyrelsen uti underdånig skrifvelse den 30 oktober 1897, i sammanhang med väckt förslag om omorganisation af styrelsen, framställning därom, att nämnda anslag måtte ökas. Styrelsen beräknade därvid den ökning, som vore erforderlig, till 5,000 kronor, hvaraf 3,500 kronor till tryckning af meddelanden från styrelsen, 1,000 kronor för hand-

hafvande af registrators- och aktuariegöromålen samt förekommande af sådan brist å anslaget, som enligt det föregående uppstått, och 500 kronor till inkallande af en landtbruksstipendiat till tjänstgöring å öfveringenjörens afdelning.

Som emellertid medel för tryckning af styrelsens meddelanden syntes kunna utan olägenhet fortfarande såsom dittills beredas genom ansökning hos Eders Kungl. Maj:t, när behof i sådant afseende uppstode, samt det syntes vara mindre lämpligt att i staten för styrelsen beräkna visst belopp för inkallande af landtbruksstipendiater till tjänstgöring i styrelsen, då det uppgifna ändamålet icke stode i direkt samband med styrelsens organisation, fann Eders Kungl. Maj:t icke skäl att i vidare mån göra framställning till Riksdagen om höjande af landtbruksstyrelsens expensanslag, än att Eders Kungl. Maj:t, enär det visat sig, att expensanslaget varit otillräckligt, så att brist för hvarje år uppstått, och då de anförda skälen för ökning af den för registrators- och aktuariegöromålens uppehållande utgående ersättning syntes vara mycket afsevärda, föreslog 1898 års Riksdag att bevilja en förhöjning af berörda expensanslag med 1,000 kronor eller till 6,000 kronor. Detta förslag blef af Riksdagen godkändt.

Emellertid hade under tiden bristen å expensanslaget ytterligare ökats, så att den enligt landtbruksstyrelsens räkenskaper vid 1898 års slut uppgick till 836 kronor 50 öre. Vid slutet af år 1899, från och med hvilket år förhöjningen af anslaget inträdde, hade bristen visserligen nedgått till 316 kronor 39 öre och vid 1900 års utgång till 195 kronor 53 öre, men då bristen under åren 1901 och 1902 ånyo ökades, så att den vid förstnämnda års slut uppgick till 976 kronor 12 öre och vid 1902 års slut till 1,883 kronor 85 öre, ingick landtbruksstyrelsen den 4 februari 1903 till Eders Kungl. Maj:t med underdånig framställning om anvisande af medel till täckande af bristen vid 1901 års slut. Denna framställning blef af Eders Kungl. Maj:t den 13 i samma månad på det sätt bifallen, att, utöfver det i landtbruksstyrelsens stat uppförda anslag till extra biträden, vikariatsersättning och expenser, till styrelsens förfogande ställdes ett belopp af 976 kronor 12 öre att mot redovisningsskyldighet användas till de med nämnda anslag afsedda ändamål.

Nu har landtbruksstyrelsen i underdånig skrifvelse den 28 november nästlidna år gjort framställning om vidtagande af åtgärder för en ytterligare höjning af styrelsens expensanslag; och har styrelsen därvid anfört följande.

Oaktadt de af Eders Kungl. Maj:t genom ofvanberörda nådiga

beslut den 13 februari 1903 anvisade medel af landtbruksstyrelsen lyfts och ingått i styrelsens räkenskaper för samma år, utvisade dessa den 28 november 1903 en brist af 1,499 kronor 87 öre, hvilken brist vid årets slut måste antagas komma att ökas till minst 2,000 kronor. Styrelsen hade därför sett sig nödsakad att i särskild underdånig skrifvelse sistnämnda dag hemställa, att till betäckande af sagda brist å styrelsens expensanslag måtte anvisas och ställas till styrelsens förfogande ett belopp af 2,000 kronor.

Anledningen därtill, att styrelsens expensanslag, äfven sedan ökningen af detsamma ägt rum, visat brist, framginge tydligen af styrelsens räkenskaper, hvilka utvisade, att utgifterna från år 1899 till år 1902 ökats för extra biträden och renskrifning med omkring 1,000 kronor eller från 2,666 kronor till 3,504 kronor 22 öre, för skrifmaterialier med omkring 200 kronor eller från 438 kronor 26 öre till 652 kronor 26 öre, för telegram och telefonsamtal med omkring 100 kronor eller från 23 kronor 75 öre till 117 kronor 75 öre, för tryckning af cirkulär m. m. med omkring 400 kronor eller från 877 kronor 69 öre till 1,210 kronor 45 öre samt för ved och lyshållning med omkring 100 kronor eller från 664 kronor 4 öre till 753 kronor 35 öre.

Sammanlagda beloppet af denna ökning i styrelsens utgifter utgjorde omkring 1,800 kronor. Såsom ofvan blifvit framhållet, hade emellertid under år 1903 utgifterna för sagda ändamål ytterligare stegrats, hvilket berodde på den fortgående utvecklingen af styrelsens verksamhet, i det att, förutom att antalet af sådana ärenden, hvilka före år 1899 tillhört styrelsen, vuxit, nya slag af ärenden under de senare åren tillkommit.

I förstnämnda afseende ville styrelsen särskildt framhålla, att till följd af frostminskningsfondens ökning från 300,000 kronor år 1898 till 500,000 kronor år 1903 arbetet inom styrelsen för handläggningen af dylika ärenden betydligt ökats samt att samma förhållande i afseende å ärenden angående lån från odlingslånefonden inträffat, hvilket åter berott på de förändrade villkor för lånens åtnjutande, som år 1901 beviljats, och visat sig däruti, att, medan från odlingslånefonden år 1898 utgått lån till belopp af 322,630 kronor, sammanlagda lånebeloppet år 1902 utgjorde 948,650 kronor. Visserligen hade med anlitande af medel, som af Eders Kungl. Maj:t för hvarje år särskildt anvisats, en landtbruksstipendiat varit inkallad till tjänstgöring å öfveringenjörens afdelning för att biträda vid beredningen af nämnda slag af ärenden, men detta hade naturligtvis icke minskat arbetet för ärendenas expedierande. Vidare hade ärenden angående åtgärder till tuber-

kulosens utrotande ur ladugårdarna under denna tid i hög grad tilltagit, hvilket framginge däraf, att antalet ärenden på föredragandens af dessa ärenden afdelning höjts från 2,782 år 1898 till 3,754 år 1902. Dessutom hade ärenden angående byggande i kungsådra i afsevärd grad vuxit och förorsakat ganska betydligt arbete.

Såsom ärenden af mera betydande art, hvilka sedan år 1898 tilldelats landtbruksstyrelsen, syntes böra nämnas ärenden angående åtgärder till höjande af det mindre jordbruket, åtgärder till torfindustriens befrämjande, hafsfisket vid rikets västra kuster, afvelscentra samt riksstambokens öfver svensk ayrshireboskap upprättande och fortsatta utgifvande. Härvid borde särskildt framhållas de ärenden, hvilka afsåge torfindustriens befrämjande, och det arbete, som förorsakats däraf, att under styrelsens omedelbara ledning utförts profningar af torfmaskiner och redskap samt försök med tillverkning af torf vid Koskivara, äfvensom däraf, att de under styrelsen arbetande tjänstemän på grund af nyheten i hela denna administrationsgren måst arbeta under styrelsens ständiga tillsyn och ledning. Dessa ärenden komme gifvetvis att under den närmaste framtiden ytterligare ökas, hvilket äfven syntes blifva fallet med ärenden angående hafsfisket vid rikets västra kuster, hvilka ärenden först genom nådiga kungörelsen den 26 juni 1903 öfverflyttats till landtbruksstyrelsen och därigenom för första gången kommit att handläggas af ett centralt ämbetsverk, hvari fackkunskap i detta afseende funnes företrädd.

Till styrelsens disposition hade alltsedan början af styrelsens verksamhet varit ställdt ett årligt anslag om 1,000 kronor till fiskeförsök, hvilket på grund af expensanslagets otillräcklighet måst anlitas äfven för sådana utgifter för fiskeriinspektörens afdelning, som eljest bort gäldas af expensanslaget. Då emellertid ett sådant användande af anslaget till fiskeförsök hindrade vidtagandet af åtgärder för det med anslaget egentligen afsedda ändamål, syntes, då fråga vore om höjning af styrelsens expensanslag, äfven denna fråga böra tagas i betraktande.

Då genom hvad i det föregående blifvit anfördt borde kunna anses ådagalagdt, att äfven med den ytterst sparsamma hushållning med styrelsens expensanslag, som förekommit, anslaget för närvarande visat sig otillräckligt för ändamålet och att den brist, som för närvarande funnes å expensanslaget, icke kunde sättas lägre än till 2,000 kronor, samt härtill komme, dels att anslaget till fiskeförsök icke vidare borde användas för utgifter, som tillhörde styrelsens expensanslag, dels att vissa utgifter, såsom för ved och lyshållning samt renhållning och städning af styrelsens ämbetslokal, därigenom att styrelsen från och med

hösten 1902 erhållit en större sådan, hädanefter måste komma att utgå med högre belopp, dels ock att genom styrelsens öfvertagande af åtskilliga nya ärenden, på sätt i det föregående omförmälts, styrelsens utgifter för extra biträden och renskrifning samt skrifmaterialier måste komma att under den närmaste framtiden än ytterligare ökas, ansåge landtbruksstyrelsen, att den höjning af styrelsens expensanslag, som på grund af dessa förhållanden påkallades, icke borde beräknas lägre än till 3,000 kronor.»

Då departementschefen ansåge landtbruksstyrelsens omförmälda utredning till fullo ådagalägga, att styrelsens expensanslag vore för knappt tillmätt för att kunna lämna tillgång till bestridande af de nödvändiga utgifter, hvilka borde af detsamma gäldas samt styrelsen syntes hafva anfört öfvertygande skäl för, att den erforderliga höjningen af anslaget icke måtte bestämmas till lägre belopp än 3,000 kronor, hemställde departementschefen om nu ifrågavarande framställnings aflåtande till Riksdagen.

Utskottet, som funnit behofvet af ifrågavarande anslagshöjning ådagalagdt, hemställer,

att Riksdagen må höja det å staten för landtbruksstyrelsen upptagna anslag till extra biträden, vikariatsersättning och expenser från 6,000 kronor till 9,000 kronor, eller med 3,000 kronor.

Vid bifall härtill kommer anslagstiteln »landtbruksstyrelsen», nu 31,800 kronor, att ökas till 34,800 kronor.

Befrämjande i allmänhet af jordbruk och landtmannanäringar.

Ang. höjning af anslaget till nötboskaps premiering m. m. [2.]

2:o) Kungl. Maj:t har föreslagit Riksdagen att

dels från och med år 1905 öka det under förevarande anslagstitel till understödjande utaf premiering af nötboskap anvisade belopp från 75,000 kronor till 100,000 kronor, eller med 25,000 kronor, under enahanda villkor för understöds åtnjutande, som gällde i afseende å de för ifrågavarande ändamål nu anslagna statsmedel;

dels ock medgifva, att af anslaget måtte få användas erforderligt belopp för utgifvande af en riksstambok från och med år 1904 öfver ayrshireboskap.

I afseende å denna framställning har departementschefen till ofvannämnda statsrådsprotokoll anfört följande:

»Enligt Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning anvisade Riksdagen år 1891 under ifrågavarande anslagstitel till understödjande utaf premiering af nötboskap med belopp, som för hvarje hushållningssällskaps område icke finge öfverstiga hvad hushållningssällskapet eller landstinget, hvart för sig eller i förening, för ändamålet tillsköte, ett anslag af 50,000 kronor; och fastställde Eders Kungl. Maj:t därefter den 13 november 1891 nådigt reglemente för den med statsmedel understödda nötboskapspremieringen inom riket samt utfärdade samma dag nådig kungörelse angående anslag till understödjande utaf premiering af nötboskap.

Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning medgaf 1897 års Riksdag, att från och med år 1898 nämnda anslag ökades med 25,000 kronor eller till 75,000 kronor, under enahanda villkor för understöds åtnjutande, som gällde i afseende å de för ändamålet förut anslagna statsmedel.

Uti underdånig skrifvelse den 24 november 1903 har nu landtbruksstyrelsen väckt förslag om en ytterligare höjning af ifrågavarande anslag; och har landtbruksstyrelsen därvid, under framhållande, hurusom hushållningssällskapen visat sitt intresse för nötboskapspremieringen genom att efter hand höja de bidrag, som af sällskapen anslagits för ändamålet, så att sammanlagda beloppet af dessa bidrag, hvilket belopp vid tiden för anslagets höjning år 1897 utgjort 116,261 kronor 10 öre, år 1902 uppgått till 141,209 kronor 34 öre, eller till nära dubbla beloppet af statsanslaget, som i det närmaste åtgått ensamt till inlösen af frisedlar och betäckningsintyg, till hvilka ändamål under år 1902 utbetalats tillhopa 72,933 kronor, vidare anfört följande.

Omkostnaderna för premieringen hade blifvit jämförelsevis störst i de vidsträcktare länen, där icke järnvägar kunnat för premieringsnämndens resor anlitas, utan till nämnden måst utgå ersättning för skjuts, hvilket gifvetvis ställde sig mycket dyrare. Därest tillräckliga medel till bestridande af sagda omkostnader icke blefve tillgängliga, måste antingen en inskränkning i antalet premieringsplatser ske, hvarigenom hela trakter kunde komma att sakna fördelarna af premieringen, eller ock premieringsdistrikt indelas i flera underdistrikt. Den senare utvägen hade valts inom de premieringsdistrikt, som omfattade Kopparbergs, Jämtlands och Norrbottens län, där premieringen tidigare försiggått inom två underdistrikt, men på senare tiden måst fördelas i tre underdistrikt, hvarigenom premieringen endast hvart tredje år kunde

återkomma inom samma område. Genom en sådan, icke ovillkorligen af förhållandena inom de särskilda områdena, utan endast af bristande tillgångar betingad åtgärd minskades emellertid hos befolkningen intresset för premieringen och därigenom också resultatet af densamma.

Af de från hushållningssällskapen inkomna redogörelserna för premieringarna framginge, att antalet inlösta frisedlar och betäckningsintyg ökats från 18,651 år 1898 till 21,400 år 1902. Huru stor del sistberörda antal utgjorde af sammanlagda antalet under sistnämnda år utdelade dylika sedlar och intyg, kunde ej bestämdt afgöras, men det syntes icke kunna bestridas, att ett afgjordt framåtgående ägt rum med hänsyn till allmänhetens benägenhet att begagna sig af det tillfälle till höjande af dess nötkreatursafvel, som beredts genom nyss antydda medel.

Emellertid syntes den omständigheten, att en icke obetydlig del af de utdelade frisedlarna och betäckningsintygen ej kommit till användning, i väsentlig mån bero äfven därpå, att inom vidsträckta delar af landet stor brist på lämpliga tjurar fortfarande förefunnes. Detta framginge tydligt af de berättelser, som årligen inkomme till landtbruksstyrelsen från hushållningssällskapen. Såsom ett verksamt medel att afhjälpa denna olägenhet hade ordförandena i premieringsnämnderna vid deras senaste möte inför landtbruksstyrelsen år 1902 föreslagit bildandet af s. k. tjurföreningar, därvid ordförandena uttalat den åsikten, att de statsmedel, som ställdes till hushållningssällskapens förfogande för premiering af nötboskap, borde få, på sätt och i den mån premieringsnämnderna ansåge lämpligt, användas till understödjande af tjurföreningar inom distrikten.

Ehuru landtbruksstyrelsen icke ville bestrida, att för premieringens verkliga framgång åtgärder från statens sida vore af nöden för att bereda de mindre jordbrukarne ökad tillgång till lämpliga tjurar, samt styrelsen för sin del till fullo erkände betydelsen af de sammanslutningar af flere jordbrukare för anskaffande och underhåll af tjurar, som benämndes tjurföreningar, syntes det styrelsen dock icke vara rådligt att vidtaga en sådan åtgärd som den af bemälde ordförande förordade, hvarigenom olägenheter för den med statsmedel understödda nötboskapspremieringens jämna fortgång och följdriktiga utveckling lätt kunde uppkomma; och kunde styrelsen på grund häraf icke förorda, att af premieringsmedlen direkt statsunderstöd lämnades åt sådana föreningar. Däremot ansåge styrelsen, att för vinnande af det utaf bemälde ordförande åsyftade ändamål borde under de för premieringen för närvarande stadgade former vid samma premiering särskilda, tämligen höga

penningpris under vissa villkor kunna utdelas för premieringsgilla tjurar, utställda af tjurföreningar. Likaledes borde för äldre tjurar, som visat sig lämna en god afkomma, bestämmas höga penningpris, s. k. afvelspris, som helt säkert skulle bidraga därtill, att goda äldre tjurar bibehölles för afvel, så länge de därtill vore lämpliga, och ej för tidigt såldes till slakt, hvilket enligt hushållningssällskapens berättelser alltför ofta skedde till skada för tillgången inom landet på goda tjurar.

Till följd af ayrshirerasens stora betydelse för kreatursafveln inom landet hade det länge ansetts vara af vikt, att en enhetligt ordnad stamboksföring för denna ras inom vårt land komme till stånd. Uti nådiga kungörelsen af den 17 april 1903 angående ändrad lydelse af vissa §§ i nådiga reglementet för den med statsmedel understödda nötboskapspremieringen inom riket den 13 november 1891 hade också föreskrifvits, att genom landtbruksstyrelsens försorg skulle uppläggas en riksstambok öfver svensk ayrshireboskap samt att hushållningssällskap, inom hvars område ayrshireboskap premierades såsom oblandad ras, skulle vara skyldigt att enligt de bestämmelser, landtbruksstyrelsen i sådant afseende meddelade, dels låta genom vederbörande premieringsnämnd föra sådan förberedande afdelning af riksstamboken, som af styrelsen föreskrefves, dels ock för fortsättande, i den mån sådant blefve erforderligt, af riksstamboken hos styrelsen anmäla djur till införande i stamboken samt om de sålunda anmälda djuren till styrelsen lämna uppgifter. Genom landtbruksstyrelsens försorg förelåge numera utarbetad första delen af dylik riksstambok, innehållande förteckning å samtliga de djur, hvilka för närvarande borde intagas i denna stambok, jämte stamtaflor öfver dessa. Det syntes styrelsen visserligen vara önskligt, att denna del af stamboken blefve till trycket befordrad, när medel härtill kunde beredas, men ansåge styrelsen, att premieringsanslaget icke för detta ändamål borde anlitas. Däremot syntes stambokens fortsatta utgifvande, hvilket stode i direkt samband med nötboskapspremieringens framtida bedrifvande, böra bekostas af premieringsanslaget, då samma utgifvande måste anses vara icke ett lokalt, utan ett statsändamål. Det syntes emellertid icke stå i god öfverensstämmelse med de föreskrifter, som för närvarande gällde i fråga om åtnjutande af bidrag från samma anslag, att hushållningssällskapen förständigades att af de bidrag, som tilldelades dem af detta anslag, utbetala de kostnader, som kunde erfordras för stambokens tryckning efter den fördelning af samma kostnader, som kunde finnas i sådant afseende lämplig, helst tryckningen af denna del af stamboken för enhets vinnande ovillkorligen borde ske genom landtbruksstyrelsens försorg och under dess inseende

och icke anförtros åt de särskilda sällskapen, hvart och ett för sitt område. Ifrågavarande kostnader borde därför utgå af premieringsanslaget, innan detsamma fördelades mellan de särskilda hushållningssällskapen, samt af Eders Kungl. Maj:t årligen bestämmas i sammanhang med sagda fördelning, hvarefter det anvisade beloppet borde redovisas i sammanhang med inkomsterna för de exemplar af stamboken, som blefve försålda. För att lämna tillgång till bestridande af denna årligen återkommande utgift, som kunde beräknas uppgå till ett belopp af omkring 5,000 kronor, vore emellertid nu ifrågavarande anslag för närvarande ej tillräckligt.

För att möjliggöra för hushållningssällskapen att låta premiering å hvarje ort äga rum minst hvart annat år samt utsätta höga penningpris för tjurar, utställda af tjurföreningar, äfvensom afvelspris, samt för bestridande af kostnaderna för det fortsatta utgifvandet af riksstamboken, allt på sätt landtbruksstyrelsen i det föregående föreslagit, har landtbruksstyrelsen ansett en höjning af anslaget till understödjande utaf premiering af nötboskap böra från och med år 1905 ske med 25,000 kronor eller från 75,000 kronor till 100,000 kronor; och har landtbruksstyrelsen, som förmenat, att för utgifvandet af fortsättningen af riksstamboken, hvilket utgifvande borde taga sin början redan från och med år 1904, något särskildt anslag icke behöfde för sistnämnda år beviljas, därest Eders Kungl. Maj:t endast erhölle rätt att af anslaget anvisa medel äfven för detta ändamål, i underdånighet hemställt, att Eders Kungl. Maj:t måtte till Riksdagen aflåta nådig proposition i ämnet i öfverensstämmelse med hvad styrelsen sålunda föreslagit.

Då till här ifrågavarande premiering anslag af statsmedel första gången beviljades, utgick man vid bestämmandet af anslagets storlek från den förutsättningen, att hälften af de beräknade kostnaderna borde gäldas med statsmedel, medan däremot återstående delen skulle tillskjutas från orterna. När denna sistnämnda del år 1897 vuxit till mer än dubbla statsanslaget, begärde Eders Kungl. Maj:t och beviljade Riksdagen en höjning i anslaget med 25,000 kronor. Under de år, som sedan dess förflutit, hafva hushållningssällskapen ytterligare ökat sina bidrag i så stor utsträckning, att dessa nu i det närmaste uppgå till dubbla statsanslaget. Redan denna omständighet, hvilken lämnar det säkraste vittnesbördet om här ifrågavarande premierings betydelse såsom ett verksamt medel till nötkreatursafvelns höjande, synes mig till fullo motivera en ytterligare ökning af statsanslaget.

En granskning af det sätt, hvarpå premieringen hittills af hus-

hållningssällskapen i stort sedt handhafts och ledts, är äfven ägnad att ådagalägga det berättigade i en sådan ökning.

Syftet med denna premiering, hvilken är så godt som uteslutande afsedd för den mindre jordbrukaren, är nämligen i främsta rummet att för honom utpeka, hvilka af hans kor bäst lämpa sig till afvel, samt att därefter sätta honom i tillfälle att få dessa parade med premierad tjur. För sistnämnda ändamål erhåller den mindre jordbrukaren, som ensam har rätt att med hondjur deltaga i premieringarna, för hvarje premievärdigt sådant djur, jämte penningpris, en frisedel, som berättigar honom att för premierad ko kostnadsfritt få använda premierad tjur. Och då sedermera dessa frisedlar, när de af tjurägaren företes inför premieringsnämnden, af denna inlösas till visst fastställdt pris, vittnar det betydliga belopp, 72,933 kronor, som, enligt hvad landtbruksstyrelsen upplyst, under år 1902 utgifvits för inlösen af frisedlar och betäckningsintyg, tydligt och klart om de fördelar, premieringen redan nu bereder de mindre jordbrukarne inom landet.

Af hvad landtbruksstyrelsen i ärendet anfört synes emellertid framgå, att ett ännu bättre resultat af premieringen än det hittills uppnådda stått att vinna, därest icke inom vidsträckta delar af landet brist på lämpliga tjurar förefunnits och alltjämt förefunnes; och synes under sådant förhållande angeläget, att vid beviljande af förhöjdt anslag till premieringen denna ordnas så, att afhjälpandet af nämnda brist i möjligaste mån befrämjas.

Bland de i sådant syfte ifrågasatta åtgärder anser jag mig, lika med landtbruksstyrelsen, böra afstyrka förslaget om utdelande från premieringsanslaget af understöd åt tjurföreningar. Till stöd för detta afstyrkande kan anföras, utom det af landtbruksstyrelsen angifna skäl, att statens mellankomst i förevarande afseende, med hänsyn därtill att hushållningssällskapen genom utlämnande af räntefria lån för inköp af tjurar och äfven på annat sätt med god framgång verka för bildandet af tjurföreningar, icke synes vara, åtminstone för närvarande, af särskildt behof påkalladt. Däremot biträder jag nämnda styrelses förslag om utdelande af afvelspris för äldre tjurar och om beredande af möjlighet för tjurföreningar att för uppvisade premieringsgilla tjurar erhålla särskilda, jämförelsevis höga penningpris, hvilka åtgärder synas mig både lämpliga och väl ägnade att främja bevarandet och ökandet af det inom landet befintliga tjurmaterialet.

Det är emellertid icke nog, att man verkar för, att användbara tjurar må finnas i tillräckligt antal. Man måste äfven med all kraft arbeta på afvelsmaterialets höjande i kvalitativt hänseende. Härför

finnes åter intet effektivare medel än inrättandet af en ordnad stamboksföring, hvilket utgör en af de viktigaste förutsättningar för drifvande af rationell afvel.

Vid val af afvelsdjur är det nämligen icke tillfyllest att taga hänsyn endast till djurets utseende eller att af vissa yttre tecken söka sluta sig till dess inre egenskaper. Erfarenheten har nämligen ådagalagt, att dessa sistnämnda gå i arf från generation till generation, och är det därför vid bedömandet af ett afvelsdjurs värde ett oeftergifligt villkor att äga kännedom om dess härkomst, hvilken kännedom endast kan vinnas genom en planmässigt ordnad stamboksföring. Jag torde knappast tydligare kunna lägga i dagen denna stamboksföringens betydelse och inflytande på afvelsresultatet än genom att hänvisa till Englands djuruppfödning, som nått den höga ståndpunkt, den intager, till väsentlig del genom att uppfödarne haft tillgång till omsorgsfullt förda officiella stamböcker och på grund häraf vid afvelns bedrifvande kunnat ägna oafbruten uppmärksamhet åt afvelsdjurens härkomst och därpå beroende större eller mindre nedärfningsförmåga.

Särskildt vid skapandet och vidmakthållandet af världens tvenne förnämsta och mest konstanta husdjursraser, engelska fullblodet och korthornet, har detta, som bekant, varit af afgörande betydelse. Båda dessa raser hafva blifvit hvad de äro endast genom en på noggrann stamboksföring byggd, under generationer fortsatt planmässig renafvel.

Den nötkreatursras, som för vår nötboskapsafvels utveckling och förbättrande är af ojämförligt största betydelse, är ayrshirerasen. Under en följd af år har en omfattande import af ayrshiredjur ägt rum från England till vårt land. Skola de betydande kostnader, som nedlagts på denna import, jämte det myckna, som i öfrigt offrats på höjandet af vår ayrshireafvel, komma till sin fulla rätt och lämna de goda resultat, som med dessa uppoffringar afsetts, är det ett nödvändigt villkor, att det värdefulla afvelsmaterial, vi äga, blifver samladt i stambok och sålunda göres lättare tillgängligt för den stora allmänheten.

På sätt landtbruksstyrelsen erinrat, har en riksstambok öfver ayrshirerasen också redan blifvit genom nämnda styrelses försorg upplagd; och lär densamma böra, så snart medel därtill kunna beredas, till trycket befordras.

Utan afvaktan härpå bör emellertid stamboken fortsättas och fortsättningen utgifvas; och anser jag, i likhet med landtbruksstyrelsen, att kostnaderna för de kommande delarnas af stamboken utgifning böra bestridas af premieringsanslaget.»

Då de ändamål, som skulle komma att tillgodoses genom den föreslagna höjningen af ifrågavarande anslag, nämligen en jämnare fördelning och utveckling af nötkreatursprémieringen samt utgifvande af en riksstambok öfver ayrshireboskapen, måste anses vara af stor betydelse för kreatursafveln inom landet, finner utskottet sig böra biträda Kungl. Maj:ts föreliggande förslag och hemställer alltså,

att Riksdagen må

dels från och med år 1905 öka det under anslagstiteln »befrämjande i allmänhet af jordbruk och landtmannanäringar» till understödjande utaf premiering af nötboskap anvisade belopp från 75,000 kronor till 100,000 kronor, eller med 25,000 kronor under enahanda villkor för understöds åtnjutande, som gälla i afseende å de för ifrågavarande ändamål nu anslagna statsmedel;

dels ock medgifva, att af anslaget må användas erforderligt belopp för utgifvande af en riksstambok från och med år 1904 öfver ayrshireboskap.

Vid bifall härtill kommer anslaget till »befrämjande i allmänhet af jordbruk och landtmannanäringar» att ökas med 25,000 kronor, eller från 175,000 kronor till 200,000 kronor.

Hästafvelns förbättrande.

Ang. höjning af anslaget till hästafvelns förbättrande. [3.]

3:o) Kungl. Maj:t har föreslagit Riksdagen att höja den del af reservationsanslaget till hästafvelns förbättrande, som icke utgöres af det till prisbelöningar för hästar särskildt anvisade anslag å 100,000 kronor, från 58,550 kronor med 58,450 kronor till 117,000 kronor.

Departementschefen har i detta ärende till statsrådsprotokollet anfört följande:

»Då jag den 12 januari nästlidna år inför Eders Kungl. Maj:t anmälde stuteriöfverstyrelsens underdåniga skrifvelse den 4 december 1902, däruti styrelsen hemställt dels om höjning af det under ordinarie anslaget till hästafvelns förbättrande uppförda, till styrelsens disposition ställda anslag, dels ock om beredande af medel till bestridande af kostnader för byggnader och anläggningar för utvidgning af Flyinge hingstdepå, ansåg jag mig böra tillstyrka Eders Kungl. Maj:t att till Riksdagen aflåta framställning om anvisande af anslag å extra stat för innevarande år till sistberörda ändamål, men fann mig till följd af den

korta tid, jag då haft för ärendets beredning, icke böra samtidigt till pröfning framlägga frågan, huru stort årligt anslag utvidgningen af omförmälda hingstdepå kräfde, utan anhöll att framdeles få till denna fråga återkomma. Sedan Riksdagen numera bifallit Eders Kungl. Maj:ts i öfverensstämmelse med min nyssberörda hemställan aflåtna framställning och sålunda anvisat medel till kostnader för de byggnader och anläggningar vid Flyinge hingstdepå, hvilka för denna depås utvidgning erfordras, torde jag nu få för Eders Kungl. Maj:t ånyo anmäla frågan om höjning af förberörda, till stuteriöfverstyrelsens disposition ställda ordinarie anslag. Jag tillåter mig därvid till en början åberopa innehållet af mitt yttrande till statsrådsprotokollet ofvanberörda den 12 januari 1903 och anhåller nu endast få erinra om följande.

I stuteriöfverstyrelsens ofvan omförmälda skrifvelse anfördes, bland annat, att, om det redan för det dåvarande af skäl, för hvilka styrelsen närmare redogjort, visat sig nödvändigt, att ett betydligt antal beskällare med det snaraste förvärfvades för statens hingstdepåer, angelägenheten däraf under den närmaste framtiden syntes komma att framträda ännu tydligare och oafvisligare, enär hingstafgången med visshet kunde under de närmaste åren beräknas blifva betydligt större än dittills dels på grund däraf, att de alltjämt ökade anspråken på beskällarnes kvalitet nödvändiggjorde en strängare gallring bland dessa än förut och dels af den anledning, att ett stort antal af de dåvarande depåhingstarne redan uppnått hög ålder och därför kunde antagas komma att afgå inom den närmaste tiden. För att på det för såväl staten som hästuppfödarne förmånligaste sätt kunna icke endast ersätta de beskällare, som sålunda komme att utrangeras, utan äfven genom ökadt hingstmaterial sätta depåerna i stånd att på ett fullt tidsenligt sätt tillfredsställa de alltjämt ökade fordringarna på fullgoda beskällare, med afseende särskildt fäst på en rationellare uppfödning, hade stuteriöfverstyrelsen — som under de senaste tio åren remonterat depåernas halfblodsbeskällare genom årliga inköp från utlandet af dels 10—15 hingstföl, hvilka därefter uppdragits å Flyinge hingstdepå, och dels 3-åriga hingstar, samt därvid funnit, att de såsom föl inköpta och å depåen uppfödda hingstarne blifvit fullt jämförliga med och likväl billigare än de som 3-åriga inköpta — kommit till den öfvertygelsen, att dessa årliga fölinköp borde ej endast fortsättas utan äfven ökas därhän, att 30 hingstföl af ädelt halfblodsslag årligen inköptes dels från utlandet och dels, till direkt uppmuntran för vårt lands egna hästuppfödare, inom landet, att därstädes borde tillika om möjligt förvärfvas lofvande 3-åriga hingstar af ädelt slag, samt att därjämte tidtals borde, i den mån tillgängliga medel det tilläte, från

utlandet inköpas fullblodshingstar äfvensom en och annan halfblodsbeskällare af hög klass.

Förutom det ökade hästmaterial, som sålunda årligen erfordrades för depåerna, måste — enligt hvad stuteriöfverstyrelsen vidare anförde — jämväl tagas i betraktande dels att, då de för närvarande vid Flyinge hingstdepå anställde stallbetjänte, enligt gällande bestämmelser 34 till antalet, icke kunde anses tillräckliga ens för skötseln af de vid depåen redan befintliga hästarna, å denna hingstdepå, som fortfarande liksom dittills skulle vara uppfödningsorten för de inköpta fölen och dessutom förses med ett 20-tal beskällare utöfver det dåvarande antalet, komme att, för vården af det ifrågasatta ökade hästmaterialet, erfordras ytterligare sex stallbetjänte, dels ock att, för ernående af en tidsenlig uppfödning af depåens 3- och 4-åriga hingstar, för hvilket ändamål en utsträckt och efter dessa hingstars olika ålder och utveckling afpassad motionering erfordrades, måste vid depåen anställas extra personal af ridvane och lätta unga karlar, hvilken personal styrelsen hade skälig anledning antaga kunna erhållas på så sätt, att till depåen årligen kommenderades för en tid af sju månader — 16 januari till 15 augusti — från något af de i Skåne förlagda kavalleriregementena sex man jämte en officer af löjtnants grad.

Därest de af stuteriöfverstyrelsen sålunda framställda förslag vunne nådigt bifall, skulle enligt styrelsens beräkning de årliga utgifterna därigenom blifva ökade med:

för inköp af hästmaterial			kronor	20,000: —
„ furage till ökadt antal beskällare			„	8,500: —
„ „ „ „ „ unghästar			„	20,000: —
„ extra personal:				
inackordering för en officer i 7 månader à 100 kronor för månad	kronor	700: —		
dagaflöning åt en officer i 210 dagar à 2 kronor för dag	„	420: —		
dagaflöning åt 6 man i 210 dagar à 50 öre för man och dag	„	630: —		
mathållning för 6 man i 210 dagar à 1 krona 50 öre för man och dag	„	1,890: —		
lön till en hushållerska	„	150: —	„	3,790: —
„ ökadt antal stallbetjänte (6 st.)			„	2,908: 12
„ ökadt årligt underhåll å byggnader och material			„	4,000: —
		eller tillhopa	kronor	59,198: 12.

Stuteriöfverstyrelsen hemställde slutligen, att det till styrelsens disposition ställda, under reservationsanslaget till hästafvelns förbättrande uppförda anslaget måtte ökas med nyssnämnda belopp af 59,198 kronor 12 öre eller från 57,151 kronor 25 öre till 116,349 kronor 37 öre.

Vid underdånig anmälan af denna framställning den 12 januari 1903 yttrade jag, bland annat, att stuteriöfverstyrelsens förslag att vid Flyinge öka antalet beskällare och för deras remontering afsedda unghingstar syntes mig af skäl, som jag då närmare utvecklade, fullt befogadt, samt att jag mot omfattningen af samma förslag icke hade något att erinra. Att kostnaden för denna ökning icke kunde af stuteriöfverstyrelsen med tillgängliga medel bestridas, vore uppenbart. Visserligen hade, utan att särskilda anslag för ändamålet anvisats, antalet beskällare vid Flyinge under de tolf näst föregående åren fördubblats, men detta hade icke kunnat ske, utan att utgallringen af ej fullt lämpliga hingstar alltför mycket åsidosatts. De vid Ottenby stuteris upphörande till hästafvelns förbättrande anvisade brandstodsm. fl. medel jämte den vid 1892 års utgång befintliga behållningen å de för hästafvelns förbättrande afsedda medel — af hvilken behållning, som uppgick till 39,938 kronor 35 öre, mer än halfva beloppet eller 20,041 kronor utgjordes af medel, influtna genom försäljning i sammanhang med Flyinge stuteris förändring till hingstdepå af moderston och yngre hondjur — tillhopa 183,505 kronor 92 öre, hade också jämte de årliga anslagen och öfriga inkomster anlitats i så hög grad, att vid 1901 års slut återstått endast 68,870 kronor 1 öre.

Beträffande denna tillgång anförde jag, att densamma, efter hvad jag kunnat finna, vore oundgängligen nödig för att genom en mängd af de dåvarande hingstarnes utbytande mot nya sätta hingstmaterialet i fullgodt skick, samt att jag fördenskull ansåge, att samma behållning borde vid beräknandet af de medel, som för en utvidgning af Flyinge hingstdepå kunde visa sig erforderliga, helt och hållet lämnas ur räkningen.

Genom att Riksdagen anvisat medel till bestridande af kostnaderna för de byggnader och anläggningar vid Flyinge hingstdepå, som föranledas af samma depås utvidgning, torde behofvet af denna utvidgning få anses erkändt. Och då dessa anordningar äro beräknade att motsvara depåens behof vid bifall till stuteriöfverstyrelsens förslag, mot hvars omfattning jag redan nästlidna år förklarade mig icke hafva något att erinra, torde det icke heller vara erforderligt att nu ingå i

någon ytterligare motivering för samma förslag. Jag tillåter mig blott framhålla, att detta förslag afser, hufvudsakligen, att antalet beskällare vid depåen, som den 1 december 1902 utgjorde 92, ökas med omkring 20, att för behörig remontering af den sålunda ökade hingstbesättningen ett till 30 förhöjdt antal hingstföl årligen inköpas och därjämte inköp af unghingstar och äldre hingstar i mån af behof och tillgängliga medel äger rum, samt att erforderlig ökning af personalen sker. Återstår alltså nu att tillse, huruvida den anslagsökning, som stuteriöfverstyrelsen föreslagit, är af den förestående utvidgningen oundgängligen påkallad.

Jag anser då först på de af mig nästlidna år anförda skäl, att stuteriöfverstyrelsens förut omförmälda kapitalbehållning må alldeles lämnas ur räkningen. Vidare torde det få anses uppenbart att, då nämnda styrelse hittills icke kunnat tillgodose utgiftsbehofven, utan att sagda kapitalbehållning småningom minskats, och detta ehuru omsättningen inom hingstbesättningarna icke kunnat anses nöjaktig, de årliga inkomster, stuteriöfverstyrelsen för närvarande har att påräkna, icke äro tillräckliga för behörigt uppehållande af hingstdepåerna i deras nuvarande omfattning. Häraf följer, att den anslagsökning, som nu bör ifrågakomma, måste beräknas till sådan storlek, att den icke allenast fullt motsvarar de ökade kostnader, som förorsakas af den nu förestående ökningen i häststammen, utan jämväl medgifver en skarpare gallring bland hingstmaterialet i allmänhet.

Vid den närmare granskning, jag numera haft tillfälle underkasta de utgiftsposter, som i stuteriöfverstyrelsens förslagsberäkning upptagits, har jag icke funnit anledning till anmärkning.

Beträffande det till 20,000 kronor beräknade beloppet för inköp af hästmaterial, ingår i detsamma först och främst inköpssumman för det antal hingstföl — 15 till 20 — som, utöfver hittills årligen inköpta 10 till 15, hädanefter för hvarje år skulle behöfva anskaffas. Då, enligt hvad jag inhämtat, medelpriset för 80 hingstföl, som under senare åren inköpts till Flyinge hingstdepå, uppgått till omkring 570 kronor och då större sannolikhet talar för, att prisen å dylika föl skola stegras än sjunka, torde årliga kostnaden för inköp af ökadt antal föl icke böra beräknas lägre än till omkring 10,000 kronor, hvadan alltså till inköp af hingstar skulle återstå ett belopp af omkring 10,000 kronor för år. Under de senaste tio åren har antalet af de utgallrade eller af annan anledning från depåerna afgångna hingstarne uppgått till i medeltal 14 för år, hvilket motsvarar en omsättning af omkring 10 procent. Enligt af mig inhämtade upplysningar har medeltalet af under samma 10-årsperiod till depåerna inköpta hinstar utgjort 8; och hafva sålunda

ända till 6 i medeltal för år kunnat uttagas såsom beskällare från de vid Flyinge hingstdepå uppfödda hingstföln. Detta har emellertid icke kunnat ske, utan att man i ett och annat fall måst i viss mån gifva efter på kvaliteten. Då antalet hingstar vid Flyinge hingstdepå nu skulle komma att ökas med ett 20-tal och därigenom hingstantalet vid de båda depåerna vid Flyinge och Strömsholm skulle komma att uppgå till minst 180 och då, såsom redan i det föregående framhållits, en skarpare gallring än den, som hittills ägt rum, visat sig vara af behofvet påkallad, synes det mig antagligt, att, för att hålla det ökade hingstmaterialet i fullgodt skick, en nyanskaffning af i medeltal omkring 20 hingstar för år blifver erforderlig. Af de 30 hingstföl, som årligen skulle inköpas, lär, enligt hvad chefen för stuteriöfverstyrelsen meddelat mig, icke såsom verkligt goda beskällare kunna påräknas mer än högst $^1/_3$ eller 10. Då med nu tillgängliga medel i medeltal för år kunnat inköpas 8 hingstar, skulle alltså för fyllande af antagna årsbehofvet behöfva anskaffas ytterligare 2.

Härtill kommer emellertid, dels att den förestående ökningen i hingstarnes antal till 180 medför ökade kostnader, dels att en kännbar brist på fullblodsbeskällare för närvarande gör sig gällande och att genom inköp af sådana nyanskaffningen väsentligt fördyras, dels slutligen att de halfblodsbeskällare, som hädanefter nyanskaffas, till följd icke allenast däraf att fordringarna på kvaliteten måste skärpas, utan äfven med anledning af stegring i allmänhet å prisen på goda hingstar, med säkerhet komma att betinga ett väsentligt mycket högre pris än det, som hittills i genomsnitt betalats för dylika beskällare. I betraktande af alla dessa omständigheter har jag funnit det af stuteriöfverstyrelsen begärda beloppet för inköp af hästmaterial ingalunda för högt beräknadt.

Till furage för det ökade antalet beskällare och unghästar har i stuteriöfverstyrelsens förslagsberäkning upptagits ett sammanlagdt belopp af 28,500 kronor. Då stuteriöfverstyrelsen, efter hvad jag inhämtat, vid beräknandet af denna summa utgått från de för hästar i olika åldrar vid depåerna fastställda foderrationerna och beräknat kostnaden för de erforderliga kvantiteterna hafre, hö och halm — hvilka fodermedel samtliga måste inköpas — efter 10-årigt medelpris, kan jag icke hafva något att erinra mot nämnda belopp.

I fråga om förslaget att under sju månader af året kommendera en officer och sex man från något af de i Skåne förlagda kavalleriregementena till tjänstgöring vid hingstdepåen har jag samrådt med chefen för landtförsvarsdepartementet; och har den föreslagna anordningen funnits lämplig.

Granskar man den uppgifna kostnaden för nämnda extra personal, finner man väl, att densamma är beräknad efter andra grunder och till högre belopp, än som bort ske, i händelse tjänstgöringen varit rent militär, men då i förevarande fall annan kommendering än frivillig icke lär kunna ifrågasättas, torde det möta svårighet att finna personer, villiga att åtaga sig densamma, med mindre någon särskild förmån dem beredes. Beaktas bör härvid ock, att endast med synnerlig omsorg utvaldt manskap bör för ändamålet användas. Å andra sidan kan anmärkas, att någon ersättning för slitning af manskapets persedlar icke i kostnadsberäkningen upptagits. Chefen för landtförsvarsdepartementet har emellertid ansett, att tjänstgöringen vid hingstdepåen skulle för det kommenderade manskapets militära utbildning vara af så stort gagn, att den obetydliga kostnaden för persedelslitningen, eller enligt gällande beräkningsgrund 33 öre för man och dag, däraf väl uppvägdes, samt på grund häraf jämväl förmält sig vara sinnad att föreslå Eders Kungl. Maj:t besluta, att någon godtgörelse till fjärde hufvudtiteln icke bör i förevarande afseende utgå.

Efter samråd med bemälde departementschef finner jag mig sålunda kunna godkänna stuteriöfverstyrelsens kostnadsberäkningar, äfven såvidt angår den ifrågasatta militärkommenderingen.

Beträffande de föreslagna nya stallbetjänte tillåter jag mig erinra, att stallbetjänte vid hingstdepåerna enligt af Eders Kungl. Maj:t fastställda aflöningsstater äro indelade i tre aflöningsklasser och att deras aflöning utgår dels såsom kontant lön och städja och dels uti åtskilliga naturaförmåner.

Enligt af chefen för Flyinge hingstdepå lämnad uppgift utgör depåens årliga kostnad:

för en stallbetjänt i första klassen	kronor	565:	03
„ „ „ „ andra „	„	515:	03
„ „ „ „ tredje „	„	399:	—.

Af de nu föreslagna 6 stallbetjänte skulle enligt stuteriöfverstyrelsens förslag uppföras:

i första klassen 1 för en kostnad af	kronor	565:	03
i andra „ 3 „ „ „ „	„	1,545:	09
i tredje „ 2 „ „ „ „	„	798:	—
tillsammans	kronor	2,908:	12.

Emot styrelsens förslag och beräkningar i detta afseende har jag intet att erinra.

Hvad slutligen angår den till ökadt årligt underhåll å byggnader och material upptagna posten å 4,000 kronor, lär denna nog vara för sitt

ändamål behöflig, då nya byggnader och anordningar tillkomma enligt Riksdagens beslut nästlidna år för en beräknad kostnad af 81,500 kronor samt därjämte säkerligen ökad mängd af stallinventarier och annan material måste anskaffas till följd af ökningen i hästantalet. Dock torde för jämnande af anslagets slutsumma någon reduktion kunna göras i fråga om de beräknade utgifterna för detta ändamål, så att hela anslagsökningen begränsas till 58,450 kronor, hvilket belopp, sammanlagdt med det nuvarande anslagsbeloppet till hästafvelns förbättrande, 158,550 kronor, gör en totalsumma af 217,000 kronor.

Jag tillåter mig härvid erinra, att af nuvarande anslaget 100,000 kronor äro särskildt anvisade till prisbelöningar för hästar och återstoden, 58,550 kronor, är ställd till stuteriöfverstyrelsens disposition för att användas, 57,151 kronor 25 öre i enlighet med upprättade stater jämte i öfrigt meddelade nådiga föreskrifter och 1,398 kronor 75 öre till hingstpremier i Skåne.»

Utskottets yttrande.

Då Riksdagen år 1903 biföll Kungl. Maj:ts förslag om anvisande af medel till bestridande af kostnaderna för de byggnader och anläggningar vid Flyinge hingstdepå, som föranleddes af samma depås utvidgning, torde medel till öfriga med denna utvidgning förknippade kostnader jämväl böra af Riksdagen beviljas.

Beträffande de i statsrådsprotokollet närmare angifna ökade utgifter, hvarom nu är fråga, har utskottet fäst uppmärksamheten på, att redan för nästa år upptagits förhöjda kostnader å 8,500 kronor och å 20,000 kronor för furage till ökadt antal beskällare och unghästar, oaktadt enligt stuteriöfverstyrelsens förslag denna ökning endast skulle inträffa successivt. Då emellertid utskottet inhämtat, att redan föregående år en betydlig ökning af hästantalet vid depåen ägt rum, på grund af att inköpen redan då omfattat ett trettiotal hingstföl samt därigenom att, till följd af ökadt behof af beskällare, utgallringen af sådane fått anstå och att, i stället för inköp af dyrbarare fullblodshingstar, ett större antal mindre dyrbara hingstar förvärfvats, har utskottet icke ansett berörda kostnad föranleda någon anmärkning från utskottets sida.

I sammanhang härmed har utskottet velat uttala den mening, att, i samma mån som beskällarebesättningen vid Flyinge ökas, det område, inom hvilket hingstar från depåen utplaceras, synes böra utvidgas. Mot omförmälda utgifter har utskottet icke haft annat att erinra, än att den till 3,790 kronor upptagna kostnaden för den extra personal af en officer och sex man, som skulle kommenderas från något af de i Skåne förlagda kavalleriregementena till tjänstgöring vid depåen under sju

månader af året, icke synes böra uppföras å ordinarie stat. Denna kommendering, om hvars lämplighet utskottet icke är fullt öfvertygadt, torde nämligen vara att betrakta såsom en tillfällig försöksåtgärd, hvars ändamålsenlighet synes böra genom medlens uppförande såsom anslag å extra stat underkastas Riksdagens förnyade ompröfning.

Om det för denna uppgift afsedda belopp, 3,790 kronor, frånrages den af Kungl. Maj:t äskade anslagssökningen å 58,450 kronor, återstå 54,660 kronor, hvilket belopp för att vinna jämnadt tal synes böra utföras med 54,650 kronor, hvarigenom detsamma, sammanlagdt med nuvarande anslagsbeloppet till hästafvelns förbättrande, 158,550 kronor, bildar en summa af 213,200 kronor.

Utskottet hemställer alltså,

a) att Riksdagen må höja den del af reservationsanslaget till hästafvelns förbättrande, som icke utgöres af det till prisbelöningar för hästar särskildt anvisade anslag å 100,000 kronor, från 58,550 kronor till 113,200 kronor, eller med 54,650 kronor; samt

b) att Riksdagen må för bestridande af kostnad för extra personal vid Flyinge hingstdepå på extra stat för år 1905 bevilja ett anslag å 3,790 kronor.

Vid bifall härtill kommer ordinarie anslaget till hästafvelns förbättrande att i sin helhet upptagas till 213,200 kronor, däraf 100,000 kronor till prisbelöningar för hästar.

Till förekommande och hämmande af smittosamma sjukdomar bland husdjuren.

Ang. resestipendier för veterinärer och ersättningar till tillförordnade veterinärer.

[4.]

4:o) Kungl. Maj:t har föreslagit Riksdagen medgifva, att af förslagsanslaget till förekommande och hämmande af smittosamma sjukdomar bland husdjuren måtte utgå

dels till resestipendier åt legitimerade veterinärer, under de villkor och bestämmelser, Kungl. Maj:t kunde finna godt föreskrifva, ett årligt belopp af 2,200 kronor, samt

dels de ersättningar, som enligt Kungl. Maj:ts bestämmande skulle af statsmedel tillkomma tillförordnade länsveterinärer vid andra förordnanden än under vakans, i den mån dessa ersättningar icke blefve

guldna med hvad vederbörande ordinarie länsveterinär vore skyldig att under den tid, förordnandet varade af sin aflöning afstå.

I detta ärende har departementschefen till statsrådsprotokollet anfört följande:

»Med anledning af en utaf svenska veterinärläkarföreningen gjord, af medicinalstyrelsen i underdånigt yttrande af den 16 november 1894 till bifall förordad underdånig ansökning om anvisande af ett årligt anslag af 2,000 kronor till resestipendier åt legitimerade veterinärer, föreslog Eders Kungl. Maj:t 1895 års Riksdag att under anslagstiteln »undervisningsanstalter för jordbruk och landtmannanäringar» uppföra ett belopp af 2,000 kronor till stipendier åt legitimerade veterinärer, hvilka önskade i främmande länder förvärfva sig ökade insikter och erfarenhet. Denna Eders Kungl. Maj:ts framställning vann emellertid icke Riksdagens bifall. De skäl, som därvid voro bestämmande för Riksdagen, framgå utaf dess skrifvelse af den 14 maj 1895 angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjätte hufvudtitel, hvari anföres, att, ehuru Riksdagen af den uti ifrågavarande ärende till statsrådsprotokollet lämnade utredningen icke funne sig öfvertygad om behofvet eller lämpligheten af att årliga stipendier för ifrågavarande ändamål utdelades, Riksdagen ingalunda ville bestrida, att i särskilda fall resor till utlandet för studiet af smittosamma husdjurssjukdomar och till veterinärväsendet hörande förhållanden i öfrigt kunde vara af betydelse för utvecklingen af veterinärkunskapen i vårt land och därigenom äfven till nytta för landet i dess helhet. Då emellertid understöd till sådana studieresor vid de tillfällen, då de syntes kunna medföra verkligt gagn, skulle kunna, såsom redan förut i särskilda fall ägt rum, beredas antingen från det till förekommande och hämmande af smittosamma sjukdomar bland husdjuren uppförda anslag eller af andra för Eders Kungl. Maj:t tillgängliga medel, ansåg Riksdagen skäl ej föreligga att bifalla den gjorda framställningen.

Medicinalstyrelsen har nu i underdånig skrifvelse den 30 september 1903 anmält, att styrelsen ansåge sig böra återkomma till frågan om beredande af tillgång till årligen utgående stipendier för utrikes studieresor åt legitimerade veterinärer. Styrelsen har därvid först i underdånighet framhållit, att af statsmedel dylika stipendier utginge åt såväl civila läkare som militärläkare, åt lärare vid de allmänna läroverken, åt teknici, åt agronomer m. fl. Enligt styrelsens förmenande vore veterinärerne i lika stort behof som ofvan anförda kategorier af kunskapssökande af att genom jämförande studier i andra länder fullkomna sina fackkunskaper. Gällde detta beträffande veterinärveten-

skapen i allmänhet, så gällde det ännu mer i fråga om det speciella studiet af de viktigare bland de hos husdjuren förekommande smittosamma sjukdomarna. Kändt vore ju, att Sverige beträffande förekomsten af svårare infektionssjukdomar bland husdjuren vore lyckligare lottadt än flertalet andra länder. Men då husdjurssjukdomar af nyss antydd art, såsom de för några få år sedan här i landet inträffade både talrika och elakartade fallen af mul- och klöfsjuka visade, när som helst kunde äfven hos oss utbryta, vore det af synnerlig vikt, att åtminstone en del af landets veterinärer blefve satt i tillfälle att i utlandet studera sådana i vårt land sällan förekommande sjukdomar, på det myndigheterna vid eventuellt utbrott af merberörda sjukdomar måtte kunna hafva till sitt förfogande veterinärer, förtrogna med dessa sjukdomars uppträdande. Äfven beträffande vissa andra grenar af veterinärvetenskapen, såsom bakteriologi samt slakthus- och köttbesiktningsväsende, lämnade förhållandena här i landet föga tillfälle till ingående studier. Hvad veterinärbakteriologien beträffade, hade visserligen dels för äldre veterinärer, dels för länsveterinärsaspiranter varit vid veterinärinstitutet anordnade kurser, vid hvilka undervisning meddelats äfven i detta ämne; men dessa undervisningskurser hade på grund af lokala och andra förhållanden måst så begränsas, att vid desamma mera detaljerade studier i detta ämne ej kunnat medhinnas. Hvad slakthus- och köttbesiktningsväsendet vidkomme, låge detsamma här i landet ännu i sin linda; men den dag syntes numera icke vara så aflägsen, då veterinärernes krafter mera än hittills komme att tagas i anspråk för detsammas ordnande äfvensom för kontrollens utöfvande såväl i slakthusen som vid köttbesiktningen i allmänhet. Vikten af att de veterinärer, som då skulle handhafva kontrollen, sattes i tillfälle att genom studier i utlandet göra sig härtill fullt skicklige borde icke kunna bestridas; och denna utbildning syntes medicinalstyrelsen vara icke blott en kommunernas, utan äfven en statens angelägenhet. Det borde ju slutligen under alla förhållanden medföra fördelar för det allmänna, om veterinärer, som visade synnerligt intresse för husdjursskötsel och husdjursafvel, sattes i tillfälle att i utlandet studera dessa ämnen och dithörande förhållanden.

Af hvad sålunda anförts ansåge medicinalstyrelsen framgå vikten för det allmänna och särskildt för hela landets jordbruksekonomi däraf, att veterinärer, som visat framstående skicklighet och duglighet i sitt yrke, bereddes möjlighet att på statens bekostnad i utlandet vidare utbilda sig. Beträffande behofvet af reseunderstöd för veterinärer syntes icke heller någon meningsskiljaktighet förefinnas; däremot hade en viss

olikhet i åsikter varit rådande vidkommande frågan, huruvida sådana understöd, i enlighet med den mening, som funnit ett uttryck i 1895 års Riksdags ofvanberörda skrifvelse, borde, såsom hittills skett, vid hvarje särskildt behof sökas hos Eders Kungl. Maj:t eller om årligen tillfälle regelbundet skulle beredas veterinärer till erhållande af reseunderstöd. Ehuru visserligen icke några allvarsamma olägenheter förorsakats genom det sätt, hvarpå denna angelägenhet hittills varit ordnad, hölle medicinalstyrelsen dock å andra sidan före, att bestämda fördelar skulle vinnas, om ett årligen utgående anslag anvisades till resestipendier åt legitimerade veterinärer. Dels skulle helt visst flere däraf förtjänte veterinärer, som nu af blygsamhet hölle sig tillbaka från att hos Eders Kungl. Maj:t göra underdånig ansökan om erhållande af reseunderstöd, söka, därest bestämda reseanslag funnes, att komma i åtnjutande af en sådan förmån, dels skulle — och detta ansåge medicinalstyrelsen vara den väsentligaste fördelen — vid stipendiers utdelande en jämförande pröfning kunna ske af flere sökandes meriter och förutsättningar för att kunna draga nytta af en studieresa, och stipendier kunna tilldelas de mest förtjänte och icke, såsom nu, understöd utdelas utan täflan.

Beträffande det belopp, som borde anvisas till resestipendier åt veterinärer, ansåge medicinalstyrelsen detta böra utgöra 2,200 kronor, af hvilken summa 1,200 kronor borde användas till ett större resestipendium, med skyldighet för innehafvaren af detta stipendium att vistas utrikes minst tre månader. Denne stipendiat skulle således under sin resa komma i åtnjutande af ett månatligt understöd af 400 kronor eller samma belopp för månad, som under senare år i liknande fall brukat af Eders Kungl. Maj:t tilldelas veterinärer. Återstående 1,000 kronor ansåge styrelsen böra lämpligen fördelas i mindre resestipendier. Med fäst afseende därpå, att de resestipendier å högst 500 kronor med skyldighet för innehafvaren af hvart och ett af dem att vistas utrikes minst en månad, hvilka jämlikt nådiga brefvet den 4 oktober 1895 anvisats för ordinarie läkare vid länslasarett och därmed likställda sjukhus, enligt hvad erfarenheten gifvit vid handen, varit mycket eftersökta, samt med hänsyn därtill, att i Eders Kungl. Maj:ts nådiga skrifvelse till medicinalstyrelsen den 10 september 1903 angående bestämmelser i fråga om resestipendier för provinsial- och stadsläkare jämväl föreskrifvits, att dessa stipendier skulle utgå med högst 500 kronor samt att studieresan borde upptaga en tid af minst en månad, har medicinalstyrelsen, som ansåge dylika mindre stipendier vara synnerligen lämpliga för dem, som önskade i ett eller annat ämne idka special-

studier, föreslagit, att nyssnämnda belopp, 1,000 kronor, måtte fördelas i två stipendier å 500 kronor hvartdera, med skyldighet för innehafvarne af dessa stipendier att vistas utrikes minst en månad.

Med stöd af hvad sålunda anförts har medicinalstyrelsen i underdånighet hemställt, att Eders Kungl. Maj:t täcktes till Riksdagen aflåta nådig proposition om beviljande af ett årligt reservationsanslag af 2,200 kronor att användas till tre resestipendier, ett å 1,200 kronor samt två å 500 kronor hvartdera, med skyldighet för innehafvaren af det större stipendiet att minst tre månader och för innehafvarne af de bägge mindre stipendierna att minst en månad enligt godkänd resplan idka studier å utrikes ort; och har medicinalstyrelsen därjämte anhållit att, därest denna framställning vunne Eders Kungl. Maj:ts och Riksdagens bifall, få i underdånighet föreslå de närmare föreskrifter, som kunde finnas erforderliga för stipendiernas åtnjutande.

Hvad medicinalstyrelsen sålunda anfört i fråga om önskvärdheten af att ett bestämdt belopp funnes att årligen tillgå för utdelande af resestipendier åt veterinärer, anser jag vara synnerligen beaktansvärdt. De stora fördelar, som genom lämpligt anordnade studieresor för veterinärer skulle kunna vinnas, äro af medicinalstyrelsen utförligt utvecklade, och torde jag, med erinran, hurusom Riksdagen år 1895 förklarat sig icke vilja bestrida gagnet, åtminstone under vissa förhållanden, af sådana resor, kunna i hufvudsak inskränka mig till att åberopa hvad medicinalstyrelsen i sådant afseende anfört. Jag anser mig dock böra framhålla, att med afseende på den lifaktighet, som på sista tiden rådt inom de olika vetenskapsgrenar, hvilka beröra husdjurshygienen, samt med hänsyn till de många nya anordningar i praktiskt afseende, som de senare åren medfört på med veterinärväsendet i samband stående områden, angelägenheten af att representanter för vårt lands veterinärläkarkår beredas tillfälle att på nära håll taga del af utlandets sträfvanden och rön uti ifrågavarande hänseenden blifvit allt mer framträdande.

Det är visserligen sant, att, på sätt Riksdagen år 1895 uttalat, den möjlighet står Eders Kungl. Maj:t öppen att vid särskilda tillfällen bereda understöd till veterinärers studieresor genom anvisande af medel antingen från det till förekommande och hämmande af smittosamma sjukdomar bland husdjuren uppförda anslag eller af andra för Eders Kungl. Maj:t tillgängliga medel. Eders Kungl. Maj:t har också vid särskilda tillfällen till reseunderstöd åt veterinärer anvisat medel från omförmälda anslag, och hafva dessa understöd utgått under år 1897 med 1,382 kronor 52 öre, under år 1898 med 650 kronor, under år 1899

med 1,550 kronor, under år 1900 med 800 kronor samt under år 1902 med 1,125 kronor, hvarjämte understöd äfven anvisats för år 1903. Genom dylika tillfälliga reseanslag kan likväl icke enligt min mening behofvet af reseunderstöd åt veterinärer anses vara behörigen tillgodosedt. Därtill kommer, att denna form för understöds sökande och beviljande ingalunda torde kunna betraktas såsom tillfredsställande. Det lär nämligen vara uppenbart, att på sådant sätt, då täflan om understöds erhållande icke äger rum, ingen trygghet vinnes för att understödet tillfaller den person, som varit bäst ägnad att draga nytta af studieresan och att meddela sina därunder gjorda iakttagelser. Om däremot ett visst belopp funnes att årligen tillgå för resestipendier samt bestämmelser vore en gång för alla gifna angående sättet för reseunderstöds sökande, villkoren för erhållande och åtnjutande af dylikt understöd samt angående stipendiernas belopp m. m., skulle dessa förhållanden blifva på ett betryggande och mot ändamålet svarande sätt reglerade. Jag anser därför, att åtgärder i sådant syfte nu böra vidtagas.

Emot medicinalstyrelsens förslag i afseende å storleken af det för stipendier erforderliga beloppet, detta belopps fördelning samt villkoren för åtnjutande af stipendium har jag icke funnit anledning till erinran, men torde, i händelse den framställning, jag här nedan kommer att i ämnet göra, vinner bifall, Eders Kungl. Maj:t vilja framdeles taga under öfvervägande de särskilda föreskrifter beträffande villkoren för stipendiernas åtnjutande, som må finnas erforderliga.

I fråga om beredande af medel till dessa stipendier anser jag mig icke böra tillstyrka Eders Kungl. Maj:t att, på sätt medicinalstyrelsen ifrågasatt, hos Riksdagen äska anvisande af särskildt anslag för ändamålet, utan synes det mig lämpligast att begära Riksdagens medgifvande till att förberörda förslagsanslag till förekommande och hämmande af smittosamma sjukdomar bland husdjuren må härför anlitas. En sådan användning af en del utaf detta anslag synes desto mera stå i god öfverensstämmelse med anslagets syfte, som tillfälliga reseunderstöd redan under en följd af år jämlikt Riksdagens anvisning beviljats från detsamma.

I detta sammanhang tillåter jag mig att för Eders Kungl. Maj:t framlägga jämväl ett annat förslag om utsträckt användning af ifrågavarande anslag, nämligen till gäldande af den godtgörelse, som tillkommer tillförordnade länsveterinärer, då fråga icke är om förordnande under vakans.

Genom nådigt cirkulär den 31 augusti 1877 beslöt Eders Kungl.

Maj:t, att arfvode för bestridande vare sig under vakans eller på grund af tillfälligt förordnande af länsveterinärbefattning skulle af vederbörande länsstyrelse utbetalas och, då fråga vore om förordnande under vakans, afföras å anslaget till »länsveterinärer», men i fråga om tillfälligt vikariat upptagas under förskottstitel till ersättande af statskontoret. Nu gällande bestämmelser angående beräkningen af tillförordnad länsveterinärs aflöning äro af Eders Kungl. Maj:t meddelade uti nådig skrifvelse till medicinalstyrelsen den 4 juni 1897 (Bih. till Sv. Förf. Saml. år 1897, n:o 63), hvilken skrifvelse jämväl innehåller bestämmelser angående ersättning till extra veterinär, som af medicinalstyrelsen förordnas att bestrida allmän husdjurssjukvård. Enligt dessa bestämmelser skall *dels* till tillförordnad länsveterinär samt dylik extra veterinär utgå resekostnads- och traktamentsersättning enligt resereglementet för resorna till och från tjänstgöringsorten, *dels* tillförordnad länsveterinär undfå, förutom den honom enligt nådiga taxan för veterinärs tjänsteförrättningar tillkommande ersättning, dagtraktamente med 4 kronor om dagen under hela tjänstgöringstiden, hvartill i första rummet skall användas hvad den ordinarie länsveterinären kan vara skyldig att af sin lön afstå, *dels ock* extra veterinär vid fortsatt tjänstgöring åtnjuta dagtraktamente med 6 kronor. Därjämte stadgades uti samma nådiga skrifvelse, att den sålunda bestämda ersättningen för ifrågavarande tjänstgöring skulle utgå till tillförordnad länsveterinär på sätt dittills ägt rum, hvaremot ersättningen för extra veterinär skulle utgå af anslaget till förekommande och hämmande af smittosamma sjukdomar bland husdjuren.

På grund af dessa bestämmelser har alltså statskontoret fått utgifva ersättningar till tillfälligt förordnade länsveterinärer med belopp, motsvarande hvad som af de dem tillkommande traktamenten m. m. icke kunnat gäldas af de medel, som den ordinarie länsveterinären varit skyldig afstå. I fråga om denna skyldighet är beträffande de länsveterinärer, för hvilka de af Riksdagen år 1901 godkända nya aflöningsvillkoren äga tillämpning, genom nådiga kungörelsen den 22 november 1901 stadgadt, att tjänstgöringspenningarna, utgörande 600 kronor för år, skola för den tid, ordinarie länsveterinären varit från sin tjänst befriad, utgå till den, som tjänsten förrättat, att den, som af sjukdom hindras att sin tjänst förrätta, äger uppbära hela lönen, samt att vid ledighet för svag hälsas vårdande, enskilda angelägenheter eller särskildt uppdrag den ordinarie länsveterinären kan förpliktas att utöfver tjänstgöringspenningarna afstå så mycket af lönen, som för tjänstens förrättande erfordras eller eljest pröfvas skäligt.

De belopp, som af statskontoret i nyssnämnda afseende förskjutits, hafva åtminstone under vissa år varit ganska afsevärda och på senare år visat tendens till stegring. Under det att intet förskott anmäldes år 1893, hafva under åren 1894—1897 anmälts förskott å i medeltal 770 kronor 66 öre för år och, sedan ofvanberörda nådiga skrifvelse af den 4 juni 1897 vunnit tillämpning, hafva under åren 1898—1902 i medeltal för år anmälts dylika förskott till belopp af 2,989 kronor 64 öre.

Medel till ersättande af dessa förskott hafva årligen af Eders Kungl. Maj:t anvisats att utgå till och med år 1900 från sjätte hufvudtitelns allmänna besparingar samt för åren 1901 och 1902 från nionde hufvudtitelns allmänna besparingar. Till följd af att ifrågavarande ersättningar under senaste åren uppgått till ganska betydande belopp samtidigt med att tillgången på besparingar å nionde hufvudtitelns anslag varit synnerligen knapp, hafva anmärkningsvärda olägenheter redan uppstått däraf, att dessa besparingar måst för ändamålet anlitas, och med de alltjämt ökade berättigade kraf, som ställas på jordbruksdepartementet, är det högst angeläget, att de medel, som stå till departementets förfogande, må vara utan inskränkning disponibla för stödjande och upphjälpande af de näringsgrenar, hvilkas främjande med departementets inrättande afsetts. Jag anser på grund häraf nödvändigt, att andra statsmedel än besparingarna blifva tillgängliga för gäldandet af ifrågakomna ersättningar; och synes anslaget till förekommande och hämmande af smittosamma sjukdomar bland husdjuren särdeles väl ägna sig härtill. Efter den förändring i länsveterinärernes åligganden, som skedde år 1901, hafva desse alltmer kommit att omhänderhafva den allmänna husdjurshygienen, under det att deras enskilda praktik till följd däraf måst inskränkas. Genom hela sin tjänsteverksamhet kunna de sägas arbeta till förekommande och hämmande just af smittosamma husdjurssjukdomar. Jag tillåter mig därjämte erinra, att redan nu enligt omförmälda nådiga skrifvelse den 4 juni 1897 ersättningen till extra veterinär, som af medicinalstyrelsen förordnats att bestrida allmän husdjurssjukvård, utgår af ifrågavarande anslag.

Till ådagaläggande af i hvad mån detta anslag, som är af förslagsanslags natur samt i riksstaten uppfördt med ett belopp af 30,000 kronor, blifvit under senare tid för de med detsamma afsedda ändamål anlitadt, har jag därom införskaffat uppgift från medicinalstyrelsen, och inhämtas däraf, att utgifterna å anslaget uppgått till följande belopp under nedannämnda år, nämligen:

år 1893	kronor	15,910: 77
» 1894	»	34,847: 64
» 1895	»	7,818: 93
» 1896	»	17,348: 47
» 1897	»	12,708: 79
» 1898	»	86,400: —
» 1899	»	26,056: 22
» 1900	»	41,294: 81
» 1901	»	12,384: 26
» 1902	»	20,684: 61.

Utgifterna hafva alltså under alla dessa tio år utom tre understigit anslagssumman. Det stora utgiftsbeloppet år 1898 föranleddes af mul- och klöfsjukans bekämpande, hvilket kostade statsverket 62,784 kronor 85 öre. År 1900 utbetalades till åtgärder mot mjältbrandsfarsoten i Västergötland 16,567 kronor 76 öre. Om kostnaderna för dessa tillfälliga epidemier samt därjämte dels kostnaderna under åren 1898—1900 till arfvode åt föredragande af veterinärärenden i medicinalstyrelsen, hvilken utgift upphört efter inrättandet af ett nytt medicinalrådsämbete, dels ock kostnaderna för tillfälliga reseunderstöd, i hvilkas ställe skulle träda de föreslagna resestipendierna, afdragas, visar sig, att utgifterna å anslaget under femårsperioden 1898—1902 i medeltal uppgått till omkring 18,175 kronor årligen. Någon höjning af anslaget synes alltså icke erfordras vid bifall till mina nu ifrågavarande förslag, utan torde anslaget kunna i vanliga fall utan att öfverskridas lämna tillgång såväl till resestipendier å tillhopa 2,200 kronor som till förberörda ersättning åt tillförordnade länsveterinärer.»

Utskottet, som emot Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning icke haft något att erinra, får alltså hemställa,

att Kungl. Maj:ts förevarande förslag må vinna Riksdagens bifall.

Fiskerinäringens understöd.

Åtgärder till fiskerinäringens befrämjande. [5 och 6.]

5:o) Kungl. Maj:t har föreslagit Riksdagen

dels att, under villkor att den nu lediga förste fiskeriassistentbefattningen med utgången af innevarande år och andre fiskeriassistentbefattningen efter nuvarande innehafvarens af denna befattning afgång

indroges, godkänna det i statsrådsprotokollet för jordbruksärenden den 12 januari 1904 intagna förslaget till stat för statens fiskeriadministration äfvensom de villkor och förbehåll, som i statsrådsprotokollet föreslagits för åtnjutande af de i samma stat upptagna löneförmåner, samt medgifva ej mindre att, för tillsättande från och med år 1905 af två fiskeriintendentsbefattningar och från den tid, då den från anslaget till fiskerinäringens understöd till andre fiskeriassistenten nu utgående aflöning samt resekostnads- och traktamentsersättning upphörde att utgå, jämväl af den i staten upptagna fiskeriassistentbefattningen äfvensom för anställande från och med år 1905 af två fiskeristipendiater och en fiskeriingenjör, måtte under anslagstiteln »fiskerinäringens understöd», uppföras ett anslag med benämning »statens fiskeriadministration» till belopp af 16,000 kronor, än äfven att af detta anslag måtte, så länge nuvarande andre fiskeriassistenten i denna sin befattning kvarstode, användas till aflöning samt resekostnads- och traktamentsersättning åt honom högst 3,000 kronor, för år räknadt;

dels ock att, i följd af hvad sålunda föreslagits samt på grund af hvad i statsrådsprotokollet i öfrigt anförts, höja anslaget till fiskerinäringens understöd från 42,000 kronor till 66,000 kronor, eller med 24,000 kronor.

I detta ärende har departementschefen till förenämnda statsrådsprotokoll anfört följande:

»Uti skrifvelse den 20 maj 1902 har Riksdagen, med förmälan, hurusom i en inom Riksdagen väckt motion enskilde motionärer gjort framställning, afseende vidtagande af åtgärder för åstadkommande af en bättre fiskevård för östersjö- och sötvattensfisket, samt att Riksdagen i anledning af berörda motion inhämtat upplysningar från landtbruksstyrelsen och från domänstyrelsen, vidare anfört följande.

Den allmänna erfarenheten under senare tider gåfve vid handen, att fisket flerstädes i landet, äfven där det fordom varit mycket gifvande och för befolkningen utgjort en god inkomstkälla, betydligt aftagit samt i vissa trakter minskats i den grad, att det nu icke kunde med fördel idkas. Orsakerna därtill vore mångahanda. En stegrad odling af landet och i samband därmed stående sänkningar och tappningar af sjöar och vattendrag, industriens utveckling, anläggning af industriella verk och inrättningar invid vattendragen och därmed förenade nödvändiga dammbyggnader, utsläppande af affallsämnen m. m. i vattnet, allt detta hade i väsentlig mån bidragit att minska fisket och utöfva en menlig inverkan på detsamma. I bristande tillsyn å efterlefnaden af de för fiskerinäringens vård befintliga föreskrifter syntes äfven ligga en ytter-

ligare orsak till berörda förhållanden. Slutligen syntes äfven gällande lag om rätt till fiske vara en af de bidragande orsakerna till att fisket i allmänhet bedrifvits utan hänsyn till dess fortfarande bestånd. När fiskvattnet nämligen icke skiftats mellan delägarne i detsamma, hade dessa rätt att bruka fiskvattnet, eftersom de kunde sämjas, och däraf hade ofta blifvit följden, att mången, som därstädes ägde fiskerätt, sökte att i största möjliga måtto för egen del tillgodogöra sig fisket. Sålunda hade fisket på många ställen antagit arten af ett slags roffiske, som naturligtvis i hög grad måste menligt inverka på fiskstammens bestånd. I främmande länder, där fiskerinäringen befunne sig på en högre ståndpunkt, hade åtgärder vidtagits i syfte att åstadkomma ett med god hushållning öfverensstämmande fiske genom att införa bestämmelser om s. k. fiskeriföreningar, bildade af de fiskeberättigade i större sammanhängande fiskvatten. Dessa föreningars uppgift vore att för deras medlemmars räkning på ett rationellt sätt och med hänsyn såväl till den bästa möjliga afkastning af fisket som äfven till fiskstammens bevarande och förökande bedrifva fisket antingen genom särskildt antagne fiskare eller genom fiskets utarrendering. Genom dessa föreningar åstadkommes en bättre ordning och uppsikt öfver fisket än eljest, hvarjämte äfven vunnes den fördelen, att detta på ett mera tillfredsställande sätt sköttes, än om hvarje fiskvattens ägare själf skulle drifva fisket. Dylika fiskeriföreningar syntes i vårt land på grund af gällande lag om rätt till fiske icke kunna åstadkommas annat än genom frivillig öfverenskommelse mellan samtliga delägare i fiskvattnet, och de kunde sålunda omöjliggöras genom blott en enda delägares vägran att inträda i föreningen. En annan af landtbruksstyrelsen ifrågasatt föreningsrörelse syntes jämväl vara värd en större uppmärksamhet, nämligen bildandet af försäkringsföreningar för fiskeägarnes båtar och redskap. Genom dylika föreningar främjades självverksamheten och solidaritetskänslan mellan fiskarbefolkningen, på samma gång som den enskilde i tillvaron af dessa föreningar funne ett kraftigt stöd under motgångar och ekonomiskt betryck. I fråga om åtgärder för fiskerinäringens befrämjande hade motionärerne påpekat önskvärdheten af att främja dels ökad yrkesskicklighet hos fiskare och dels större sakkunskap och insikter hos dem, hvilka såsom fiskeriinstruktörer eller tillsyningsmän närmast skulle vaka öfver efterlefnaden af fiskeristadgan och öfver fiskets bedrifvande samt biträda allmänheten med råd och upplysningar däri. Riksdagen delade motionärernes åsikt därutinnan och ansåge det vara af stor vikt, att en tillfredsställande sakkunskap stode att vinna hos dem, som närmast hade uppsikten öfver fisket och åliggandet att söka befrämja en god

fiskevård. Bristen på sakkunskap i detta afseende vore ett ofta öfverklagadt förhållande, men syntes naturligast kunna afhjälpas genom lämpligen anordnade undervisningskurser. Fiskeriskolor hade visserligen tidtals anordnats, men efter en tid upphört till följd af brist på elever, hvilket till en stor del syntes hafva sin förklaringsgrund däruti, att undervisningsanstalterna en längre tid varit förlagda på ett ställe. Skulle dylika anstalter medföra önskvärdt gagn, syntes det med hänsyn till vårt lands vidsträckta beskaffenhet, våra kusters långsträckthet samt mängden af älfvar och vattendrag vara nödvändigt att göra skolorna ambulatoriska, hvarigenom de olika orternas behof skulle bäst tillgodoses. Understöd af allmänna medel åt fiskare, som ville genomgå dylika skolor, och anställande af flere fiskeristipendiater syntes verksamt befordra samma mål. Hushållningssällskapen, hvilka det tillkomme att taga initiativ i frågor, som rörde fiskevården och afsåge fiskerinäringens höjande inom olika orter, syntes därvid böra påräkna ett mera verksamt stöd från statens sida såväl i statsanslag till fiskerinäringens befrämjande som genom statens fiskeriadministration. Hvad denna administration beträffade, funnes för statens räkning anställde, förutom fiskeriinspektören, hvilken representerade dess centrala myndighet, två fiskeriassistenter, en undervisare i fiskodling och en fiskeristipendiat. Desse fyra fiskeritjänstemäns verksamhetsområde utgjordes för närvarande af hela vårt land. Riksdagen kunde ej finna annat, än att med de stora områden, som desse tjänstemäns verksamhet årligen omfattat, deras tjänstetid blefve genom de långa resorna i hög grad splittrad, samt att deras förmåga att med noggrannhet och omsorg följa fiskets utveckling och hafva uppsikt öfver fiskeristadgans efterlefnad samt fiskevården inom de olika delarna af landet blefve i hög grad förringad genom att de ej kunde odeladt få följa alla dessa angelägenheter inom ett mera begränsadt område. Detta skulle däremot möjliggöras därigenom, att, såsom också 1881 års fiskerikommitté föreslagit, enhvar af fiskeritjänstemännen hade sitt distrikt, inom hvilket han skulle uppehålla sig och utöfva sin verksamhet. Genom att taga sitt hemvist i något af distriktets mer betydande centra för fiskerinäringen och om möjligt där leda en större fiskodlingsanstalt blefve fiskeritjänstemannen mer förtrogen med fiskeriförhållandena inom distriktet och bättre i stånd att ägna desamma såväl praktiskt som vetenskapligt studium. Med en sådan af Riksdagen ifrågasatt distriktsindelning syntes böra förenas åtgärder i syfte, att samtlige fiskeritjänstemännen skulle kunna odeladt ägna sitt arbete åt den uppgift, staten genom dem velat befordra, i stället för att, såsom nu vore fallet, några af dem vore i

en ej ringa grad upptagna af andra sysselsättningar. Slutligen ville Riksdagen beträffande den af motionärerne väckta frågan, huruvida ej de fiskvatten, som funnes å kronoparkerna, synnerligast i Norrland, kunde utarrenderas och därigenom en direkt inkomst tillföras statsverket, framhålla, att, då, såsom kändt torde vara, sjöar och vattendrag, belägna å kronans mark i nordligaste delarna af vårt land, ofta erbjöde en stor rikedom på fisk, det syntes Riksdagen vara förenligt med en god hushållning från statens sida att tillse, det dessa rikedomar icke förfores eller föröddes genom ett vidsträckt roffiskande, utan att dylika fiskvatten måtte blifva föremål för en rationell fiskevård och på samma gång tillföra staten någon nämnvärd inkomst.

På grund af hvad Riksdagen sålunda anfört, har Riksdagen anhållit, det Eders Kungl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, huruvida och i hvad mån åtgärder i ofvannämnda syfte lämpligen kunde vidtagas för främjande och upphjälpande af östersjö- och sötvattensfisket, samt därefter till Riksdagen inkomma med förslag i detta afseende.

Till följd af nådig remiss den 30 maj 1902 anmodade härpå landtbruksstyrelsen Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i rikets samtliga län att hvar för sig, sedan vederbörande landsting och hushållningssällskap lämnats tillfälle att i ärendet sig yttra, till landtbruksstyrelsen inkomma med de yttranden, som kunde komma att afgifvas, och eget underdånigt utlåtande. Sedan med anledning häraf till landtbruksstyrelsen inkommit utlåtanden i ämnet från nämnda myndigheter jämte yttranden från landstingen och hushållningssällskapen eller dessas förvaltningsutskott, dock att från Skaraborgs län icke insändts något yttrande från hushållningssällskapet eller dess förvaltningsutskott, utan i dess ställe endast från länets fiskerikommitté, samt att från Norrbottens läns hushållningssällskap eller dess förvaltningsutskott intet yttrande afgifvits, har landtbruksstyrelsen nu, med öfverlämnande af samtliga de afgifna yttrandena, den 13 november 1903 i ärendet sig utlåtit; hvarefter styrelsen med skrifvelse af den 12 december nästlidna år öfverlämnat en från Blekinge läns landsting ytterligare inkommen skrift i ärendet.

Den centrala förvaltningen af landets fiskeriväsende har intill den allra senaste tiden varit delad på två myndigheter, nämligen kommerskollegium, som handlagt ärenden angående hafsfisket vid rikets västra kuster, och landtbruksstyrelsen, åt hvars ämbetsbefattning frågor rörande fisket i öfrigt varit alltifrån styrelsens inrättande öfverlämnade. Genom

särskilda nådiga kungörelser den 26 juni 1903 har Eders Kungl. Maj:t emellertid vidtagit sådana ändringar i de för nämnda två ämbetsverk gällande instruktioner, att jämväl hafsfisket vid rikets västra kuster lagts under landtbruksstyrelsens administrativa omvårdnad. Under erinran härom har nu landtbruksstyrelsen ock uti sitt omförmälda underdåniga utlåtande, i sammanhang med frågan om åtgärder för åstadkommande af en bättre fiskevård för östersjö- och sötvattensfisket, upptagit frågan om dylika åtgärder äfven med hänsyn till hafsfisket vid rikets västra kuster.

Uti de i förevarande ärende afgifna yttranden har så godt som samstämmigt vitsordats, att, på sätt Riksdagen uti sin skrifvelse jämväl framhållit, fisket under senare tiden allmänt i landet aftagit; och synes äfven af dessa yttranden framgå, att man allmänt taget ansett, att förnämsta anledningarna härtill vore att söka, förutom i den liknöjdhet för fisktillgångens sparande och ökande, som fiskvattensägarne i regel ådagalade, i landets stegrade odling i samband med sänkningar och uttappningar af sjöar och vattendrag, anläggning af industriella verk och inrättningar invid vattendragen, utsläppande af affallsämnen och dylikt i vattnet m. m.

Samstämmigt har ock uttalats att, för att råda bot på sagda, i flera afseenden ogynnsamma företeelse beträffande fisket, åtgärder borde från statens sida vidtagas.

I afseende å beskaffenheten af de åtgärder, som härvid i främsta rummet borde ifrågakomma, hafva i stort sedt icke heller synnerligen skiljaktiga meningar varit rådande. De frågor, som uti Riksdagens skrifvelse framkastats, hafva företrädesvis gjorts till föremål för behandling, och af dessa har särskildt frågan om en förbättrad organisation af statens fiskeriadministration tillvunnit sig uppmärksamhet. Härförutom hafva naturligen, på grund af de erfarenhetsrön, som på skilda orter gjorts, en hel del förslag blifvit väckta, såsom om ändringar i fiskeristadgar, om åtgärder till fiskodlingens befrämjande, om nedsättning af frakten för fiskyngel och rom, om understöd till åstadkommande af väderleks-telegram och telefonledningar, om beredande af medel till premier för dödande af utter, om kronofartygs ställande till fiskets tjänst, om åstadkommande och spridande af kortfattade populära uppsatser rörande fisket m. m., men som dessa frågor, om än i allmänhet af ingalunda obetydlig vikt för fiskeriväsendets främjande, dels icke påkalla Eders Kungl. Maj:ts nådiga åtgärd, dels erfordra ytterligare utredning och dels äga

endast lokal betydelse, finner jag mig nu böra stanna vid blotta omnämnandet af desamma; lärande jag få tillfälle att, i den mån sådant framdeles kan finnas lämpligt eller af omständigheterna påkallas, återkomma till dessa frågor.

Icke heller är jag för närvarande beredd att underställa Eders Kungl. Maj:ts pröfning förslag till lösning af de uti Riksdagens skrifvelse omförmälda frågor rörande bildande af fiskeriföreningar och försäkringsföreningar, angående ordnandet af fiskeriundervisningen samt angående tillgodogörandet af statens fiskvatten.

Däremot har jag nu för afsikt att för Eders Kungl. Maj:t framlägga förslag till ordnande af statens fiskeriadministration och i sammanhang därmed till beredande af ökade medel för understödjande af den utaf landsting och hushållningssällskap anordnade fiskeriadministrationen inom länen. Innan jag emellertid öfvergår till att redogöra för hvad handlingarna i dessa afseenden innehålla, torde det tillåtas mig att i korthet angifva resultaten af den utredning, som hittills åstadkommits uti nyssnämnda, i Riksdagens skrifvelse i öfrigt omhandlade frågor. Dessa frågors ändamålsenliga lösning ingår nämligen såsom ett synnerligen viktigt moment uti det systematiska arbete till fiskerinäringens höjande, Riksdagen tydligen tänkt sig, men förutsätter tillika, såsom jag här nedan vill söka visa, om de åsyftade åtgärderna skola kunna blifva till verkligt gagn, en väl ordnad fiskeriadministration.

Bland åtgärder, som syntes kunna ifrågakomma att från statens sida vidtagas till fiskerinäringens befrämjande, har Riksdagen i främsta rummet framhållit bildandet af s. k. fiskeriföreningar med ändamål att för medlemmarnas räkning på ett rationellt sätt och med hänsyn såväl till den bästa möjliga afkastning af fisket som äfven till fiskstammens bevarande och förökande bedrifva fiske antingen genom särskildt antagne fiskare eller genom fiskets utarrendering. I de från orterna afgifna utlåtandena och yttrandena har detta förslag vunnit stor anslutning, men äfven i flera af dessa uttalats, att föga sannolikhet funnes, att dylika föreningar skulle i större omfattning komma till stånd på frivillighetens väg, hvarför förordats införandet i lagstiftningen af bestämmelser angående bildandet af dylika föreningar, hvilka sålunda skulle i viss mån komma att blifva s. k. tvångsföreningar.

Äfven landtbruksstyrelsen har ansett, att det skulle vara till stor nytta för landet, om genom förändring af nuvarande lagstiftning tvångsföreningar mellan fiskedelägare med dylikt ändamål kunde komma till stånd.

Föreskrifter om bildande af fiskeriföreningar finnas, såsom Riksdagen jämväl erinrat, uti åtskilliga främmande länder.

Enligt den preussiska lagstiftningen kunna föreningar af fiskeberättigade bildas antingen frivilligt eller på grund af provinsstyrelsens föreläggande, och fördelningen af vinsten inom dessa föreningar sker vanligen efter föregången uppskattning i kapitalvärde af hvarje andel i fiskeområdet. I Finland skall omröstning i fiskelagets angelägenheter vid fråga om samfälldt fiskvatten och delning af gemensam inkomst därifrån ske efter byamål enligt kap. 17 i byggningabalken, sådant detta kapitel lyder enligt lag af den 10 juli 1902. I § 1 uti nyssnämnda kapitel stadgas, att guvernören i länet äger förbjuda fiskedelägarne i samfälldt fiskvatten att utöfva deras fiskerätt annat än genom fiskets bedrifvande för gemensam räkning, ifall de icke sinsemellan så ordnat fisket, att fiskstammens förödande förebyggts. Guvernörens påbud i detta afseende gäller dock blott tills vidare. Då enligt § 22 af den nya finska fiskeristadgan af den 10 juli 1902 delägarne i samfälldt fiskvatten äro ålagda att sinsemellan besluta, huru fiskedriften skall handhafvas, och att öfverlämna ordningsreglerna, skriftligen uppsatta, till guvernören i länet, synes guvernören äga rätt afgöra, huruvida annan förening än den frivilligt ingångna skall komma till stånd. I sista hand bestämmer emellertid domstolen, huruvida den frivilliga öfverenskommelsen skall gillas.

Uppgiften för de finska fiskevårdsföreningarna, hvilka synas hafva bildats hufvudsakligen efter preussiskt mönster, är i allt väsentligt öfverensstämmande med hvad i Riksdagens förevarande skrifvelse säges utgöra syftet med dylika föreningar.

Vid åtskilliga tillfällen har jag haft tillfälle att inför Eders Kungl. Maj:t framhålla betydelsen af ett ordnadt föreningsväsende inom olika grenar af landthushållningen. Med fog torde emellertid kunna sägas, att ingen näring är för sitt fortfarande bestånd och sin framtida utveckling så beroende af sammanslutningen mellan dess idkare som fisket. Bildandet af fiskeriföreningar bör därför ock på allt sätt af staten främjas, och då den fullkomliga enighet mellan samtliga delägare i ett fiskvatten, som nu erfordras för att en förening dem emellan skall kunna komma till stånd, endast i undantagsfall kan påräknas, finner jag införandet i vår lagstiftning af bestämmelser i syfte att möjliggöra sådana föreningars lättare åstadkommande vara i hög grad önskvärdt. Huru detta lämpligen skall kunna ske, torde emellertid utgöra en fråga, som måste blifva föremål för gemensam beredning med chefen för justitiedepartementet och, enligt hvad bemälde departements-

chef meddelat mig, kräfver en ingående utredning inom nämnda departement. Emellertid anser jag mig icke kunna underlåta att påpeka, hurusom lagstiftningsåtgärder i detta afseende svårligen kunna komma att medföra åsyftadt gagn, därest icke såväl de fiskedelägare, hvilka önska sammansluta sig, som ock de myndigheter, hvilka eventuellt må komma att få pröfning af beslut i dylika frågor sig anförtrodd, äga tillgång till praktiskt och vetenskapligt utbildade fiskeritjänstemän för fiskeritekniska spörsmåls utredande.

Äfven den af Riksdagen omförmälda åtgärden, afseende bildandet af försäkringsföreningar för fiskedelägarnes båtar och redskap, har uti många af de från orterna inkomna yttrandena upptagits och förordats.

Dylika försäkringsföreningar finnas redan inom Göteborgs och Bohus, Hallands, Malmöhus och Blekinge län. »Göteborgs och Bohus läns fiskarförening» har enligt fiskeriintendentens i länet senaste årsberättelse under år 1901 försäkrat 209 större och mindre fiske- och fraktfartyg för tillhopa 1,108,604 kronor samt dessa fartyg tillhörande redskap för tillhopa 127,689 kronor 40 öre. Denna förening har under åren 1870—1874 uppburit tillhopa 7,500 kronor i statsanslag, åren 1870—1880 i anslag från hushållningssällskapet tillhopa 19,490 kronor samt åren 1870—1890 ur fonden till förbättring af skärgårdsallmogens ställning tillhopa 20,987 kronor. Inom detta län finnas dessutom »Styrsö enskilda assuransförening», »Öckerö sockens assuransförening» och »Sotenäs härads sjöassuransförening», i hvilka föreningar äfven åtminstone fraktfartyg torde få försäkras.

Inom Hallands län finnes en försäkringsförening af ifrågavarande slag, benämnd »Fiskeriförsäkringsförening för Hallands län», för hvilken Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i länet den 25 augusti 1897 fastställt reglemente. Föreningen, som omfattar hela Halland, har erhållit statsanslag af 1,000 kronor årligen under sex år. I föreningen mottagas till försäkring endast i fiske gående båtar eller farkoster jämte redskap, för hvilken senare dock ersättning utfås endast, då redskapen helt och hållet förlorats tillika med båten. Till en början utgjorde 2,000 kronor högsta försäkringssumman för hvarje båt, men sedermera har föreningen beslutat en höjning af detta belopp till 3,000 kronor.

Vidare torde böra nämnas, att inom Malmöhus län sedan lång tid tillbaka finnes upprättad en »Båtassuransförening för Råå läge och angränsande», för hvilken förening reglemente af Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i länet senast stadfästs den 15 mars 1889. Enligt detta reglemente försäkras endast båtar, högst till 2,000 kronor för

hvarje båt. Denna förening, som ej erhållit statsunderstöd, ägde den 19 juni 1903 en behållning af 9,776 kronor. En annan förening inom detta län är »Landskrona tullkammardistrikts båtassuransförening», i hvilken till försäkring mottagas båtar af till och med 20 tons dräktighet, utan att dessa behöfva vara fiskebåtar, men utbetalas blott högst 2,000 kronors ersättning för hvarje båt.

Slutligen finnes inom Blekinge län en redan år 1855 bildad dylik förening, benämnd »Medelstads härads fiskeriförening», som till försäkring mottager båtar äfvensom redskap (sill- och laxnät). Föreningen, för hvilken gällande reglemente af Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i länet år 1863 blifvit fastställdt, har åtnjutit statsunderstöd. Högsta försäkringssumman för båtar är bestämd till 300 kronor för båt. Förvaltningskostnaderna i denna förening hafva varit synnerligen låga. Inom Blekinge län finnes dessutom »Föreningen inom Mjällby socken till ersättande af förlorad eller skadad fiskredskap och båtar», hvilken stiftats i medlet af 1850-talet.

Uti underdånig skrifvelse den 14 november 1890 hemställde landtbruksstyrelsen, bland annat, att ett belopp af 25,000 kronor måtte beviljas för åstadkommande, i enlighet med ett af styrelsen i sådant afseende upprättadt förslag, af försäkringsföreningar. Vid föredragning af detta ärende inför Eders Kungl. Maj:t den 12 januari 1891 uttalade dåvarande chefen för civildepartementet, på sätt inhämtas af det vid statsverkspropositionen till samma års Riksdag fogade statsrådsprotokoll öfver civilärenden, att det syntes ganska tvifvelaktigt, huruvida dylika föreningar skulle lyckas tillvinna sig en allmännare anslutning bland fiskarbefolkningen, då enda sättet att vinna en verksam kontroll därå, att icke fiskaren själf genom vårdslöshet eller annorledes orsakade förlust af försäkrad redskap, syntes vara, att blott en del af det försäkrades värde ersattes, men detta å andra sidan naturligtvis betydligt minskade fördelen för fiskaren att hålla redskapen försäkrad. Då emellertid det belopp, hvarmed, och det sätt i öfrigt, hvarpå försäkringsförening för båtar eller redskap borde af staten understödjas, naturligtvis måste blifva beroende på föreningens omfattning, dess organisation m. m., ansåg föredragande departementschefen sig icke för det dåvarande, då någon begäran om understöd för någon viss förening icke förelåge, böra tillstyrka äskande hos Riksdagen af medel för dylika ändamål, helst det icke syntes vara omöjligt att, därest ansökningar om understöd för åstadkommande af dylika föreningar skulle under den närmaste tiden göras, af de medel, som då vore å ordinarie stat anvisade till fiskerinäringens understöd, eller från tillgäng-

liga besparingar bereda tillgång därtill. Bildandet af försäkringsföreningar skulle sannolikt ock kunna befrämjas därigenom, att fiskare, som förbunde sig att försäkra båt eller redskap, för hvars anskaffande lån från fiskerifonden söktes, tillerkändes företräde framför andra till erhållande af lån.

I enlighet med föredragande departementschefens åsikt i detta afseende, fann Eders Kungl. Maj:t icke skäl att med anledning af landtbruksstyrelsens berörda hemställan då vidtaga någon åtgärd.

Sedermera blefvo emellertid numera aflidne filosofie doktorn A. V. Ljungman, numera fiskeriinspektören F. Trybom samt vice häradshöfdingen K. G. Herlitz af chefen för civildepartementet tillkallade för att utarbeta förslag till normalreglemente för fiskeriförsäkringsföreningar samt till de villkor, hvarpå sådana föreningar skulle kunna erhålla statsanslag. Detta förslag afgafs till departementschefen den 31 maj 1892 och trycktes på departementets föranstaltande. Någon vidare åtgärd än bildandet af omförmälda fiskeriförsäkringsförening för Hallands län lär likväl sedermera icke hafva blifvit vidtagen i det med förslaget afsedda syfte.

Äfven uti sitt nu afgifna underdåniga utlåtande har landtbruksstyrelsen framhållit önskvärdheten af att denna angelägenhet blefve genom statens åtgöranden befordrad och att fiskeriförsäkringsföreningar mera allmänt bildades och komme i åtnjutande af statsunderstöd, så att det blefve möjligt för hvar och en af dem att bilda en grundfond, hvarförutan sådan förening löpte fara att icke kunna infria sina förbindelser.

I sammanhang härmed har landtbruksstyrelsen fäst uppmärksamheten på en annan försäkringsform, som syntes böra komma till stånd och vinna spridning bland fiskarbefolkningen, nämligen olycksfallsförsäkring för fiskare. I Danmark hade den 3 april 1900 utfärdats en lag om danske fiskares försäkring vid olycksfall, enligt hvilken lag enhvar dansk fiskare ägde att mot en årlig betalning af 5 kronor blifva medlem af en utaf inrikesministern stadfäst olycksfallsförsäkringsförening samt fiskaren eller, i händelse af dödsfall, hans efterlefvande att erhålla skadeersättning, om nämligen dödsfallet eller skadorna förorsakats under utöfvande af den försäkrade fiskarens näringsfång.

Det kan härvid omnämnas, att inom Göteborgs och Bohus län på senare tid bildats en ganska ansenlig fond för delvis samma syfte som olycksfallsförsäkringen i Danmark.

Såväl den ena som den andra af ifrågavarande båda försäkringsformer synes mig förtjäna all uppmärksamhet från statens sida; och

anhåller jag att få, sedan jag haft tillfälle att i dessa ämnen samråda med chefen för civildepartementet, till samma frågor återkomma.

Äfven för att ett på detta område ordnadt försäkringsväsende skall vinna önskvärd framgång och omfattas med erforderligt intresse, är det emellertid uppenbarligen af framstående betydelse, att med de särskilda orternas förhållanden förtrogne fiskeritjänstemän blifva anställde, hvilka kunna tillhandagå med råd och upplysningar jämväl i frågor, som sammanhänga med detta försäkringsväsende.

Vidkommande vidare den af Riksdagen framhållna önskvärdheten af åtgärders vidtagande för främjande af dels ökad yrkesskicklighet hos fiskare och dels större sakkunskap och insikter hos dem, hvilka såsom fiskeriinstruktörer eller tillsyningsmän närmast skulle vaka öfver efterlefnaden af fiskeristadgarna och öfver fiskets bedrifvande samt biträda allmänheten med råd och upplysningar däri, har äfven denna fråga med rätta i mycket hög grad beaktats af de myndigheter och korporationer, som blifvit i ärendet hörda, liksom från flera håll uttalats önskvärdheten däraf, att statsmedel anvisades till stipendier och understöd åt fiskare, som önskade genomgå fiskeriskolor.

I fråga om lämpligaste sättet för fiskeriundervisningens ordnande hafva däremot skiljaktiga åsikter uttalats, i det från åtskilliga orter, i anslutning till hvad Riksdagen yttrat, förordats inrättandet af ambulatoriska skolor, hvaremot uti andra delar af landet fasta fiskeriskolor ansetts skola på mera tillfredsställande sätt fylla behofvet. Den åsikt har till och med uttalats, att en fast fiskeriskola, förlagd till fiskodlingsanstalt, skulle kunna vara tillräcklig för hela riket.

Vid bedömande af denna fråga måste man emellertid naturligen utgå från det eller de syften, för hvilka eleverna skola utbildas.

De kurser af ifrågavarande beskaffenhet, som förut hållits af statens fiskeritjänstemän, torde hafva företrädesvis varit afpassade för fiskodlare och fiskare, ehuru eleverna för det mesta haft för afsikt att förskaffa sig platser såsom instruktörer eller tillsyningsmän. När dessa undervisningskurser hållits på eftervintern och våren, hafva eleverna hufvudsakligen varit sådana, hvilka efteråt eller förut genomgått kurs i fiskodling. Behofvet af tillsyningsmän i länen har genom sagda kurser snart fyllts, hvarför kurserna ej kunnat upprepas år efter år. Emellertid torde det dock vara visst, att många bland hushållningssällskapens fiskeriinstruktörer eller fiskeritillsyningsmän ej genomgått någon af ifrågavarande kurser eller den vid Ängelsberg numera anord-

nade fiskeriskolan, hvarmed dock icke torde böra förnekas, att åtskillige af dem i allt fall äro lämplige för sitt uppdrag.

Den undervisning, som af Riksdagen nu satts i fråga, afser två skilda ändamål, nämligen att å ena sidan bibringa fiskare ökad yrkesskicklighet och att å andra sidan utdana instruktörer eller tillsyningsmän. Härtill kommer emellertid en gren af undervisning, som icke får försummas, men icke blifvit berörd i Riksdagens skrifvelse, nämligen den, som afser utbildande af föreståndare för fiskodlingsanstalter för höstlekande fisk (lax- och sikartad fisk).

Landtbruksstyrelsen, som beaktat de olika slag af undervisning, hvilka för fiskeriväsendets allmänna höjande äro af nöden, har, hvad angår de af Riksdagen omförmälda ambulatoriska skolorna, ansett sådana skolor icke kunna meddela erforderlig undervisning för vare sig fiskeriinstruktörer eller fiskeritillsyningsmän eller för sådana personer, hvilka ville söka anställning såsom föreståndare för större fiskodlingsanstalter, afsedda för odling af höstlekande fisk eller fiskodling i dammar. För båda dessa slag af elever erfordrades enligt landtbruksstyrelsens åsikt undervisning vid någon fast undervisningsanstalt, helst belägen vid fiskodlingsanstalt. Särskildt syntes de hos hushållningssällskapen anställde fiskeriinstruktörerna behöfva genomgå en mer allsidig och omfattande, med rikhaltigare undervisningsmateriel utrustad undervisning än den, som kunde erbjudas vid ambulatoriska skolor, hvilka bättre lämpade sig för fiskare, som önskade erhålla ökad yrkesskicklighet. De förra borde nämligen icke blott kunna tillhandagå hushållningssällskapen med råd och upplysningar inom området för fiskerinäringen, utan äfven i viss mån handleda fiskarne.

Det syntes alltså vara önskvärdt, att inom landet funnes tillgängliga såväl fasta fiskeriskolor för blifvande fiskeriinstruktörer och tillsyningsmän med specialkurser för fiskodlare, som ock ambulatoriska undervisningskurser för fiskare. Härmed borde det dock icke vara uteslutet, att yrkesmän också skulle kunna deltaga i fiskodlingskurserna, enär det ej sällan syntes kunna inträffa, att en fiskeinnehafvare önskade anställa en fiskare, som tillika skulle sköta en mindre anstalt för odling af höstlekande fisk eller ett mindre system af fiskdammar. Synnerligen lämpligt vore för öfrigt, att yngre män, hvilka utbildades till instruktörer eller tillsyningsmän, före eller efter genomgången undervisningskurs hos någon eller några skicklige yrkesfiskare deltoge i praktiskt fiske, såvida de icke förut någon längre tid varit fiskare.

Hvad anginge utbildningen af fiskeriinstruktörer och möjligen specielle fiskodlare, ansåge styrelsen visserligen, att en fast fiskeriskola,

förlagd till fiskodlingsanstalt, skulle kunna vara tillräcklig för hela riket. Emellertid hade erfarenheten visat, att de hittills af statens fiskeritjänstemän vid särskilda fiskodlingsanstalter, såsom vid Dalälfven, Ljusnan och Lagan, under olika år hållna kurser i hög grad bidragit till att inom olika delar af landet sprida intresse för de grenar af fiskerinäringen, hvari undervisning meddelats. För närvarande komme antagligen, med den brist på högre utbildning inom förevarande näringsgren, som inom vårt land vore rådande, statens fiskeritjänstemän att i väsentlig mån behöfva anlitas för meddelande af den undervisning, hvarom nu vore fråga, hvarför och då det komme att dröja någon tid, innan erforderligt antal dylike tjänstemän hunne utbildas, det äfven ur denna synpunkt kunde vara fördelaktigt, att undervisningen icke skulle behöfva årligen å samma ställe hållas.

Den undervisning, som hittills ägt rum å fiskodlingsanstalt, hade hufvudsakligast varit förlagd till enskilda äldre dylika anstalter med undervisningsmateriel af väsentligen blott ett slag vid hvarje anstalt. De hade, med undantag af fiskodlingsanstalten vid Ängelsberg, ej erbjudit sådana tillfällen till praktisk undervisning med användande af olika apparater för olika slag af fisk, som önskligt varit. Staten ägde icke heller för närvarande någon för fiskeriskola fullt lämplig fiskodlingsanstalt, sedan fiskodlingsanstalten vid Finspång visat sig icke motsvara de förväntningar, som hysts angående densamma.

Vidkommande de af styrelsen förordade ambulatoriska skolorna för fiskare, syntes dessa lämpligast böra anordnas af statens fiskeritjänstemän eller af hushållningssällskapens fiskeriinstruktörer, om inom någon ort anställd fiskeriinstruktör funnes vara för ändamålet därtill skicklig. Då likväl lärarens tid väl knappast kunde upptagas tillräckligt länge, för att genom denna undervisning skulle kunna utbildas verkligt praktiska fiskare, därest eleven icke förut ägnat sig åt fiske, syntes det blifva nödvändigt att stadga såsom villkor för att kunna antagas till elev vid dylik skola, att eleven skulle hafva förut erhållit nödig praktisk utbildning i fiskaryrket.

Slutligen syntes till systemet af fiskeriundervisningen höra, att undervisning inom landet äfven kunde komma att meddelas i saltning, rökning och andra konserveringsmetoder, fiskkärlens behandling och beredning, fiskens behandling såsom färsk och dess transport. Särskildt för västkusten och dess fiske syntes det vara af vikt, att en anstalt för dylik undervisning anordnades med lämplig undervisningsmateriel. Önskligt vore också, att under ledning af statens fiskeritjänstemän och med

tillkallande af någon eller några skicklige yrkesmän dylik undervisning komme till stånd äfven inom andra delar af landet, där behof af dylik undervisning kunde förefinnas.

Det ordnande af fiskeriundervisningen, som sålunda af landtbruksstyrelsen ansetts vara af förhållandena oundgängligen påkalladt, äfvensom öfriga därmed i samband stående, under ärendets handläggning föreslagna åtgärder syntes för närvarande och intill dess frågan om ordnandet af fiskeriadministrationen blifvit löst, icke kunna definitivt afgöras, hvarför landtbruksstyrelsen förbehölle sig att framdeles och sedan sagda fråga förevarit, i den mån förhållandena sådant påkallade, hos Eders Kungl. Maj:t göra framställning i förevarande ämne.

Utan att i frågans nuvarande läge vilja afgifva något bestämdt uttalande angående lämpligaste sättet för fiskeriundervisningens ordnande, förefaller det mig dock, som om hvad landtbruksstyrelsen i detta afseende nu i hufvuddrag föreslagit skulle hafva goda skäl för sig. Någon fullständig plan för detta undervisningsväsende kan emellertid, på sätt landtbruksstyrelsen äfven framhållit, icke uppgöras förr, än frågan om fiskeriadministrationens blifvande organisation afgjorts och visshet därigenom vunnits, i hvad mån lärarkrafter för undervisningens handhafvande bland statens fiskeritjänstemän kunna blifva att påräkna. Under förutsättning att hvad jag i fråga om nämnda administration här nedan går att föreslå i hufvudsak vinner Eders Kungl. Maj:ts och Riksdagens gillande, är det min afsikt att omedelbart föreslå Eders Kungl. Maj:t att gifva landtbruksstyrelsen nådig befallning att, så snart omständigheterna medgifva, till Eders Kungl. Maj:t inkomma med fullständigt förslag till ordnandet af fiskeriundervisningen inom landet.

Hvad slutligen angår frågan om ett bättre tillgodogörande af statens fiskvatten, har äfven denna fråga uti åtskilliga af de afgifna yttrandena berörts, och torde jag, sedan domänstyrelsen lämnats tillfälle att utlåta sig i anledning af hvad i ämnet förekommit, få till frågan återkomma.

Af hvad jag i det föregående haft tillfälle anföra lär framgå, att jag anser, att en omreglering af statens fiskeriadministration är den första åtgärd, som från statens sida bör vidtagas i ändamål att främja fiskerinäringen, och att det måste befaras att, därest en sådan omreglering icke kommer till stånd, eventuella försök med andra medel, hur värdefulla de än må i och för sig vara, skola visa sig skäligen resultatlösa.

Statens nuvarande fiskeritjänstemän äro, oberäknadt fiskeriinspektören i landtbruksstyrelsen, fyra med följande aflöningsförmåner, nämligen:

förste fiskeriassistenten med 3,000 kronors lön och två ålderstillägg, hvartdera å 500 kronor, samt resekostnadsersättning enligt fjärde och i vissa fall tredje klassen af gällande resereglemente, dock ej till högre sammanlagdt belopp än 1,500 kronor för år;

andre fiskeriassistenten med 1,500 kronors lön och ett ålderstillägg å 500 kronor samt resekostnadsersättning enligt fjärde klassen i resereglementet, dock ej till högre belopp än 1,500 kronor för år;

undervisaren i fiskodling med 1,500 kronors arfvode samt resekostnadsersättning lika med andre fiskeriassistenten, dock ej till högre belopp än 1,000 kronor för år; samt

fiskeristipendiaten med 1,000 kronors arfvode samt resekostnadsersättning enligt femte klassen i resereglementet, dock ej till högre belopp än 750 kronor för år.

I sammanhang härmed bör omnämnas, att för Göteborgs och Bohus läns hafsfisken sedan en följd af år funnits anställd en särskild intendent, som väl icke kan inräknas bland statens fiskeritjänstemän, men till hvilken Eders Kungl. Maj:t årligen anvisat arfvode och båtlega, nu utgående med tillhopa 3,000 kronor för år.

Såsom Riksdagen erinrat, finnas några distrikt för närvarande icke statens fiskeritjänstemän tilldelade, utan utgöres deras verksamhetsområde af hela landet. En af de hufvudanmärkningar, som såväl inom Riksdagen som från i ärendet hörda myndigheter och korporationer mot den nuvarande organisationen framställts, har ock varit, att fiskeritjänstemännens tid alltför mycket splittras af långa resor och att det i följd af de årliga arbetsområdenas stora omfattning visat sig omöjligt för dem att kunna med önskvärd noggrannhet och omsorg följa fiskets utveckling och hafva uppsikt öfver fiskeristadgans efterlefnad samt fiskevården inom de olika delarna af landet. En annan anmärkning har gällt deras aflöningsförhållanden; och har i sådant afseende med fullt fog erinrats, att endast för en af dem, nämligen förste fiskeriassistenten, inkomsten af tjänsten är så stor, att den bereder honom nödiga existensmedel, under det aflöningarna för de öfrige äro så knappt tillmätta, att de för sin utkomst äro nödsakade att ägna en stor del af sin tid åt andra sysselsättningar.

Riksdagen har uti sin skrifvelse i ämnet ifrågasatt, att till afhjälpande af dessa olägenheter dels hvarje af ofvannämnde tjänstemän borde erhålla sitt distrikt, inom hvilket han skulle uppehålla sig och utöfva sin verksamhet, dels ock i sammanhang därmed åtgärder borde

vidtagas i syfte att samtlige desse tjänstemän skulle kunna odeladt ägna sitt arbete åt den uppgift, staten genom dem velat befordra.

Hvad den förstnämnda af dessa frågor angår, är densamma ingalunda ny, utan bragtes, såsom Riksdagen jämväl erinrat, på tal redan af den utaf Eders Kungl. Maj:t den 22 januari 1881 tillsatta fiskerikommittén. Denna kommitté föreslog nämligen uti sitt den 3 mars 1883 afgifna betänkande, att landet med hänsyn till fiskena skulle indelas i fyra distrikt, hvaraf *det första* skulle innefatta hela västerhafsfisket, halländska laxfiskena samt fisket i Öresund och vid Skånes sydkust, *det andra* fisket i Östersjön från gränsen mot Skåne till gränsen mot Södermanland samt fisket i halfva Vettern, *det tredje* östersjöfisket inom Södermanlands, Stockholms och Uppsala län samt fisket i Vänern, Mälaren, Hjälmaren och halfva Vettern samt *det fjärde* fisket i Bottenhafvet och i Norrlands älfvar och sjöar.

I hvart och ett af dessa distrikt skulle placeras en fiskeritjänsteman, hvilken det skulle åligga att inom distriktet tillhandagå allmänheten med upplysningar och råd samt öfvervaka fiskevården och ägna uppsikt åt de inom distrikten befintliga fiskeritillsyningsmännen på de olika orterna. Dessutom framhöll kommittén vikten af att, för bedömande af fiskets tillstånd och verkan af till dess förbättring vidtagna åtgärder, åt fisket själft, dess gång och därpå inverkande omständigheter ägnades en vetenskaplig undersökning, med anledning hvaraf kommittén jämväl föreslog, att för fiskvattnens undersökning vetenskapligt bildade tjänstemän skulle anställas.

Öfver detta kommitténs förslag hördes såväl öfverståthållarämbetet, Stockholms stadsfullmäktige, Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i länen och landstingen som ock landtbruksakademiens förvaltningskommitté, hvilken, intill dess landtbruksstyrelsen från och med år 1890 inrättades, representerade den centrala förvaltningen af fiskeriväsendet. Uti de sålunda afgifna yttrandena uttalades olika meningar rörande lämpligheten af den utaf kommittén föreslagna åtgärden att fördela fiskeritjänstemännen på olika distrikt, därvid såsom skäl mot en sådan åtgärd anfördes, att de fyra föreslagna fiskeriintendenterna ändock skulle få för stora distrikt, hvarigenom de icke skulle erhålla den åsyftade noggranna kännedom om personer och förhållanden, som erfordrades, samt att det möjligen vore till större fördel för fiskerierna, att fiskeritjänstemännen, i stället för att fördelas på olika distrikt, erhölle hvar sin särskilda gren af förvaltningsverksamhet att beakta, åt hvilken de skulle

kunna mer speciellt ägna sig och hvarinom de skulle kunna hvar och en vinna större erfarenhet och skicklighet.

Erfarenheten under de tjugu år, som förflutit, sedan nämnda kommitté afgaf sitt betänkande, synes hafva medfört, att önskvärdheten af distriktsindelnings genomförande på detta område blifvit alltmer insedd.

De nu inkomna yttrandena gå dock icke alldeles enstämmigt i denna riktning.

Sålunda har Malmöhus läns hushållningssällskap i denna fråga anfört följande.

Att den nuvarande högre fiskeriadministrationen lämnade åtskilligt öfrigt att önska i fråga om effektivitet vore väl sant, men att, såsom i Riksdagens skrifvelse antyddes, söka afhjälpa denna olägenhet genom att åt fiskeritjänstemännen anvisa bestämda distrikt, inom hvilka de skulle verka för höjandet af fiskerinäringen, kunde hushållningssällskapet icke finna ägnadt att leda till bättre resultat, åtminstone icke under förutsättning att distriktens antal, såsom af 1881 års fiskerikommitté föreslagits, skulle blifva 4, ty därigenom blefve distrikten så stora, att vederbörande fiskeritjänsteman icke kunde komma i så direkt och personlig beröring med distriktets olika delar, som vore nödvändig för ett verksamt och fruktbringande arbete. Då för närvarande föga utsikt syntes vara för handen, att ett så stort antal fiskeritjänstemän kunde blifva af staten anställde och aflönade, att hvar och en kunde erhålla ett distrikt af lämplig storlek, syntes det hushållningssällskapet bättre att bibehålla den nuvarande ordningen med arbetsfördelning mellan statens fiskeritjänstemän — dock att desse borde vara så aflönade, att de utan anlitande af bisysslor kunde af sin befattning erhålla full utkomst — men att för de olika delarna af landet anställa fiskeriöfvertillsyningsmän uti tillräckligt antal samt aflönade af staten och hushållningssällskapen gemensamt. Sådana öfvertillsyningsmän, hvilka kunde anställas af ett hushållningssällskap eller också af två eller flera närgränsande sällskap, skulle förvisso blifva till stor nytta för fiskerinäringens upphjälpande, ty dels kunde desse grundligt lära känna fisket och fiskarbefolkningen inom sina distrikt, dels skulle de blifva förmän och instruktörer för tillsyningsmännen, hvarigenom desse senare lättare och bättre kunde fullgöra sina skyldigheter, dels skulle med deras hjälp fullständiga och vetenskapliga undersökningar af distriktens fiskvatten kunna genomföras och dels kunde slutligen desse öfvertillsyningsmän på sina ställen blifva lämplige föreståndare för de inom distrikten anordnade fiskeriskolorna.

Uti den af hushållningssällskapet sålunda uttalade uppfattning — hvilken emellertid icke synes delas af länets landsting, som fastmer framhållit önskvärdheten af att statens fiskeriadministration blefve utvidgad genom anställande af flere fiskeritjänstemän och minskning af områdena för deras verksamhet — har Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i länet instämt. Denna myndighet har nämligen, jämte betonande af angelägenheten däraf, att fiskeriadministrationen så organiserades, att tillräckliga krafter funnes för effektiv verksamhet till fiskerinäringens höjande, förmält sig dela hushållningssällskapets uppfattning, att förslaget om anvisande åt hvarje af statens nuvarande fyra fiskeritjänstemän af särskildt distrikt ej vore ägnadt att afhjälpa nu rådande förhållanden, utan att lämpligast vore att, med bibehållande af den centrala organisationen, för hvarje län eller annat afpassadt område anställa en fiskeriöfvertillsyningsman samt under dennes ledning ett antal tillsyningsmän med viss station och visst distrikt. Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande har i sammanhang härmed omnämnt förhållandena i förevarande afseende inom Malmöhus län. Inom länet hade sedan åtskilliga år varit anställde 11 fiskeritillsyningsmän, afsedde för saltsjöfisket. Det hade emellertid varit uppenbart, att af desse tillsyningsmäns verksamhet, huru gagnerik den än varit, ej dragits den nytta, som åsyftats, beroende därpå, att de saknat ledning och tillsyn samt stöd i sina åtgöranden af en sakkunnig chef. Detta missförhållande hade man numera sökt afhjälpa, i ty att hushållningssällskapet nyligen fattat beslut om anställande af en fiskeriöfvertillsyningsman, hvarjämte bestämts, att tillsyningsmännens antal skulle ökas med 4, afsedde för länets insjöfiske; och ansåge sig Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande hafva grundad anledning antaga, att den sålunda beslutade anordningen skulle finnas ägnad att verksamt bidraga till fiskerinäringens höjande inom länet.

Äfven Göteborgs och Bohus läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott har ansett ovisst, huruvida en uppdelning af hela landet i fyra distrikt med en fiskeritjänsteman inom hvarje distrikt skulle medföra flera fördelar än den nuvarande arbetsfördelningen mellan fiskeritjänstemännen. Distrikten skulle nämligen för de fyra tjänstemännen blifva så stora, att de väl knappast skulle kunna vinna den noggranna lokal- och personalkännedom, som den tilltänkta ändringen åsyftade. Kunde därför icke en uppdelning af landet i minst dubbelt så många distrikt, som af 1881 års kommitté föreslagits, äga rum, syntes det kunna ifrågasättas, huruvida det icke vore till större fördel för fiskerierna, att de nu befintlige tjänstemännen erhölle hvar sin särskilda gren af

förvaltningsverksamheten, samt att inom två eller flera angränsande län anställdes en af staten och hushållningssällskapen gemensamt aflönad öfvertillsyningsman, under hvilken lokala, ensamt af hushållningssällskapen aflönade tillsyningsmän borde sortera.

Däremot har samma läns landsting, liksom äfven Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i länet, förordat distriktsindelning, under framhållande emellertid, landstinget, det landet syntes böra indelas i flera distrikt än 4, enär eljest hvarje område blefve alltför stort, samt Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande, att distrikten icke borde göras större, än att det blefve möjligt för distriktstjänstemännen att förvärfva sig den lokal- och personalkännedom inom distrikten, som erfordrades, för att de skulle kunna på ett tillfredsställande sätt fullgöra sina åligganden äfvensom att, hur distriktsindelningen än genomfördes, det vore nödvändigt, att en särskild tjänsteman fortfarande funnes anställd för länets hafsfisken och att aflöning till honom utginge af allmänna medel.

Jämväl inom Skaraborgs län synas åsikterna i ämnet vara något delade, i det länets fiskerikommitté, uti hvilkens yttrande i ämnet Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande instämt, jämte det kommittén framhållit önskvärdheten af att de krafter, öfver hvilka statens fiskeriadministration nu förfogade, blefve förstärkta, uttalat vissa betänkligheter mot den ifrågasatta distriktsorganisationen. Under det de nuvarande fiskeritjänstemännen, då de anlitades, handlade såsom tillkallade sakkunnige konsulenter eller instruktörer, hvilkas råd och upplysningar m. m. visat sig medföra stort gagn, skulle enligt de i Riksdagens skrifvelse lämnade antydningar distriktstjänstemännens uppgift vara, bland annat, att hafva uppsikt öfver fiskeristadgans efterlefnad samt fiskevården inom de olika delarna af landet äfvensom utöfva kontroll öfver tillsyningsmännen. Härvid syntes emellertid en viss varsamhet vara af nöden. Inom Skaraborgs län hade hushållningssällskapet öfverlåtit åt en särskild kommitté att sköta och förvalta för fiskerinäringen anslagna medel samt vårda länets fiskeriangelägenheter, bland annat genom de tjänstemän — tillsyningsmännen — som af kommittén tillsattes och stode under dess befäl. Så syntes ock hafva skett i andra län. Dessa fiskerikommittéer syntes hafva en betydande lifskraft, hvilket vore naturligt, då de måste anses hafva eller åtminstone komma att få en lokal- och personalkännedom, som måste vara af värde vid en dylik förvaltning. Detta slags läns-självständighet syntes alltså hafva sina fördelar, men det låge icke utom möjlighetens gräns, att mellan dessa kommittéer och det tilltänkta distriktsbefälet konflikter kunde uppstå, till föga fromma för den goda saken.

Å andra sidan har Skaraborgs läns landsting ansett högeligen önskvärdt, om genom statens försorg fiskeritjänstemän med bestämda, ej alltför vidsträckta distrikt anställdes för att på rekvisition stå till vederbörande fiskerikommittéers och enskilda personers tjänst med råd och upplysningar samt framför allt hafva inseende öfver fiskeritillsyningsmännens sätt att fullgöra sina åligganden och handleda dem i fråga om åtgärder för fiskets skyddande och fiskodling.

Af de myndigheter och korporationer i orterna, som i öfrigt yttrat sig, hafva en del inskränkt sig till att instämma uti hvad Riksdagen i sin skrifvelse anfört, hvaremot de återstående uttryckligen uttalat sig för distriktsorganisationens genomförande, flertalet under framhållande, att denna åtgärd vore den viktigaste, som från statens sida borde till fiskerinäringens höjande vidtagas.

I fråga om distriktens antal och planen för organisationen hafva naturligen äfven i dessa yttranden en del olika åsikter gjort sig gällande. Sålunda har uttalats:

af Stockholms läns hushållningssällskap, att ett distrikt, omfattande, såsom 1881 års kommitté tänkt sig, östersjöfisket inom Södermanlands, Stockholms och Uppsala län samt fisket i Vänern, Mälaren, Hjälmaren och halfva Vettern syntes blifva alltför stort, men att, om lämpligt fartyg samt tillräckligt antal assistenter stode fiskeriadministrationen till buds, olägenheterna af områdets storlek skulle blifva mindre;

af Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i samma län, att hvarje län helst borde bilda ett distrikt med en sakkunnig fiskeritjänsteman, aflönad till hälften af staten och till hälften af hushållningssällskap och landsting;

af Uppsala läns hushållningssällskap och landsting, att vid bestämmandet af distriktens och fiskeritjänstemännens antal hänsyn borde tagas äfven till behofvet af bibringande åt såväl fiskare som tillsyningsmän af ökade insikter i, förutom fisket, jämväl fiskodling och fiskevård;

af Södermanlands läns hushållningssällskap, att det, med hänsyn till landets stora utsträckning och rikedom på vattendrag, syntes ändamålsenligt, att distriktens antal blefve flera än fyra, och af samma läns landsting, att distrikten ej borde göras för stora;

af Jönköpings läns landsting, att inom hvarje distrikt borde anställas en inspektör samt tillräckligt antal assistenter;

af Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i samma län, att hvarje distrikt ej borde göras större, än att den där anställde inspektören skulle kunna icke allenast på rekvisition mot billig ersättning tillhandagå allmänheten med upplysningar, utan jämväl årligen å olika ställen inom

distriktet hålla undervisningskurser samt uppehålla en för distriktet lämplig fiskodlingsanstalt;

af Kalmar läns norra landsting, att det vore af synnerlig vikt, att distrikten icke bestämdes för stora;

af Gottlands läns hushållningssällskap, med hvilket Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i länet instämt, att distriktsindelningen väl vore ägnad att afhjälpa de nu befintliga bristerna i fiskevården, att emellertid de af 1881 års kommitté föreslagna fyra distrikten vore allt för stora, för att en person skulle kunna sköta ett dylikt område, samt att Gottland i följd af sitt läge vore särskildt lämpligt såsom station för en för östersjöfisket anställd fiskeritjänsteman;

af samma läns landsting, att länet skulle hafva föga nytta af distriktsindelningen, därest ej en distriktstjänsteman blefve stationerad å ön, men att, om så blefve fallet, däraf kunde väntas mycket gagn såväl för länet som för östersjöfisket;

af Blekinge läns hushållningssällskap, att landet borde delas, icke i fyra distrikt, utan uti ett efter fiskerinäringens utveckling lämpligt antal sådana, däraf särskilda för hafsfisket och särskilda för insjöfisket, samt att i följd däraf tjänstemännens antal borde betydligt ökas och bidrag af hushållningssällskapen lämnas till de nye tjänstemännens för insjöfisket aflönande;

af samma läns landsting, att icke för stora distrikt borde inrättas, utan helst ett för hvarje län, därvid bidrag till aflöningen borde lämnas af hushållningssällskapen;

af Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i samma län, att distriktstjänstemännen borde icke allenast hålla uppsikt öfver fisket, utan äfven meddela undervisning rörande dettas ändamålsenliga utöfvande, samt att, på det något godt resultat skulle kunna åstadkommas, distrikten icke borde göras för vidlyftiga och särskilda sådana inrättas för östersjö- och kustfisket samt särskilda för insjö- och sötvattensfisket;

af Kristianstads läns hushållningssällskap, med hvilket Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i länet instämt, att ett större antal fullt utbildade fiskeritjänstemän borde anställas af staten och landet delas i ett ej alltför litet antal distrikt;

af Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Kopparbergs län, att minst fyra distrikt erfordrades, därest tjänstemännen skulle kunna erhålla en någorlunda noggrann kännedom om personer och förhållanden inom distriktet och sålunda med framgång kunna verka för fiskerinäringens höjande;

af Gäfleborgs läns hushållningssällskap och landsting, med hvilka Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i länet instämt, samt af Västernorrlands och Jämtlands läns hushållningssällskap sammanstämmande, att ett distrikt, omfattande, såsom 1881 års kommitté föreslagit, fisket i Bottenhafvet samt i Norrlands älfvar och sjöar, skulle blifva alltför stort, så att det i stark utveckling stadda Norrlands intressen icke blefve nog tillgodosedda, utan att det därför vore önskvärdt, att landet delades i minst fem distrikt, däraf två för Norrland, omfattande förslagsvis det ena Norrbottens och Västerbottens län samt det andra Jämtlands, Västernorrlands och Gäfleborgs län; samt

af Västerbottens läns hushållningssällskap, att, därest öfre Norrland skulle hafva verkligt gagn af distriktsindelningen, Västerbottens och Norrbottens län borde erhålla hvar sin tjänsteman eller åtminstone en gemensam.

Vid det af Gäfleborgs läns hushållningssällskap afgifna yttrande finnes fogadt ett utlåtande i ärendet af förutvarande förste fiskeriassistenten E. Lönnberg, hvilken uttalat sig i samma riktning som sällskapet.

Landtbruksstyrelsen har uti sitt utlåtande, beträffande den i Riksdagens skrifvelse omförmälda omregleringen af statens fiskeriadministration och den därmed i samband stående frågan om anvisande af särskilda distrikt åt fiskeritjänstemännen, anfört följande.

Hvad de nuvarande fyra fiskeritjänstemännen anginge, syntes det ej kunna komma i fråga att anvisa distrikt åt fiskeristipendiaten, som icke vore tjänsteman i egentlig mening, utan vore anställd för att kunna utbildas till sådan. Det låge också i sakens natur, att åt stipendiat icke kunde tilldelas någon viss gren af fiskeriförvaltningen, inom hvilken han skulle utbildas, utan att han måste ägna sig åt samtliga grenar af densamma, hvarför han ej heller borde vara endast lokalt verksam. Däremot kunde frågan gälla, huruvida de öfrige fiskeritjänstemännen borde tilldelas särskilda distrikt eller möjligen vissa slag af ärenden, hvilka en hvar af dem borde handlägga.

Med det ringa antal fiskeritjänstemän, som för närvarande funnes och inom afsevärd framtid kunde tänkas komma att af staten anställas, syntes det knappast kunna anses lämpligt att åt enhvar af dem tilldela endast vissa slag af ärenden eller arbeten, hvilket skulle vara opraktiskt och endast leda till en olidlig tidsutdräkt i afseende å ärendenas handläggning eller arbetenas utförande. Erfarenheten hade också visat, att en sådan fördelning af arbetena mellan fiskeritjänstemännen icke låtit sig praktiskt utföra, utan hade samtlige ifrågavarande tre

fiskeritjänstemän utan åtskillnad handlagt alla slag af dylika ärenden inom riket, dock med undantag däraf att, sedan genom nådig kungörelse den 28 maj 1897 fiskeriinspektören befriats från skyldigheten att afgifva yttranden till myndigheter och således äfven sådana yttranden, som borde af fiskeritjänsteman afgifvas, då fråga vore om utfärdandet af lokala fiskeristadgar, samt denna skyldighet uti nådiga reglementet för de i statens tjänst anställde fiskeriassistenter den 28 maj 1897 tillagts förste fiskeriassistenten, sistbemälde tjänsteman fått sig tilldelad en mycket viktig och tidsödande verksamhet, som icke tillkomme de öfrige fiskeritjänstemännen.

Mot den nuvarande organisationen, särskildt fiskeritjänstemännens åliggande att inom hela landet vara verksamme för fiskerinäringens utveckling, hade framställts åtskilliga ganska afsevärda erinringar. Sålunda hade framhållits, att det icke kunde vara till fördel för det med fiskeritjänstemännens anställande afsedda ändamål, att desse tjänstemän i saknad af bestämda distrikt vore uteslutne från möjligheten att komma i någon närmare och ofta upprepad beröring med fiskarbefolkningen inom särskilda orter samt att noggrannare lära känna förhållandena inom samma orter.

På samma gång landtbruksstyrelsen icke kunde underkänna vikten af hvad sålunda mot den nuvarande ordningen anförts, ville styrelsen för egen del framhålla, hurusom hushållningssällskapen, hvilka det tillkomme att, hvart inom sin ort, handhafva den närmaste omsorgen om fiskets utveckling, under nuvarande förhållanden icke kunde i regel påräkna att af hos dem anställde tjänstemän erhålla det sakkunniga biträde, hvarförutan deras verksamhet i förevarande afseende icke kunde blifva verkligt framgångsrik. Hos vissa hushållningssällskap hade väl funnits anställda i detta hänseende fullt kompetenta personer, men detta förhållande kunde anses hafva endast undantagsvis ägt rum.

Det borde ej heller förbises, att det skulle vara för hushållningssällskapen af ganska stor betydelse att från lokalt anställda statstjänstemän få mottaga förslag till åtgärder, som borde vidtagas i fiskerinäringens intresse och till utvecklande af de möjligheter, som i sådant afseende inom de särskilda distrikten kunde förefinnas.

Under en längre tid hade genom fiskeritjänstemännen utförts undersökningar af de olika fiskvattnen inom länen, hvarvid icke ringa svårighet mött för landtbruksstyrelsen att kunna för dessa undersökningar fastställa nöjaktig plan, då de särskilde fiskeritjänstemännen icke haft någon lokal utgångspunkt för sin verksamhet, utan måst användas öfver hela landet. Vid en uppdelning af riket i distrikt skulle

hvarje fiskeritjänsteman få sin särskilda uppgift i förevarande afseende och en alldeles personlig anledning att verka för fiskvattnens undersökning, hvilket i en mycket afsevärd grad skulle underlätta dessa arbeten och befordra planmässigheten i desamma.

I några af de yttranden, som inkommit, hade kunnat spåras en viss misstro till distriktsindelningens fördelar, och antydan gjorts därom, att hushållningssällskapens befogenhet i fråga om förvaltningen af fisket skulle kunna därigenom lida intrång samt konflikter sålunda möjligen uppstå. Dessa farhågor ansåge landtbruksstyrelsen vara helt och hållet ogrundade, då distriktsindelningens införande i ingen mån kunde minska hushållningssällskapens inflytande på sagda förvaltning. Snarare kunde det synas, som om för hushållningssällskapen möjligheterna och tillfällena att befordra fiskerinäringens intressen skulle på detta sätt kunna ökas genom samarbetet med fiskeritjänstemännen, så att, på samma gång genom den tilltänkta distriktsindelningen fiskeritjänstemännens verksamhet blefve mer effektiv än hittills, detsamma äfven skulle blifva förhållandet med hushållningssällskapens.

Af hvad sålunda anförts framginge, att enligt landtbruksstyrelsens uppfattning genom den föreslagna distriktsindelningens genomförande större planmässighet och effektivitet skulle åstadkommas såväl i statens verksamhet för fiskeriernas befrämjande som i hushållningssällskapens, och fiskerinäringen därigenom komma att njuta fördelarna af en starkare utveckling till den fiskeidkande befolkningens och hela landets fromma.

Om således landtbruksstyrelsen ansåge, att en distriktsindelning i förevarande afseende borde komma till stånd inom vårt land, så framställde sig till besvarande den frågan, i huru många distrikt landet borde indelas. Af Riksdagens förevarande skrifvelse syntes framgå, att Riksdagen tänkt sig riket böra indelas i fyra distrikt, hvarvid dock hafsfisket vid rikets västra kuster icke tagits med i räkningen. För sin del ansåge landtbruksstyrelsen, efter pröfning af de särskilda förhållandena, att landet borde fördelas i sex särskilda distrikt med hvar sin af staten anställde fiskeritjänsteman.

Med afseende å vikten af västkustens hafsfisken och dessas från de öfriga fiskenas skilda natur syntes Göteborgs och Bohus samt Hallands län böra bilda ett särskildt distrikt.

Ett annat distrikt syntes lämpligen böra utgöras af Malmöhus, Kristianstads, Blekinge, Kalmar, Kronobergs och Jönköpings län.

Vidare syntes Gottlands, Östergötlands, Södermanlands, Stockholms, Uppsala och Västmanlands län böra tillhopa utgöra ett distrikt.

Likaså syntes Älfsborgs, Skaraborgs, Värmlands och Örebro län kunna sammanslås till ett distrikt.

Kopparbergs, Gäfleborgs, Västernorrlands och Jämtlands län vore så belägna i förhållande till hvarandra, att de med fog borde sammanslås till ett distrikt.

Slutligen borde Västerbottens och Norrbottens län enligt landtbruksstyrelsens mening tillsammans utgöra ett distrikt.

Hvad anginge ifrågavarande fiskeritjänstemän, syntes de böra vara ställde under landtbruksstyrelsen samt, med afseende å den jämförelsevis självständiga ställning, som de såsom lokala fiskeritjänstemän skulle komma att intaga, erhålla benämningen fiskeriintendenter.

I vissa af de inkomna yttrandena hade föreslagits, att till biträde åt fiskeriintendenterne skulle anställas assistenter, och utan tvifvel skulle genom anställande af dylike tjänstemän såväl större fasthet som mera planmässighet kunna gifvas åt den föreslagna organisationen. Å ena sidan kunde visserligen framhållas, att de af hushållningssällskapen anställde tillsyningsmännen eller instruktörerne kunde lämna fiskeriintendenterne ganska mycket understöd i deras tjänstgöring och att hushållningssällskapen antagligen icke komme att tveka att i sin mån sörja för, att detta komme att ske. Men å andra sidan borde ej heller förbises, att de af hushållningssällskapen i fiskerinäringens tjänst anställda personer icke i regeln kunde antagas skola äga den vetenskapliga eller praktiska utbildning, som erfordrades i många af de fall, då fiskeriintendent kunde vara i behof af dylikt biträde.

Det syntes nämligen icke med skäl kunna bestridas, att med den omfattning, som gifvits åt de föreslagna distrikten, nödig omtanke bjöde, att möjlighet bereddes förvaltningen att kunna vid behof lämna fiskeriintendenterne ett mera sakkunnigt biträde, än som kunde påräknas från de af hushållningssällskapen anställde fiskeritjänstemännens sida. Det kunde dock icke sättas i fråga, att dylikt biträde skulle behöfva annat än tillfälligtvis anlitas af fiskeriintendenterne, då särskildt behof därtill förefunnes, hvarför sådant biträde ej heller borde lokalt anställas.

För bedömande af denna fråga, särskildt i hvad den afsåge antalet af behöfliga dylika biträden eller assistenter, syntes det vara nödigt att något närmare redogöra för den verksamhet, som kunde komma att tillfalla fiskeriintendenterne. Det skulle gifvetvis komma att åligga enhvar af dem att inom sitt distrikt söka på allt sätt befordra utvecklingen af fiskerinäringen; att därvid ställa sig i förbindelse med hushållningssällskapen och deras förvaltningsutskott äfvensom andra föreningar inom distriktet för vinnande af ändamålet; att hos nämnda

äfvensom andra vederbörande väcka förslag om åtgärders vidtagande i angifna syfte samt på anfordran tillhandagå med upplysningar, råd och yttranden; att under landtbruksstyrelsens ledning verkställa undersökningar af och utföra beskrifningar å fiskvattnen inom distriktet; att verka för fiskodling och fiskplantering i sjöar och vattendrag och i allmänhet fiskstammens bevarande eller förökande; att söka motverka fiskets utödande vare sig genom roffiske eller förorenande af fiskvattnet eller på annat sätt; att verka för åstadkommandet af en nöjaktig fiskeristatistik; att på rekvisition tillhandagå allmänheten med biträde samt upplysningar och råd i fiskerifrågor m. m.

Hvad beträffade den förste fiskeriassistenten nu åliggande skyldighet att afgifva af myndigheter infordrade yttranden i fiskerifrågor, särskildt de mycket viktiga yttranden, som afsåge åstadkommandet af lokala fiskeristadgar, skulle denna skyldighet kunna antingen tilläggas någon af fiskeriintendenterne för hela riket eller samtlige fiskeriintendenterne, en hvar för sitt distrikt, men då sättet för ordnandet af denna angelägenhet, vare sig det skedde i den ena eller andra af de ifrågasatta riktningarna, ej kunde i afsevärd mån inverka på behofvet af anställandet af fiskeriassistenter, enär behofvet af biträde, i hvad det påverkades af den ifrågavarande skyldigheten, i ena fallet blefve större för en af fiskeriintendenterne, men i andra fallet fördelades på dem samtlige, ansåge sig landtbruksstyrelsen icke för närvarande behöfva vidare ingå på denna organisationsfråga, helst intill dess den nya organisationen hunne genomföras — hvilket icke för närvarande kunde annat än i vissa delar ske, medan det fullständiga genomförandet måste äga rum först efter hand, i den mån kompetenta personer hunne utbildas — ifrågavarande uppdrag i allt fall måste lämnas till endast en af fiskeriintendenterne.

Däremot funne sig landtbruksstyrelsen böra i förevarande hänseende framhålla, hurusom erfarenheten visat olägenheten däraf att, då fiskeriinspektören, som det ålåge att närmast öfvervaka fiskeritjänstemännens verksamhet samt företaga resor inom landet såväl för detta ändamål som för att bereda sig kännedom om fiskerinäringens tillstånd och behof, vore frånvarande från styrelsen, fiskeriinspektören icke ägde något biträde, som under hans frånvaro väl icke uppehölle hans befattning, hvilket tillkomme annan ledamot af styrelsen, men beredde ärenden och fullföljde undersökningar, hvarförutan handläggningen af ärendena å fiskeriinspektörens rotel kunde komma att för länge uppskjutas. Denna olägenhet skulle kunna afhjälpas, om landtbruksstyrelsen ägde att vid förefallande behof inkalla till tjänstgöring inom styrelsen

en redan utbildad tjänsteman, som äfven själf däraf kunde draga den för fiskeriadministrationen viktiga fördel, att han blefve förtrogen med arbetssättet och göromålen inom den centrala fiskeriförvaltningen. Tillika skulle genom anställande af dylika biträden äfven vinnas en annan fördel, nämligen att landtbruksstyrelsen vid förefallande behof kunde få utförda sådana arbeten vare sig inom styrelsen eller inom de särskilda orterna, som vore af behofvet påkallade och erfordrade särskild sakkunskap, men som annan ordinarie tjänsteman vore hindrad eller ej kunde åläggas att utföra.

Vid öfvervägande af samtliga dessa omständigheter hade landtbruksstyrelsen ansett att, förutom fiskeriintendenterne, tvenne tjänstemän utan bestämda distrikt borde anställas för att tillhandagå de öfrige ordinarie fiskeritjänstemännen med erforderligt biträde, på sätt ofvan antydts. Desse tjänstemän borde lämpligen benämnas fiskeriassistenter och stå under inseende af landtbruksstyrelsen, som borde äga att bestämma, hvar deras biträde skulle tagas i anspråk, och för dem fastställa resplaner.

För att de ordinarie tjänstemän, som landtbruksstyrelsen ansett böra sålunda anställas, skulle kunna vid afgång ersättas, vore det nödvändigt, att personer särskildt utbildades för detta ändamål. Detta kunde icke ske på annat sätt, än att stipendier beviljades åt sådana personer, som ville ägna sig åt denna bana. Dessa stipendier ansåge landtbruksstyrelsen med afseende å det föreslagna antalet af de ordinarie befattningarna böra bestämmas till två. Stipendiat borde vara skyldig att, när han därtill funnes kompetent, utan annan särskild godtgörelse än för resekostnad i likhet med fiskeriassistent, tjänstgöra såsom fiskeriassistent, då förfall för denne eller göromålens mängd påkallade utfärdande af dylikt förordnande.

En längre tids erfarenhet hade visat behofvet för fiskeriadministrationen af, att en särskildt inom ingenjörsfacket utbildad person funnes tillgänglig för att tillhandagå med utarbetandet af förslag och ritningar till inrättningar för fiskens framkomst i vattendragen, såsom laxtrappor, ålyngelledare m. m., äfvensom till anstalter till förekommande af fiskvattnens förorenande genom affall från fabriker och dylikt. En sådan tjänsteman behöfde emellertid icke fast anställas, utan endast på förordnande antagas mot åtnjutande af skäligt arfvode. Saknaden af en dylik tjänsteman kunde blifva ödesdiger för fiskerinäringen, helst sedan numera genom industriens utveckling vattendragen i vida högre grad än tillförene toges i anspråk för industriens behof, och byggande i vattendragen, särskildt i kungsådra, hvartill erfordrades Eders Kungl.

Maj:ts tillstånd, hörde till de frågor, som allt oftare förekomme. Felaktigheter eller bristfälligheter vid anordnandet af inrättningar för fiskens framkomst i vattendragen måste sålunda komma att hädanefter förorsaka verkligt men för fiskets bedrifvande och nedgång i den afkomst, det lämnade.

De årliga kostnaderna för den organisation af fiskeriadministrationen, som landtbruksstyrelsen sålunda förordat, skulle enligt styrelsens beräkning ställa sig sålunda.

Aflöningen för fiskeriintendent ansåge landtbruksstyrelsen, med hänsyn till den grundliga såväl vetenskapliga som praktiska utbildning, som måste fordras af desse tjänstemän, samt de maktpåliggande skyldigheter, hvilka enligt det föregående skulle komma att åligga dem, icke böra bestämmas lägre än till 4,000 kronor för år, däraf 2,500 kronor såsom lön och 1,500 kronor i tjänstgöringspenningar, och borde aflöningen, efter innehafvarens af beställningen väl vitsordade tjänstgöring under en tid af fem år, räknadt från och med året näst efter det, då han blifvit antagen, höjas med 500 kronor och efter ytterligare fem års enahanda tjänstgöring ånyo höjas med 500 kronor. Därjämte borde fiskeriintendent åtnjuta resekostnads- och traktamentsersättning enligt fjärde klassen i gällande resereglemente samt vid resa, som företoges på grund af skyldigheten att afgifva de i det föregående omförmälda, af myndigheter infordrade yttranden, dylik ersättning efter tredje klassen i samma reglemente. Slutligen borde ifrågavarande tjänstemän åtnjuta pension från allmänna indragningsstaten i vanlig ordning.

Fiskeriassistent borde, med fäst afseende därå, att för dessa platser, som i viss mån borde betraktas såsom öfvergångsplatser, samma vetenskapliga utbildning måste erfordras som för fiskeriintendentsbefattningarna, enligt landtbruksstyrelsens åsikt åtnjuta en årlig aflöning af 3,000 kronor, däraf 1,800 kronor i lön och 1,200 kronor såsom tjänstgöringpenningar, samt enahanda rätt till löneförhöjning och pension äfvensom resekostnads- och traktamentsersättning som fiskeriintendenterne.

Fiskeristipendiat syntes böra åtnjuta ett årligt stipendium eller arfvode af 1,500 kronor samt resekostnads- och traktamentsersättning enligt femte klassen i gällande resereglemente.

Fiskeriingenjörens arfvode syntes lämpligen kunna bestämmas till 2,000 kronor samt hans resekostnads- och traktamentsersättning utgå enligt fjärde klassen af gällande resereglemente.

Kostnaderna för samtlige ifrågavarande tjänstemäns resor borde enligt landtbruksstyrelsens åsikt gäldas af nionde hufvudtitelns anslag

till rese- och traktamentspenningar samt de föreslagna ålderstilläggen utgå af samma hufvudtitels allmänna anslag för detta ändamål.

Till följd af det ringa antalet hittillsvarande fiskeritjänstemän och de otillräckliga förmåner, som varit desse beviljade, hade det förhållandet under längre tid varit rådande, att endast ett högst obetydligt antal personer ansett det vara med sin fördel förenligt att utbilda sig för att kunna antagas till fiskeritjänstemän. Då fråga nu uppstått att öka fiskeritjänstemännens antal jämte deras löneförmåner, förefunnes det på grund häraf icke tillgång på tillräckligt antal i sådan riktning utbildade personer, för att den ifrågasatta omregleringen af denna administrationsgren skulle kunna inom den närmaste framtiden genomföras. För att emellertid omregleringen någonsin skulle kunna komma till stånd, vore det nödvändigt, att medel nu bereddes till organisationens genomförande i sin helhet, ty endast under detta villkor vore det antagligt, att dugliga personer kunde förmås att under den närmaste framtiden ägna sin tid och sina krafter åt ernåendet af den kompetens och skicklighet, som erfordrades för att väl kunna fylla den med befattningarna förenade uppgift. Men om det sålunda syntes vara behöfligt, att samtliga för ändamålet erforderliga medel på förhand beviljades, kunde de icke förrän efter hand komma att för ändamålet tagas i anspråk. Lämpligaste tillvägagångssättet härvidlag syntes alltså vara, att Riksdagens medgifvande begärdes för ifrågavarande organisations genomförande och att samtliga löner beviljades, men att, då ärendet första gången underställdes Riksdagens pröfning, endast de belopp äskades, som från och med påföljande år kunde tagas i anspråk, äfvensom de extra anslag, som påkallades, samt att, i den mån organisationen vidare funnes kunna genomföras, af Eders Kungl. Maj:t hos Riksdagen begärdes de belopp, som blefve erforderliga.

Med den kännedom, landtbruksstyrelsen ägde om de personer, som kunde komma i fråga till erhållande af de föreslagna befattningarna, ansåge styrelsen, att från och med det år, då organisationen kunde börja att genomföras, eller år 1905, kunde besättas endast två intendentsplatser, en assistentbefattning samt fiskeriingenjörsbefattningen, hvaremot de fyra öfriga intendentsplatserna och den återstående assistentbefattningen måste tills vidare hållas obesatta. Då alltså till mottagande af berörda fem ordinarie befattningar kompetenta personer ännu icke förefunnes, utan sådana först måste utbildas, syntes det lämpligt, att medel bereddes för att, utom de två fiskeristipendiater, för hvilkas anställande medel borde å ordinarie stat anvisas, ytterligare en dylik stipendiat skulle

kunna för år 1905 antagas med enahanda förmåner som de öfrige fiskeristipendiaterne, hvilket skulle kunna ske genom beviljande af arfvode till denne stipendiat å extra stat för år 1905. Däremot borde från och med samma år medel beviljas för två fiskeriintendenter, en fiskeriassistent, två fiskeristipendiater och en fiskeriingenjör.

Med stöd af hvad sålunda anförts, har landtbruksstyrelsen hemställt om aflåtande af proposition till Riksdagen i de af styrelsen angifna syften.

I sammanhang med nu omhandlade frågor har styrelsen jämväl framhållit behofvet af att för fiskeriadministrationens räkning anskaffades ett fiskefartyg. Härom har styrelsen emellertid aflåtit en särskild framställning, till hvilken jag torde få här nedan återkomma.

Såsom jag redan förut haft tillfälle antyda, är jag fullt ense med Riksdagen därom, att kraftiga åtgärder måste från statens sida vidtagas till fiskerinäringens upphjälpande.

Det allmänt öfverklagade förhållande, att denna näring under senare årtionden alltmer gått tillbaka, får icke längre lämnas obeaktadt.

Vid afgörandet af, hvilka mått och steg man härvid bör vidtaga, framställer sig naturligtvis osökt frågan om orsakerna till fiskets allmänna försämrande. Om man än, med ledning af de inkomna yttrandena, kan, såsom ofvan framhållits, generellt sedt säga, att Riksdagen i detta afseende träffat det rätta, måste man dock ihågkomma, att förhållandena inom olika delar af vårt vidsträckta land äro vidt skilda och att därför hvad som gäller i den ena landsändan icke är tillämpligt på den andra.

En mera detaljerad undersökning af berörda yttranden påvisar äfven detta tydligt. Ehuru en utförlig redogörelse för handlingarnas innehåll i detta afseende icke synts mig böra här lämnas, såsom alltför vidlyftig och ej heller nödvändig för bedömande af nu föreliggande frågor, må såsom exempel omnämnas, hurusom från ett håll såsom en hufvudorsak till fiskets försämrande uti den orten framhållits brister i fiskerilagstiftningen, från ett annat håll fiskvattnens förorenande genom affall från fabriker och andra industriella anläggningar, från ett tredje håll fiskvattensägarnes försumlighet i afseende å risvasars utläggande i fiskvattnen till skydd för fiskynglet, från ett fjärde håll att genom det ökade värdet på skogsprodukter de vid stränderna af sjöar och vattendrag växande träd icke numera såsom förr lämnas kvar att småningom nedfalla i vattnet och gifva näring åt massor af till fiskföda lämpliga insekter o. s. v.

Genom lagstiftningsåtgärder och andra allmänna föreskrifter kunna naturligtvis åtskilliga af de öfverklagade olägenheterna afhjälpas, men det kommer dock städse att kvarstå en mängd så att säga lokala anledningar till fiskets förfall — ofta nog af afgörande betydelse — hvilka måste genom i hvarje särskildt fall vidtagna åtgärder undanröjas.

Att utreda sådana specialfrågor som orsaken till fisktillgångens minskande i ett visst fiskvatten och medlen till åstadkommande af en förändring till det bättre därutinnan kräfver emellertid ingående såväl vetenskaplig som praktisk utbildning i fiskeriväsendet rörande ämnen.

För staten är det icke allenast en oeftergiflig plikt att tillse, det möjlighet finnes för fiskvattensägare, som sådant önska, att kunna få för dylika utredningar anlita fullt kompetenta personer. Det ligger otvifvelaktigt i statens eget välförstådda intresse att på allt sätt uppmuntra till att praktiskt-vetenskapliga utredningar angående fiskvatten påkallas, och detta icke allenast i sådana fall, då en påtaglig tillbakagång uti ett fiskes afkastning visat sig, utan äfven så snart anledning kan finnas för vederbörande att förmoda, att deras fiskvatten kan på ett fördelaktigare sätt utnyttjas. Jag torde endast behöfva erinra därom, att utaf rikets hela ytinnehåll, 447,862 kvadratkilometer, 36,667 kvadratkilometer utgöras af vatten, till största delen redan fiskbärande och i öfrigt till fiskvatten användbart, för att däraf skall inses, hurusom vi uti våra fiskvatten hafva en nationell kapitaltillgång, som icke allenast icke får förspillas, utan hvars fruktbargörande bör så mycket som möjligt befordras.

Såsom en följd af det anförda måste jag framhålla, att enligt min åsikt anställandet af ett tillräckligt antal kompetente statsfiskeritjänstemän är af den allra största vikt; och då jag till fullo delar den från många håll uttalade uppfattningen, att desse tjänstemän böra, för att kunna göra största möjliga gagn, blifva i tillfälle att sätta sig in uti såväl lokal- som personalförhållandena inom sina arbetsområden, hvilket, så länge dessa äro utsträckta att omfatta hela landet, tydligen icke låter sig göra, finner jag mig böra på det kraftigaste förorda landets uppdelande i distrikt med särskild tjänsteman inom hvarje distrikt.

De invändningar, som från några håll gjorts emot distriktsorganisationen, förefalla mig icke heller vara af synnerligt stor betydelse, helst desamma mindre synas grundade på principiella skäl än på farhågor att distrikten skola blifva för stora, för att verkningarna af organisationen skola blifva tillräckligt effektiva, eller att svårighet skall möta att på lämpligt sätt ordna samarbetet mellan å ena sidan distriktstjänste-

männen och å andra sidan fiskeriadministrationerna i länen med deras organ.

Hvad i sistnämnda hänseende anförts finner jag mig icke äga anledning att här upptaga till bemötande i vidare mån, än att det vill synas mig, som om det för länsfiskerikommittéer och andra liknande styrelser, hvilka, om än utrustade med god lokal- och personalkännedom, dock knappast annat än i undantagsfall torde kunna påräkna att inom sig finna personer med verklig sakkunskap på detta område, borde vara synnerligen önskvärdt, om en fackman utöfvade kontroll öfver det sätt, hvarpå deras underlydande tjänstemän fullgjorde sina åligganden.

Beträffande det från Malmöhus län framkomna förslag till frågans lösning, innebär detsamma egentligen endast en utveckling af den redan med statsmedel understödda fiskeriadministrationen i länen. Att en sådan utveckling är önskvärd, vill jag så mycket mindre bestrida, som jag har för afsikt att här nedan göra framställning om beredande af ökning i det för detta ändamål afsedda belopp af anslaget till fiskerinäringens understöd, men en utveckling i nämnda riktning är enligt mitt förmenande icke tillräcklig. En sådan organisation, som den från nämnda län föreslagna, utan annan ändring i statens fiskeriadministration än möjligen någon ökning i antalet fiskeriassistenter och desses förseende med erforderliga inkomster, skulle nämligen ingalunda bereda staten tillräcklig trygghet för att de ytterligare uppoffringar till denna närings fromma, staten i hvarje fall måste vidkännas, skola leda till åsyftadt resultat. Härför erfordras tvärtom, att staten tager frågan ännu mer än hittills i sin egen hand och genom sina organ igångsätter och fullföljer ett planmässigt arbete. Uti detta arbete måste staten tillförsäkra sig understöd och biträde af länsorganisationerna, och därför är det af vikt, att äfven dessas utveckling samtidigt befordras. Jag anser mig kunna tillägga, att den inom Malmöhus län genomförda anordningen synes mig vara såsom länsorganisation tilltalande.

Jag öfvergår härefter till frågan om distriktens antal.

Då jag, såsom redan framhållits, är af den bestämda åsikt, att bekantskap med ortsförhållandena är en nödvändig förutsättning för att statens fiskeritjänstemän skola kunna genom sin verksamhet i önskvärd grad gagna det intresse, som från det allmännas synpunkt är fäst vid denna angelägenhet, är tydligt att jag, i likhet med så många af de i ärendet hörda myndigheterna och korporationerna, måste fästa synnerligt afseende vid att distrikten ej göras för stora.

Den ställning, hafsfisket vid västkusten intar inom vårt fiskeriväsende, är obestridligen af sådan betydelse, att en särskild tjänsteman

helst borde anställas för detta fiske; och om, såsom landtbruksstyrelsen föreslagit, med inseendet öfver hafsfisket skulle förenas fiskevården i öfrigt inom de båda västkustlänen Göteborgs och Bohus samt Hallands län, anser jag, att detta distrikt skulle erhålla den största omfattning, som bör ifrågakomma.

Till bildandet af ett distrikt af Västerbottens och Norrbottens län synas mig vidare goda skäl tala. Stora förutsättningar finnas för en fiskerinäring af betydelse i denna landsända, och med hänsyn till det raska uppsving, de senaste årtiondena särskildt uti industriellt hänseende medfört för nämnda två län, är det af synnerlig vikt, att de naturliga näringskällor, en karg natur bestått, tagas till vara. Äfven från dessa län hafva starka klagomål öfver fiskets försämrande försports, och befogenheten af klagomålen har i de från orten nu inkomna yttrandena vitsordats. På grund af länens ofantliga vidsträckthet och de däraf orsakade långa afstånden mellan olika platser samt de i allmänhet svåra kommunikationsförhållandena är att förutse, att en fiskeritjänsteman, äfven med blott dessa två län till distrikt, skall behöfva ganska lång tid för att vinna den nödiga lokal- och personalkännedomen.

Hvad särskildt ifrågavarande liksom öfriga norrländska län beträffar, är därjämte att beakta att, därest statsmakterna komma att besluta genomförandet af en tidsenligare vård och ett bättre utnyttjande af de inom denna del af landet rikligt förekommande, staten tillhöriga fiskvatten, tillgång till fiskeritjänstemän är ett oafvisligt behof. Frågan om, på hvad sätt och i hvilken utsträckning åtgärder i nämnda afseenden kunna finnas lämpligen böra vidtagas, har jag visserligen, såsom redan omnämnts, icke nu kunnat upptaga till behandling, men jag anser mig icke kunna underlåta att såsom min mening uttala att, om än det ekonomiska utbytet för staten icke skulle blifva stort, staten har en viss skyldighet att genom införande af ordnad fiskevård uti sina egna fiskvatten föregå enskilde med godt exempel.

Borträknar jag de delar af landet, jag nu särskildt omnämnt, synes mig landet i öfrigt icke kunna delas i mindre än fyra distrikt; och har jag funnit den af landtbruksstyrelsen föreslagna planen för delningen, äfven hvad dessa landsdelar angår, lämplig.

Jag anser sålunda, att landet, i enlighet med nämnda styrelses förslag, bör uppdelas i sex fiskeridistrikt, och att inom hvarje distrikt bör anställas en statstjänsteman, emot hvilkens af styrelsen ifrågasatta benämning, fiskeriintendent, jag icke finner något att erinra.

I likhet med landtbruksstyrelsen håller jag vidare före, att styrelsen icke bör sakna möjlighet att vid behof kunna såväl lämna fiskeriintendent

fullt sakkunnigt biträde, som till tjänstgöring inom styrelsen inkalla dylikt biträde. Landtbruksstyrelsen har i detta syfte föreslagit anställandet af två ordinarie tjänstemän, benämnde fiskeriassistenter. Jag har emellertid icke kunnat känna mig öfvertygad om behofvet af mer än en sådan tjänsteman.

Beträffande de af styrelsen föreslagna två stipendiaterne har jag intet att erinra. För vinnandet af anställning såsom ordinarie fiskeritjänsteman måste nämligen en särskild utbildning fordras, som icke torde kunna vinnas annat än genom föregående tjänstgöring i facket, och är det därför äfven nödvändigt, att man söker tillse, att lämpliga personer slå in på denna bana.

Hvad angår den ifrågasatta fiskeriingenjören, har behofvet af en sådan tjänsteman af landtbruksstyrelsen med styrka framhållits; och då jag icke kan annat än vitsorda, hurusom ärenden numera ganska ofta förekomma — såsom angående tillstånd till öfverbyggande af kungsådra — uti hvilka yppa sig konflikter mellan fiskeri- och industriintressena af beskaffenhet, att deras lösning erfordrar fackkunskaper af annan art, än den fiskeritjänstemännen med sin hufvudsakligen naturvetenskapliga utbildning i regel kunna antagas besitta, finner jag mig böra biträda styrelsens förslag jämväl härutinnan.

De af landtbruksstyrelsen för den af mig sålunda förordade fiskeripersonalen föreslagna aflöningsförmåner finner jag på intet sätt för högt tilltagna, utan synas de mig lämpligt afpassade. Likaledes ansluter jag mig till hvad styrelsen föreslagit såväl beträffande den rese- och traktamentsersättning, som bör de särskilde tjänstemännen tillkomma, som ock angående sättet för gäldandet af sådan ersättning och af de ålderstillägg, som skulle fiskeriintendenterna och fiskeriassistenten tillerkännas.

Hvad landtbruksstyrelsen rörande den nya organisationen i öfrigt i sitt utlåtande anfört har icke i hufvudsak gifvit mig anledning till någon anmärkning.

Ehuru, enligt hvad nämnda styrelse upplyst, tillräckligt antal kompetenta personer för omedelbart besättande af samtliga af mig förordade nya befattningar icke finnes att tillgå, är jag fullt ense med styrelsen därom, att ett fullständigt förslag till stat för den tillämnade administrationen nu bör föreläggas Riksdagen till antagande, men att naturligen endast så stort anslag bör äskas, som erfordras för de befattningar, hvilka från början kunna tillsättas. Jag är äfven af den åsikt, att distriktsindelningen bör genast fastslås och de nya intendenterna tilldelas särskilda distrikt, gifvetvis dock med skyldighet för dem

att under öfvergångstiden tjänstgöra jämväl utom dessa och att efter landtbruksstyrelsens bestämmande handlägga ärenden, som röra andra delar af landet än deras distrikt.

På grund af hvad jag nu anfört, tillåter jag mig framlägga följande förslag till

Stat

för statens fiskeriadministration:

Aflöning:	Lön	Tjänstgörings-penningar	Summa	
1 fiskeriintendent	2,500	1,500	4,000	Efter fem år kan lönen höjas med 500 kronor och efter tio år med ytterligare 500 kronor.
5 fiskeriintendenter	12,500	7,500	20,000	
1 fiskeriassistent	1,800	1,200	3,000	
2 fiskeristipendiater, arfvoden	—	—	3,000	
1 fiskeriingenjör, arfvode	—	—	2,000	
Summa aflöning kronor			32,000	

Af de i denna stat upptagna tjänstebefattningar kunna, enligt hvad landtbruksstyrelsen i sitt utlåtande meddelat, från början blott två intendentsbefattningar, assistentbefattningen samt fiskeriingenjörsbefattningen tillsättas, hvarjämte de två stipendiaterna skulle antagas. För närvarande torde därför icke behöfva af Riksdagen för ändamålet äskas högre anslag än 16,000 kronor, hvilket anslag under benämning »statens fiskeriadministration» synes böra uppföras under anslagstiteln »fiskerinäringens understöd».

Under förutsättning att den af mig nu förordade omorganisation af statens fiskeriadministration kommer att genomföras, böra naturligen de nuvarande fiskeriassistentbefattningarna samt undervisarens i fiskodling befattning indragas. Hvad den sistnämnda angår, möter därvid ingen svårighet, då arfvodet bestämts af Eders Kungl. Maj:t och undervisaren antages tillsvidare af landtbruksstyrelsen. Det för honom utfärdade förordnande kan alltså när som helst återkallas; och lär Eders Kungl. Maj:t vilja, sedan organisationsfrågan blifvit slutligen afgjord, meddela landtbruksstyrelsen nådig föreskrift i detta hänseende, så att befattningen med utgången af detta år kommer att upphöra.

Till indragning af fiskeriassistentbefattningarna torde däremot, då Riksdagen bestämt aflöningarna till befattningarnas innehafvare och desse måste anses vara ordinarie statstjänstemän, Riksdagens medgifvande behöfva inhämtas; och torde detta lämpligast ske i den form, att Eders Kungl. Maj:t föreslår Riksdagen att, under villkor af ifrågavarande två befattningars indragning, godkänna det uppgjorda statsförslaget.

Något hinder att såsom tidpunkt för indragning af förste fiskeriassistentbefattningen bestämma utgången af innevarande år förefinnes icke, då denna befattning är ledig och enligt af Eders Kungl. Maj:t meddeladt beslut tills vidare i afvaktan på förevarande organisationsfrågas afgörande skall uppehållas endast på förordnande.

Hvad andre fiskeriassistentbefattningen beträffar, ställer sig saken något annorlunda, då denna är med ordinarie innehafvare besatt och sålunda icke lär kunna före hans afgång från befattningen indragas. Därest emellertid denne tjänsteman icke vid den nya organisationens trädande i kraft öfvergår till befattning å ny stat, behöfver, så länge han i sin nuvarande tjänst kvarstår, den i statsförslaget upptagna assistentbefattningen icke tillsättas. Lämpligast torde därför vara att begära Riksdagens medgifvande till den nya assistentbefattningens tillsättande från den tid, då den från anslaget till fiskerinäringens understöd till andre fiskeriassistenten nu utgående aflöning samt resekostnads- och traktamentsersättning upphör att utgå. Å andra sidan torde Riksdagens medgifvande böra inhämtas därtill att, så länge nuvarande andre fiskeriassistenten i denna sin befattning kvarstår, till aflöning och resekostnadsersättning åt honom må af det anslag, som, enligt hvad jag nyss framhållit, för de nya tjänstebefattningarna bör äskas, användas erforderligt belopp af högst 3,000 kronor, för år räknadt, motsvarande den för den nya assistentbefattningen afsedda aflöning.

För åtnjutande af de utaf landtbruksstyrelsen föreslagna aflöningsförmånerna för de nye tjänstemännen har styrelsen icke föreslagit några villkor, men synes mig lämpligt, att i detta afseende föreskrifvas enahanda villkor och förbehåll, som vid löneregleringar och ordinarie tjänstebefattningars inrättande på senare tider i allmänhet plägat stadgas.

Jag tillåter mig i sådant hänseende alltså föreslå följande villkor och förbehåll, nämligen:

att fiskeriintendent eller fiskeriassistent skall vara underkastad den vidsträcktare tjänstgöringsskyldighet eller jämkning i åligganden, som vid en möjligen inträdande förändrad organisation af fiskeriadministrationen eller eljest kan varda stadgad;

att med fiskeriintendents- eller fiskeriassistentbefattning icke må

förenas annan tjänst å rikets, Riksdagens eller kommuns stat, ej heller annan tjänstebefattning, med mindre den befinnes icke vara hinderlig för fullgörandet af tjänstgöringen vid fiskeriadministrationen;

att fiskeriintendent eller fiskeriassistent må uppbära tjänstgöringspenningar endast för den tid, han verkligen tjänstgjort; skolande för den tid, tjänsteinnehafvaren åtnjutit tjänstledighet, dessa aflöningsförmåner utgå till den, som tjänsten förrättat;

att den, som af sjukdom hindras att sin tjänst förrätta, äger uppbära hela lönen, men att den, som eljest undfår ledighet för svag hälsas vårdande, enskilda angelägenheter eller särskilda uppdrag, kan förpliktas att under ledigheten, utöfver sina tjänstgöringspenningar, afstå så mycket af lönen, som för tjänstens förrättande erfordras eller eljest pröfvas skäligt;

att vid sjukdomsfall för fiskeriintendent fiskeriassistenten skall vara skyldig att, om han förordnas att uppehålla fiskeriintendentsbefattning, densamma, mot åtnjutande af de för befattningen anslagna tjänstgöringspenningar, bestrida, dock ej längre än tre månader under ett år;

att, där höjning af lönen efter viss tids fortsatt innehafvande af tjänst i samma grad är medgifven, tidpunkten för första förhöjningen bestämmes att inträda efter fem år, under villkor att innehafvaren mer än fyra år af denna tid själf med godt vitsord bestridt sin egen eller på grund af förordnande annan statens tjänst, och för andra förhöjningen efter ytterligare fem år på samma villkor, under iakttagande, hvad hvarje af dessa förhöjningar angår, att den högre aflöningen ej får tillträdas, förrän vid början af kalenderåret näst efter det, under hvilket den stadgade tjänsteåldern blifvit uppnådd;

att fiskeriintendent eller fiskeriassistent skall, då han uppnått 65 lefnadsår och 35 tjänstår, vara förpliktad att med oafkortad lön såsom pension å allmänna indragningsstaten från tjänsten afgå, Eders Kungl. Maj:t eller den myndighet, som äger afskedet utfärda, dock obetaget att låta med detsamma anstå, därest och så länge den pensionsberättigade pröfvas kunna i tjänsten på tillfredsställande sätt gagna det allmänna och kan finnas villig i densamma kvarstå; samt

att fiskeriintendent eller fiskeriassistent skall vara underkastad de förändrade bestämmelser i fråga om pension, som kunna varda stadgade.

Såsom redan omförmälts, har landtbruksstyrelsen uti särskild underdånig skrifvelse gjort framställning om anskaffande af en tjänstebåt.

Jag tillåter mig härvid erinra, hurusom frågan om anskaffande af en tidsenlig tjänstebåt för fiskeriadministrationens behof vid två sär-

skilda tillfällen varit föremål för Eders Kungl. Maj:ts nådiga pröfning. En af landtbruksstyrelsen uti underdånig skrifvelse den 14 november 1890 i detta ämne gjord framställning anmäldes inför Eders Kungl. Maj:t den 31 januari 1891, men fann Eders Kungl. Maj:t densamma icke för det dåvarande till någon åtgärd föranleda. Ej heller föranledde, enligt nådigt beslut den 25 juli 1895, en af nämnda styrelse uti underdånig skrifvelse den 31 maj sistnämnda år gjord förnyad framställning om anskaffande af en tjänstebåt någon åtgärd.

Frågan väcktes emellertid på nytt af landtbruksstyrelsen uti underdånig skrifvelse den 17 december 1900, däruti styrelsen hemställde om aflåtande af proposition till Riksdagen därom, att Riksdagen måtte dels till anskaffande af en ångbåt för fiskeriadministrationens behof i hufvudsaklig öfverensstämmelse med bifogade ritningar och kostnadsförslag bevilja ett anslag af 57,000 kronor, dels ock medgifva, att af anslaget till fiskerinäringens understöd finge till underhåll och drift af ifrågavarande ångbåt årligen användas högst 5,000 kronor. Till stöd för denna sin framställning anförde styrelsen hufvudsakligen följande.

De båda ändamål, för hvilka ifrågavarande ångbåt skulle användas, vore *dels* att med densamma fiskeritjänstemännen skulle blifva i tillfälle att tid efter annan besöka fiskelägena utmed de kuster, som hörde under landtbruksstyrelsens förvaltning, äfvensom fiskeställena vid de vattendrag inom landet, som kunde med ångbåten befaras, för att landtbruksstyrelsen genom nämnde tjänstemän skulle blifva förtrogen med fiskarbefolkningens behof och vanor samt inhämta kännedom om medlen och sättet för afhjälpandet af de brister vid fiskebedriftens utöfvande, som kunde förefinnas, samt för beredande af afsättning af den fångade fisken, *dels ock* att fiskeriadministrationen skulle blifva satt i tillfälle att genom sina tjänstemän låta planmässigt utföra sådana vetenskapliga undersökningar angående fisket äfvensom fiskeförsök, hvilka hade direkt inflytande på åtgärderna för fiskets förkofran.

I förra afseendet syntes det vara fullständigt uppenbart, att det icke läte sig göra att med den segelbåt, som för det dåvarande stode till fiskeriadministrationens förfogande, eller annan segelbåt befara Sveriges kuster och insjöar på ett sätt, som medgåfve inhämtandet af nödig kunskap rörande fiskarbefolkningens behof vid en gifven tidpunkt. En sådan resa, som skulle hafva till ändamål att inhämta dylik kännedom, skulle medtaga åratal och ändock icke lämna nöjaktigt resultat, hvartill fordrades upprepade besök vid samma fiskeplats, enär utan sådana upprepade besök fiskarbefolkningens kända misstro mot främmande och obenägenhet att gifva meddelanden om sina förhållanden icke kunde

häfvas. Med användande af segelbåt kunde det sålunda anses vara omöjligt för fiskeritjänstemännen att verkställa sagda utredning. Lika litet läte detta sig utföra, om fiskeritjänstemännen skulle med anlitande af de vanliga kommunikationslederna söka införskaffa de upplysningar, hvarom nu vore fråga, därvid icke vare sig ångbåts- eller järnvägslägenhet i de flesta fall kunde anlitas.

I den mån de berättigade anspråken hos fiskarbefolkningen på förbättrade lefnadsvillkor, i likhet med hvad fallet torde vara hos landets öfriga invånare, stegrades, desto mera ökades fordringarna på statshjälp i förevarande afseende. Det läte sig icke i längden göra, att den fattiga fiskarbefolkningens anspråk i dessa hänseenden ej i högre grad tillgodosåges. Äfven i detta fall måste tiden gå framåt och förvaltningen rätta sig efter tidsomständigheterna.

Beträffande åter de vetenskapliga undersökningar och fiskeförsök, som fiskeritjänstemännen borde utföra, kunde för sådana icke vidare segelbåt användas, för såvidt samma undersökningar och försök skulle motsvara nutidens anspråk. Äfven i detta afseende måste förändringar i tillvägagångssättet ske, sedan nya frågor framställt sig till besvarande och inom andra länder förbättrade arbetsmetoder uppstått. Förut hade dylika undersökningar utförts hufvudsakligen med den s. k. bottenskrapan, ursprungligen utvecklad från den för ostronfångst af fiskare begagnade skrapan. Denna skrapa, på åtskilliga sätt modifierad, vore det redskap, som vid vetenskapliga undersökningar, äfven vid de stora hafsundersökningarna, användes för utrönandet af djurlifvet på sjöbotten. För öfrigt vore de, hvilka utförde undersökningarna, förr hänvisade till de upplysningar, som genom yrkesfiskarne kunde erhållas. Numera ansåges emellertid sådana medel otillräckliga för ifrågavarande ändamål.

Inom öfriga kulturländer användes för sagda ändamål ångbåtar med tidsenlig utrustning. I detta afseende tilläte sig landtbruksstyrelsen erinra, att Norge för närvarande ägde ett dylikt fartyg, »Mikael Sars», som kostat 140,000 à 150,000 kronor och som användes för liknande ändamål, att Danmark utrustat de därstädes anställde fiskerikontrollörerne med hvar sitt fartyg, hvilka hvartdera kostat 68,500 kronor och som äfven användes för liknande ändamål, att Skottland redan sedan lång tid tillbaka ägde ett sådant fartyg, »Garland», att Ryssland förskaffat sig ett dylikt af ungefär samma storlek som det nyssnämnda norska, afsedt för undersökningar vid den ryska ishafskusten, samt att Amerikas Förenta stater låtit bygga tre dylika, af hvilka ett, »Albatross», vore det största hittills byggda fartyg af ifrågavarande slag.

Beträffande upplysningars inhämtande från yrkesfiskarne, ansåges detta sätt att gå tillväga för vinnande af kännedom rörande fiskeriförhållanden ej längre tillfyllestgörande. Hvad nämnde fiskare anginge, hade de hvarken tid eller råd och saknade för öfrigt nödiga förutsättningar att göra sådana försök, som för utrönande af fiskarternas lifshistoria vore nödvändiga, hvarför också den kunskap i förevarande afseende, som grundade sig uteslutande på deras uppgifter, vore i hög grad otillförlitlig och lämnade luckor, hvilka, särskildt beträffande de i ekonomiskt afseende mest viktiga fiskarterna, kunde blifva olycksbringande, om på sålunda vunnen kunskap skulle byggas statsadministrativa åtgärder.

Såsom exempel på viktiga ichtyologiska frågor, som hade ganska stor betydelse i praktiskt afseende, men som fordrade noggranna undersökningar af sakkunniga personer, kunde anföras frågorna om fiskens yngel och uppväxtstadier, hvilka frågor i många fall ännu icke vore lösta. Visserligen vore numera uppdagadt, hvar flundrans, makrillens m. fl. fiskars lek försigginge, men däremot vore frågan om torskens och ålens lek äfvensom den senare fiskartens vandringar ännu outredd. Vidare kunde bland dessa undersökningar nämnas sådana, som afsåge utrönande af, hvar fisken under olika åldersstadier uppehölle sig, beskaffenheten af fiskens lekplatser, vattnets temperatur och öfriga egenskaper, tillgången på fisknäring och hvilka organismer inginge i denna, såväl de invid stränderna lefvande som de ute i fria vattnet flytande (plankton), strömmars och vindars inverkan på hithörande förhållanden m. m.

Sådana undersökningar hade visserligen icke varit främmande för vårt lands fiskeritjänstemän, hvilka arbetat i denna riktning, så långt till buds stående utrustning medgifvit. Men erfarenheten hade i den mån, större anspråk ställts på samma undersökningar, visat, att den för fiskeriadministrationens behof förefintliga segelbåten icke vore för dylika undersökningar tillräcklig eller lämplig. Särskildt hade den under de då gångna två sista somrarnas fiskeförsök i Vänern visat sig i hög grad otjänlig. Därtill komme, att till följd af ogynnsamma väderleksförhållanden en dyrbar tid gått förlorad såväl vid själfva undersökningarnas utförande som vid båtens förflyttning från ett ställe till ett annat. För egentliga fiskeförsök, t. ex. med drifgarn, vore ifrågavarande tjänstebåt fullständigt obrukbar.

Under sådana förhållanden och då sålunda den dåvarande båten vore lika litet användbar vid förberörda längre resor för inhämtande af kännedom angående fiskarbefolkningens förhållanden som vid ut-

förandet af fiskeriundersökningar samt båda dessa uppgifter vore oeftergifliga för en modern fiskeriadministration, syntes omständigheterna i hög grad påkalla den äldre tjänstebåtens ersättande med en ångbåt, medelst hvilken ifrågavarande förrättningar skulle genom fiskeritjänstemännen lätt kunna utföras.

Sedan berörda framställning, hvilken ännu är på Eders Kungl. Maj:ts pröfning beroende, gjordes, har Eders Kungl. Maj:t på framställning af landtbruksstyrelsen genom nådigt bref den 15 maj 1903 medgifvit, att den för fiskeritjänstemännens resor och undersökningar anskaffade, men på senare tiden alltmer obrukbara däckade kosterbåten finge på vissa villkor försäljas.

Uti sin nu den 13 november 1903 gjorda framställning i ämnet har landtbruksstyrelsen, jämte meddelande att styrelsen gått i författning om försäljning af berörda segelbåt, vidare anfört följande.

Till följd af sagda försäljning vore fiskeriadministrationen alltså numera i saknad af tjänstebåt, hvilket icke kunde vara utan den största olägenhet för samma administration. Att ersätta den försålda båten med en annan segelbåt ansåge landtbruksstyrelsen nu liksom tillförene af lätt insedda skäl alldeles olämpligt. Sedan landtbruksstyrelsen afgifvit sin senaste framställning i ämnet, hade emellertid motorer, drifna med fotogen, alltmer kommit i bruk å fiskefartyg och befunnits synnerligen lämpliga för ändamålet. Landtbruksstyrelsen ansåge också, att det fartyg, som enligt styrelsens fortfarande hysta åsikt borde för fiskeriadministrationen anskaffas, lämpligen borde förses med, förutom passande segelrigg, fotogenmotor, hvarigenom kostnaden för fartygets såväl anskaffande som årliga underhåll och drift skulle icke oväsentligt nedbringas under den kostnad, som i landtbruksstyrelsens senaste skrifvelse i ämnet ifrågasatts, samt fartyget komma att ganska mycket likna en för flera grenar af vårt hafsfiske passande framtidsbåt, hvars konstruktion det därför kunde vara till nytta för fiskarbefolkningen å större delen af våra hafskuster att lära känna.

Om också ett sådant fartyg icke skulle kunna med sin motor framdrifvas med samma hastighet som en tidsenlig ångbåt och icke heller kunde vid tjänsteresor eller fiskeriundersökningar vara till så stort gagn för fiskeriadministrationen som den af landtbruksstyrelsen i dess underdåniga utlåtande den 17 december 1900 föreslagna ångbåten, för hvilken kostnaden beräknats skola uppgå till 57,000 kronor, så blefve dock motorfartyget fullt användbart för det med detsamma afsedda ändamål, helst om, såsom vid fiskefartyg vore vanligt, fartyget komme att förses med en likaledes med motor utrustad julle.

Af den erfarenhet, som vunnits rörande dylika fartyg, syntes med säkerhet kunna påstås, att med ett motorfartyg, sådant som kunde komma i fråga att anskaffas för fiskeriadministrationens behof, äfven så långa färder skulle kunna anträdas som till Island. Genom motorn gjordes fartyget oberoende af stiltje och motvind, på samma gång som den föreslagna riggen kunde göra god nytta för fortkomsten vid gynnsam vind.

Skillnaden i anskaffnings- och driftkostnad mellan å ena sidan den af landtbruksstyrelsen senast föreslagna ångbåten och å andra sidan ett sådant motorfartyg, som i det föregående omförmälts, vore så stor, att goda skäl talade för anskaffandet af motorfartyget. I nämnda hänseende syntes särskildt böra framhållas, hurusom för skötseln af en fotogenmotor icke behöfdes någon särskild med fackkunskap försedd maskinist samt att motorn kunde på mycket kort tid uppeldas och kräfde endast billigare bränsle.

Enligt skrifvelsen bifogade, af ingenjören John Johnsson i Göteborg uppgjord ritning samt kostnadsförslag från Landskrona skeppsbyggeri skulle ett för ifrågavarande ändamål lämpligt fiskefartyg af 18,25 meters längd, 5,10 meters bredd samt ett djupgående af 2,14 meter jämte rigg och julle kunna utföras för en kostnad af 12,800 kronor, hvartill borde läggas kostnaden dels för motorn till fartyget, hvilken enligt likaledes bifogadt kostnadsförslag från J. Svenssons automobilfabrik i Stockholm skulle uppgå, om fartyget skulle uppdrifvas till omkring 7 knops fart, till 9,600 kronor, dels ock för en motor till jullen, som enligt landtbruksstyrelsen tillhandakommen upplysning skulle betinga en kostnad af omkring 900 kronor, så att sammanlagda kostnaden för själfva fartyget skulle uppgå till omkring 23,300 kronor. Dessutom erfordrades medel till anskaffande af tillbehör för fartyget, såsom wire, bronslinor, meterhjul, för fiskeriundersökningarna erforderlig redskap m. m., hvilka kostnader icke kunde beräknas lägre än till omkring 2,000 kronor, hvarigenom ofvan sagda kostnad skulle förhöjas till omkring 25,000 kronor.

I landtbruksstyrelsens förberörda framställning af den 17 december 1900 beräknades fartygets driftkostnad till 5,000 kronor för år, hvarvid dock vore att märka, att landtbruksstyrelsen ansett fartyget endast behöfva användas omkring sex månader af året eller maj—oktober. Som emellertid undersökningar och fiskeförsök i Östersjöns skärgårdar och vid dess kuster vore af stor betydelse för fiskeriadministrationens uppgift och med fördel kunde utföras i sammanhang med de längre ut till sjöss pågående internationella undersökningarna, hvilka årligen ägde rum

äfven under november månad, syntes äfven denna månad böra användas för fiskeriundersökningar med ifrågavarande fartyg, och då undersökningarna rätt ofta kunde och äfven borde taga sin början i april månad, visade det sig, att den tid, fartyget borde beräknas skola årligen användas, icke lämpligen kunde sättas lägre än till omkring åtta månader, under hvilken tid alltså äfven besättningen på fartyget borde stå till förfogande. Men därtill komme, att det vore högst önskvärdt, att åtminstone två af de tre erforderlige besättningsmännen kunde erhålla fast anställning hela året om, hvaraf såväl fiskeförsöken och de andra undersökningarna som fartygets skötsel och manövrering skulle vinna fördel.

Hvad besättningen anginge, skulle, såsom antydt blifvit, någon maskinist med särskild fackbildning icke behöfva anställas. Den person, åt hvilken skötseln af det ifrågasatta fartyget skulle anförtros och som skulle vara förste man ombord, syntes emellertid icke kunna tänkas åtnöja sig med mindre aflöning än 1,200 kronor, för år räknadt, och för de två öfrige besättningsmännen syntes aflöningen för år icke kunna beräknas lägre än till sammanlagdt 1,800 kronor, hvarigenom den årliga kostnaden för besättningen skulle belöpa sig till 3,000 kronor.

För fartygets underhåll och drift syntes kostnaden icke kunna beräknas lägre än till 2,000 kronor för år.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt, har landtbruksstyrelsen i underdånighet hemställt, att Eders Kungl. Maj:t måtte till Riksdagen aflåta nådig proposition om anvisande af ett belopp af 25,000 kronor till byggande af ett tjänstefartyg för fiskeriadministrationens behof i hufvudsaklig öfverensstämmelse med ofvanberörda ritning och kostnadsförslag.

Beträffande kostnaderna för båtens drift och underhåll har styrelsen, såsom styrelsen i annat sammanhang framhållit, ansett dessa böra utgå af anslaget till fiskerinäringens understöd.

Då jag såsom chef för landtbruksstyrelsen två gånger inför Eders Kungl. Maj:t anmält önskvärdheten af, att en bättre tjänstebåt än den nu försålda segelbåten ställdes till fiskeriadministrationens förfogande, lär häraf tydligen framgå, att jag känner mig fullt öfvertygad om behofvet af, att en sådan anskaffas. Jag skulle förvisso icke heller hafva tvekat att redan förut förorda framställning till Riksdagen i ämnet med anledning af styrelsens den 17 december 1900 gjorda framställning, om jag icke härtill haft särskild anledning. I afseende härå tillåter jag mig

emellertid åberopa hvad jag, vid föredragning den 12 januari nästlidna år af frågan om reglerandet för innevarande år af utgifterna under nionde hufvudtiteln, anförde med anledning af dels landtbruksstyrelsens nyssnämnda framställning, dels särskilda af svenska hydrografisk-biologiska kommissionen väckta förslag om anskaffande af fartyg för utförande af de Sverige åliggande delar af det internationella hafsundersökningsarbetet och dels behofvet af ett bevakningsfartyg under sommarmånaderna för åstadkommande af ordning och skydd för fisket vid rikets kuster. Jag framhöll då nödvändigheten af, att ytterligare utredning åstadkommes, så att klarhet vunnes, huru de skilda ändamål, för hvilka behofvet af särskildt inrättade ångare gjort sig gällande, vid anskaffningsfrågans lösning bäst tillgodosåges, på samma gång som kostnaderna begränsades till det strängt nödvändiga.

Frågan har nu ock kommit i ett väsentligen ändradt läge. Så har landtbruksstyrelsen kunnat nedbringa kostnaden för ett fartyg för fiskeriadministrationens behof högst afsevärdt, och vidare har från svenska hydrografisk-biologiska kommissionen inkommit ett förslag till anskaffande af en ångbåt, som skulle kunna användas både för kommissionens undersökningar och för omförmälda bevakningstjänst. Att anlita sistnämnda fartyg äfven för fiskeriadministrationen är uppenbarligen omöjligt, då bevakningstjänsten omfattar just den tid eller månaderna maj—oktober, under hvilka fiskeriadministrationen har särskildt behof af fartyg till sin disposition.

Vid sådant förhållande och då, för den händelse förslaget om fiskeriadministrationens omorganisation vinner bifall, nödvändigheten för denna administration att hafva tillgång till ett fartyg, lämpligt för fiskeförsök och undersökningar m. m., blifver oafvislig, finner jag mig böra förorda framställning till Riksdagen om anvisande af de för den utaf landtbruksstyrelsen nu begärda båtens anskaffande erforderliga medel.

Emot hvad landtbruksstyrelsen föreslagit i fråga om båtens konstruktion äfvensom anfört beträffande kostnaderna för densammas byggande samt drift och underhåll har jag ej funnit anledning till erinran.

I likhet med landtbruksstyrelsen anser jag kostnaderna för drift och underhåll böra utgå af anslaget till fiskerinäringens understöd, som härför bör med erforderligt belopp höjas. Till frågan om byggnadsanslaget torde jag få återkomma här nedan vid anmälandet af de anslag, som böra på extra stat för nästkommande år äskas.

Slutligen öfvergår jag till den af Riksdagen uti dess ofta nämnda skrifvelse behandlade frågan om ett mera verksamt stöd från statens sida till fiskerinäringens höjande i form af statsanslag.

Därvid torde jag först böra redogöra för användningen af det nuvarande anslaget till fiskerinäringens understöd, som utgår med ett belopp af 42,000 kronor.

Såsom årliga anvisningar utgå aflöningar, oberäknadt ålderstillägg, till fiskeriassistenterne samt arfvode till undervisaren i fiskodling jämte desse tjänstemäns reseersättningar, tillhopa 10,000 kronor, och till fiskeförsöks anställande 1,000 kronor. Vidare utgå årligen arfvode och reseersättning åt fiskeristipendiaten med 1,750 kronor samt arfvode och båtlega åt tillsyningsmannen vid fiskerierna inom Göteborgs och Bohus län med 3,000 kronor. Genom nådig kungörelse den 12 augusti 1901 har Eders Kungl. Maj:t förklarat, att af detta anslag tillsvidare högst 20,000 kronor årligen komme att under vissa villkor såsom bidrag till fiskeriadministrationen och fiskets befrämjande i de särskilda orterna tilldelas hushållningssällskap eller landsting. Detta belopp har till fullo tagits i anspråk för ändamålet. Ytterligare har under en följd af år anvisats anslag till sillrapporter vid kusten af Göteborgs och Bohus län m. m., för år 1903 till belopp af 3,000 kronor. Till fiskeriskolan vid Ångelsberg har för hvartdera af åren 1903 och 1904 anvisats 1,000 kronor. För uppehållande af fiskodlingsanstalten vid Finspång har årligen utgått anslag för år 1903 med 600 kronor, och såsom bidrag till utgifning af svensk fiskeritidskrift har för samma år anvisats 1,000 kronor. Sammanlagda beloppen af dessa antingen en gång för alla bestämda eller ock årligen återkommande utgifter uppgår till 41,350 kronor, hvadan till utgifter af mer tillfällig art endast återstå 650 kronor, hvilket belopp naturligen visat sig otillräckligt, hvarför Eders Kungl. Maj:t måst af andra tillgängliga medel bereda möjlighet till en del utgifter för fiskerinäringens främjande, hvilka ansetts oundgängliga.

Uti åtskilliga af de från orterna inkomna yttrandena har lifligt betonats behofvet af kraftigare ekonomiskt understöd från statens sida åt hushållningssällskapen i deras sträfvanden till fiskerinäringens befrämjande. Äfven landtbruksstyrelsen har framhållit vikten häraf samt i sådant afseende erinrat, att under de tvenne år, som förflutit, sedan nådiga kungörelsen den 12 augusti 1901 utkommit, fördelning af det för ifrågavarande ändamål afsedda beloppet, 20,000 kronor, två gånger ägt rum, och att till följd af summans otillräcklighet nedprutningar i de begärda beloppen måst ske, nämligen år 1902 med 1,700 kronor och år 1903

med 7,400 kronor. Det syntes häraf, att anslaget icke räckt till för ändamålet, och med den lifaktighet, som för närvarande syntes råda på detta område inom de särskilda orterna, komme anslaget antagligen att blifva än mer otillräckligt, helst, i den mån en mera verksam fiskeriadministration komme till stånd, åtgärder till fiskerinäringens höjande sannolikt komme att i än högre grad vidtagas. Häraf syntes alltså framgå, att ytterligare medel borde beredas för ifrågavarande ändamål till belopp, som landtbruksstyrelsen ansåge icke böra sättas lägre än till 10,000 kronor, så att för ändamålet kunde vara att beräkna ett belopp af 30,000 kronor. Af anslaget syntes därjämte böra vara för Eders Kungl. Maj:t disponibelt ett belopp af omkring 20,000 kronor för tillfälliga eller årligen återkommande ändamål, såsom till fiskeförsöks anställande, fiskodlingsanstalter, driften af fiskeriadministrationens fartyg m. m.

Med iakttagande häraf och under beräknande, att de af styrelsen för de nye tjänstemännen förordade löner och arfvoden skulle från detta anslag utgå, har styrelsen hemställt om proposition till Riksdagen för anslagets ökning till 66,000 kronor.

Äfven jag anser en höjning af ifrågavarande anslagstitel till det sålunda angifna beloppet oundgängligen nödig.

Under förutsättning, att, såsom jag föreslagit, ett särskildt anslag å 16,000 kronor till fiskeriadministrationen under anslagstiteln fiskerinäringens understöd uppföres, kunna utgifterna från nuvarande anslaget antagas för framtiden blifva minskade med 14,750 kronor, motsvarande dels aflöningar och arfvoden m. m. till fiskeriassistenterne, undervisaren i fiskodling och fiskeristipendiaten, dels ock arfvode och båtlega åt intendenten vid fiskerierna inom Göteborgs och Bohus län. Med anledning af de nu föreslagna nya befattningarnas inrättande skulle anslagstiteln alltså behöfva ökas endast med 1,250 kronor.

Såsom bidrag till hushållningssällskap och landsting för fiskeriadministrationen och fiskets befrämjande i de särskilda orterna är ett belopp af 30,000 kronor mer än väl behöfligt. Med insikt om det alltjämt växande intresse, som på senare tider börjat visas för denna angelägenhet, och de betydande uppoffringar, som från nämnda korporationers sida göras för ett ändamålsenligt ordnande af fiskeriadministrationerna inom länen, kan jag naturligen icke finna annat än högst beklagligt, att det nu för detta ändamål afsedda belopp af statsmedel, såsom landtbruksstyrelsen framhållit, årligen visar sig alltmer otillräckligt. Jag hyser icke minsta tvifvel, att 30,000 kronor skola redan under första året åtgå, och befarar endast, att beloppet alltför snart skall visa sig

otillräckligt. För detta ändamål bör alltså anslagstiteln ökas med 10,000 kronor.

För drift och underhåll af fiskeriadministrationens båt bör afses ett belopp af 5,000 kronor.

Därest anslagstiteln höjes till 66,000 kronor, skulle sålunda till Eders Kungl. Maj:ts disposition för utgifter af mer tillfällig art återstå omkring 8,000 kronor.

Detta belopp är ingalunda för högt tilltaget. Bemärkas bör nämligen å ena sidan, att anslaget, såsom jag redan framhållit, förut visat sig otillräckligt, och å andra sidan, att erfarenheten nogsamt gifvit vid handen, att, så snart staten visat sig vilja på allvar taga hand om en angelägenhet af den art, hvarom här är fråga, ett lifligt intresse öfverallt inom landet för samma angelägenhet yppats och, såsom en naturlig följd häraf, ökade anslagskraf gjort sig gällande. De medel, som af staten användas till praktiskt-vetenskapliga fiskeförsök, fiskeriundersökningar, uppmuntrande af fiskodlingsanstalters inrättande m. m., äro för visso ej bortkastade.

Hvad särskildt fiskeriundersökningar angår, torde sådana efter den nya organisationens genomförande böra föranstaltas i betydligt vidsträcktare omfattning, än förut kunnat ske, och sådana försök äro i allmänhet förenade med rätt betydande utgifter. Sålunda vill jag erinra, att Svenska hydografisk-biologiska kommissionen för undersökningar rörande rödspottor samt ostron för åren 1901—1903 erhållit särskilda anslag af statsmedel till belopp af 6,500 kronor, och detta ehuru Göteborgs och Bohus läns hushållningssällskap bidragit med 3,000 kronor samt kostnaderna för rödspotteundersökningarna från och med år 1903 utgå af de för det internationella hafsundersökningsarbetet afsedda medel.

Då emellertid krafven på anslaget måhända under de allra första åren ej blifva så stora, som för framtiden är att förutse, anser jag mig kunna påräkna, att arfvodet till den extra fiskeristipendiat, som jag i likhet med landtbruksstyrelsen anser böra anställas för att snabbare bereda ökad tillgång på kompetente fiskeritjänstemän, åtminstone till en början bör kunna utgå af anslaget, och att följaktligen något extra anslag härför icke nu skulle behöfva af Riksdagen äskas. Den till denne stipendiat utgående resekostnads- och traktamentsersättning torde, i likhet med hvad beträffande sådan ersättning åt de i staten upptagne stipendiaterne föreslagits, kunna utgå af hufvudtitelns anslag till rese- och traktamentspenningar.

Till belysande däraf, att ett anslag å 66,000 kronor till fiskerinäringens understöd måste anses såsom en synnerligen ringa uppoffring

från statens sida i jämförelse med hvad för samma ändamål i främmande länder utgår, torde jag endast behöfva omnämna, hurusom norska stortinget för budgetterminen 1 april 1904—31 mars 1905 anslagit ensamt till sötvattensfiskeriernas befrämjande 55,400 kronor».

Utskottets yttrande.

Såsom i statsrådsprotokollet meddelas, anhöll Riksdagen i skrifvelse den 20 maj 1902, att Kungl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, huruvida och i hvad mån åtgärder lämpligen kunde vidtagas för främjande och upphjälpande af östersjö- och sötvattensfisket samt därefter inkomma med förslag i detta afseende. De af Kungl. Maj:t nu ifrågasatta åtgärder afse emellertid äfven hafsfisket vid rikets västra kuster; och torde detta fiskes stora betydelse och omfattning utgöra fullgiltigt skäl för att detsamma icke må åsidosättas vid åtgärder för åstadkommande af förbättrad fiskevård.

I sammanhang härmed har utskottet velat erinra om att, sedan Kungl. Maj:t jämlikt kungörelsen den 26 juni 1903 öfverflyttat den administrativa omvårdnaden af hafsfisket vid rikets västra kuster från kommerskollegium till landtbruksstyrelsen, den centrala förvaltningen af rikets fiskeväsende numera i sin helhet utöfvas af sistnämnda ämbetsverk.

Såsom den första åtgärd för fiskerinäringens befrämjande, har departementschefen ansett en omreglering af statens fiskeriväsende böra genomföras. Jämte landets indelning i sex fiskeridistrikt föreslår Kungl. Maj:t fastställande af stat för statens fiskeriadministration, upptagande sex fiskeriintendenter, en för hvarje distrikt, en fiskeriassistent, två fiskeristipendiater och en fiskeriingenjör.

Om än det torde kunna ifrågasättas, huruvida icke distriktsindelningen lämpligen borde så uppgöras, att i regeln särskilda distrikt komme att omfatta uteslutande hafsfiske och andra uteslutande sötvattensfiske, har utskottet dock, då lokala förhållanden måhända lägga hinder i vägen för en sådan indelning, icke velat motsätta sig det förslag, som den kungl. propositionen i detta afseende innefattar.

Äfven Kungl. Maj:ts förslag till stat för statens fiskeriadministration anser sig utskottet böra biträda.

Beträffande den resekostnads- och traktamentsersättning, som bör tillkomma ifrågavarande tjänstemän, har departementschefen anslutit sig till landtbruksstyrelsens förslag om att fiskeriintendent skall åtnjuta sådan ersättning enligt fjärde klassen i gällande resereglemente samt vid resa, som företages på grund af skyldigheten att afgifva af myn-

digheter infordrade yttranden i fiskerifrågor, dylik ersättning efter tredje klassen i samma reglemente. Att en tjänsteman sålunda skulle berättigas att för olika förrättningar tillgodoräkna sig resekostnads- och traktamentsersättning efter olika klasser i resereglementet, finner utskottet synnerligen olämpligt och har därför velat uttala den mening, att fiskeriintendent skall, då han äger åtnjuta dylik ersättning, alltid uppbära densamma enligt fjärde klassen i resereglementet.

I fråga om de i statsrådsprotokollet upptagna villkor och förbehåll för åtnjutande af ofvannämnda aflöningsförmåner har utskottet, som i likhet med departementschefen ansett lämpligt, att i detta afseende föreskrifvas enahanda villkor och förbehåll, som vid löneregleringar och ordinarie tjänstebefattningars inrättande på senare tider i allmänhet plägat stadgas, funnit sig, i enlighet med hvad Riksdagen i särskilda skrifvelser den 15 maj 1902 vid fastställande af stater för såväl post- och telegrafverken som landsarkiv och tjänstemän vid ecklesiastika konsistorierna bestämde, böra föreslå, *dels* att ifrågavarande tjänstemän kunna förpliktas att under annan ledighet än för sjukdom utöfver sina tjänstgöringspenningar afstå så mycket af lönen, som för tjänstens förrättande erfordras eller eljest pröfvas skäligt, förutom vid de i statsrådsprotokollet angifna fall, äfven då de från tjänstgöring i behörig ordning afstängas eller eljest äro lagligen förhindrade att tjänsten sköta, och *dels* att den tid, då fiskeriintendent eller fiskeriassistent skall vara förpliktigad att med pension från tjänsten afgå, må bestämmas till, då han uppnått 65 lefnadsår och minst 35 tjänsteår.

I sammanhang härmed har utskottet, i likhet med hvad Riksdagen i skrifvelser den 15 maj 1902 vid fråga om godkännande af stater för post- och telegrafverken, landsarkiv och tjänstemän vid de ecklesiastika konsistorierna samt i skrifvelse den 21 maj 1903 i fråga om flottans civilstat framhållit, velat uttala den mening, att den lydelse, som den bland ifrågavarande villkor och förbehåll intagna punkt, hvilken afser inskränkning i rätten att med fiskeriintendents- och fiskeriassistentsbefattning förena annan tjänst, erhållit, måste anses innebära, att dessa tjänstemän icke äga mottaga stadigvarande eller regelbundet återkommande, aflönadt uppdrag, som af bolag lämnas, med mindre uppdraget vid pröfning i vederbörlig ordning befinnes icke vara för tjänstgöringen hinderligt.

Kungl. Maj:t har under förevarande hufvudtitel föreslagit, att till byggande af ett tjänstefartyg för fiskeriadministrationens behof måtte på extra stat för år 1905 anvisas ett belopp af 25,000 kronor; och ha, enligt hvad i statsrådsprotokollet meddelas, kostnaderna för detta far-

tygs drift och underhåll beräknats till 5,000 kronor och ansetts böra utgå af anslaget till fiskerinäringens understöd.

Utskottet hyser emellertid den uppfattning, att under fiskeriadministrationens första ordnande ett tjänstefartyg för densamma icke är erforderligt. Såsom i statsrådsprotokollet upplyses, kunna från början blott två fiskeriintendentsbefattningar tillsättas. Vid sådant förhållande komma distrikten provisoriskt att erhålla en vida större utsträckning än den för framtiden afsedda, och till följd däraf torde fiskeritjänstemännen vid förflyttning mellan olika platser inom distrikten nödgas anlita förefintliga snabbare befordringssätt än det, som ett sådant fartyg kan erbjuda. I allt fall synes en närmare erfarenhet rörande den nya administrationens fungerande vara önsklig före anordnande af ifrågavarande hjälpmedel för dess verksamhet.

Det af Kungl. Maj:t under titeln »fiskerinäringens understöd» begärda anslaget å 66,000 kronor har, för så vidt af statsrådsprotokollet framgår, afsetts för följande ändamål:

till administrationen	kronor	16,000: —
bidrag till hushållningssällskap och landsting för fiskeriadministrationen och fiskets befrämjande	„	30,000: —
till fiskeförsöks anställande	„	1,000: —
„ sillrapporter vid fiskerierna inom Göteborgs och Bohus län	„	3,000: —
„ fiskeriskolan vid Ängelsberg	„	1,000: —
„ fiskodlingsanstalten vid Finspång	„	600: —
„ bidrag till utgifning af svensk fiskeritidskrift	„	1,000: —
„ tjänstefartygs drift och underhåll	„	5,000: —
„ Kungl. Maj:ts disposition	„	8,400: —
Summa	kronor	66,000: —.

Då, vid det förhållande, att utskottet anser den ifrågasatta tjänstebåten icke böra anskaffas, någon utgift för sådan båts underhåll icke enligt denna mening förekommer, bör sistnämnda summa minskas med 5,000 kronor; och då i öfrigt samtliga från detta anslag utgående utgifter, med undantag af de två förstnämnda å tillsammans 46,000 kronor, måste anses vara af mer tillfällig art och äro på Kungl. Maj:ts bestämmande beroende samt ett anslag i jämnadt tal af 14,000 kronor synes för sådana ändamål till fyllest, har utskottet ansett anslaget i sin helhet böra upptagas till 60,000 kronor.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt och Kungl. Maj:t föreslagit, får utskottet hemställa,

a) att Riksdagen må, under villkor att den nu lediga förste fiskeriassistentbefattningen med utgången af innevarande år och andre fiskeriassistentbefattningen efter nuvarande innehafvarens af denna befattning afgång indragas, *godkänna*

dels följande stat för statens fiskeriadministration:

Aflöning:	Lön	Tjänstgöringspenningar	Summa	
1 fiskeriintendent	2,500	1,500	4,000	Efter fem år kan lönen höjas med 500 kronor och efter tio år med ytterligare 500 kronor.
5 fiskeriintendenter	12,500	7,500	20,000	
1 fiskeriassistent	1,800	1,200	3,000	
2 fiskeristipendiater, arfvoden	—	—	3,000	
1 fiskeriingenjör, arfvode	—	—	2,000	
Summa aflöning kronor			32,000	

dels följande villkor och förbehåll för åtnjutande af de i staten upptagna löneförmåner, nämligen:

att fiskeriintendent skall vara underkastad den vidsträcktare tjänstgöringsskyldighet eller jämkning i åligganden, som vid en möjligen inträdande förändrad organisation af fiskeriadministrationen eller eljest kan varda stadgad;

att med fiskeriintendents- eller fiskeriassistentsbefattning icke må förenas annan tjänst å rikets, Riksdagens eller kommuns stat, ej heller annan tjänstebefattning, med mindre den befinnes icke vara hinderlig för fullgörandet af tjänstgöringen vid fiskeriadministrationen;

att fiskeriintendent eller fiskeriassistent må uppbära tjänstgöringspenningar endast för den tid, han verkligen tjänstgjort; skolande för den tid, tjänsteinnehafvaren åtnjutit tjänstledighet, dessa aflöningsförmåner utgå till den, som tjänsten förrättat;

att den, som af sjukdom hindras att sin tjänst förrätta, äger uppbära hela lönen, men att den, som eljest undfår ledighet för svag hälsas vårdande, enskilda angelägenheter eller särskilda uppdrag, eller är

från tjänstgöring afstängd eller ej kan densamma på grund af eljest förekommande lagligt tjänstehinder förrätta, kan förpliktas att under ledigheten, utöfver sina tjänstgöringspenningar, afstå så mycket af lönen, som för tjänstens förrättande erfordras eller eljest pröfvas skäligt;

att vid sjukdomsförfall för fiskeriintendent fiskeriassistenten skall vara skyldig att, om han förordnas att uppehålla fiskeriintendentsbefattning, densamma, mot åtnjutande af de för befattningen anslagna tjänstgöringspenningar, bestrida, dock ej längre än tre månader under ett år;

att, där höjning af lönen efter viss tids fortsatt innehafvande af tjänst i samma grad är medgifven, tidpunkten vid första förhöjningen bestämmes att inträda efter fem år, under villkor att innehafvaren mer än fyra år af denna tid själf med godt vitsord bestridt sin egen eller på grund af förordnande annan statens tjänst, och för andra förhöjningen efter ytterligare fem år på samma villkor, under iakttagande, hvad hvarje af dessa förhöjningar angår, att den högre aflöningen ej får tillträdas förrän vid början af kalenderåret näst efter det, under hvilket den stadgade tjänsteåldern blifvit uppnådd;

att fiskerintendent eller fiskeriassistent skall, då han uppnått 65 lefnadsår och minst 35 tjänstår, vara förpliktad att med oafkortad lön såsom pension å allmänna indragningsstaten från tjänsten afgå, Kungl. Maj:t eller den myndighet, som äger afskedet utfärda, dock obetaget att låta med detsamma anstå, därest och så länge den pensionsberättigade pröfvas kunna i tjänsten på tillfredsställande sätt gagna det allmänna och kan finnas villig i densamma kvarstå; samt

att fiskeriintendent eller fiskeriassistent skall vara underkastad de förändrade bestämmelser i fråga om pension, som kunna varda stadgade;

samt medgifva ej mindre att, för tillsättande från och med år 1905 af två fiskeriintendentsbefattningar och från den tid, då den från anslaget till fiskeri-

näringens understöd till andre fiskeriassistenten nu utgående aflöning samt resekostnads- och traktamentsersättning upphör att utgå, jämväl af den i staten upptagna fiskeriassistentbefattningen äfvensom för anställande från och med år 1905 af två fiskeristipendiater och en fiskeriingenjör, må under förevarande anslagstitel uppföras ett anslag med benämning »statens fiskeriadministration» till belopp af 16,000 kronor, än äfven att af detta anslag må, så länge nuvarande andre fiskeriassistenten i denna sin befattning kvarstår, användas till aflöning samt resekostnads- och traktamentsersättning åt honom högst 3,000 kronor, för år räknadt; och

b) att Riksdagen må, i följd af hvad under nästföregående moment föreslagits och på grund af hvad anförts samt under förutsättning af bifall till hvad utskottet här nedan under punkt 29 föreslår, höja anslaget till fiskerinäringens understöd från 42,000 kronor till 60,000 kronor, eller med 18,000 kronor.

Skogsväsendet.

Ang. aflöningar vid Hällnäs skogsskola. [7.]

6:o) Kungl. Maj:t har föreslagit Riksdagen att medgifva, att af reservationsanslaget till kronoskogarnas förvaltning och befrämjande af skogsväsendet i allmänhet måtte under år 1905 få användas ett belopp af högst 2,267 kronor till aflöningar åt en föreståndare och lärare samt en skogsrättare vid Hällnäs skogsskola, till tio stipendier för lärlingar vid samma skola äfvensom till expenser och underhåll vid skolan, allt att utgå efter enahanda grunder, som gällde i afseende å aflöningar och andra utgifter vid statens öfriga skogsskolor.

I förevarande ärende har departementschefen till statsrådsprotokollet anfört följande:

»Uti underdånig skrifvelse den 17 oktober 1903 har domänstyrelsen afgifvit förslag rörande de anslag för skogsväsendet, som för år 1905 borde hos Riksdagen äskas; och har styrelsen därvid, hvad beträffar de å ordinarie stat uppförda anslagen, icke ifrågasatt någon förändring, utom såvidt angår bestämda anslaget för statens skogsläroverk, hvaruti föreslagits en mindre förhöjning.

Denna domänstyrelsens framställning är föranledd däraf att Eders Kungl. Maj:t — efter det nästlidna års Riksdag, med bifall till därom af

Eders Kungl. Maj:t framställd proposition, medgifvit, att, för uppförande å lägenheten Kronlund på kronoparken Skatan i Degerfors socken af Västerbottens län af för inrättande af en ny skogsskola erforderliga byggnader, finge af 1903 och 1904 årens skogsmedel användas sammanlagdt högst 34,000 kronor — genom nådigt bref den 29 maj 1903 förordnat, att å ifrågavarande lägenhet skulle inrättas en ny skogsskola under benämning Hällnäs skogsskola, samt ej mindre bemyndigat domänstyrelsen att af 1903 och 1904 årens skogsmedel använda ett belopp af högst 34,000 kronor till uppförande af byggnader därtill, än äfven anbefallt styrelsen att till Eders Kungl. Maj:t inkomma med de framställningar och förslag, till hvilka Eders Kungl. Maj:ts beslut om skolans inrättande kunde gifva anledning.

Domänstyrelsen har nu, jämte meddelande, att ifrågavarande byggnader kunde antagas blifva fullbordade under 1905 års sommar och att skolans verksamhet därefter syntes kunna begynna, hemställt, att medel måtte beredas för aflöning af skolans personal, expenser m. m. under en del af sistnämnda år.

Jag tillåter mig i detta sammanhang erinra följande.

Enligt den af Eders Kungl. Maj:t den 5 juni 1874 fastställda stat för statens skogsskolor utgå för hvarje af dessa följande belopp från bestämda anslaget till statens skogsläroverk, nämligen för:

en föreståndare och lärare, lön	kronor	1,000: —
en skogsrättare, lön	„	800: —
10 stipendier för lärlingar à 150 kronor	„	1,500: —
expenser och underhåll	„	500: —
eller tillsammans	kronor	3,800: —

Vid fastställandet af denna stat förutsattes, att föreståndarbefattning skulle vara förenad med jägmästartjänst. Detta är emellertid numera fallet endast hvad angår Hunnebergs skogsskola, och till enhvar af föreståndarne för de öfriga fyra nu befintliga skogsskolorna utgår med anledning häraf från reservationsanslaget till kronoskogarnas förvaltning och befrämjande af skogsväsendet i allmänhet ett tilläggsarfvode, hvars belopp Eders Kungl. Maj:t, efter medgifvande af Riksdagen, genom nådigt bref den 10 maj 1901 bestämt till 1,600 kronor för år. Enligt samma nådiga bref utgår, likaledes efter Riksdagens medgifvande, till enhvar af skogsrättarne från nyssnämnda reservationsanslag ett tilläggsarfvode af 200 kronor.

Såväl skolföreståndare som skogsrättare åtnjuta därjämte förmånen af fri bostad.

Domänstyrelsen har i afseende å den nu tillämnade skolans verk-

samhet under år 1905 äfvensom kostnaderna härför anfört att, om än skolan icke syntes kunna begynna förrän under senare hälften af nämnda år, det dock vore af vikt att redan några månader förut föreståndare tillsattes för att kunna ordna och leda arbetet med lokalernas vederbörliga inredande m. m., och syntes den lämpliga tidpunkten härför blifva juni månads ingång. Stipendier för lärlingar äfvensom medel till expenser och underhåll skulle däremot ej behöfvas för mer än en fjärdedel af år 1905. På grund häraf vore följande belopp nödiga för år 1905:

en föreståndare och lärare, lön för 7 månader	kronor	583: 33
en skogsrättare, lön för 3 månader	„	200: —
10 stipendier för lärlingar à 150 kronor för 3 månader	„	375: —
expenser och underhåll för 3 månader	„	125: —
tillsammans	kronor	1,283: 33

eller i rundt tal 1,284 kronor.

Då emellertid jägmästaren i Degerfors revir, inom hvilket skolan komme att ligga, hade full sysselsättning med skötseln af där belägna 67 kronoparker och återfallna stockfångstskogar om tillsammans 65,687 hektar jämte öfrig revirförvaltning, kunde föreståndarbefattningen vid skolan icke förenas med nämnda jägmästartjänst, hvarför och då skogsrättaren borde beredas samma aflöning som öfrige skogsrättare, utöfver ofvannämnda löner erfordrades i arfvode åt föreståndaren 1,600 kronor och åt skogsrättaren 200 kronor, allt för år räknadt. Dessa arfvoden syntes dock böra, liksom hittills skett i fråga om öfriga skogsskolor, utgå från reservationsanslaget till kronoskogarnas förvaltning och befrämjande af skogsväsendet i allmänhet och alltså icke inverka på det bestämda anslagets belopp.

Domänstyrelsen har därför inskränkt sig till att hemställa, att bestämda anslaget till statens skogsläroverk för år 1905 måtte höjas med 1,284 kronor till 56,284 kronor.

Emot hvad domänstyrelsen i förevarande ärende föreslagit har jag icke funnit anledning till erinran, utom såvidt angår den ifrågasatta höjningen af bestämda anslaget till statens skogsläroverk.

Då fråga nu är om beredande af medel för uppehållande af den nya skolans verksamhet under blott en del af år 1905, skulle nämligen en ytterligare ökning af nämnda anslag blifva för år 1906 nödvändig, och ett sådant förfarande synes mig, då fråga är om ett ordinarie anslag, icke fullt lämpligt.

Hela det för år 1905 erforderliga beloppet, tilläggsarfvodena in-

beräknade, uppgår till 2,266 kronor 66 öre eller i afjämnadt tal 2,267 kronor; och anser jag, att tillgång till gäldande af detta belopp kan utan nämnvärd olägenhet beredas från reservationsanslaget till kronoskogarnas förvaltning och befrämjande af skogsväsendet i allmänhet, från hvilket anslag redan enligt domänstyrelsens förslag skulle utgå tilläggsarfvodena med 983 kronor 33 öre».

Mot denna Kungl. Maj:ts framställning, som är föranledd af nästlidet års Riksdags beslut om inrättande af en ny skogsskola å ofvannämnda lägenhet, har utskottet icke haft något att erinra och hemställer alltså,

att hvad Kungl. Maj:t i förevarande hänseende föreslagit må vinna Riksdagens bifall.

Landtmäteristaten.

Ang. ändringar i staten för landtmäteristyrelsen. [8.]

7:o) Kungl. Maj:t har föreslagit Riksdagen att, under villkor att det i landtmäteristyrelsens stat uppförda anslaget till vikariatsersättning, arfvoden åt extra biträden och renskrifningskostnad minskas med 2,000 kronor, eller från 7,000 kronor till 5,000 kronor, i samma stat uppföra ett förslagsanslag å 5,000 kronor till bestridande af kostnaderna för kopiering af i landtmäteristyrelsens arkiv förvarade kartor med därtill hörande handlingar, som för det allmännas räkning erfordras eller af enskilde begäras.

Departementschefens anförande till statsrådsprotokollet i detta ärende är af följande lydelse:

»Uti den af 1878 års Riksdag för landtmäteristyrelsen fastställda stat upptogs till »vikariatsersättning, arfvoden åt extra biträden och renskrifningskostnad» ett belopp af 3,500 kronor, hvilket belopp 1879 års Riksdag på framställning af Eders Kungl. Maj:t höjde till 5,000 kronor. Med detta belopp utgick anslaget därefter till och med år 1902.

Uti underdånig skrifvelse den 4 december 1901 erinrade landtmäteristyrelsen, hurusom styrelsen hade att från ifrågavarande anslag bestrida, bland andra utgifter, äfven arfvoden åt extra biträden för kopierande af kartor med därtill hörande handlingar till belopp, som vore beroende af från allmänheten inkommande rekvisitioner och som det sålunda icke stode i styrelsens makt att begränsa; och framhöll

styrelsen vidare att, jämlikt nådiga kungörelsen den 31 maj 1878 angående villkoren för åtnjutande af de från 1879 års början fastställda nya löneförmåner för landtmäteristaten, den inkomst af lösen, som för det dåvarande tillfölle tjänstemännen i generallandtmäterikontoret, från och med år 1879 skulle ingå och redovisas till statsverket. Den lösen, som sålunda skulle till statsverket redovisas, hade genom nådiga förordningen den 24 september 1886 och senare författningar angående stämpelafgiften ersatts af en stämpelafgift till belopp, svarande mot förut stadgad lösen.

Jämlikt § 7 i förnyade nådiga landtmäteriinstruktionen den 6 augusti 1864, sådan denna § lydde enligt nådiga kungörelsen den 17 oktober 1879, skulle ingenjörerne i generallandtmäterikontoret växelvis med hvarandra, enligt hvad af landtmäteristyrelsen kunde varda närmare föreskrifvet, verkställa den renovation af de i arkivet förvarade kartor med därtill hörande handlingar, som för det allmännas räkning erfordrades eller af enskilde begärdes. Sedan emellertid ingenjörernes antal, som förut varit fyra, från och med år 1879 reducerats till två, hade det redan fem år därefter blifvit för styrelsen omöjligt att med så ringa arbetskrafter möta de växande kraf på renovationer, som af enskilde ställdes på generallandtmäterikontoret, utan hade styrelsen, för att ingenjörerne skulle medhinna öfriga dem enligt § 7 i instruktionen åliggande göromål, nödgats befria dem från det mer handtverksmässiga af renovationsgöromålen, i det styrelsen genom beslut den 14 november 1884 bestämt, att dylika renovationsarbeten skulle tillsvidare genom aktuariens försorg uppdragas åt extra biträden, att dessa därför skulle åtnjuta ersättning, motsvarande hälften af den för renovation i gällande landtmäteritaxa bestämda lösen, samt att alla ifrågavarande slags renovationer fortfarande skulle af ingenjörerne kollationeras, till riktigheten bestyrkas och förses med påskrift om lösen.

Enahanda ersättning hade till styrelsens extra biträden utgått jämväl efter det lösen ersatts af stämpelafgift.

Styrelsens utgifter för dessa renovationsarbeten hade under de då senast gångna åren varit i ständigt stigande. De hade sålunda ökats från omkring 780 kronor år 1896 till nära 1,500 kronor år 1900 och beräknades för år 1901 komma att öfverstiga 2,000 kronor. Styrelsen hade därför ock nödgats att af Eders Kungl. Maj:t utverka ett särskildt tillskott till anslaget af tillgängliga medel med 1,000 kronor för hvartdera af åren 1900 och 1901. Då emellertid de förhållanden, som framkallat styrelsens framställningar om nämnda tillskott, icke blott syntes

komma att fortfara, utan, att döma af mängden af under de då senast gångna sex åren af enskilde gjorda rekvisitioner, syntes kunna antagas komma att föranleda ett växande behof af tillgängliga medel, hölle styrelsen före, att styrelsens ifrågavarande behof af större anslag till vikariatsersättningar, extra biträden och renskrifningskostnad lämpligen borde tillgodoses på mer stadigvarande sätt än genom ett år för år af Eders Kungl. Maj:t beviljadt tillskott till anslaget.

I sådant syfte föreslog landtmäteristyrelsen, att sådan ändring skulle göras i gällande bestämmelser, att hälften af den särskilda stämpel, hvarmed karta eller utdrag af karta, som från generallandtmäterikontoret utgåfves, skulle förses, förklarades skola utgå såsom lösen, hvilken finge af landtmäteristyrelsen uppbäras och i sammanhang med ifrågavarande anslag redovisas, eller, därest detta förslag ej vunne godkännande, att nämnda anslag skulle höjas med belopp, ej understigande 2,000 kronor.

Då jag den 11 januari 1902 inför Eders Kungl. Maj:t anmälde landtmäteristyrelsens berörda skrifvelse, framhöll jag, hurusom icke något syntes vara att erinra vare sig emot det sätt, hvarpå den i § 7 af landtmäteriinstruktionen meddelade bestämmelsen därom, att de hos landtmäteristyrelsen anställde ingenjörerne skulle verkställa den renovation af de i arkivet förvarade kartor med därtill hörande handlingar, som för det allmännas räkning erfordrades eller af enskilde begärdes, blifvit af styrelsen tillämpad, eller emot den af styrelsen fastslagna grund, efter hvilken ersättning för ifrågavarande arbete till styrelsens extra biträden utginge.

Då jag sålunda till fullo gillade landtmäteristyrelsens åtgöranden uti omförmälda hänseenden samt, enligt hvad chefen för landtmäteristyrelsen meddelat mig, det fortfarande vore och jämväl för framtiden måste antagas blifva för ingenjörerne omöjligt att i vidsträcktare mån än då skedde medhinna renovationsarbetets verkställande, ansåg jag gifvetvis ock, att för arbetets åstadkommande genom extra biträden tillräckliga medel måste finnas till styrelsens disposition. Att detta då ej vore förhållandet — yttrade jag vidare — framginge bäst däraf, att Eders Kungl. Maj:t måst för hvartdera af åren 1900 och 1901 af tillgängliga medel ställa 1,000 kronor till styrelsens förfogande. På sådant sätt kunde dock ej i längden fortgå, då det icke allenast måste anses olämpligt att för någon längre tid fylla ett anslagsbehof, som visat sig vara af ständig natur, från medel utom den ifrågavarande staten, utan jämväl torde komma att visa sig svårt att med de knappa tillgångar, som stode jordbruksdepartementet till buds, tillsläppa medel

därtill. Jag ansåg därför ock oundgängligen nödigt, att ökade medel på annat sätt styrelsen bereddes.

Att, på sätt landtmäteristyrelsen i sådant hänseende i första hand föreslagit, sådan ändring i gällande bestämmelser skulle vidtagas, att hälften af den stämpel, hvarmed karta eller utdrag af karta skulle förses, skulle utgå såsom lösen, hvilken finge af styrelsen uppbäras och redovisas, fann jag mig, efter samråd med dåvarande chefen för finansdepartementet, icke kunna tillstyrka.

Vida lämpligare ansåg jag då att, såsom styrelsen alternativt ifrågasatt, det i styrelsens stat uppförda anslag, från hvilket kostnaderna för ifrågavarande renovationsarbeten dittills utgått, med erforderligt belopp höjdes.

Jämlikt min i anslutning härtill gjorda hemställan, behagade Eders Kungl. Maj:t föreslå Riksdagen att höja det å landtmäteristyrelsens stat uppförda anslaget till vikariatsersättning, arfvoden åt extra biträden och renskrifningskostnad från 5,000 kronor till 7,000 kronor eller med 2,000 kronor.

Denna Eders Kungl. Maj:ts framställning vann Riksdagens bifall.

Redan under den korta tid, som sedermera förflutit, har det emellertid visat sig, att den sålunda vidtagna åtgärden icke varit tillfyllest för att bereda landtmäteristyrelsen tillgång till erforderliga medel till gäldande af kostnaderna för omförmälda kopieringsarbeten. Sålunda nödgades Eders Kungl. Maj:t för år 1902, då anslaget i fråga ännu utgick med endast 5,000 kronor, af tillgängliga medel anvisa ett tillskott af 2,500 kronor eller 500 kronor mer än beloppet af den beslutade ökningen, och oaktadt styrelsen för år 1903 haft till sitt förfogande 7,000 kronor, har styrelsen uti underdånig skrifvelse den 20 oktober sistnämnda år hemställt om anvisande för ändamålet af ytterligare 2,200 kronor.

Styrelsen anför uti denna sin skrifvelse hufvudsakligen följande.

Sedan från anslaget till vikariatsersättning, arfvoden åt extra biträden och renskrifningskostnad under år 1903 utbetalats

arfvoden enligt aflöningslistorna för januari—september	kronor	2,141: 09	
renskrifningskostnad	»	709: 10	
för extra arbeten	»	72: 92	
och till extra biträden för kopierande af kartor och därtill hörande handlingar	»	3,455: 01	6,378: 12,
	Transport kronor		6,378: 12

Transport	kronor	6,378: 12
hade styrelsen att med anslaget ytterligare gälda tre månaders arfvoden enligt aflönings-listorna för oktober—december	»	450: —
renskrifningskostnad, förslagsvis	»	350: —
arfvoden till extra biträden för kopierande af kartor och handlingar, förslagsvis	»	1,500: —
och slutligen ett belopp af minst	»	500: —
utgörande summan af sådana vid årets slut utgående vikariatsersättningar, som omnämndes i 5 mom. af Eders Kungl. Maj:ts nådiga kungörelse den 31 maj 1878 angående villkoren för åtnjutande af de fastställda löneförmånerna för landtmäteristaten.		
Summa	kronor	9,178: 12.

De med anslaget afsedda utgifter skulle således under år 1903 komma att öfverstiga anslagets belopp med nära 2,200 kronor.

Orsaken härtill vore uteslutande den, att de till generallandtmäterikontoret från enskilda personer under året inkomna rekvisitioner af kopior eller utdrag af kartor förorsakat betydligt mer arbete än under föregående år. De utgifter, styrelsen för dylika renovationsarbeten under år 1903 redan fått vidkännas, uppginge, såsom ofvan vore nämndt, till 3,455 kronor 1 öre. Och då vid tiden för skrifvelsens aflåtande vore i generallandtmäterikontoret begärda och under arbete kartkopior, som komme att betinga arfvoden till extra biträden af omkring 1,300 kronor, samt ytterligare kartrekvisitioner, enligt uppgift af aktuarien, kunde antagas under året inkomma till en omfattning, som föranledde utgifter till ett belopp af omkring 200 kronor, komme alltså detta slags utgifter att under år 1903 uppgå till ett beräknadt belopp af nära 5,000 kronor eller omkring 2,000 kronor mer än under år 1902.

Af hvad styrelsen sålunda anfört inhämtades, att styrelsens behof af tillskott till det så nyligen som med ingången af år 1903 höjda anslaget till vikariatsersättning m. m. vore föranledt af utgifter, som styrelsen icke kunnat till beloppet begränsa. Dessa utgifter vore för öfrigt af den beskaffenhet, att de tillförde statsverket inkomst af stämpelafgifter, motsvarande dubbla summan af de utaf styrelsen för kartrenovationernas verkställande utgifna kostnadsbelopp.

Till vidare upplysning angående ifrågavarande utgifter och huru de under flera år varit i ständigt stigande hänvisade styrelsen till hvad

styrelsen därutinnan anfört i ofvan omförmälda underdåniga skrifvelse den 4 december 1901 angående höjning af ifrågavarande anslag.

Anledningen till det alltjämt ökade anspråket på erhållande af kartrenovationer i generallandtmäterikontoret syntes få tillskrifvas dels det uppsving inom handel och industri, som under senare år ägt rum, dels den större skyndsamhet, med hvilken allmänheten uti ifrågavarande afseende betjänades i generallandtmäterikontoret, som i motsats till landtmäterikontoren i länen vore för allmänheten öppet alla dagar och hade god tillgång på lämpliga extra biträden, och dels den omständigheten, att i flera län, där liflig industriell verksamhet rådde, såsom Västerbottens, Gäfleborgs och Värmlands län, landtmäterikontorens kartor och handlingar genom eldsolyckor helt och hållet eller till stor del gått förlorade.

Vidare vore att märka, att styrelsen, för att kunna bestrida de växande kostnaderna för kartrenovationers verkställande, så mycket som möjligt sökt nedbringa öfriga nödvändiga utgifter från anslaget i fråga. Detta hade dock icke kunnat ske utan men för arbetets inom styrelsen obehindrade fortgång. Ökningen af kartrekvisitionerna verkade nämligen i dubbelt hänseende menligt härutinnan, i det att dels allt mindre tillgångar blefve öfver till arfvoden åt extra biträden, som erfordrades för arbetets jämna fortgång inom styrelsen, dels ock de hos styrelsen anställde ingenjörer måste, med eftersättande af viktigare göromål, använda allt större del af sin arbetstid å de tidsödande göromålen med kontrollerande och bestyrkande af kartrenovationernas riktighet.

Till bestridande af de utgifter, som icke kunde gäldas med ifrågavarande anslag, hade styrelsen inga andra medel, som kunde därtill användas. Visserligen hade styrelsen till sitt förfogande bötesmedel till belopp för det dåvarande af omkring 1,100 kronor, hvilka medel enligt 48 § 3 mom. i nådiga landtmäteriinstruktionen finge användas, utom till inköp och underhåll af generallandtmäterikontorets och landtmäterikontorens i länen instrument samt till undanröjande af kompletterings- och renovationsbrister efter afgångne landtmätare, när sådant på intet annat sätt kunde ske, äfven till andra nödiga utgifter. Men jämte det styrelsen hade att med dessa medel bestrida förestående mindre utgifter, hade styrelsen anledning befara, att af denna tillgång måste användas ett belopp af nära 700 kronor till undanröjande af efter viss landtmätare uppkomna kompletterings- och renovationsbrister.

Då jordbruksdepartementets tillgångar såväl på besparingar som på extra utgiftsmedel äro synnerligen hårdt anlitade, har jag hittills icke ansett mig kunna förorda anvisande af medel till gäldande af det utaf landtmäteristyrelsen sålunda begärda tillskott för år 1903, utan torde jag framdeles, sedan sig visat, i hvad mån allmänna besparingar å hufvudtitelns anslag för nämnda år uppkommit, få till denna fråga återkomma.

I betraktande däraf att med den erfarenhet, som sålunda vunnits, anslaget, oaktadt den vidtagna höjningen, måste antagas jämväl för framtiden blifva otillräckligt, och då, såsom jag den 11 januari 1902 framhöll, anvisandet af tillskott från andra medel är icke allenast olämpligt, utan äfven för jordbruksdepartementet synnerligen svårt, har jag emellertid ansett nödvändigt, att frågan om beredande af erforderliga medel till landtmäteristyrelsens disposition för bekostande af kopieringsarbetena ånyo underställes Riksdagens pröfning.

Att därvid göra framställning om ytterligare höjning af anslaget i fråga har dock icke synts mig lämpligt, enär, på sätt landtmäteristyrelsen framhållit och af förhållandena äfven blifvit bekräftadt, det visat sig omöjligt att kunna på förhand ens närmelsevis beräkna storleken af de utgifter till arfvoden åt extra biträden för kopierande af kartor med därtill hörande handlingar, hvilka vålla anslagets otillräcklighet. Någon annan utväg för fyllande af styrelsens behof af medel för det ifrågavarande ändamålet har därför synts mig böra anlitas. Och hafva två sådana, hvar för sig lika ändamålsenliga för det åsyftade målets vinnande, synts mig stå öppna, nämligen att, såsom landtmäteristyrelsen uti sin oftanämnda skrifvelse den 4 december 1901 föreslog, förändra hälften af den nu utgående stämpelafgiften till lösen, som skulle få af styrelsen uppbäras och användas för bekostande af kopieringsarbetena, eller ock att i styrelsens stat uppföra ett särskildt, endast för detta ändamål afsedt förslagsanslag.

Hvad den förra af dessa utvägar angår, har jag, efter samråd med chefen för finansdepartementet, ansett mig icke kunna frångå min i detta afseende förut fattade ståndpunkt, utan måste fortfarande afstyrka en dylik ändring i gällande bestämmelser.

Den andra utvägen har däremot synts mig i alla afseenden synnerligen lämplig. Om denna utväg skulle anlitas, borde emellertid landtmäteristyrelsens nuvarande anslag till vikariatsersättning m. m. minskas med belopp, motsvarande minst den uteslutande af kopieringskostnadernas stegring föranledda ökning i samma anslag, som vid 1902 års Riksdag beviljades. Till ledning för bedömande, huruvida och i

hvad mån en dylik minskning skulle kunna göras med belopp, öfverskjutande nämnda ökning eller 2,000 kronor, har jag från landtmäteristyrelsen inhämtat upplysningar angående storleken af de öfriga utgifter, som nu skola med berörda anslag bestridas; och har styrelsens chef till mig aflämnat en promemoria i ämnet af den 18 december nästlidna år, däruti anförts hufvudsakligen följande.

Till bestridande af vikariatsersättningar erfordrades följande belopp:

till vikarie för landtmäteridirektören under semester eller 1 ½ månad och ämbetsresor under något mer än ½ månad, omkring	kronor	100: —
„ vikarie för landtmäterisekreteraren, när han inträdde i tjänstgöring för landtmäteridirektören, omkring	„	55: —
„ vikarie för landtmäterisekreteraren under dennes semester eller 1 ½ månad	„	37: 50
„ vikarie för landtmäterifiskalen under dennes semester eller 1 ½ månad	„	37: 50
„ vikarie för aktuarien och de två ingenjörerne dels under den tid, någon af dem vikarierade för landtmäterisekreteraren, eller 3 ½ månader		
och för landtmäterifiskalen 1 ½ „		
dels ock under den tid, då aktuarien och ingenjörerne åtnjöte semester, eller sammanlagdt 3 „		
Summa 8 månader.		
Om styrelsen härtill kunde få vikarier till belopp, motsvarande de för sistnämnde tjänstemän stadgade tjänstgöringspenningar å 100 kronor i månaden, åtginge härtill	„	800: —
„ gratifikationer till extra vaktmästare	„	100: —
Summa	kronor	1,130: —

Nu vore emellertid att märka, att till vikarie för tjänsteman i landtmäteristyrelsen icke kunde förordnas annan än den, som undergått landtmäteriexamen och därjämte praktiserat såsom landtmätare. Men personer med sådan utbildning vore icke hågade att för en inkomst af 100 kronor i månaden bosätta sig i Stockholm för att tjänstgöra i landtmäteristyrelsen, då de, vare sig de ägde befogenhet att på eget ansvar verkställa landtmäteriförrättningar eller hade anställning

såsom offentliga tjänstemedhjälpare åt ordinarie landtmätare vore — särskildt under de månader, då semestrarna infölle — i tillfälle att på praktisk landtmäteriverksamhet i landsorten förtjäna en inkomst, hvilken kunde beräknas till ungefär tre gånger det belopp, som motsvarade hvad första gradens tjänstemän ägde åtnjuta i tjänstgöringspenningar.

Med hänsyn härtill och därjämte till de dyrare lefnadskostnaderna i Stockholm äfvensom därtill, att extra biträden i landtmäteristyrelsen på grund af sin särskilda utbildning icke i allmänhet kunde, såsom andra e. o. tjänstemän, samtidigt vinna anställning såsom amanuenser i annat ämbetsverk och icke heller, såsom i de större ämbetsverken, i utsikt till befordran inom verket hade anledning att tjänstgöra för en otillräcklig ersättning, vore det för landtmäteristyrelsen omöjligt att för en godtgörelse af allenast 100 kronor i månaden erhålla fullt dugliga vikarier under den tid, de ordinarie tjänstemännen i första graden åtnjöte semester. För ifrågavarande ändamål behöfde styrelsen ett belopp af 2,400 kronor.

Såsom styrelsen i underdåniga skrifvelsen den 4 december 1901 framhållit, hade den praxis rådt inom styrelsen, att vikarier icke förordnats under ingenjörernes semester och att till vikarie för öfrige tjänstemän förordnats redan förut anställda extra biträden, utan att andra biträden satts i deras ställe.

Men att bibehålla en sådan praxis skulle enligt chefens mening lända den ämbetsförvaltning, som blifvit landtmäteristyrelsen anförtrodd, till märklig skada, hvarför styrelsen under de sista två åren brutit mot nämnda praxis och till vikarier för första gradens tjänstemän förordnat de personer, som med styrelsens ringa tillgångar stått till buds eller hufvudsakligen gamle f. d. landtmätare.

Såsom exempel på sparsamheten vid anlitandet af ifrågavarande anslag kunde nämnas, att, då den hos styrelsen med fast årsarfvode af 1,800 kronor anställde amanuens, som vid förfall för sekreteraren i regeln förordnades att sköta hans tjänst, haft förordnande därtill under sådana förhållanden, att sekreterarens tjänstgöringspenningar skolat af vikarien uppbäras, amanuensen fått afstå motsvarande del af sitt arfvode.

En vid chefens promemoria fogad tablå utvisade, att beloppet af de ersättningar, som utgått till extra biträden för verkställande af kopior eller utdrag af kartor samt afskrift af därtill hörande handlingar under åren 1883—1902 utgått med följande belopp:

År	Till kartritning kronor	Till renskrifning kronor
1883	476: 24	104: 25
1884	561: 86	73: —
1885	660: 01	76: 26
1886	544: 16	78: 70
1887	403: 78	69: 20
1888	721: 12	105: 40
1889	676: 34	86: 18
1890	1,097: 36	142: 88
1891	1,142: 94	115: 60
1892	712: 61	83: 20
1893	561: 54	121: 36
1894	1,525: 28	123: 28
1895	919: 13	119: 84
1896	958: 41	34: 15
1897	644: 91	110: 02
1898	808: 52	127: 55
1899	913: 21	183: 88
1900	1,551: 06	207: 47
1901	1,908: 35	343: 51
1902	2,595: 90	410: 45.

Sedan flera år vore, såsom ofvan blifvit sagdt, hos styrelsen anställd en amanuens med fast årsarfvode af 1,800 kronor. Hans anställning vore af synnerligen stort behof påkallad.

Men äfven å den afdelning inom landtmäteristyrelsen, som vore anförtrodd åt landtmäterifiskalen, erfordrades emellanåt, då göromålen hopade sig, biträde af extra tjänsteman, liksom äfven för särskilda större arbeten inom styrelsen kunde erfordras extra biträde. För dessa ändamål behöfde styrelsen till sitt förfogande ett belopp af minst 600 kronor årligen.

Vidare ville chefen erinra om hvad styrelsen anfört i sin underdåniga skrifvelse den 4 december 1901 angående behofvet af ett extra biträde i arkivet för vissa registerarbeten, som icke ålåge aktuarien. För dessa arbeten erfordrades jämväl ett årligt belopp af 600 kronor.

Styrelsen behöfde således medel till två amanuensarfvoden, ett större å 1,800 kronor och ett mindre å 1,200 kronor.

Till bestridande af kostnaderna för renskrifning af styrelsens och landtmäterifiskalens expeditioner erfordrades ett belopp af 1,000 kronor.

Om särskildt anslag beviljades till arfvoden åt extra biträden för, såsom orden lydde i landtmäteriinstruktionens 7 § 4 stycket, verkställande af »den renovation af de i arkivet förvarade kartor med därtill hörande handlingar, som för det allmännas räkning erfordras eller af enskilde begäres», behöfde styrelsen således ändock ett anslag till vikariatsersättningar, arfvoden åt extra biträden och renskrifningskostnad till minst det belopp å 5,000 kronor, hvartill anslaget uppgått före år 1903, nämligen till följande här ofvan omförmälda utgifter:

ett amanuensarfvode å	kronor	1,800: —
„ „ „	„	1,200: —
till renskrifningskostnader	„	1,000: —
„ vikariatsersättningar minst (dock otillräckligt)	„	1,130: —
Summa	kronor	5,130: —

Af de utaf chefen för landtmäteristyrelsen i denna promemoria lämnade uppgifter synes mig till fullo ådagalagdt, att ett anslag af 5,000 kronor till vikariatsersättning, extra biträden och renskrifning är för styrelsen oundgängligen nödigt, äfven om särskilda medel beredas för bekostande af kopieringsarbetena.

Beträffande slutligen storleken af det förslagsanslag, som bör för sistnämnda ändamål ställas till landtmäteristyrelsens disposition, finner jag mig med hänsyn till erfarenheten från nästlidna år icke böra stanna vid lägre belopp än 5,000 kronor.»

Utskottets yttrande.

På sätt i statsrådsprotokollet meddelas, blef det i landtmäteristyrelsens stat uppförda anslaget till »vikariatsersättning, arfvoden åt extra biträden och renskrifningskostnad» af 1902 års Riksdag för bestridande af kostnaderna för ökade renovationsarbeten höjdt med 2,000 kronor till 7,000 kronor; och ifrågasättes nu, att, genom utbrytande af sistberörda belopp samt med tillägg af 3,000 kronor, å ordinarie stat uppföra ett förslagsanslag för nämnda ändamål. Då emellertid det ökade renovationsarbetet å generallandtmäterikontoret, enligt hvad i statsrådsprotokollet upplysts, delvis föranledts af att i flera län, där liflig industriell verksamhet råder, såsom Västerbottens, Gäfleborgs och Värmlands län, landtmäterikontorens kartor och handlingar genom eldsolyckor helt och hållet eller till stor del gått förlorade, samt således i viss mån är beroende af tillfälliga omständigheter, anser utskottet de för detta särskilda arbetes bekostande erforderliga medel icke böra såsom fast anslag beviljas, utan lämpligen böra på extra stat uppföras, vid hvilket

förhållande anslaget icke synes böra gifvas naturen af förslagsanslag. Utskottet finner sig därför böra förorda, att anslaget till vikariatsersättning, arfvoden åt extra biträden och renskrifningskostnad bibehålles vid sitt nuvarande belopp å 7,000 kronor att med 2,000 kronor användas till bestridande af kostnader för kopiering af i landtmäteristyrelsens arkiv förvarade kartor med därtill hörande handlingar samt att för samma ändamål på extra stat för år 1905 beviljas ett förslagsanslag å 3,000 kronor.

Utskottet hemställer alltså,

att Kungl. Maj:ts förevarande framställning må på det sätt bifallas, att Riksdagen uppför det i landtmäteristyrelsens stat upptagna anslaget till vikariatsersättning, arfvoden åt extra biträden och renskrifningskostnad med oförändradt belopp 7,000 kronor, men med titeln: »vikariatsersättning, arfvoden åt extra biträden och renskrifningskostnad (däraf 2,000 kronor till kostnader för kopiering af kartor och handlingar)» samt till bestridande af ökade kostnader för kopiering af i landtmäteristyrelsens arkiv förvarade kartor med därtill hörande handlingar, som för det allmännas räkning erfordras eller af enskilde begäres, på extra stat för år 1905 anvisa ett anslag å 3,000 kronor.

Skiften och afvittringar.

Ang. godtgörelse åt afvittringslandtmätare m. m. [9.]

8:o) Kungl. Maj:t har föreslagit Riksdagen att dels medgifva, att de belopp, hvarmed inkomsterna af tjänsten under år 1905 för afvittringslandtmätarne i Västerbottens och Norrbottens län kunde komma att understiga 3,000 kronor för dem, som tillhörde första lönegraden, och 3,500 kronor för dem, som på grund af ålder i tjänsten åtnjöte arfvodesförhöjning, måtte desse tjänstemän godtgöras af anslagen till storskiftes- och afvittringsverken, dels ock för år 1905 åt föredraganden af afvittringsärendena i Norrbottens län samt till skrifbiträde åt honom bevilja en tillökning af 400 kronor i det åt honom anslagna belopp.

I detta ärende har departementschefen till statsrådsprotokollet anfört följande:

»Uti underdånig skrifvelse den 23 november 1903 har landtmäteristyrelsen anmält, att kostnaderna för afvittringen under år 1905 af Eders Kungl. Maj:ts vederbörande befallningshafvande beräknats för Västerbottens län till 36,830 kronor och för Norrbottens län till belopp,

ej understigande 35,000 kronor; och har landtmäteristyrelsen för egen del förklarat sig anse, att kostnaderna för afvittringsverkets fortsättande under år 1905 borde beräknas till i rundt tal 72,000 kronor. Därjämte har styrelsen upplyst, att den vid 1904 års slut påräkneliga behållningen å anslaget till skiften och afvittringar jämte 1905 års ordinarie anslag för samma ändamål är fullt tillräcklig att betäcka dessa kostnader, i följd hvaraf något extra anslag för afvittringsarbetenas fullföljande under år 1905 icke är erforderligt.»

Departementschefen ansåge sig därför kunna inskränka sig till att, i enlighet med hvad landtmäteristyrelsen i ofvanberörda skrifvelse hemställt, tillstyrka, att, på det att afvittringslandtmätarne i Västerbottens och Norrbottens län äfvensom föredraganden af afvittringsärendena i sistnämnda län måtte för år 1905 komma i åtnjutande af samma aflöningsförmåner, som för innevarande år vore dem beviljade, Kungl. Maj:t måtte aflåta nu ifrågavarande proposition.

Utskottet hemställer,

att hvad Kungl. Maj:t i förevarande hänseende föreslagit må vinna Riksdagens bifall.

Öfriga ordinarie anslag.

Ang. öfriga ordinarie anslag. [10.]

9:o) Beträffande öfriga här ofvan ej särskildt nämnda ordinarie anslag har Kungl. Maj:t ej föreslagit annan förändring, än att för jämnande af hufvudtitelns slutsumma förslagsanslaget till *skrifmaterialier och expenser, ved m. m.*, nu utgörande 16,736 kronor, måtte höjas till 16,786 kronor eller med 50 kronor.

Utskottet hemställer,

att samtliga ordinarie anslag under nionde hufvudtiteln, i hvilka här ofvan icke föreslagits förändring, må för år 1905 fastställas till samma belopp som i innevarande års riksstat; dock att i anslaget till skrifmaterialier och expenser, ved m. m. må få göras den jämkning, som till jämnande af hufvudtitelns slutsumma kan erfordras.

Extra anslag.

Med anledning af de framställningar, som gjorts i afseende å tillfälliga, till nionde hufvudtiteln hänförliga behof, får utskottet afgifva följande yttranden och förslag.

Undervisningsanstalter för jordbruk och landtmannanäringar.

Ang. förhöjda understöd åt landtbruksskolorna i Västernorrlands, Västerbottens och Norrbottens län.

10:o) Kungl. Maj:t har föreslagit Riksdagen att, *för höjning från 4,000 kronor till 6,000 kronor af det till enhvar af de inom Västernorrlands, Västerbottens och Norrbottens län inrättade tre landtbruksskolor utgående understöd af statsmedel,* å extra stat för år1905 anvisa ett anslag af 6,000 kronor.

[11.]

Under erinran, att Riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställningar för hvart och ett af åren 1902, 1903 och 1904 anvisat å extra stat ett anslag af 6,000 kronor för höjning från 4,000 kronor till 6,000 kronor af det till enhvar af de inom Västernorrlands, Västerbottens och Norrbottens län inrättade tre landtbruksskolor utgående understöd af statsmedel för genomförande af omorgnisation af dessa skolor på sådant sätt, att kurserna vid desamma, utan minskning af den teoretiska undervisningen, förändrades från tvåårigа till ettåriga, och då denna omorganisation visat sig vara till gagn för skolornas verksamhet, får utskottet hemställa,

> att Riksdagen må, för höjning från 4,000 kronor till 6,000 kronor af det till enhvar af de inom Västernorrlands, Västerbottens och Norrbottens län inrättade tre landtbruksskolor utgående understöd af statsmedel, å extra stat för år 1905 anvisa ett anslag af 6,000 kronor.

Befrämjande i allmänhet af jordbruk och landtmannanäringar.

Ang. anslag till museibyggnad å landtbruksakademiens experimentalfält.

11:o) Kungl. Maj:t har föreslagit Riksdagen att af det såsom bidrag till uppförande å landtbruksakademiens experimentalfält af en ny museibyggnad beviljade anslag af 50,000 kronor å extra stat för år 1905 anvisa återstående belopp 25,000 kronor.

[12.]

Utskottet hemställer,

att Riksdagen må af det såsom bidrag till uppförande å landtbruksakademiens experimentalfält af en ny museibyggnad beviljade anslag af 50,000 kronor å extra stat för år 1905 anvisa återstående beloppet, 25,000 kronor.

Ang. bidrag till kostnaderna för allmänna landtbruksmöten. [13.]

12:o) Med anledning af Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning hemställer utskottet,

att Riksdagen må såsom bidrag till bestridande af kostnaderna för *allmänna landtbruksmöten* på extra stat för år 1905 anvisa 7,500 kronor.

Ang. prisbelöningar vid allmänna landtbruksmöten. [14.]

13:o) Vidare, och på grund af Kungl. Maj:ts därom framställda förslag, får utskottet hemställa,

att Riksdagen må, till *prisbelöningar vid allmänna landtbruksmöten* för husdjur, redskap och maskiner samt ladugårdsprodukter, sädesslag och andra jordbruksalster å extra stat för år 1905 anvisa 12,500 kronor.

Ang. agrikultur-kemiska stationer. [15.]

14:o) Utskottet får vidare, på grund af Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning, hemställa,

att Riksdagen må på extra stat för år 1905 anvisa såsom bidrag till underhåll af *åtta kemiska stationer för jordbrukets och näringarnas behof* — inom de orter, där landsting eller hushållningssällskap, hvart för sig eller i förening, förbundit sig att upprätta laboratorium och bekosta ej mindre lokal för detta jämte bostad eller hyresmedel för kemist och assistent än äfven aflöningen till desse och laboratorietjänaren äfvensom årliga utgifterna för laboratoriets underhåll samt till inköp af böcker och inventarier för stationens behof — 4,000 kronor för hvarje station eller tillhopa 32,000 kronor.

15:o) Med anledning af Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning hemställer utskottet, *Ang. kemisk-växtbiologisk anstalt inom Norrbottens län.* [16.]

att Riksdagen må såsom bidrag till underhåll af en för öfre Norrland afsedd *kemisk-växtbiologisk anstalt inom Norrbottens län* — under villkor, att från länets landsting och hushållningssällskap eller eljest bidrag lämnas till anstaltens underhåll med sammanlagdt minst 6,750 kronor — på extra stat för år 1905 anvisa ett anslag af 11,250 kronor.

16:o) Utskottet hemställer vidare på grund af Kungl. Maj:ts därom framställda förslag, *Ang. frökontrollanstalter.* [17.]

att Riksdagen må på extra stat för år 1905 till Kungl. Maj:ts förfogande anvisa ett anslag af 10,000 kronor för att med högst 1,000 kronor för hvarje anstalt användas till understöd åt sådana *frökontrollanstalter,* som af landsting eller hushållningssällskap, hvart för sig eller i förening, understödjas med minst samma belopp som statsbidraget och hvilka anstalter vilja underkasta sig de villkor och föreskrifter i afseende på analysmetoder och öfriga förhållanden, som af Kungl. Maj:t fastställas.

17:o) I två särskilda, lika lydande motioner, väckta, den ena (n:o 21) inom Första Kammaren af friherre *N. A. A. Trolle* m. fl. och den andra (n:o 53) i Andra Kammaren af friherre *C. C:son Bonde* m. fl., har föreslagits, att Riksdagen måtte såsom bidrag till uppehållande af Sveriges utsädesförenings praktiskt vetenskapliga verksamhet å riksstatens nionde hufvudtitel uppföra ett anslag af 40,000 kronor. *Ang. anslag till understöd åt Sveriges utsädesförening.*

Till stöd för ifrågavarande förslag hafva motionärerna anfört följande:

»Inför den mäktiga utveckling, som vissa grenar af vår landthushållning, framför allt boskapsskötsel och mejeridrift, på senare tider tagit, synes man blott alltför benägen att glömma, att själfva grundlaget för vår modernäring dock allt fortfarande är att söka inom jordbrukets växtodling. Med de ofantliga vidder, denna i vårt land intager, representerar dess afkastning också värden, större än från någon annan af vårt lands förvärfskällor. Hvarje ökning af densamma med låt vara blott några enstaka deciton pr hektar kommer därför ock att gälla summor, hvilka måste väga tungt i hela vårt folks ekonomiska ställning.

I detta syfte, förhöjande af den svenska jordens afkastning, har Sveriges utsädesförening i Svalöf nu arbetat under en följd af år. Allt sedan år 1890 har föreningen också åtnjutit ett statsanslag af 15,000 kronor, hvilket tillsammans med den ännu något större summa, som från andra håll — från rikets hushållningssällskap, i medlemsafgifter och dylikt — influtit, satt henne i stånd att åtminstone delvis fullfölja sitt program.

I detta program ingick från början ett arbete med samtliga landtbrukets kulturväxter, spannmålsslagen, foderväxterna och rotfrukterna, hvilkas afkastning man ville höja genom uppdragandet af nya, bättre och för våra förhållanden särskildt passande sorter. En dylik ökning i afkastningen blefve här af desto större värde som den kunde ernås utan ökade produktionskostnader. Det arbete, som en sådan sortuppdragning, »förädling», fordrade, befanns emellertid snart nog vara omständligare, än man tänkt sig, hvarför man till en början måste inskränka sig till de närmast till hands liggande sädesslagen. Med dessa har föreningen också ernått resultat, som tillvunnit sig stor uppmärksamhet ej minst i utlandet. Sålunda hafva ju de senare åren en mängd utländska vetenskaps- och fackmän i studieändamål besökt Svalöf liksom åtskilliga främmande regeringar ditsändt stipendiater för att taga kännedom om föreningens verksamhet.

Till ett tjogtal uppgå redan de nya sorter, som från Svalöf kommit praktiken till godo, och än flera äro därifrån snart att förvänta. Utrustade hvar för sig med vissa bestämda egenskaper, ser man också redan nu några bland dessa sorter intaga sina särskilda utbredningsområden eller vinna användning för vissa bestämda ändamål, en specialisering, som tydligen är af den största betydelse. Med vårt lands stora rikedom på olika jordmåner under jämväl starkt skiftande klimatiska betingelser är nämligen en tillgång till dylika specialsorter en fördel, som knappast kan skattas för högt, sedan man väl en gång kommit till full insikt om sanningen af satsen: rätta sorten på rätta platsen.

Bästa beviset på de nya Svalöfsorternas företräden framför de äldre torde vara den stora spridning, de vunnit icke blott i vårt eget, utan äfven i vissa främmande länder. Ock dock må man ihågkomma, att de först från och med år 1897 börjat komma allmänheten i större utsträckning till handa. Att beräkna den direkta vinst, som med detta nya odlingsmaterial kan tillskyndas vårt jordbruk, är visserligen ännu icke möjligt. Som en liten fingervisning i denna väg kan det dock kanske vara värdt att beakta de utlåtanden, som årligen ingå från de

mindre brukare, hvilka blifva delaktiga af den med särskildt statsunderstöd sedan ett tiotal år pågående förskotteringen af hafreutsäden från Svalöf. Dessa lyda exempelvis för de båda åren 1900 och 1901, som följer:

	1900	1901
Mycket bättre (d. v. s. $^1/_3$—$^1/_2$ gång högre skörd)	i 38 fall = 10,1 %	i 36 fall = 11,2 %
Bättre (utan uppgift om hur mycket)	„ 270 „ = 72,2 „	„ 191 „ = 59,5 „
Lika med ortens vanliga (dock ofta med hänvisning på särskildt ogynnsamma väderleksförhållanden)	„ 41 „ = 11,0 „	„ 69 „ = 21,5 „
Sämre är ortens vanliga	„ 5 „ = 1,3 „	„ 6 „ = 1,8 „
Ingen uppgift	„ 29 „ = 5,4 „	„ 19 „ = 6,0 „

I respektive 70,7 och 82,3 procent fall alltså ett märkbart bättre resultat med Svalöfs än med ortens vanliga utsäden. Såsom den minsta ökning i afkastning, som af odlaren på detta sätt med säkerhet bör kunna iakttagas, får man väl anse 100 kg. pr tunnland eller 200 kg. pr hektar. Antaget alltså, att de nya Svalöfsorterna vid sin blifvande spridning utöfver hela landet kunde prestera åtminstone ett sådant öfverskott, skulle redan detta på den med säd odlade arealen i vårt land, öfver 1,600,000 hektar, göra 3,200,000 deciton, representerande en ökad årlig inkomst för vårt land af icke mindre än 30 millioner kronor. Och dock är denna beräkning säkerligen för lågt tilltagen, enär man i nu anförda exempel hvarken haft med de nyaste och bästa sorterna eller i allmänhet med jord i högre kultur att göra.

Å andra sidan har erfarenheten visat, att sådana jämna och likartade sorter med noga kända egenskaper och fordringar ingenstädes bättre komma till sin rätt än just i det intensiva jordbruket. De skola därför helt säkert också få en särskild betydelse för det slags husmansbruk, hvars uppkomst man numera äfven här i vårt land vill på allt sätt söka främja. Därvid kommer då äfven den lilla egendomens i de flesta fall likartade beskaffenhet och jordmån väl till pass.

Men ej blott af sädesslagen, utan äfven af landtbrukets öfriga kulturväxter är ett bättre och mera gifvande odlingsmaterial, än hvad vi för närvarande ha att tillgå i vårt land, af behofvet påkalladt. Den högst ansenliga import af potatis från Tyskland, som senare åren ägt rum, visar sålunda, att vår produktion af denna viktiga vara långt ifrån är, hvad den bör vara, då på detta sätt utlandet kan upptaga en konkurrens med våra inhemska produkter i vårt eget land, frakter och mellanhänder till trots. Hvad som emellertid gjort Tyskland så konkurrenskraftigt på detta område och bragt dess potatisodling till hvad den i närvarande stund är — den främsta i världen — är framför allt

de nya, för landets förhållanden afpassade sorter, man där haft att tillgå. Att helt enkelt hit till landet införa dessa vore dock helt visst icke tillfyllestgörande, enär på grund af vårt lands egendomliga och därtill starkt växlande klimat och jordmån det med visshet kunde antagas, att dessa främmande sorter blott i sällsynta och särdeles gynnsamma fall här skulle låta sina egenskaper komma till sin fulla rätt. Sålunda har man exempelvis vid dessa tyska sorters uppdragning ej ansett sig behöfva taga hänsyn till mognadstiden, en sak, som däremot för vårt land, särskildt dess nordliga delar, påtagligen är af den största betydelse. För att få ett för vårt lands olika delar fullt passande odlingsmaterial, är en inhemsk förädling af potatisen sålunda alldeles nödvändig.

Ej mindre viktiga än potatisen äro emellertid foderväxterna. Af deras produktion bero ju sålunda närmast boskapsskötseln och mejeridriften, vårt landtbruks antagligen för längre tid framåt förnämsta exportgrenar. Men därtill kommer, att hithörande växter alldeles särskildt lämpa sig för de klimatiska förhållandena inom vidsträckta delar af vårt land, hvarförutom också mycket af vår svenska jord bäst ägnar sig för extensiv drift, i hvilken foderväxtodlingen ju alltid bör intaga en framskjuten plats.

Äfven för minskning af jordbrukets produktionskostnader är en ökad foderväxtodling önskvärd. Redan nu af stor betydelse, blir en dylik minskning måhända framdeles än mera nödvändig. I England talar man sålunda allt mera om uppställandet af sådana hinder för importen af mejeriprodukter, att vi därmed skulle få att uthärda en ännu allvarsammare konkurrens, hvars utgång som alltid i dylika fall då väsentligen blir beroende på det pris, till hvilket vi förmå producera våra varor. Såsom sakerna nu stå, hafva vi emellertid icke rätt att här i landet berömma oss af någon särskildt billig produktion; snarare tvärtom. Att basera utfodringen af en ansenlig kreatursstock hufvudsakligen på spannmålsodling och inköp af kraftfoder kan väl nämligen icke vara att anse som billigaste hushållning? En sådan bör väl tvärtom i främsta rummet grunda sig på användning af de naturligaste fodermedlen, hö, grönfoder, bete och rotfrukter.

En ökad och förändrad utläggning af fodervallar här i landet låter sig dock icke utan vidare genomföras. Till en början fordras härför en särskild sakkunskap, som ännu hos oss är ganska sällsynt, och för det andra uppställer vårt hårdare klimat nya svårigheter beträffande odlingsmaterialets härdighet, dem det först af allt gäller att öfvervinna. Många af de bästa fodergräsen och vissa klöfvertyper förekomma nämligen i handeln endast med ursprung från länder med

utprägladt mildt klimat och förmå för den skull icke uthärda våra vintrar i mellersta och öfre Sverige. Emellertid äga vi i vårt eget land ett säkert utgångsmaterial i här förekommande vilda former af samma arter, som med nödig härdighet förena äfven andra värdefulla egenskaper. Och att äfven därvidlag krafvet på en billig produktion skulle främjas genom tillgång på olika sorter, är lätt att inse, ty afkastningens storlek och kvalitet är här lika mycket som hos sädesslagen betingad af sorten. Dylika olikvärdiga sorter t. ex. hos gräsen ha hittills dock knappast funnits.

Lika många och tungt vägande skäl kunna naturligtvis framdragas för behofvet af en inhemsk bearbetning jämväl af rotfrukterna, hvilkas på en gång billiga och värdefulla bidrag till utfodringen allt mera uppskattas.

Inför sådana allvarliga kraf från det svenska jordbrukets sida som här angifna har utsädesföreningen alltså, 1902, ansett sin ställning fordra, att hon skrede till vidare utveckling af sin verksamhet i ofvan angifna riktning.

På hvilka vägar och i hvilken form man tänkt sig böra genomföra dessa nya arbeten, har ledaren för anstalten på Svalöf ganska utförligt angifvit i föreningens tidskrift, de båda sista årgångarna, sedan han först med understöd från Kungl. Maj:t satts i tillfälle att studera hithörande förhållanden i utlandet och hunnit närmare pröfva Svalöfsmetodens användbarhet för de olika föreliggande uppgifterna. Arbeten sådana som de nu föreslagna förädlingarna af potatis, af de många slagen fodergräs, de olika klöfverarterna o. s. v. kunna emellertid enligt den på Svalöf förvärfvade erfarenheten icke upptagas så småningom och efter hand, utan endast på en gång och med full kraft, så framt icke resultaten skola mera, än önskligt och nyttigt är, fördröjas. Den ökning, som häraf oundvikligen skulle föranledas, förutsätter emellertid väsentligt ökade tillgångar. De medel, öfver hvilka föreningen för närvarande förfogar, ha nämligen visat sig öfverskridas redan med de nämnda förarbetena, så att inkomst- och utgiftsstaten, som redan för år 1902 gått ungefär jämnt ihop utan att medgifva öfliga afskrifningar af inventarier och dylikt, för år 1903 och ännu mer 1904 med visshet kommer att förete en ansenlig underbalans.

Sistlidne höst har föreningen alltså ingått till Kungl. Maj:t med underdånig anhållan, det Kungl. Maj:t i nåder täcktes vidtaga sådana anstalter, att från och med år 1905 kunde beredas föreningen ett statsunderstöd af sammanlagdt 40,000 kronor årligen.

Denna ansökan, hvarmed afsågs att Kungl. Maj:t skulle hos Riksdagen äska det erforderliga beloppets beviljande, har af Kungl. Maj:t hänskjutits till kungl. landtbruksstyrelsen och af denna i sin ordning underställts de församlade ombuden för rikets hushållningssällskap, hvilka öfver densamma afgifvit ett tillstyrkande utlåtande, hvarpå kungl. landtbruksstyrelsen för sin del efter infordrande af ytterligare upplysningar från föreningens styrelse inkommit med utlåtande i ämnet.

Härmed var tiden emellertid så långt framskriden, att ingen utsikt fanns, det frågan kunde komma till afgörande före uppsättandet af Kungl. Maj:ts statsverksproposition till denna Riksdag. Ett vidare uppskof af denna fråga skulle dock vara särdeles olägligt, enär de på Svalöf redan pågående förarbetena därmed skulle ytterligare förlängas och sålunda möjligen åsamka den i allmänhetens intresse arbetande anstalten så stora förluster, att dess ekonomi däraf för längre tid kunde blifva betänkligt rubbad.

Då det här alltså gäller att vinna en i anseende till frågans stora allmänna betydelse särdeles viktig tidsbesparing,

då utsädesföreningen redan under adertonårig verksamhet tillkämpat sig en från kompetent håll erkänd ställning på sitt hittillsvarande arbetsområde och

då dess redan ernådda resultat synas ingifva grundade förhoppningar om för hela vår landthushållnings framtida utveckling afgörande framsteg jämväl inom de nya afdelningar af växtodlingen, som nu sättas i fråga till bearbetning,

hafva vi undertecknade härmed ansett oss böra såsom vår motion till innevarande Riksdag frambära Sveriges utsädesförenings i fråga varande anslagsäskande.

Vid motionen finns fogad följande

Förslag till inkomst- och utgiftstat för Sveriges Utsädesförening under år 1905.

Inkomster.

Statsanslag till förädlingsarbetena (förut beviljade)	15,000
» » » nu begärd ökning	25,000
» » fördelning af hafreutsäden	3,000
Transport kronor	43,000

Transport kronor	43,000
Hushållningssällskapens anslag	16,150
Medlemsafgifter	2,500
Royalty å till utsädesbolaget öfverlåtna stammar	4,000
Skörden från försöksfälten	1,500
Ersättning för kontrollen af utsädesbolagets utsäden	4,000
Annonser	700
Summa kronor	71,850.

Utgifter.

Aflöningar till ordinarie tjänstemän	19,000
» i och för de nya arbetena	9,000
» till extra biträden	2,500
Försöksverksamheten på Svalöf	13,000
» » Ultuna och hos hushållningssällskapen	5,000
Fördelningen af hafreutsäden	3,000
Kontrollen af utsädesbolagets utsäden	4,000
Resor	3,000
Föreningens tidskrift och andra trycksaker	3,000
Böcker och tidskrifter	1,000
Skrifmaterialier, porto och telefon	1,000
Eldbrand, ljus och städning	3,000
Underhåll af planteringar och vägar	500
Reparationer	1,500
Räntor	1,500
Diverse omkostnader, utskylder, försäkringar, frakter m. m.	1,850
Summa kronor	71,850.

Utskottets yttrande.

Såsom i motionerna omförmäles, hade Sveriges utsädesförening i skrifvelse den 29 oktober 1903 hos Kungl. Maj:t anhållit, att Kungl. Maj:t täcktes för år 1905 anvisa ett anslag å 40,000 kronor till uppehållande af föreningens praktiskt vetenskapliga verksamhet.

I häröfver afgifvet yttrande af den 7 november 1903 hafva hushållningssällskapens i Stockholm församlade ombud förklarat sig i likhet med utsädesföreningen anse de föreslagna förädlingsarbetena för en mera rationell potatis- och foderväxtodling vara af den största bety-

delse för vår modernäring; och funno ombuden de af föreningen redan upptagna arbetena å dessa nya arbetsfält i hög grad förtjänta att understödjas med statsmedel, på grund hvaraf ombuden hemställde om bifall till föreningens omförmälda framställning.

Landtbruksstyrelsen, som den 31 december 1903 till Kungl. Maj:t afgifvit infordradt utlåtande i förenämnda ämne, har däri anfört, bland annat, att det framgångsrika arbete, föreningen utfört med afseende å landets strå- och trindsäden, utgjorde en borgen för att föreningen skulle lyckas jämväl i sitt tillämnade arbete för förädling af landets potatisodling samt att, hvad beträffar foderväxtodlingen, det enligt styrelsens uppfattning vore af stor vikt för ökande af foderskördarna, att större tillgång funnes inom landet på lämpliga foderväxtfrön för de ett- till tre-åriga vallar, som numera förekomme i de allra flesta växtföljder, som ock för de mångåriga vallar, hvilka hade en stor betydelse, särskildt för de nordliga delarna af vårt land, hvarest spannmålsodling ej i större utsträckning kunde med fördel bedrifvas. Äfven uppdragandet af nya klöfver- och grässtammar efter inhemskt eller fullt härdigt material samt dessa stammars vidare utbredning borde därför, enligt styrelsens mening, ingå i det förädlingsarbete af landets kulturväxter, som utgjorde föremål för ifrågavarande förenings verksamhet. Emellertid ansåg styrelsen, i betraktande af de betydelsefulla resultat, som af föreningen ernåtts med de statsanslag, föreningen redan åtnjutit, och då förädlingen af strå- och trindsädesslagen, hvad såväl metod som färdigt material anginge, numera nått en sådan ståndpunkt, att hädanefter dess fortsatta bedrifvande med oförminskad kraft ej behöfde taga i anspråk vare sig så stor personal eller så dryga omkostnader som hittills, att det begärda statsanslagets belopp kunde nedsättas och att ett anslag för år 1905 af 27,000 kronor skulle möjliggöra för föreningen att utvidga sitt förädlingsarbete i önsklig omfattning, om också genom en sådan nedsättning i det begärda anslaget arbetet med foderväxternas förädling till äfventyrs skulle kräfva längre tid än föreningen själf förutsatt.

Sveriges utsädesförening har utan tvifvel utvecklat en så framgångsrik och för svenska jordbruket betydelsefull verksamhet, att den väl är förtjänt af understöd från det allmännas sida. Beträffande det belopp, som i sådant afseende bör utgå, finner utskottet sig böra tillstyrka det af motionärerna föreslagna; och anser sig utskottet följaktligen böra förorda, att det af föreningen begärda bidraget å 40,000 kronor varder densamma beredt. En nedsättning i detta belopp, på sätt landtbruksstyrelsen ifrågasatt, skulle, efter hvad styrelsen jämväl antydt, föranleda, att arbetet med foderväxternas förädling komme att kräfva längre

tid än föreningen förutsatt. Men utskottet finner denna del af föreningens utvidgade verksamhet vara af så stor vikt särskildt för jordbruket inom norra delarna af vårt land, att utskottet anser dess fortgång och utveckling böra kraftigt främjas. Enligt hvad i motionen meddelas, kunna sådana arbeten som de nu föreslagna förädlingarna af potatis, af de många slagen fodergräs och af de olika klöfversorterna, enligt den å Svalöf förvärfvade erfarenheten, icke upptagas så småningom och efter hand utan endast på en gång och med full kraft, så framt icke resultaten skola mera, än önskligt och nyttigt är, fördröjas; och vid sådant förhållande synes icke lämpligt, att genom en nedsättning i anslaget hinder uppställes mot att det nu ifrågavarande arbetet från början fullt planmässigt igångsättes.

Då emellertid utskottet inhämtat, att föreningen alltsedan år 1894 af Kungl. Maj:t tillagts ett bidrag af 15,000 kronor från anslaget till befrämjande i allmänhet af jordbruk och landtmannanäringar, och anledning förefinnes till antagande, att sådant bidrag äfven för den närmaste framtiden kommer att med enahanda belopp af Kungl. Maj:t beviljas, anser utskottet icke erforderligt, att Riksdagen för ändamålet anvisar högre anslag än 25,000 kronor; och synes detta anslag lämpligen böra på extra stat uppföras. Ifrågasättas kan äfven, om ej för anslagets åtnjutande borde föreskrifvas vissa villkor i afseende å kontrollen öfver medlens användande; men torde det böra öfverlämnas till Kungl. Maj:t att meddela de närmare bestämmelser i detta afseende, som må finnas af förhållandena påkallade.

Utskottet hemställer alltså,

att Riksdagen, med anledning af friherre Trolles m. fl. och friherre Bondes m. fl. ifrågavarande motioner, må på extra stat för år 1905 bevilja ett anslag å 25,000 kronor att under de villkor, Kungl. Maj:t kan finna för godt bestämma, utgå såsom bidrag till uppehållande af Sveriges utsädesförenings praktisk-vetenskapliga verksamhet.

Ang. elev i boskapsskötsel och mejerihushållning.

18:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning hemställer utskottet,

att, Riksdagen må, till utbildande af en *elev i boskapsskötsel och mejerihushållning*, på extra stat för år 1905 anvisa 1,000 kronor. [18.]

Ang. anställande af torfingenjörer och torfassistenter samt åtgärder för att befrämja tillgodogörandet af den i landets torfmossar befintliga bränsletillgång.
[19, 20.]

19:o) Kungl. Maj:t har föreslagit Riksdagen, *dels* att, för *anställande af en förste och en andre torfingenjör samt två torfassistenter* på extra stat för år 1905 anvisa ett anslag af 25,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att, för anställande från och med den 1 nästkommande maj af en andre torfingenjör och ytterligare en torfassistent, låta utaf nämnda belopp förskottvis under innevarande år af tillgängliga medel utanordna 6,000 kronor, *dels ock* att till Kungl. Maj:ts förfogande för *vidtagande af sådana åtgärder, som kunna finnas vara ägnade att främja lösningen af frågan angående lämpligaste sättet att tillgodogöra den i landets torfmossar befintliga bränsletillgång*, på extra stat för år 1905, att i mån af behof användas, anvisa ett belopp af 25,000 kronor, med rätt därjämte för Kungl. Maj:t att under år 1905, likaledes i mån af behof, för enahanda ändamål disponera hvad vid utgången af år 1904 icke blifvit användt af det anslag å 100,000 kronor, som Riksdagen på extra stat för år 1902 anvisat till Kungl. Maj:ts förfogande för vidtagande af åtgärder i ofvan angifna syfte.

Departementschefen har till statsrådsprotokollet i detta ärende anfört följande:

»Med bifall till hvad Eders Kungl. Maj:t föreslagit, medgaf nästlidna års Riksdag, att hvad vid utgången af år 1902 återstode oanvändt af det utaf Riksdagen för anställande af en torfingenjör på extra stat för år 1902 anvisade anslag af 8,750 kronor finge under år 1903 för enahanda ändamål användas, samt anvisade för anställande af en torfingenjör och en torfassistent på extra stat för år 1904 ett anslag af 11,200 kronor, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att låta utaf detta belopp förskottsvis under nästlidna år af tillgängliga medel utanordna 700 kronor. Efter det landtbruksstyrelsen den 5 oktober 1903 afgifvit infordradt underdånigt förslag rörande användningen af berörda, utaf Riksdagen anvisade medel och därvid meddelat, att af 1902 års anslag för anställande af en torfingenjör återstode oanvändt ett belopp af 896 kronor 57 öre, behagade Eders Kungl. Maj:t den 23 i samma månad *dels* förordna, att återstoden af 1902 års anslag för anställande af en torfingenjör, 896 kronor 57 öre, samt ett belopp af 700 kronor utaf det af Riksdagen för anställande af en torfingenjör och en torfassistent på extra stat för år 1904 anvisade anslag, 11,200 kronor, eller tillhopa 1,596 kronor 57 öre, finge användas till bestridande af kostnaderna för torfingenjörens resor under år 1903, *dels* bemyndiga landtbruksstyrelsen att för år 1904 ej mindre, i enlighet med bestämmelserna i nådiga reglementet för den i statens tjänst anställde torfingenjören den 28 juni 1901, antaga en torfingenjör med arfvode af 3,500 kronor, för år räk-

nadt, än äfven såsom biträde åt torfingenjören under benämning torfassistent antaga en därtill lämplig person mot åtnjutande af ett arfvode af 2,000 kronor, för år räknadt, *dels* uppdraga åt landtbruksstyrelsen att utfärda de för assistentens verksamhet erforderliga närmare bestämmelser, *dels och* föreskrifva, att af ofvanberörda, utaf Riksdagen anvisade anslag, 11,200 kronor, ej mindre ett belopp af 3,000 kronor finge användas för bekostande af torfingenjörens resor under år 1904, än äfven ett belopp af 2,000 kronor finge såsom ersättning för torfassistentens resor under samma år utgå enligt femte klassen i gällande resereglemente, då torfassistenten tjänstgjorde såsom torfingenjörens biträde, men enligt fjärde klassen i samma reglemente i de fall, då han tjänstgjorde såsom extra torfingenjör.

Landtbruksstyrelsen har nu i underdånig skrifvelse den 7 december nästlidna år — med förmälan att styrelsen den 31 december 1902 utfärdat instruktion för statens torfassistent och den 6 november 1903 tillsatt torfingenjörs- och torfassistentbefattningarna för år 1904 samt genom cirkulär den 10 november 1903 meddelat allmänheten underrättelse beträffande desse tjänstemäns verksamhet under innevarande år — gjort framställning om beredande af medel till anställande af torftjänstemän under år 1905 samt ökadt antal dylika under år 1904.

Landtbruksstyrelsen har därvid till en början erinrat, hurusom, sedan Eders Kungl. Maj:t, med anledning af framställning i ämnet från landtbruksstyrelsen, uti nådig proposition af den 13 mars nästlidna år föreslagit Riksdagen medgifva, att af det anslag å 100,000 kronor, som Riksdagen på extra stat för år 1902 anvisat till Eders Kungl. Maj:ts förfogande för vidtagande af sådana åtgärder, som kunde finnas vara ägnade att främja lösningen af frågan angående lämpligaste sättet att tillgodogöra den i landets torfmossar befintliga bränsletillgång, medel finge användas till anställande af erforderliga biträden åt den i statens tjänst anställde torfingenjören, Riksdagen enligt skrifvelse den 15 därpåföljde maj bifallit hvad Eders Kungl. Maj:t sålunda föreslagit, samt att Eders Kungl. Maj:t genom nådiga bref den 29 maj och den 10 juli 1903 bemyndigat landtbruksstyrelsen att i händelse af behof antaga ett eller flera biträden åt tjänstgörande torfingenjör. På grund häraf hade landtbruksstyrelsen under år 1903 anställt biträden åt tjänstgörande torfingenjör, hvilket varit af afsevärd nytta för befordrandet af den viktiga angelägenhet, hvarom nu vore fråga.

Oaktadt torfingenjören under hela året 1903 varit i oafbruten sträng verksamhet, hade han icke kunnat lämna biträde åt allmänheten vid förrättningsresor under längre tid än omkring 2 månader,

hvarunder 14 särskilda förrättningar utförts, däraf 12 för lån från torflånefonden. Detta hade berott därpå, att hans biträde måst af landtbruksstyrelsen anlitas dels för anordnande och utförande under nästlidna års sommar af de profningar utaf torfmaskiner och torfverktyg, som på statens bekostnad och under landtbruksstyrelsens inseende utförts vid Stafsjö torffabriks mosse i närheten af Angelstads järnvägsstation, dels för ordnandet och ledandet af statens torftillverkningsförsök vid Koskivara, dels för utarbetandet af yttranden i torftekniska frågor, hvilka landtbruksstyrelsen från honom infordrat, dels ock för besvarande af de talrika förfrågningar, hvilka från allmänheten ingått och som under samma år intill den 7 december uppgått till nära 1,000.

Med anledning häraf hade den under år 1903 anställde torfassistenten alltsedan medlet af maj månad på eget ansvar i egenskap af extra torfingenjör utfört rekvirerade förrättningar enligt för honom fastställd resplan, och hade till följd häraf hela det till dennes resor anvisade anslaget under året åtgått, samt Eders Kungl. Maj:t, på framställning af landtbruksstyrelsen, den 20 november 1903 för ändamålet anvisat ytterligare 100 kronor.

Hvad de antagna torfbiträdena beträffade, så hade dessa hufvudsakligen anlitats för att tillhandagå såväl torfingenjören som torfassistenten, då denne tjänstgjort såsom extra torfingenjör, med biträde, hvilket varit erforderligt, för att de skulle kunna medhinna så mycket arbete som möjligt under nästlidna år. Emellertid hade ett af biträdena under en tid af omkring 2 månader af samma års sommar biträdt vid anordnandet af de förut omförmälda profningarna vid Stafsjö. Genom torfbiträdenas anställande hade, utom den direkta vinsten för arbetet till torfindustriens befrämjande, äfven vunnits den fördelen, att personer utbildats för öfvertagande af torfindustriella befattningar inom landet, en fördel så mycket större, som det för närvarande rådde en ganska stor brist inom vårt land på personer, hvilka gjort sig i högre grad förtrogna med denna industri.

Enligt det för torfingenjören utfärdade reglemente ålåge det denne hufvudsakligen dels att biträda allmänheten med undersökningar, anvisningar och råd samt uppgörande af förslag m. m., dels ock att självmant hos landtbruksstyrelsen föreslå de åtgärder, som han funne böra vidtagas för torfindustriens förkofran, utarbeta förslag och utlåtanden, som af landtbruksstyrelsen anbefalldes, och på uppdrag af landtbruksstyrelsen företaga resor inom landet i torftekniskt syfte. Under den tid, en torfingenjör varit anställd, eller från september månad 1901, hade erfarenheten tydligt ådagalagt, att den verksamhet, som torfingenjö-

ren utöfvat såsom landtbruksstyrelsens sakkunnige rådgifvare, måst betraktas såsom en mycket viktig del af hans uppgift, enär de speciellt torfindustriella insikter, som varit för landtbruksstyrelsen erforderliga vid handläggningen af ifrågavarande, för styrelsen delvis nya verksamhetsgren, icke annorledes kunnat stå landtbruksstyrelsen till buds. De synnerligen viktiga uppgifter i förevarande afseende, som ålåge styrelsen, måste också för den närmaste framtiden betinga ett liknande förhållande, så att torfingenjören äfven under denna tid måste af landtbruksstyrelsen komma att anlitas i mycket hög grad, därest styrelsen skulle kunna på ett framgångsrikt sätt handhafva och föra framåt de frågor, som stode i samband med torfindustriens utveckling.

Af nyss antydda skäl hade icke mindre än 35 förrättningar, som bort af torfingenjören utföras under nästlidna år, icke af honom medhunnits, nämligen 14 förrättningar, afseende torflån och upptagande en tid af 98 dagar, samt 21 andra förrättningar, hvilka skulle kräft tillhopa 84 dagar, hvadan sålunda en arbetsmängd, fordrande för sin handläggning 182 dagar eller öfver 6 månader, måst till innevarande år uppskjutas. Därtill komme, att åtskilliga arbeten, såsom afgifvande af yttranden öfver torflåneansökningar och ansökningar om bidrag från de utaf Riksdagen anslagna medel till torfindustriens befrämjande, utredningar för landtbruksstyrelsens räkning samt berättelsers afgifvande, måste utföras, innan torfingenjören år 1904 kunde påbörja rekvirerade förrättningar, och kunde beräknas komma att upptaga en tid af minst 5 månader under samma år. Alltså syntes en torftjänsteman komma att hafva full sysselsättning under år 1904 med utförande af endast det från år 1903 uppskjutna arbete, men härtill komme att, enligt hvad torfingenjören upplyst, en mängd personer enskildt vändt sig till honom för erhållande af hans biträde utan att hafva kunnat erhålla dylikt af skäl, att han varit upptagen af annat arbete.

Att döma af den hittills vunna erfarenheten syntes, för att staten skulle kunna tillmötesgå de anspråk på biträde af torftjänstemän, som säkerligen komme att framställas, samt för att den centrala ämbetsverksamheten för torfindustriens befrämjande skulle kunna behörigen fortgå, behöfva anställas, förutom statens torfingenjör och torfassistent, ytterligare två torftjänstemän, af hvilka den ene med mer självständig uppgift borde anställas såsom andre torfingenjör och den andre såsom torfassistent.

Då emellertid för bibehållande af erforderlig sammanhållning af samtliga åtgärder för torfindustriens befrämjande önskligt vore, att endast den ene torfingenjören, åtminstone i regel, anlitades såsom landt-

bruksstyrelsens sakkunniga biträde, syntes den andre torfingenjörens uppgift hufvudsakligen böra inskränkas till att tillhandagå allmänheten med biträde i torftekniska frågor och hans arfvode därför sättas lägre än förste torfingenjörens eller till 2,500 kronor, hvaremot båda assistenterna borde åtnjuta enahanda arfvode eller 2,000 kronor för enhvar af dem.

Hvad torfingenjörens reseersättning anginge, syntes denna lämpligen kunna sättas något lägre, än hvad senast bestämts för den nu antagne torfingenjören, eller till 2,500 kronor för år, under det att torfassistenternas reseersättning syntes böra, i likhet med hvad fallet vore för den nu antagne torfassistenten, bestämmas till 2,000 kronor för hvar och en af dem.

Såsom i det föregående blifvit framhållet, vore de krafter, som för närvarande af staten funnes anställda i torfindustriens tjänst, redan för år 1904 för ändamålet otillräckliga, men då Riksdagens beslut i ämnet icke syntes kunna inhämtas i så god tid, att de nye tjänstemännen kunde komma att anställas före den 1 maj 1904, ansåge landtbruksstyrelsen, att den framställning i ämnet, som kunde komma att af Eders Kungl. Maj:t till Riksdagen aflåtas, borde afse anställandet af en andre torfingenjör och en torfassistent från och med sistnämnda dag.

På sätt förut omförmälts, hade landtbruksstyrelsen, enligt hvad styrelsen vidare anfört, redan för år 1904 tillsatt torfingenjörsbefattningen. Den af styrelsen sålunda utsedda personen, löjtnanten vid Skaraborgs regemente E. J. Wallgren, hade emellertid anmält, att han för militärisk tjänstgöring komme att hos styrelsen begära ledighet från torfingenjörsbefattningen under månaderna maj—september, en omständighet, som landtbruksstyrelsen ansåge sig böra hos Eders Kungl. Maj:t anmäla, för den händelse Eders Kungl. Maj:t skulle finna densamma böra påkalla någon särskild åtgärd. För sin del ansåge landtbruksstyrelsen att, med afseende å Wallgrens stora insikter i förevarande frågor, hans tjänster för närvarande icke utan största olägenhet för torfindustrien kunde undvaras just i den befattning, som han hittills innehaft, eller torfingenjörsbefattningen. Att entlediga honom från denna af sagda anledning vore enligt landtbruksstyrelsens åsikt icke tillrådligt, då, såvidt styrelsen hade sig bekant, någon person med motsvarande insikter och duglighet i förevarande fall, hvilken för närvarande skulle kunna finnas villig att åtaga sig befattningen, icke skulle stå att erhålla. Såsom statens torfingenjör innehade han en ställning, som gåfve honom till åliggande att på ett enande och sammanhållande sätt verka för torfindustriens förkofran och vara de öfrige

torftjänstemännens närmaste förman. Allt detta hänvisade emellertid på önskvärdheten att bibehålla honom just i denna egenskap, i hvilken han redan uträttat ganska mycket till fromma för den industri, hvarom nu vore fråga. Blefve han bibehållen vid befattningen, skulle han antagligen äfven för år 1905 blifva i behof af enahanda ledighet. Om det också kunde anses önskligt, att han finge verka i sin befattning under hela året, funne landtbruksstyrelsen olägenheten af att ledigheten beviljades vida mindre än olägenheten af att undvara hans tjänster uti ifrågavarande befattning. Gifvet vore, att arfvode och reseersättning skulle under ledigheten besparas statsverket.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt, har landtbruksstyrelsen i underdånighet hemställt, att Eders Kungl. Maj:t täcktes till Riksdagen aflåta nådig proposition, att Riksdagen måtte å extra stat för år 1905 anvisa

dels för anställande af en torfingenjör under år 1905 ett belopp af 6,000 kronor, däraf 3,500 kronor såsom arfvode samt 2,500 kronor till rese- och traktamentsersättning,

dels för anställande under samma år af en andre torfingenjör med hufvudsaklig uppgift att tillhandagå allmänheten med biträde, råd och upplysningar i alla torftekniska frågor ett belopp af 5,000 kronor, däraf 2,500 kronor såsom arfvode och 2,500 kronor till rese- och traktamentsersättning,

dels för anställande under år 1905 af två torfassistenter ett belopp af 8,000 kronor, däraf 4,000 kronor såsom arfvoden samt 4,000 kronor till rese- och traktamentsersättningar,

dels för anställande från och med den 1 maj innevarande år till årets slut af en andre torfingenjör med ofvan omförmälda uppgift ett belopp af i rundt tal 3,350 kronor, däraf 1,666 kronor 67 öre såsom arfvode och återstoden till rese- och traktamentsersättning,

dels ock för anställande från och med den 1 maj innevarande år till årets slut af en ytterligare torfassistent ett belopp af 2,700 kronor, däraf 1,333 kronor 34 öre såsom arfvode samt återstoden till rese- och traktamentsersättning,

med rätt för Eders Kungl. Maj:t att till anställande under år 1904 af en andre torfingenjör och en torfassistent, enligt hvad ofvan sagts, af tillgängliga medel under samma år förskjuta erforderligt belopp.

Den af landtbruksstyrelsen sålunda lämnade utredningen angående omfattningen af de nuvarande torftjänstemännens verksamhet samt

angående de uppgifter, som, enligt hvad redan nu kan förutses, komma att blifva dem under den närmaste framtiden förelagda, synes mig till fullo ådagalägga, icke blott att de nuvarande tjänstebefattningarna fortfarande äro nödvändiga, utan äfven att åtgärder böra vidtagas för att bereda allmänheten ökadt tillfälle till biträde af i statens tjänst anställde, torftekniskt utbildade personer. Det lifliga intresse, hvarmed torfindustriella frågor på senare tid omfattats inom vårt land, samt den stora betydelsen af att denna industri utvecklas under sakkunnig ledning, så att den må kunna medföra afsedt gagn, böra enligt min åsikt föranleda, att staten fortsätter att lämna denna uppväxande industri det stöd i berörda afseende, hvaraf den kan vara i behof. Emot landtbruksstyrelsens förslag att för sådant ändamål anställa, utöfver de nuvarande bägge torftjänstemännen, dels en andre torfingenjör och dels ytterligare en torfassistent har jag intet att erinra, liksom ej heller mot de för dem föreslagna arfvodenas samt rese- och traktamentsersättningarnas belopp. Jag anser mig endast böra framhålla, att torfingenjörens arfvode beräknats till samma belopp, 3,500 kronor, som för innevarande år; att hans rese- och traktamentsersättning beräknats till 2,500 kronor eller alltså 500 kronor mindre än för innevarande år; att den andre torfingenjörens arfvode satts till 2,500 kronor och hans rese- och traktamentsersättning till samma belopp; samt att arfvode och ersättningar åt torfassistent upptagits med enahanda belopp, tillhopa 4,000 kronor för hvardera assistenten, som beräknats för den för innevarande år anställde torfassistenten. Då nu ifrågasättes anställande af en andre torfingenjör, synas mig praktiska skäl tala för att den hittillsvarande torfingenjörsbefattningens innehafvare, hvilken skulle åtnjuta högre arfvode, benämnes förste torfingenjör. Jag anser vidare, i likhet med landtbruksstyrelsen, det vara af synnerlig vikt, att de nya tjänstebefattningarna må kunna tillsättas så snart som möjligt under innevarande år, och tillstyrker därför, att medel af Riksdagen äskas i ändamål af dessa befattningars tillsättande från och med den 1 nästkommande maj. Härför erfordras 6,000 kronor, motsvarande $^2/_3$ af bägge de nye tjänstemännens sammanlagda arfvoden samt beräknade rese- och traktamentsersättningar för helt år.

Hvad landtbruksstyrelsen anfört i fråga om den nuvarande torfingenjörens militärtjänst torde, åtminstone för närvarande, icke föranleda någon åtgärd från Eders Kungl. Maj:ts sida. Någon nedsättning i det för uppehållande af förste torfingenjörsbefattningen beräknade beloppet finner jag mig så mycket mindre äga anledning att på grund af ifrågavarande förhållande förorda, som, därest lämplig vikarie för

förste torfingenjören under eventuell ledighet för militärtjänst icke står att finna, hans arfvode och reseersättning under ledigheten, såsom landtbruksstyrelsen jämväl framhållit, besparas statsverket.

I sammanhang härmed anhåller jag att få yttra mig angående en annan fråga angående torfindustriens befrämjande.

Sedan 1901 års Riksdag på extra stat för år 1902 anvisat ett anslag å 100,000 kronor till Eders Kungl. Maj:ts förfogande för vidtagande af sådana åtgärder, som kunde finnas vara ägnade att främja lösningen af frågan angående lämpligaste sättet att tillgodogöra den i landets torfmossar befintliga bränsletillgång, samt 1902 års Riksdag, i enlighet med Eders Kungl. Maj:ts framställning, medgifvit, att hvad vid utgången af år 1902 icke blifvit af anslaget användt finge under år 1903 i mån af behof disponeras, medgaf Riksdagen år 1903 ytterligare, på Eders Kungl. Maj:ts i nådig proposition den 13 mars nästlidna år därom gjorda framställning, dels, såsom förut nämnts, att af sagda anslag medel finge användas till anställande af erforderliga biträden åt den i statens tjänst anställde torfingenjören, dels ock att hvad vid utgången af år 1903 icke blifvit användt af berörda anslag finge af Eders Kungl. Maj:t under år 1904 i mån af behof för det med anslaget afsedda ändamål disponeras.

Enligt hvad jag till statsrådsprotokollet den 13 mars nästlidna år meddelade, återstod då af anslaget ett belopp af något öfver 45,000 kronor till Eders Kungl. Maj:ts förfogande. Efter sistnämnda dag har Eders Kungl. Maj:t disponerat medel af ifrågavarande anslag för särskilda ändamål, såsom, bland andra, för anställande af biträden åt torfingenjören samt till understöd dels åt ingenjören G. von Heidenstam för anställande af försök att brikettera stenkol och torf, dels åt agronomen R. Appelberg för utförande af samt försök med en af honom konstruerad torftransport-anordning, dels ock till filosofie doktorn M. Ekenberg och ingenjören Alf Larson för byggande af en större valspress för beredande af torfkolsbriketter enligt en af dem uppfunnen metod samt för denna metods vidare utarbetande.

Vid slutet af nästlidna år uppgingo de af Eders Kungl. Maj:t disponerade beloppen af ifrågavarande anslag sammanlagdt till omkring 93,500 kronor.

Med hänsyn såväl till angelägenheten däraf, att de vid Koskivara påbörjade försöken fullföljas, som äfven därtill, att åtskilliga redan gjorda ansökningar om understöd från ifrågavarande medel ännu icke blifvit pröfvade, är i hög grad sannolikt, att det återstående anslags-

beloppet, omkring 6,500 kronor, kommer att under innevarande år af Eders Kungl. Maj:t disponeras. Någon nämnvärd behållning är i hvarje fall icke att påräkna vid årets slut.

Vid sådant förhållande anser jag mig böra föreslå Eders Kungl. Maj:t att hos Riksdagen äska ett nytt anslag för att i mån af behof vara att tillgå för vidtagande af åtgärder till befrämjande af torffrågans lösning. Det stora och alltjämt stegrade intresse, hvarmed denna fråga under de senare åren och särskildt sedan staten börjat att taga densamma om hand från skilda håll omfattats, har ingalunda visat sig verkningslöst. Visserligen är man ännu långt från målet, men många beaktansvärda uppslag hafva gifvits och nya sådana framkomma ständigt. För pröfning och utveckling af dessa uppslag är statens mellankomst i de flesta fall erforderlig. Med hänsyn härtill och då det med afseende å den ofantligt stora nationalekonomiska betydelse, en god lösning af torffrågan måste anses hafva för landet, är af synnerlig vikt, att staten söker att fortfarande så att säga hålla frågan i sin hand, skulle det enligt mitt förmenande vara i hög grad beklagligt, om möjlighet icke fortfarande bereddes Eders Kungl. Maj:t att, där så finnes lämpligt, låta genom torftjänstemännen utföra eller med penningbidrag understödja sådana åtgärder, som kunna vara ägnade att föra frågan framåt.

Huru stort belopp kan för ifrågavarande ändamål blifva behöfligt, är omöjligt att förutsäga, men anser jag mig böra föreslå, att hos Riksdagen äskas ett anslag af 25,000 kronor.

Under förutsättning af bifall härtill torde, därest under innevarande år skulle behöfva tagas i anspråk mer än den befintliga behållningen å det förut beviljade anslaget, Eders Kungl. Maj:t icke sakna utväg att af tillgängliga medel förskjuta hvad sålunda kan behöfvas. Å andra sidan torde rätt böra förbehållas Eders Kungl. Maj:t att om, mot förmodan, någon behållning å de nu disponibla medlen skulle finnas vid detta års slut, under år 1905 använda densamma.»

I anslutning till hvad Kungl. Maj:t i förevarande hänseende föreslagit, hemställer utskottet,

att Riksdagen må på extra stat för år 1905 bevilja

a) för anställande af en förste och en andre torfingeniör samt två torfassistenter, 25,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att, för anställande från och med den 1 nästkommande maj af en andre torfingenjör och ytterligare en torfassistent, låta utaf

nämnda belopp förskottsvis under innevarande år af tillgängliga medel utanordna 6,000 kronor, samt

b) till Kungl. Maj:ts förfogande för vidtagande af sådana åtgärder, som kunna finnas vara ägnade att främja lösningen af frågan angående lämpligaste sättet att tillgodogöra den i landets torfmossar befintliga bränsletillgång, att i mån af behof användas, ett belopp af 25,000 kronor, med rätt därjämte för Kungl. Maj:t att under år 1905, likaledes i mån af behof, för enahanda ändamål disponera hvad vid utgången af år 1904 icke blifvit användt af det anslag å 100,000 kronor, som Riksdagen på extra stat för år 1902 anvisat till Kungl. Maj:ts förfogande för vidtagande af åtgärder i ofvan angifna syfte.

Motion ang. ändring af villkoren för lån från fonden för torfindustriens befrämjande.

20:o). Herr *P. Em. Lithander* har i en inom Första Kammaren väckt motion (n:o 26), i hvars syfte herrar friherre *Jonas Alströmer* och *Joh. Rylander* instämt, föreslagit att Riksdagen måtte besluta att i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:ts kungörelse n:o 121 af den 21 november 1902 angående villkoren för lån från fonden för torfindustriens befrämjande måtte få följande förändrade lydelse:

Första stycket oförändradt.

1:o) Ansökning om låns erhållande skall inlämnas till statskontoret och vara åtföljd a) därest lån sökes för anläggning, som redan blifvit utförd, af plan öfver anläggningen och ett af statens torfingenjör eller någon af hans af staten tillsatte assistenter eller af järnkontorets torfingenjör eller annan sakkunnig person affattadt instrument öfver verkställd besiktning och värdering därå samt b) i annat fall utaf sakkunnig upprättade ritningar och kostnadsförslag, öfver hvilka någon af förut i a) bemälde sakkunnige, i händelse de icke af honom blifvit uppgjorda, bör efter verkställd granskning hafva afgifvit yttrande.

2:o) oförändradt.

3:o) Beviljadt lånebelopp utlämnas af statskontoret, sedan låntagaren dit aflämnat skuldförbindelse jämte säkerhet uti fastighets- och förlagsinteckning till det belopp som i 2:o) stadgas. Utaf det beviljade lånebeloppet må afdrag göras för hypotekslån och öfriga inteckningar. Dock må intecknade servituter för väganläggning, vattenaflopp, torp, undantag m. fl. icke anses besvära egendomen.

4:o) Därest för beviljadt lån icke inom tre månader efter därom

erhållet föreläggande aflämnats säkerhet, som är i öfverensstämmelse med denna förordning, skall rätten till låns utbekommande anses förverkad.

5:o) oförändradt.

6:o) oförändradt.

7:o) Om kapitalafbetalning icke fullgöres inom trettio dagar efter förfallodagen, vidtages laglig indrifning af det förfallna beloppet.

8:o) Därest statskontoret under lånetiden skulle finna den ställda säkerheten hafva undergått förminskning i värde, skall låneinnehafvaren inom tre månader efter därom erhållet föreläggande aflämna nya säkerhetshandlingar i öfverensstämmelse med stadgandena i 2:o) och 3:o).

9:o) Låneinnehafvare skall om så påfordras årligen etc. oförändradt.

10:o) oförändradt.

11:o) Erlägger låneinnehafvaren icke likvid inom 90 dagar från etc. oförändradt.

För öfrigt oförändradt.

Beträffande de till stöd för ifrågavarande framställning af motionären anförda skäl tillåter sig utskottet hänvisa till motionen.

Utskottets yttrande.

Emot de af motionären föreslagna ändringar i de genom kungl. kungörelsen den 21 november 1902 föreskrifna villkor för lån från fonden för torfindustriens befrämjande har utskottet till en början velat erinra, *att* bestämmelsen om, att ansökning om erhållande af lån från nämnda fond skall göras hos Kungl. Maj:t, blef af Riksdagen i skrifvelse den 10 maj 1902 vid anvisande af medel för fondens bildande upptagen bland de förslagsvis uppställda villkoren för lån från densamma och öfverensstämmer med föreskrifterna om utlåning från andra dylika fonder, såsom manufakturförlagslånefonden, rederinäringsfonden, odlingsfonden m. fl.; *att* motionärens förslag i mom. 3 innebär ett försvårande att erhålla lån från fonden; *att* motionärens förslag i mom. 8, att statskontoret skall äga pröfva om den ställda säkerheten undergått minskning i värde, strider emot förslaget i mom. 3, där detta ämbetsverk vid låns beviljande medgifvits endast en formell pröfning af säkerheten; *samt att* den föreslagna utsträckningen af respittiderna icke synes tillrådlig.

Hvad motionärens förslag för öfrigt vidkommer, synes det hufvudsakligen vara föranledt däraf, att lån från ifrågavarande fond icke kunnat utan lång tidsutdräkt erhållas, beroende i främsta rummet på svårigheten att vinna erforderligt biträde af torfingenjören. Men, vid bifall till hvad utskottet i nästföregående punkt föreslagit, komma medel att anvisas, förutom till förutvarande torfingenjör och torfassistent,

för anställande af ytterligare en torfingenjör och en assistent; och därigenom torde det af motionären afsedda syfte på lämpligt sätt främjas.

Med afseende å hvad sålunda blifvit anfördt, får utskottet hemställa,

att herr Lithanders ifrågavarande motion icke må af Riksdagen bifallas.

21:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts därom hos Riksdagen gjorda framställning hemställer utskottet, *Ang. Svenska mosskulturföreningen.* [21.]

att Riksdagen må, till understöd åt *Svenska mosskulturföreningen*, på extra stat för år 1905 anvisa ett anslag af 15,000 kronor.

22:o) Kungl. Maj:t har föreslagit Riksdagen att såsom bidrag till *åtgärder för höjande af det mindre jordbruket* på extra stat för år 1905 anvisa ett anslag af 70,000 kronor. *Ang. åtgärder för höjande af det mindre jordbruket.* [22.]

Departementschefen har i detta ärende till statsrådsprotokollet anfört följande:

»På framställning af Eders Kungl. Maj:t beviljade 1901 års Riksdag såsom bidrag till åtgärder i enlighet med vissa af Eders Kungl. Maj:t föreslagna hufvudgrunder för höjande af det mindre jordbruket på extra stat för år 1902 ett anslag af 25,000 kronor. De åtgärder, som härvid afsågos, voro premiering af mindre jordbruk och studieresor för mindre jordbrukare; och behagade Eders Kungl. Maj:t, efter landtbruksstyrelsens hörande, den 18 oktober 1901 utfärda dels nådigt reglemente för med statsmedel understödd premiering af mindre jordbruk samt anordnande med bidrag af statsmedel utaf studieresor för mindre jordbrukare, dels ock nådig kungörelse angående statsanslag till åtgärder för höjande af det mindre jordbruket.

Äfven 1902 års Riksdag beviljade för här ifrågavarande ändamål på extra stat för nästlidna år anslag till samma belopp.

Uti den till nästlidna års Riksdag aflåtna nådiga propositionen angående statsverkets tillstånd och behof föreslog Eders Kungl. Maj:t vissa tillägg till de dittills vidtagna åtgärderna för höjande af det mindre jordbruket, innefattande utdelande vid premieringarna af — förutom penningpris — s. k. premielån äfvensom understöd till kontrollföreningar, i sammanhang hvarmed Eders Kungl. Maj:t hemställde om anvisande för år 1904 af ett till 50,000 kronor förhöjdt anslag. Riks-

dagen, som ansåg det vara af största vikt, att åtgärder vidtoges till det mindre jordbrukets utveckling och till uppväckande af småbrukarnes intresse och sträfvanden i sådant syfte samt trodde sig finna, att hvad Eders Kungl. Maj:t i detta afseende ifrågasatt borde vara ägnadt att i afsevärd grad främja det åsyftade målet, beviljade, med bifall till Eders Kungl. Maj:ts förslag, på extra stat för år 1904 för ändamålet ett anslag af 50,000 kronor.

Efter landtbruksstyrelsens hörande behagade Eders Kungl. Maj:t den 30 oktober 1903 utfärda nytt reglemente för med statsmedel understödda åtgärder till höjande af det mindre jordbruket samt kungörelse angående statsanslag till dylika åtgärder.

Beträffande de sålunda meddelade nya bestämmelserna, hvilka endast i det hänseendet skilja sig från de förut gällande, att i dem blifvit intagna närmare föreskrifter rörande utdelande af premielån och understöd till kontrollföreningar, tillåter jag mig hänvisa till mitt yttrande till statsrådsprotokollet den 12 januari nästlidna år.

Uti underdånig skrifvelse den 19 november 1903 har nu landtbruksstyrelsen hemställt om aflåtande af nådig proposition till Riksdagen om anvisande äfven för år 1905 af anslag för här ifrågavarande ändamål. Landtbruksstyrelsen har därvid erinrat, hurusom det enligt 11 § af förberörda nådiga reglemente af den 18 oktober 1901 ålåge hushållningssällskapens förvaltningsutskott att före december månad hvarje år till landtbruksstyrelsen insända berättelser öfver de under året verkställda premieringarna samt redogörelser angående studieresorna.

Oaktadt tiden för berättelsernas och redogörelsernas afgifvande sålunda ännu icke hade utgått vid aflåtandet af landtbruksstyrelsens ifrågavarande framställning, hade styrelsen likväl infordrat uppgifter angående kostnaderna i förevarande afseende, och hade också dylika uppgifter inkommit från de flesta af de hushållningssällskap, som under nästlidna år åtnjutit bidrag af ifrågavarande medel. Enligt en på grund af dessa uppgifter uppgjord approximativ beräkning hade utgifterna för pris vid premieringen af mindre jordbruk år 1903 uppgått till ett sammanlagdt belopp af 20,800 kronor och således med 7,800 kronor öfverstigit beloppet af de utaf Eders Kungl. Maj:t genom nådigt bref den 8 maj 1903 anvisade statsbidrag eller 13,000 kronor.

Emellertid hade under nästlidna år Stockholms läns, Kalmar läns norra och Kalmar läns södra samt Gottlands, Västmanlands och Västerbottens läns hushållningssällskap icke anordnat premiering af mindre jordbruk. Därest anslag för detta ändamål äfven af dessa hushållningssällskap skulle för år 1905 sökas och om för beräknande af det belopp,

som med anledning häraf skulle af statsmedel ytterligare erfordras, lades till grund medeltalet af utgifterna för pris vid premieringen för de tjugu sällskap, hvilka nästlidna år deltagit i premieringen, eller omkring 1,000 kronor, skulle för år 1905 erfordras ytterligare 6,000 kronor eller sammanlagdt omkring 27,000 kronor, hvilket belopp dock, för den händelse deltagandet i premieringen skulle komma att, såsom antagligt vore, ytterligare ökas, borde höjas med omkring 25 procent eller till i rundt tal 33,000 kronor. Då det icke vore möjligt beräkna, huru stor del af sagda belopp kunde komma att af statsmedel behöfva tagas i anspråk med hänsyn till gällande bestämmelse därom, att af dylika medel ej finge utgå högre belopp än 50 kronor för hvarje premie, ansåge landtbruksstyrelsen lämpligt, att hela sagda summa beräknades för år 1905 blifva af statsmedel erforderlig.

Vidkommande åter kostnaderna för studieresorna under nästlidna år, hade därom af landtbruksstyrelsen icke kunnat uppgöras någon approximativ beräkning, men af lätt insedda skäl komme antagligen det af Eders Kungl. Maj:t genom nådiga brefvet den 8 maj 1903 anvisade beloppet, 12,000 kronor, såsom grundadt på af sällskapen själfva gjorda beräkningar af antalet deltagare och beloppet af resekostnaderna, att åtminstone i det närmaste åtgå. Af landets hushållningssällskap hade under år 1903 — förutom Kristianstads och Malmöhus läns hushållningssällskap, från hvilka sällskap enligt landtbruksstyrelsens förmodan anspråk på bidrag af statsmedel till studieresor icke vore att förvänta — Kalmar läns södra, Älfsborgs läns södra och Västerbottens läns hushållningssällskap icke begärt statsbidrag för samma år till anordnande af studieresor för mindre jordbrukare. Om emellertid för år 1905 jämväl dessa sällskap skulle göra anspråk på statsbidrag för anordnande af studieresor för mindre jordbrukare, borde, under förutsättning att statens utgifter för nästlidna år för detta ändamål uppginge till det af Eders Kungl. Maj:t genom förberörda nådiga bref den 8 maj 1903 för ändamålet anvisade belopp, och om vid beräknandet af behofvet af dessa medels ökande med anledning däraf, att sistnämnda tre hushållningssällskap antoges komma att under år 1905 begära statsbidrag för ändamålet, lades till grund de belopp, som Eders Kungl. Maj:t genom nådiga brefvet den 8 maj 1903 för studieresor beviljat åt de hushållningssällskap, hvilkas områden gränsade intill områdena för de sällskap, hvarom nu vore fråga, en ökning af de medel, som för studieresor för nästlidna år beviljats, kunna antagas blifva erforderlig för år 1905 med 2,000 kronor, då sammanlagda beloppet af statsbidragen till studieresor skulle komma att utgöra 14,000 kronor.

Detta belopp borde emellertid af samma skäl som beträffande anslaget för premieringen beräknas något högre och en höjning af detsamma ske med 25 procent eller med omkring 3,000 kronor, hvarigenom statens utgifter för studieresorna skulle komma att uppgå till 17,000 kronor.

I afseende å premielån och understöd till kontrollföreningar syntes det landtbruksstyrelsen att, då någon erfarenhet om de för sagda ändamål behöfliga beloppen ännu icke förelåge, det för år 1904 i statsrådsprotokollet öfver jordbruksärenden den 12 januari 1903 i detta hänseende beräknade belopp eller 20,000 kronor borde beräknas såsom behöfligt äfven under år 1905, för hvilket år alltså enligt ofvan angifna beräkning skulle såsom bidrag till åtgärder för höjande af det mindre jordbruket af statsmedel erfordras ett sammanlagdt belopp af 70,000 kronor.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt, har landtbruksstyrelsen i underdånighet hemställt om aflåtande af nådig proposition till Riksdagen om anvisande för år 1905 af ett belopp af 70,000 kronor för ifrågavarande ändamål.

I likhet med landtbruksstyrelsen anser jag, att medel jämväl för år 1905 böra finnas tillgängliga för åtgärder i ofvan angifna afseenden. Jag har så mycket större anledning att framhålla önskvärdheten häraf, som jag under de få år, statsanslag för ändamålet funnits att tillgå, blifvit allt mer öfvertygad om, att här ifrågavarande åtgärder verksamt skola bidraga till att höja och utveckla vårt mindre jordbruk. De från de olika orterna inkomna redogörelserna öfver verkställd premiering och företagna studieresor lägga nämligen på ett otvetydigt sätt i dagen, såväl att goda förutsättningar finnas för att här i landet drifva ett jordbruk i mindre skala lika intensivt och vinstgifvande som det, hvarom skildringar så ofta förekomma särskildt från Danmark, som ock att det tillfälle, hvilket genom de med statsmedel understödda, planmässigt ordnade studieresorna beredes mindre jordbrukare att på platsen se, huru andra arbeta under förhållanden, som i mycket öfverensstämma med deras egna, ej endast kraftigare än något annat väcker deras intresse för vidtagande af förbättringar å den egna gården, utan äfven bibringar dem god insikt om, huru dessa förbättringar lämpligast och bäst skola utföras, för att resultatet af desamma skall blifva så fördelaktigt som möjligt.

Af premieringsnämndernas berättelser framgår äfvenledes, hurusom små mönsterjordbruk, i många fall tillkomna under för vederbörande ägare svåra ekonomiska förhållanden, redan nu till jämförelsevis stort

antal finnas spridda här och hvar i landet. Sedan allmänhetens uppmärksamhet nu genom dessa berättelser blifvit riktad på dem, böra de i vidare kretsar än tillförene kunna verka såsom manande och väckande exempel.

Då genom denna premiering och dessa studieresor år från år allt större antal småbrukare i olika delar af landet kommer till insikt om, icke endast att vinstgifvande småbruk äfven med ringa hjälpmedel kunna åstadkommas, utan äfven huru den, som åt sig vill skapa ett dylikt, därvid bör gå till väga, synes det mig finnas grundad anledning antaga, att det icke skall dröja länge, innan det lilla jordbruket i vårt land nått en sådan utveckling, att landets småbrukare vid besök hos egna landsmän kunna hämta lika goda lärdomar som dem, hvilka nu under de af hushållningssällskapen anordnade studieresorna i de flesta fall sökas utom landets gränser. Den större samverkan, som härigenom bör kunna åvägabringas mellan de tvenne hittills med statsmedel understödda åtgärderna till höjande af det mindre jordbruket — premieringarna och studieresorna — bör kunna förväntas medföra, att statens och hushållningssällskapens uppoffringar för ändamålet komma att visa sig i allt rikare mått fruktbärande.

Enligt nu för mig tillgängliga fullständiga redogörelser öfver 1903 års premiering af mindre jordbruk och studieresor för mindre jordbrukare hafva hushållningssällskapen för dessa åtgärder utbetalat mer än dubbla statsanslaget. Då i dessa hushållningssällskapens utgifter ingå omkring 9,000 kronor till penningpris vid premieringarna och till järnvägsbiljetter i Sverige vid studieresorna, hvilka kostnader, om statsanslaget varit tillräckligt, skulle hafva gäldats med bidrag af detsamma, och då det intresse, hvarmed såväl premiering som studieresor af hushållningssällskapen omfattas — hvarpå bidraget från orterna synes mig vara ett talande vittnesbörd — gifver anledning antaga, att de kraf, som under innevarande år komma att ställas på bidrag af statsmedel, ytterligare skola växa, anser jag, i likhet med landtbruksstyrelsen, en ökning af de till penningpris och studieresor nu afsedda statsmedel nödvändig.

Mot det belopp af 20,000 kronor, hvartill landtbruksstyrelsen beräknat den sålunda erforderliga ökningen, har jag icke något att erinra, då det synes mig vara af synnerlig vikt, att de anspråk på bidrag för nu omhandlade ändamål, som från hushållningssällskapens sida framställas, må kunna behörigen tillgodoses. Vid sådant förhållande och då jag saknar anledning att göra någon ändring i den beräkning, jag i mitt yttrande till statsrådsprotokollet den 12 januari 1903 gjorde

beträffande det belopp, som borde finnas tillgängligt till premielån och understöd åt kontrollföreningar, för hvilka ändamål bidrag af statsmedel ännu icke utgått, utan först från och med innevarande år komma att lämnas, anser jag, att anslaget till åtgärder för höjande af det mindre jordbruket för år 1905 bör bestämmas till 70,000 kronor.»

Utskottets yttrande.

Då de ändamål, för hvilka ifrågavarande anslag är afsedt, nämligen premiepris och premielån vid premieringarna samt bidrag till studieresor äfvensom understöd till kontrollföreningarna, synas vara väl ägnade att främja det mindre jordbrukets utveckling och sålunda befordra ett viktigt statsintresse, hemställer utskottet,

att Riksdagen må, såsom bidrag till åtgärder för höjande af det mindre jordbruket, på extra stat för år 1905 anvisa ett anslag af 70,000 kronor.

Motioner ang. anslag till lån åt ekonomiska landtmannaföreningar.

23:o) I två särskilda, lika lydande motioner, väckta, den ena (n:o 35) i Första Kammaren af herrar *E. Hägglund* och *P. Bondesson,* och den andra (n:o 98) i Andra Kammaren af herr *P. O. Lundell* m. fl. har föreslagits att Riksdagen måtte ställa en summa af 5,000,000 kronor till Kungl. Maj:ts förfogande för att på de grunder och villkor, som Kungl. Maj:t kan finna godt i nåder bestämma, utlämnas såsom lån till ekonomiska landtmannaföreningar.

Beträffande de af motionärerna såsom stöd för ifrågavarande framställning anförda skäl, tillåtar sig utskottet hänvisa till motionerna.

Utskottets yttrande.

Sammanslutningar mellan jordbrukare för befrämjande af gemensamma ekonomiska syften anser utskottet visserligen vara af stor betydelse; och önskligt är, att ekonomiska landtmannaföreningar, ordnade enligt andelsprincipen, må i så stor utsträckning som möjligt komma till stånd. Ännu synes emellertid föreningsväsendet inom vårt land icke hafva vunnit den stadga och utveckling, att på detsamma må grundas den omfattande anordning, som af motionärerna åsyftas. I främsta rummet synes det tillkomma hushållningssällskapen att framkalla och understödja landtmannaföreningar; och i många fall hafva de redan tagit dessa frågor om hand. Utskottet, som för öfrigt finner betänkligt att på enskilda motionärers förslag och utan erforderlig utredning tillstyrka en så vidtomfattande åtgärd, som den i motionerna afsedda, har emellertid velat uttala den mening, att Kungl. Maj:t icke lärer underlåta att taga i ompröfning, huruvida ekonomiska sammanslutningar för främjande af det mindre jordbruket må i en eller annan form beredas stöd från det allmännas sida.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt hemställer utskottet,

att herrar Hägglunds och Bondessons samt Lundells m. fl. ifrågavarande motioner icke må af Riksdagen bifallas.

24:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning hemställer utskottet, *Ang. statskonsulent i svinskötsel.* [23.]

att Riksdagen må till *anställande af en statskonsulent i svinskötsel*, på extra stat för år 1905 anvisa ett anslag af 5,000 kronor.

25:o) Kungl. Maj:t har föreslagit Riksdagen att till *fjäderfäafvelns befrämjande* anvisa å extra stat för år 1905 ett anslag af 5,000 kronor. *Ang. fjäderfäafvelns befrämjande.* [24.]

I detta ärende har departementschefen till statsrådsprotokollet anfört följande:

»Uti den till nästlidna års Riksdag aflåtna propositionen angående statsverkets tillstånd och behof föreslog Eders Kungl. Maj:t Riksdagen att till anställande af en statskonsulent i fjäderfäskötsel på extra stat för innevarande år anvisa ett anslag af 5,000 kronor.

Riksdagen meddelade uti skrifvelse den 20 maj nästlidna år angående regleringen af utgifterna under riksstatens nionde hufvudtitel, att Riksdagen i sammanhang med berörda framställning till behandling förehaft en inom Riksdagen väckt motion, däruti föreslagits, att Riksdagen, med ändring af hvad Eders Kungl. Maj:t sålunda föreslagit, måtte bevilja ett anslag för år 1904 utaf 5,000 kronor att användas till understöd och uppmuntran af fjäderfäskötseln samt äggförsäljningsföreningar i riket, hvarvid medlen efter ansökan skulle utdelas till de hushållningssällskap, som visat sig på ett eller annat sätt understödja ifrågavarande binäring till jordbruket. Riksdagen anförde vidare, att Riksdagen visserligen funne önskligt, att åtgärder vidtoges för fjäderfäskötselns upphjälpande, men ansåge tvifvelaktigt, huruvida detta mål kunde vinnas genom tillsättande, på sätt Eders Kungl. Maj:t föreslagit, af en statskonsulent i fjäderfäskötsel; att Riksdagen hölle före, att de för en sådan konsulent afsedda medel skulle kunna på ett mer verksamt sätt användas till fjäderfäafvelns befrämjande, och vore böjd för att i detta afseende ansluta sig till det i ofvanberörda motion framställda förslag, i hvad det afsåge medlens användande till understöd och uppmuntran af fjäderfäskötseln och sålunda äfven till bidrag

åt fjäderfäafvelsföreningar; att Riksdagen emellertid ansåge, att åt Eders Kungl. Maj:t borde lämnas fria händer att af det äskade anslaget lämna understöd, där sådant bäst och lämpligast kunde befordra utvecklingen af ifrågavarande gren af landthushållningen; samt att Riksdagen, med anledning af Eders Kungl. Maj:ts förenämnda framställning och den i ämnet väckta motionen, på extra stat för år 1904 anvisat ett anslag af 5,000 kronor till fjäderfäafvelns befrämjande.

Vid underdånig föredragning den 10 juni nästlidna år af Riksdagens förberörda skrifvelse behagade Eders Kungl. Maj:t godkänna Riksdagens beslut, i hvad det afvek från Eders Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning, äfvensom anbefalla landtbruksstyrelsen att till Eders Kungl. Maj:t inkomma med förslag rörande anslagets användning.

På anmodan af landtbruksstyrelsen yttrade sig i ämnet hushållningssällskapens under november månad nästlidna år i Stockholm församlade ombud, och anförde ombuden därvid, att de, i likhet med Riksdagen, hölle före, att sagda anslag, för att bäst fylla sitt ändamål, borde lämnas såsom bidrag åt fjäderfäafvelsföreningar; att, då det beviljade anslaget emellertid ej vore större än nu vore fallet, ombuden funne det vara mindre lämpligt att fördela detsamma vare sig mellan de hushållningssällskap, som understödde fjäderfäafveln, eller mellan flera fjäderfäafvelsföreningar; samt att enligt ombudens förmenande anslaget, för att blifva användt på det för ändamålet mest gagnande sätt, borde odeladt utgå och därvid lämnas till Sveriges allmänna fjäderfäafvelsförening, hvilken af befintliga dylika föreningar otvifvelaktigt vore den största och af alla mest lämpad att förverkliga det ändamål, för hvilket anslaget blifvit beviljadt.

Landtbruksstyrelsen öfverlämnade med underdånig skrifvelse den 9 december 1903 särskilda till styrelsen inkomna underdåniga ansökningar från Sveriges allmänna fjäderfäafvelsförening om understöd af statsmedel samt anförde, att styrelsen för sin del funne, att af ifrågavarande anslag understöd borde lämnas åt sagda förening, hvilken redan vunnit ganska stor anslutning och som enligt stadgarna utgjorde en sammanslutning mellan de inom de olika länen bildade fjäderfäafvelsföreningarna. Med afseende på de anvisade medlens jämförelsevis ringa belopp ansåge landtbruksstyrelsen en fördelning af desamma mellan olika föreningar eller för skilda ändamål vara mindre lämplig, liksom äfven anslaget vore otillräckligt för åstadkommande af självständiga åtgärder till fjäderfäafvelns befrämjande. Emellertid ansåge styrelsen, att någon del af beloppet borde tillsvidare finnas odisponerad för tillgodoseende af möjligen uppkommande behof.

I enlighet med hvad landtbruksstyrelsen på grund häraf hemställt, behagade Eders Kungl. Maj:t den 18 december nästlidna år af ifrågavarande anslag tilldela Sveriges allmänna fjäderfäafvelsförening ett bidrag af 4,000 kronor till fjäderfäafvelns befrämjande, hvaremot något beslut angående dispositionen af återstående beloppet, 1,000 kronor, ännu icke fattats.»

På grund af hvad sålunda anförts och med afseende på fjäderfäafvelns stora betydelse för vårt land, särskildt med hänsyn till det värdefulla bidrag, densamma, därest den sköttes med nödig insikt och omsorg, förmådde lämna till de mindre jordbrukarnes ekonomi, ansåge departementschefen medel böra jämväl för år 1905 beredas till befrämjande af denna binäring till jordbruket, samt hemställer om aflåtande till Riksdagen af nu ifrågavarande förslag.

Utskottet, som emot Kungl. Maj:ts framställning icke haft något att erinra, hemställer,

att Riksdagen må till fjäderfäafvelns befrämjande anvisa å extra stat för år 1905 ett anslag af 5,000 kronor.

Ang. geologiska undersökningar. [25.]

26:o) Kungl. Maj:t har föreslagit Riksdagen att, för fortsättande under år 1905 af de *geologiska undersökningarna* och utgifvande af därpå grundade kartor, afhandlingar och uppsatser, bevilja å extra stat för samma år ett anslag af 96,000 kronor.

Utskottet har icke haft något att emot förevarande framställning erinra och hemställer alltså,

att Riksdagen må för fortsättande under år 1905 af de geologiska undersökningarna och utgifvande af därpå grundade kartor, afhandlingar och uppsatser bevilja på extra stat för samma år ett anslag af 96,000 kronor.

Ang. afvelscentra för nötboskap. [26.]

27:o) Vidare har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen att, såsom bidrag till bildande och upprätthållande af *afvelscentra för nötboskap*, på extra stat för år 1905 anvisa ett anslag af 9,000 kronor.

I detta ärende har departementschefen till statsrådsprotokollet anfört följande:

»Såsom bidrag till bildande och upprätthållande af afvelscentra för nötboskap har Riksdagen, jämlikt Eders Kungl. Maj:ts förslag, för hvartdera af åren 1903 och 1904 anvisat ett anslag å extra stat af 9,000 kronor. Enligt den i statsrådsprotokollet öfver jordbruksärenden den 11 januari 1902 intagna beräkning af kostnaderna för de första täflingarna för utväljande af dylika centra skulle, utöfver afkastningen af fonden för svenska hornboskaps- och fårafvelns förädling, af andra statsmedel kräfvas ett belopp af sammanlagdt 73,000 kronor, hvilket belopp lämpligen kunde fördelas på åren 1903—1910 sålunda, att uti riksstaten för hvart och ett af åren 1903—1909 härför upptoges ett belopp af 9,000 kronor och uti staten för år 1910 återstående 10,000 kronor.

Den 13 mars 1903 har Eders Kungl. Maj:t utfärdat särskilda nådiga kungörelser dels med föreskrifter i fråga om bildande och upprätthållande af afvelscentra för nötboskap, dels ock med föreskrifter i fråga om tiden för början af täfling för utseende af afvelscentra m. m.

Nu har landtbruksstyrelsen i underdånig skrifvelse den 5 oktober nästlidna år, med förmälan att styrelsen vidtagit förberedande åtgärder för anordnande af täfling för utseende af dylika afvelscentra, hemställt, att Eders Kungl. Maj:t måtte hos Riksdagen för ifrågavarande ändamål för år 1905 äska ett belopp af 9,000 kronor.»

I anslutning till landtbruksstyrelsens framställning har departementschefen hos Kungl. Maj:t hemställt om ofvan anförda förslags afgifvande till Riksdagen.

Utskottet, som icke haft något att erinra emot Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning, hemställer,

att Riksdagen må, såsom bidrag till bildande och upprätthållande af afvelscentra för nötboskap, på extra stat för år 1905 anvisa ett anslag af 9,000 kronor.

Befrämjande af husslöjden.

Ang. andre instruktör i husslöjd.
[27.]

28:o) Kungl. Maj:t har föreslagit Riksdagen

att på extra stat för år 1905 anvisa, till *anställande af en andre instruktör i husslöjd*, 2,000 kronor och såsom *personligt ålderstillägg till andre instruktören Jonas Wallander,* därest han fortfarande i denna

egenskap med godt vitsord tjänstgör, 1,500 kronor eller tillhopa 3,500 kronor.

Utskottet, som icke haft något att mot Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning erinra, hemställer alltså,

att Riksdagen må på extra stat för år 1905 anvisa

a) till anställande af en andre instruktör i husslöjd 2,000 kronor samt

b) såsom personligt ålderstillägg till andre instruktören Jonas Wallander, därest han fortfarande i denna egenskap med godt vitsord tjänstgör, 1,500 eller tillhopa 3,500 kronor.

Fiskerinäringens understöd.

Tjänstebåt för fiskeriadministrationen. [28.]

29:o) Kungl. Maj:t har föreslagit Riksdagen att, till *byggande af ett tjänstefartyg för fiskeriadministrationens behof,* på extra stat för år 1905 anvisa ett belopp af 25,000 kronor.

Under åberopande af hvad utskottet i detta ämne under punkten 5 här ofvan anfört, får utskottet hemställa,

att Kungl. Maj:ts förevarande förslag icke må af Riksdagen bifallas.

Ang. anskaffande af ett fartyg för hydrografisk-biologiska hafsundersökningar m. m. samt underhålls- och driftkostnad för samma fartyg. [29, 30.]

30:o) Kungl. Maj:t har vidare föreslagit Riksdagen att på extra stat för år 1905 anvisa, till *anskaffande af ett fartyg för hydrografisk-biologiska undersökningar af de Sverige omgifvande hafven samt för tillsyn och bevakning vid Sveriges hafsfisken* under annan tid af året än vintermånaderna, 130,000 kronor samt till *underhålls- och driftkostnad för berörda fartyg* 25,000 kronor.

I detta ärende har departementschefen till statsrådsprotokollet yttrat följande:

»Upprepade gånger hafva, på sätt jag förut vid åtskilliga tillfällen och senast den 12 januari 1903 i sammanhang med frågan om regleringen af utgifterna för innevarande år under riksstatens nionde hufvudtitel för Eders Kungl. Maj:t anmält, underdåniga framställningar gjorts i fråga om anskaffande af ett särskildt fartyg för hydrografisk-biologiska undersökningar. Uti underdånig skrifvelse den 14 oktober 1899 hem-

ställde sålunda Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Göteborgs och Bohus län, efter omnämnande af en utaf dåvarande svenska hydrografiska kommissionen gjord framställning i ämnet, huruvida icke Eders Kungl. Maj:t funne åtgärder böra vidtagas för anskaffande af ett nytt armeradt fartyg, så konstrueradt, att det lämpade sig för utförande af såväl bevakningstjänst som hydrografisk-biologiska undersökningar. Genom sjöförsvarsdepartementets försorg utarbetades med anledning häraf ritningar till ett dylikt fartyg, för hvilket anskaffningskostnaden beräknades till ett belopp af 281,000 kronor. En annan framställning i ämnet inkom därefter från svenska hydrografisk-biologiska kommissionen, i det den uti underdånig skrifvelse den 9 oktober 1901 hemställde, att Eders Kungl. Maj:t måtte för de undersökningsarbeten af de Sverige omgifvande hafven, som ålåge kommissionen, till dess förfogande ställa ett lämpligt ångfartyg vid de tider af året, då den internationella undersökningens terminer infölle, nämligen i februari, maj, augusti och november. Kommissionen framhöll därvid i första rummet önskvärdheten af, att med det snaraste ett nytt fartyg byggdes, och anhöll därjämte, att, intill dess sådant kunde ske, Eders Kungl. Maj:t ville vidtaga åtgärder, för att kanonbåten Svensksund finge medverka vid undersökningarna, samt att vissa mindre förändringar å densammas utrustning finge vidtagas. Med anledning af dessa framställningar yttrade jag till statsrådsprotokollet den 11 januari 1902 att, om det än syntes mig önskvärdt att för bevakningstjänsten och de hydrografiska undersökningarna ett särskildt för dessa ändamål anskaffadt fartyg funnes att tillgå, jag dock icke ansett behofvet däraf så trängande, att jag icke funnit försök först böra göras med användande af redan befintlig, kronan tillhörig fartygsmateriel, samt att jag i enlighet därmed hölle före, att de med anskaffning af ett nytt fartyg förenade afsevärda kostnaderna borde i det längsta undvikas. Jag inskränkte mig därför till att hemställa, att ett belopp af 3,100 kronor måtte af Riksdagen begäras för vidtagande af vissa ändringar i kanonbåten Svensksunds utrustning. Den af Eders Kungl. Maj:t i enlighet med denna min hemställan aflåtna framställning blef ock af Riksdagen bifallen, hvarefter ändringarna i kanonbåtens utrustning verkställdes.

Svenska hydrografisk-biologiska kommissionen gjorde därefter i underdånig skrifvelse den 15 oktober 1902 förnyad framställning i ämnet och hemställde därvid om aflåtande till Riksdagen af proposition om inköp eller förhyrande af en fiskeångare, hvilken borde vara särskildt inrättad för praktiska fiskeförsök. Till stöd för framställningen åberopades, bland annat, dels att uti moment D af det vid Kristiania-

konferensen utarbetade program, hvilket låge till grund för det internationella samarbetet i afseende å ifrågavarande undersökningar, yttrades följande: »Konferensen förklarar för oundgängligen nödvändigt, att hvarje i undersökningarna deltagande stat ställer en särskild för hafsundersökningar byggd ångare till förfogande», dels ock att i enlighet härmed samtliga i undersökningarna deltagande länder, med undantag af Sverige, låtit bygga eller inköpt eller för flera år förhyrt särskilda fiskeångfartyg, oftast af trålartyp. Med det fartyg, hvars anskaffande sålunda af kommissionen begärdes, skulle utföras praktiska fiskeförsök, hvaremot de hydrografiska undersökningarna och vissa fiskeförsök af rent vetenskaplig natur ansåges fortfarande kunna lämpligen utföras ombord å kanonbåten Svensksund. Kommissionen meddelade därjämte, att kostnaden för förhyrande från utlandet af lämpligt fiskefartyg för omkring 10 veckors fiskeförsök årligen borde beräknas till 16,000 kronor om året samt att anskaffandet af ett fartyg af den s. k. norska fiskeångartypen skulle betinga en kostnad af omkring 82,400 kronor.

Vid underdånig anmälan den 12 januari 1903 af sistberörda framställning och i sammanhang därmed jämväl af ett utaf landtbruksstyrelsen afgifvet förslag om anskaffande af ett ångfartyg för fiskeriadministrationens behof erinrade jag, att det ifrågasatts, att vid byggandet af ett fartyg detsamma borde utföras så, att det lämpade sig äfven för bevakningstjänst till skydd för fisket; att under en följd af år Eders Kungl. Maj:t låtit ett flottans fartyg utföra dylik tjänst vid rikets västra kust under vintermånaderna; samt att, sedan Riksdagen anvisat för hvarje år från och med år 1900 särskilda anslag å 25,000 kronor årligen till stationerande jämväl under annan tid af året än vintermånaderna af ett armeradt ångfartyg vid rikets kuster för åstadkommande af ordning och skydd vid fiskets bedrifvande, dylik bevakning varit jämväl under andra delar af året bestridd af ett örlogsfartyg. Jag yttrade vidare att, ehuru jag väl insåge fördelarna af att äga ett fartyg, lämpadt för undersökningar i våra större vatten samt för fiskeriadministrationens öfriga behof, jag icke ansåge mig kunna tillstyrka de då föreliggande framställningarna, i hvad de afsåge byggande eller inköp för kronans räkning af ett dylikt fartyg. Frågan syntes mig nämligen tarfva ytterligare utredning, så att klarhet vunnes, huru de skilda ändamål, för hvilka behofvet af särskildt inrättade ångare gjort sig gällande, skulle vid anskaffningsfrågans lösning kunna bäst tillgodoses, på samma gång som kostnaderna begränsades till det strängt nödvändiga. I sistnämnda afseende ansåge jag det vara i all synnerhet angeläget

att få utrönt, huruvida genom anskaffandet af ett fartyg, så inrättadt att detsamma skulle kunna lämpligen användas både för bevakningstjänst och för öfriga omförmälda ändamål, de nu utgående, icke obetydliga kostnaderna för sommarbevakningen vid rikets kuster skulle kunna undvikas eller åtminstone i väsentlig mån nedbringas. Jag fann därför frågan om förvärfvande för statens räkning af fartyg för ifrågavarande ändamål böra uppskjutas samt tillstyrkte, att å extra stat för innevarande år måtte af Riksdagen äskas dels ett anslag å 25,000 kronor för sommarbevakning vid fisket under år 1904, dels ock ett anslag å 32,000 kronor till förhyrande af en fiskeångare under åren 1903 och 1904, därvid jag erinrade, att, på sätt kommissionen framhållit, det icke vore meningen, att denna fiskeångare skulle utesluta biträdet af ett flottans fartyg vid kommissionens arbeten, utan endast komplettera detta. Den af Eders Kungl. Maj:t i enlighet med min sålunda gjorda hemställan till Riksdagen aflåtna framställning blef af Riksdagen bifallen.

Nu har svenska hydrografisk-biologiska kommissionen uti underdånig skrifvelse den 14 oktober nästlidna år gjort förnyad framställning om anskaffande af ett särskildt ångfartyg. Uti ifrågavarande skrifvelse har kommissionen — med erinran att de svenska hafsundersökningarna under år 1903 utförts, hvad den hydrografiska delen beträffade, med kanonbåtar, tillhörande flottan, och, hvad fiskeförsöken anginge, med en från Geestemünde förhyrd tysk trålångare samt att samma anordning komme att gälla äfven för innevarande år — vidare anfört följande.

Under vintern 1902—1903 hade det visat sig, att Svensksunds tjänstgöring under vintersillfisket kunde lägga hinder i vägen för utförandet af de hydrografiska terminsobservationerna. I februari 1903 hade af denna anledning arbetena fördröjts mer än 3 veckor, så att terminsobservationerna för Sveriges del ägde rum i mars i stället för i februari.

På grund af reparationsarbeten å Svensksund måste terminsfärderna under såväl 1902 som 1903 års sommar företagas med kanonbåtarna Skäggald och Blenda samt med minfartyget Ran. Dessa fartyg vore emellertid alldeles olämpliga för dylika arbeten.

Vidare hade kommissionen under åren 1902 och 1903 två gånger måst vända sig till sina utländska medarbetare, nämligen ena gången till den tyska och andra gången till den finska kommissionen, med anhållan, att dessas undersökningsfartyg måtte få utföra vissa af de Sverige åliggande arbetena i Östersjön, hvartill lämpligt svenskt fartyg icke kunnat erhållas.

Hvad fiskeförsöken beträffade, hade kommissionen förut fram-

ställt alternativet om förhyrande af utländsk fiskeångare, emedan äfven Englands och Hollands kommissioner använde förhyrda fartyg för ändamålet. Emellertid förefunnes den skillnaden, att England hade förhyrt två trålare, som af dess kommissioner disponerades under hela året och på förhand inredts för vetenskapliga fiskeförsök, och att Holland förhyrt ett väl inredt fiskefartyg på villkor, att det skulle vara disponibelt, närhelst under årets lopp kommissionen påkallade dess användning. Den svenska kommissionen hade icke kunnat för de af Riksdagen anslagna medlen förhyra fiskefartyg på så gynnsamma villkor. Äfvenledes hade kommissionen fått vidkännas stora kostnader för anställande af extra assistenter å de olika fartygen, liksom äfven för assistenternas resor och för redskapstransporter till de olika hamnar, hvarifrån kanonbåtarna och fiskefartygen skulle utgå. Då därtill komme, att Sveriges undersökningsområde ej vore sammanhängande såsom Hollands och Englands, utan fördeladt på både Östersjön och Skagerack, insåges, att den svenska kommissionen för närvarande arbetade under ogynnsammare förhållanden än öfriga länders kommissioner.

Kommissionen ville i anledning häraf hemställa, att Eders Kungl. Maj:t täcktes af Riksdagen, i stället för fortsatta årliga anslag till förhyrande af utländska fiskefartyg, äska ett anslag af högst 130,000 kronor till byggande af ett nytt fartyg, hvarmed kommissionens undersökningar skulle kunna utföras i sammanhang med den bevakning och tillsyn öfver hafsfisket, som hittills utöfvats under sommaren af flottans fartyg, samt att till drift- och underhållskostnad för det nya fartyget måtte få användas det anslag af 25,000 kronor, hvilket hittills utgått till ersättande af kostnaderna för bevakningstjänst sommartiden eller maj—november.

Härmed skulle ingen förändring inträda uti den bevakningstjänst, som af flottans kanonbåt Svensksund vintertiden eller november—april plägade utöfvas vid rikets västkust.

Den bevakningstjänst, som erfordrades under vintertiden, vore af ganska olika karaktär mot bevakningen under sommaren. Under vintern, särskildt under den tid sillfiske bedrefves, hade kanonbåten sin hufvudsakliga sysselsättning inomskärs. För att kunna bistå fiskare under den kallare årstiden, då på grund af mörker, ogynnsam väderlek och isläggning talrika olycksfall kunde inträffa under fisket, erfordrades ett bevakningsfartyg, som vore isbrytare och hade fullständig utrustning såsom dykare- och bärgningsfartyg. Därtill vore kanonbåten Svensksund utmärkt lämplig och syntes ej af något fartyg kunna ersättas.

Under sommarmånaderna åter bedrefves fisket icke inomskärs utan

utanför kusten såsom drifgarnsfiske efter makrill under tiden maj—augusti och efter sill under tiden augusti—november. Därjämte idkades skäddfiske medelst snurrevad äfvenledes utomskärs i Kattegat och Skagerack samt backefiske utanför Sveriges hela västkust samt på jutska refvet och på nordsjöbankarna. Om man finge utgå från den, som det ville synas, självklara grundsatsen, att ett fartyg, som hade till uppgift att bevaka fisket, företrädesvis borde utöfva sin verksamhet i de trakter, hvarest fisket bedrefves, så vore det tydligt, att bevakningsfartyget sommartiden hade föga att göra inomskärs, men däremot utomskärs viktiga uppgifter att fylla genom att på själfva fångstplatsen utöfva tillsyn öfver de talrika fiskefartygen och öfvervaka, dels att landets territorialgräns icke öfverskredes af utländska fiskefartyg, dels att förbudet mot snurrevadsfisket innanför den därför utstakade gränsen upprätthölles samt att förstöring af utsatta fiskredskap i möjligaste mån undvekes och därmed sammanhörande tvistigheter utreddes.

Kommissionen föreställde sig, att dessa uppgifter bättre skulle fyllas af ett mindre och för ändamålet särskildt byggdt fartyg än genom den hittillsvarande sommarbevakningen. Det vore emellertid klart, att bevakningen äfven under sommartiden måste utöfvas af ett fullt sjödugligt ångfartyg, fördt af en befälhafvare, som ägde myndighet att utöfva effektiv tillsyn och inspektion vid fisket. Denne befälhafvare borde hafva erhållit sin utbildning vid flottan såsom officer eller reservofficer och borde anställas vid fartyget för längre tid, enär det visat sig, att en af olägenheterna hos det nuvarande bevakningssystemet vore, att befälet hvarje halfår ombyttes, hvarigenom detsamma ej hunne förvärfva nödig kännedom om fiskets behof. Jämte befälhafvaren borde under bevakningstiden en uppbördsstyrman och minst 8 man af flottans manskap vara anställda ombord. Önskligt vore, att äfven hofmästaren och kocken samt om möjligt eldarne toges från flottans manskap, på det att den ordning, hvarvid besättningen vore van ombord å örlogsfartyg, måtte bibehållas äfven under deras kommendering vid sommarbevakningen. Det förutsattes nämligen, att sådan anordning kunde vidtagas att, i stället för att, såsom nu skedde, kanonbåtar utkommenderades till bevakningstjänst under sommaren, nödigt underbefäl och manskap från flottan kommenderades till tjänstgöring ombord å jordbruksdepartementets inspektionsfartyg under tiden maj—november, då detta fartyg utöfvade bevakningstjänst, mot att sistnämnda departement lämnade ersättning för det tillägg i form af s. k. sjöaflöning, som vid dylik kommendering borde tillfalla flottans

manskap. Maskinisten borde däremot vara fast anställd vid fartyget och icke ombytas efter sex månader.

I november, då Svensksunds vinterbevakning inträdde, skulle den del af besättningen, som tillhörde flottan, afmönstras från bevakningsfartyget. Under två af vintermånaderna, november och februari eller december och januari, skulle fartyget användas till fiskeförsök, framför allt till drifgarnsfiske efter den vid denna årstid i Skagerack befintliga sillen, hvars uppträdande vid vår kust företedde så många ännu outredda frågor, hvilkas lösning endast kunde väntas genom att vetenskaplig undersökning och praktiskt försöksfiske samtidigt företoges. Under de månader, då dessa arbeten påginge, skulle användas en besättning, bestående af fiskare — helst bankfiskare — från Bohusläns fiskelägen. Fyra månader af vinterhalfåret antoges fartyget vara upplagdt för eftersyn, reparation och målning m. m., så framt ej dess tjänst i särskilda fall skulle tagas i anspråk för jordbruksdepartementets behof. Den utrustning, bestående af elektrisk vinsch och ankartross af stålwire, hvilken anskaffats för kommissionens behof till kanonbåten, kunde utan svårighet apteras på inspektionsfartyget, när detta hade hydrografiska uppgifter att fylla.

Den fråga, som kommissionen i första rummet hade att besvara, vore, huruvida utförandet af de fiskeförsök och hydrografiska undersökningar sommartiden, hvilka det ålåge kommissionen att utföra, kunde förenas med fartygets tillsynings- och bevakningstjänst under samma tid.

Kommissionen hade tagit denna fråga under öfvervägande och funnit att, äfven om mest önskvärdt vore, att i Sverige liksom i Danmark och flere andra länder särskildt fartyg för hvartdera ändamålet funnes, dessa ändamål likväl skulle kunna tillgodoses samtidigt af ett fartyg, så mycket mer som tillsyn och bevakning skulle utöfvas i fiskeprakterna och det just vore i dessa trakter, som de vetenskapliga fiskeförsöken borde utöfvas. En ovärderlig fördel skulle därvid vinnas genom att kommissionens tjänstemän kunde inhämta upplysningar af yrkesfiskare under undersökningarnas utförande. Därigenom kunde vinnas kännedom om den fångade fiskens myckenhet, storlek, könsmognad o. s. v., om det djup, på hvilket fiskstimmen ginge, samt om vindens och strömförhållandenas inverkan på fångstresultatet öfver hela fångstfältet, hvilket allt, sammanställdt med de vetenskapliga iakttagelserna, som samtidigt borde utföras ombord å bevakningsfartyget, skulle lämna den ledning, som behöfdes för fiskerifrågornas behandling. Det vore just samverkan af detta slag, som kommissionen eftersträfvade.

På grund af dessa skäl ansåge kommissionen, att förslaget att för jordbruksdepartementets räkning genom nybyggnad anskaffa en

tillsynings- och inspektionsångare för Sveriges hafsfisken, åt hvilken under sommarmånaderna maj—november bevakningstjänsten vid västkusten kunde anförtros, mycket väl kunde förenas med de önskemål, kommissionen i föregående skrifvelser framställt rörande fartyg för utförande af den Sverige åliggande delen af den internationella hafsundersökningen. I så fall skulle ett fullt sjödugligt och väl utrustadt fartyg för en kostnad af omkring 130,000 kronor kunna vara tillräckligt, hvilket under bevakningstiden skulle bemannas med manskap, kommenderadt af sjöförsvarsdepartementet till denna tjänstgöring. Däremot antoge kommissionen, att fartyget icke med nödvändighet behöfde vara armeradt eller utrustadt såsom stridsfartyg, då befälhafvaren å ett staten tillhörigt inspektionsfartyg, bemannadt med flottans personal och förande kronans flagg, borde äga tillräcklig myndighet att afvisa främmande fartyg från svenskt område, ifall mot förmodan sådant intrång skulle försökas.

Enligt den utredning, kommissionen sålunda framlagt, skulle, utan andra utgifter för staten än 130,000 kronor för en gång och med användande af det nu utgående anslaget till bevakningen, 25,000 kronor årligen, alla ofvannämnda behof af fartyg för undersökningar och bevakning blifva uppfyllda. Därjämte skulle, från och med det nya fartygets färdigbyggande, jämväl det nu utgående anslaget till förhyrande af fiskefartyg, 16,000 kronor om året, bortfalla.

Kommissionen har på grund häraf i underdånighet hemställt, det täcktes Eders Kungl. Maj:t för 1904 års Riksdag framlägga nådig proposition dels om nybyggande och inredning af ett tillsynings- och bevakningsfartyg för Sveriges hafsfiske, hvarmed äfven de svenska hydrografisk-biologiska kommissionen åliggande internationella undersökningarna och fiskeförsöken skulle kunna utföras, för en kostnad af högst 130,000 kronor och dels om öfverflyttning af det anslag af 25,000 kronor, som för närvarande årligen utginge till utförande under annan tid af året än vintermånaderna af bevakningstjänst vid rikets kuster genom flottans fartyg, till driftkostnad och underhåll af det nya tillsynings fartyget, hvaremot och under förutsättning af Riksdagens bifall härtill anslag ej vidare skulle äskas till förhyrande af fartyg för kommissionens fiskeförsök.

Vid denna kommissionens underdåniga skrifvelse funnos fogade dels förslagsritning å ångare af omförmäld beskaffenhet, dels ock summariska beräkningar öfver anskaffnings- och driftkostnad för ett dylikt fartyg. Enligt förstnämnda beräkning skulle ett fullt utrustadt ång-

fartyg af den storlek och inredning, ofvanberörda ritning utvisade, kunna byggas vid svensk verkstad för en summa, icke öfverstigande 130,000 kronor, hvarvid förutsattes, att fartygets maskinkraft icke understege 300 indikerade hästkrafter, hvarmed i vanliga fall en hastighet af minst 10,5 knop borde uppnås, hvilken vid behof skulle kunna ökas till öfver 11 knop. Beräkningen öfver driftkostnaderna har uppgjorts under förutsättning, att fartygets tjänstetid skulle räcka under 8 månader årligen, hvarutaf 6 månader skulle upptagas hufvudsakligen af bevakning och tillsyn under sommarfisket samt 2 månader uteslutande användas till försöksfiske för kommissionens räkning, att fartyget skulle hållas i gång 10 timmar om dagen under 200 dagar årligen samt att häraf omkring 150 dagar fölle på bevakningstiden och 50 dagar på fisketiden. Under iakttagande häraf har den årliga kostnaden beräknats på följande sätt:

A) för hela året:			
1.	Kaptenens lön, 300 kronor i månaden	kronor	3,600: —
2.	Förste maskinistens lön, 120 kronor i månaden	„	1,440: —
B) under bevakningstiden, sex månader:			
3.	Uppbördsstyrman, sjöaflöning, 1 krona för dag	„	180: —
4.	Andre maskinist, lön, 100 kronor i månaden	„	600: —
5.	Två eldare samt 10 man, sjöaflöning, 33 öre för dag	„	720: —
6.	Mathållning à 22 kronor för dag	„	3,960: —
7.	Kol för 10 timmar à 3 kronor under 150 dagar	„	4,500: —
C) under undersökningstiden, två månader:			
8.	Styrmans lön efter 150 kronor i månaden	„	300: —
9.	Andre maskinistens lön efter 120 kronor i månaden	„	240: —
10.	Två eldare, lön efter 90 kronor i månaden	„	360: —
11.	Sex man, lön efter 75 kronor i månaden	„	900: —
12.	Mathållning à 18 kronor för dag	„	1,080: —
13.	Kol för 10 timmar à 3 kronor under 50 dagar	„	1,500: —
	Summa	kronor	19,380: —
	Härtill komme underhåll och diverse samt extra bemanning m. m.	„	5,620: —
	Summa	kronor	25,000: —

I anledning af denna kommissionens framställning hafva underdåniga yttranden infordrats från Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande

i Göteborgs och Bohus län, från landtbruksstyrelsen, hvilken ämbetsmyndighet numera fått sig ålagdt att behandla jämväl de ärenden, som angå hafsfisket, samt från marinförvaltningen.

Eders Kungl. Maj:ts bemälde befallningshafvande anför i sitt den 23 oktober nästlidna år afgifna underdåniga utlåtande, att stationerandet af ett fartyg vid rikets västra kust och förnämligast den del däraf, som hörde till Göteborgs och Bohus län, jämväl under sommar- och höstmånaderna för åstadkommande af ordning och skydd vid fiskets bedrifvande fortfarande vore af behofvet synnerligen påkalladt samt att Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande ansåge, att den bevakningstjänst, som skulle åligga ett dylikt fartyg, mycket väl skulle kunna fullgöras af ett i öfverensstämmelse med kommissionens förslag byggdt fartyg, hvilket jämväl skulle af kommissionen användas för fullgörande af dess undersökningar, hvarför Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande funne sig böra tillstyrka bifall till den underdåniga ansökningen.

Landtbruksstyrelsen, hvars utlåtande afgifvits den 2 november nästlidna år, har förklarat sig icke hafva något att erinra mot de skäl, som kommissionen anfört för byggandet af ett särskildt fartyg för kommissionens behof och för verkställande af bevakningstjänsten sommartiden vid västkusten, enär styrelsen ansåge, att på det sätt, kommissionen föreslagit, såväl kommissionens arbeten som den nämnda bevakningstjänsten skulle kunna på ett mer tillfredsställande sätt än hittills utföras. Det skulle visserligen kunna anmärkas, att det föreslagna fartyget icke skulle enligt kostnadsförslaget uppdrifvas till större hastighet än i vanliga fall 10,5 knop, hvilken hastighet dock skulle kunna vid behof ökas till öfver 11 knop, under det att kronans fartyg ägde en något större hastighet. Denna omständighet ansåge likväl landtbruksstyrelsen icke vara af någon betydelse för det med fartyget afsedda ändamålet. Detta fartyg skulle nämligen komma att väsentligen användas just på de områden, där fiske utöfvades, och detta ej blott af svenska, utan äfven af främmande fiskare, hvarigenom fartyget och dess besättning skulle komma uti en lifligare beröring med särskildt de utländska trålfiskarne och kunna följa deras fartygs uppträdande ute till sjöss. På detta sätt borde kunna förvärfvas åt besättningen och särskildt befälhafvaren, hvilken skulle komma att erhålla en mer fast anställning, ej blott en större kännedom om trålfiskarnes utöfvande af sin handtering, utan ock om de platser å svenskt område, där fiske med trål eller annat olofligt fiske kunde väntas att företrädesvis komma att utöfvas. Dessa fördelar skulle fullt motväga den antydda olägenheten af den mindre hastighet, ifrågavarande fartyg skulle komma att erhålla i jäm-

förelse med kronans fartyg, hvilka senare icke kunde komma att på ofvannämnda sätt användas.

På grund häraf och då landtbruksstyrelsen för sin del icke hade något att erinra mot vare sig fartygets konstruktion eller den beräknade kostnaden för detsammas byggande eller drift, har landtbruksstyrelsen hemställt om aflåtande af nådig proposition i ämnet.

Marinförvaltningen, som den 24 november 1903 afgifvit utlåtande, anför att, då de uppgifter angående det ifrågasatta fartygets konstruktion och inredning, som innefattades i de vid kommissionens underdåniga skrifvelse fogade kostnadsberäkningar jämte skiss, icke vore till fyllest för att kunna ligga till grund för ett säkert omdöme i dessa afseenden, kunde marinförvaltningen icke uttala sig angående fartygets lämplighet för sitt ändamål och hade af samma anledning icke heller ansett sig kunna vitsorda kostnadsberäkningens riktighet, men syntes det marinförvaltningen ganska troligt, att ett fartyg, med de yttre dimensioner, skissen angåfve, och inredt på sådant sätt, att det lämpligen kunde för det afsedda ändamålet användas, borde inom landet kunna anskaffas för en kostnad, ej öfverstigande den uppgifna. Visserligen vore det önskvärdt, om fartyget, när det användes i tillsynings- och bevakningstjänst, kunde framdrifvas med något större fart än den beräknade, men då hvarje ökning i fartygets hastighet högst väsentligt förhöjde anskaffningskostnaden för detsamma och 10,5 till 11 knops fart måste anses fullt tillräcklig för det ändamål, hvartill fartyget hufvudsakligast vore afsedt, syntes frågan om ökad fart icke böra tillmätas någon afgörande betydelse.

I fråga om fartygets besättning framginge af handlingarna, det kommissionen tänkt sig, att kaptenen och förste maskinisten skulle anställas med fast lön för år, att utgå af medlen för fartygets expeditioner, men att under bevakningstiden uppbördsstyrman och minst 8 matroser från flottan borde vara anställda ombord, hvarjämte såsom önskvärdt framhållits, att hofmästaren och kocken samt om möjligt eldarne äfven kommenderades från flottan, mot att jordbruksdepartementet lämnade ersättning för det sjötillägg, som vid sjökommendering tillfölle flottans manskap.

Då en sådan kommendering alltid skulle medföra någon öfning för personalen, funne marinförvaltningen intet vara att därvid erinra, men ansåge att, därest personal från flottan kommenderades till fartygets bemanning, jordbruksdepartementet, förutom nyssnämnda ersättning för sjötillägg, jämväl borde bestrida följande jämlikt flottans reglemente vid sjökommendering utgående förmåner, nämligen för under-

officerare skeppsportion och messpenningar och för manskap skeppsportion samt för den, som tillhörde uppmuntringsklass, uppmuntringspenningar.

I öfrigt hade marinförvaltningen intet att erinra vid den gjorda framställningen, utan tillstyrkte i enlighet med öfriga i ärendet hörda myndigheter nådigt bifall till densamma.

Såsom jag ofvan erinrat, hafva anledningarna därtill, att jag funnit mig icke kunna understödja de förut framlagda förslagen om anskaffande af särskildt fartyg för de hydrografisk-biologiska hafsundersökningarna, varit dels att jag ansett försök böra göras att på mindre kostsamt sätt fylla kommissionens behof af fartygsbiträde och dels att det synts mig böra utredas, huruvida icke genom sådan nyanskaffning jämväl de behof af fartyg, som gjort sig gällande för bevakning vid fisket samt för fiskeriadministrationen, kunde tillgodoses.

Af hvad kommissionen uti sin nu gjorda framställning anfört framgår, att de försök, som gjorts att med kronan tillhörig fartygsmateriel och förhyrda fiskeångare ombesörja Sveriges andel i de internationella hafsundersökningarna, icke visat sig tillfredsställande, utan att denna anordning fastmer medfört upprepade afsevärda olägenheter. Vid sådant förhållande och då det för Sverige, som tagit initiativet till detta betydelsefulla internationella arbete, måste anses såsom en hedersak, att dess andel i samma arbete varder behörigen utfördt, finner jag anskaffandet af för ändamålet lämpadt fartyg icke längre kunna uppskjutas.

Sedan jag af skäl, för hvilka jag under punkterna 5 och 6 här ofvan i detta protokoll närmare redogjort, numera funnit mig böra förorda anskaffande af ett särskildt fartyg för fiskeriadministrationens behof, återstår att nu taga hänsyn till, förutom hafsundersökningarna, allenast bevakningstjänsten vid fisket.

Ur dessa synpunkter finner jag det förslag, kommissionen nu framlagt, böra vinna godkännande; och anser jag det i hvarje fall vara att vida föredraga framför kommissionens af mig den 12 januari nästlidna år anmälda förslag om anskaffande af ett enbart för fiskeförsök afsedt fartyg.

Enligt det nu föreliggande förslaget skulle kommissionens behof af fartyg till utförande såväl af de vetenskapliga undersökningarna som de praktiska fiskeförsöken vara tillgodosedt, och biträde af något flottans fartyg för dessa ändamål skulle icke vidare erfordras. Ett sådant biträde förutsattes däremot i kommissionens förra förslag. Jämväl i ett

annat afseende innebär det senast framkomna förslaget i jämförelse med det förra en utvidgning af fartygets åsyftade verksamhet, i det att den hittills af flottans fartyg bestridda sommarbevakningen vid rikets kuster för åstadkommande af ordning och skydd vid fiskets bedrifvande skulle framdeles ombesörjas af det nu ifrågasatta fartyget. Att med hänsyn till dessa ökade uppgifter och däraf föranledda olikheter i konstruktion och utrustning den för detta fartyg beräknade anskaffningskostnaden öfverstiger den för det år 1903 ifrågasatta fiskefartyget angifna, finner jag vara naturligt. Det bör dock härvid beaktas, att denna ökade utgift för en gång till fartygets anskaffande torde fullkomligt uppvägas af minskade årliga omkostnader, enär enligt kommissionens förslag något anslag till förhyrande af särskildt fiskefartyg — hvartill för nästlidna och innevarande år beräknats 16,000 kronor om året — icke vidare skulle erfordras.

Visserligen skulle, äfven efter den af kommissionen nu föreslagna nyanskaffning, särskildt fartyg blifva erforderligt för den s. k. vinterbevakningen vid västkusten, men de skäl, hvilka af kommissionen anförts för att nu ifrågavarande fartyg icke bör afses jämväl till upprätthållande af nämnda bevakning, finner jag mig icke kunna underkänna. En sådan användning skulle därjämte nödvändiggöra en väsentligen olika och med säkerhet betydligt dyrare konstruktion och utrustning af fartyget, måhända till olägenhet för dettas öfriga uppgifter.

Chefen för sjöförsvarsdepartementet, med hvilken jag i denna fråga samrådt, har förklarat sig anse hinder icke böra möta mot att, under de af marinförvaltningen föreslagna villkor, personal från flottan må anställas till tjänstgöring å det ifrågasatta fartyget under bevakningstiden, och synes mig en sådan anordning vara särdeles lämplig.

Därest anskaffandet af ett fartyg för de af svenska hydrografiskbiologiska kommissionen nu angifna ändamål beslutes, torde fullständiga ritningar och kostnadsförslag å fartyget samt uppgift å nödiga inventarier och utrustningsartiklar komma att af Eders Kungl. Maj:t infordras, innan de för anskaffningen nödiga medel utanordnas. Vid sådant förhållande synes den omständigheten att, såsom marinförvaltningen anmärkt, detaljerad utredning härutinnan för närvarande ej föreligger, icke behöfva utgöra hinder för aflåtande till Riksdagen af framställning om beviljande af nödiga medel för fartygets anskaffande. I afseende å beloppet af det anslag, som bör för ändamålet äskas, finner jag mig, med hänsyn till hvad marinförvaltningen anfört, icke kunna förorda, att detsamma bestämmes lägre än till det af kommissionen beräknade eller 130,000 kronor.

Hvad vidare angår de årliga kostnaderna, hafva dessa af kommissionen beräknats till samma belopp, 25,000 kronor, som hittills plägat utgå ensamt för den bevakningstjänst under annan tid af året än vintermånaderna, hvilken hädanefter skulle, jämte kommissionens hydrografiska undersökningar och praktiska fiskeförsök, utföras med det ifrågasatta fartyget; och har jag mot kommissionens beräkning i detta hänseende icke något att erinra. Det belopp, som i nämnda beräkning upptagits för diverse utgifter m. m., torde emellertid kunna lämna tillgång till gäldande jämväl af de utaf marinförvaltningen angifna särskilda aflöningsförmåner, nämligen messpenningar och uppmuntringspenningar, till flottans å fartyget anställda personal, hvilka förmåner icke lära komma att uppgå till afsevärdt belopp.

Hvad de af marinförvaltningen omförmälda skeppsportioner angår, motsvaras dessa af den uti kostnadsberäkningen för mathållning upptagna post.»

Utskottets yttrande.

På sätt i statsrådsprotokollet framhållits, måste det för Sverige, som tagit initiativet till de betydelsefulla internationella hafsundersökningarna, anses såsom en hederssak, att dess andel i det internationella arbetet varder behörigen utfördt, hvilket dock icke kan ske med mindre än att ett för detta arbete lämpligt fartyg är att tillgå.

I afseende å anskaffningskostnaden för ifrågavarande fartyg har utskottet velat fästa uppmärksamheten dels på, att densamma betydligt nedbragts under den för ett sådant fartyg först beräknade kostnaden, dels ock på den omständigheten, att den nu föreslagna utgiften för en gång å 130,000 kronor länder till årlig besparing af en utgift å 16,000 kronor, som beräknats för förhyrandet af ett särskildt fiskefartyg och som efter ifrågaställda fartygs anskaffning icke vidare är erforderlig.

Med afseende härå och då det nu föreslagna fartyget kommer att ej allenast möjliggöra ett verksamt deltagande i de internationella hydrografiskt-biologiska undersökningarna, utan äfven i hög grad gagna det betydelsefulla hafsfisket vid rikets västra kuster, får utskottet hemställa,

att Riksdagen må

a) till anskaffande af ett fartyg för hydrografisk-biologiska undersökningar af de Sverige omgifvande hafven samt för tillsyn och bevakning vid Sveriges hafsfisken under annan tid af året än vintermånaderna på extra stat för år 1905 anvisa 130,000 kronor samt

b) till underhålls- och driftkostnad för berörda fartyg på extra stat för år 1905 bevilja 25,000 kronor.

31:o) Ytterligare har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen att, till *utförande af hydrografisk-biologiska undersökningar af de Sverige omgifvande hafven*, på extra stat för år 1905 bevilja *dels* till omkostnader för tiden från och med den 1 maj 1905 till och med den 30 april 1906 21,000 kronor, *dels ock*, till täckande af Sveriges andel i kostnaderna för en internationell hydrografisk-biologisk centralanstalt med laboratorium för tiden från och med den 22 juli 1905 till och med den 21 juli 1906, 5,100 kronor eller tillhopa 26,100 kronor.

Ang. hydrografisk-biologiska undersökningar af de Sverige omgifvande hafven. [31.]

Departementschefen har i detta ämne till statsrådsprotokollet anfört följande:

»Till utförande af hydrografisk-biologiska undersökningar af de Sverige omgifvande hafven har Riksdagen, på framställningar af Eders Kungl. Maj:t, beviljat medel å extra stat för hvarje af åren 1901, 1902, 1903 och 1904. Dessa anslag hafva, oberäknadt ett för förstnämnda år till kostnader för en gång afsedt belopp, hvarje år utgått med 24,300 kronor, hvaraf 19,200 kronor till omkostnader för de undersökningsarbeten, som det tillkommer Sverige att låta utföra, och 5,100 kronor till täckande af Sveriges andel i kostnaderna för en internationell hydrografisk-biologisk centralanstalt med laboratorium. Med det å innevarande års stat för ifrågavarande ändamål anvisade anslag skola bestridas omkostnader för de svenska undersökningarna för tiden från och med den 1 maj innevarande år till och med den 30 april 1905 samt Sveriges andel i kostnaderna för centralanstalten med laboratorium för tiden från och med den 22 juli 1904 till och med den 21 juli 1905.

För fortsättande af ifrågavarande undersökningar torde medel nu böra af Riksdagen äskas å extra stat för år 1905. Jag har därvid ingen ändring att föreslå i afseende å anslaget till täckande af Sveriges andel i kostnaderna för centralanstalten jämte laboratorium, hvartill ett belopp af 5,100 kronor fortfarande torde böra anvisas. I fråga om anslaget till omkostnader för det svenska hydrografisk-biologiska undersökningsarbetet anser jag mig däremot böra förorda en höjning och anhåller att i afseende därå få anföra följande.

Uti det statsrådsprotokoll öfver civilärenden för den 23 februari 1900, som åtföljde den af Eders Kungl. Maj:t till sistnämnda års Riksdag uti förevarande ämne aflåtna nådiga proposition, fanns intaget ett af den utaf vetenskapsakademien utsedda s. k. hydrografiska kommissionen afgifvet förslag till organisationsplan jämte kostnadsförslag

angående hydrografiska undersökningar. Enligt nämnda plan skulle ledarne af de praktiskt-vetenskapliga fiskeförsöken utgöras af fiskeritjänstemän i statens eller de olika länens tjänst; och anförde kommissionen till stöd härför, att kommissionen tagit under öfvervägande, huruvida skäl förefunnes att föreslå anställande af en särskild assistent för fiskeförsök, men funnit sig icke böra framställa förslag härom, enär dels fiskeförsöken icke skulle utföras under hela året, utan fiskeriassistenten sannolikt icke skulle blifva upptagen mer än 4 gånger årligen, högst 2 eller 3 veckor hvarje gång, och dels genom anställning af en särskild assistent skulle införas en ny klass af fiskeritjänstemän under annan myndighet än statens och länsstyrelsernas, hvilket enligt kommissionens åsikt skulle motverka det samarbete mellan den internationella undersökningen och landets fiskerimyndigheter, som eljest kunde komma till stånd och som kunde medföra de viktigaste uppslag i såväl teoretiskt som praktiskt afseende. Kommissionen upptog därför kostnadsberäkningen ett belopp af 2,000 kronor till rese- och traktamentsersättningar, arfvoden m. m. åt två fiskeriassistenter under 10 à 12 veckor om året. Sedan 1900 års Riksdag på grund af Eders Kungl. Maj:ts nyssberörda proposition beviljat anslag till hydrografisk-biologiska undersökningar af de Sverige omgifvande hafven samt Eders Kungl. Maj:t den 25 januari 1901 tillsatt en styrelse under benämning »Svenska hydrografisk-biologiska kommissionen» med uppdrag att leda Sveriges deltagande uti förberörda internationella undersökningar, fastställde Eders Kungl. Maj:t, på förslag af denna kommission, den 8 mars 1901 stat för densamma för tiden 1 maj 1901—30 april 1902, uti hvilken stat upptogs till två fiskeriassistenter såsom arfvoden och resekostnader ett belopp af 2,000 kronor. Samma utgiftspost har äfven upptagits i de stater, som sedermera fastställts, senast för tiden till och med den 30 april innevarande år.

I enlighet med den för 1900 års Riksdag framlagda planen hafva hittills statens fiskeritjänstemän blifvit anlitade vid utförandet af de praktiskt-vetenskapliga fiskeförsöken; och lär, ehuru desse tjänstemän naturligen endast kommit i åtnjutande af rese- och traktamentsersättning, det anvisade beloppet hafva till fullo tagits i anspråk till gäldande af dessa ersättningar jämte kostnader för erforderligt biträde vid fiskeförsöken.

Nu har svenska hydrografisk-biologiska kommissionen uti underdånig skrifvelse den 22 oktober 1903 anmält, att enligt vunnen upplysning det från och med innevarande år komme att blifva landtbruksstyrelsen omöjligt att vidare ställa statens fiskeritjänstemän till

kommissionens förfogande för utförande af ifrågavarande arbeten, enär dödsfall och andra förhållanden inskränkt antalet af nämnde tjänstemän, under det att arbetsuppgifterna samtidigt ökats. Då det på grund häraf vore för kommissionen oundgängligt att vid detta års ingång erhålla en egen assistent, hvilken skulle öfvertaga såväl de af statens fiskeritjänstemän hittills utförda arbeten och resor, som ock de viktiga efterarbeten, hvilka mer och mer hopades under det sig alltmer vidgande internationella arbetet, har kommissionen hemställt, att Eders Kungl. Maj:t täcktes, för beredande af tillfälle till anställande af en dylik särskild fiskeriassistent, vidtaga åtgärder för höjande af kommissionens årliga anslag från 19,200 kronor till 21,000 kronor eller med 1,800 kronor.

Landtbruksstyrelsen, som genom nådig remiss anbefallts att yttra sig med anledning af hvad kommissionen sålunda anfört i fråga om fortsatt biträde af statens fiskeritjänstemän såsom assistenter vid kommissionens fiskeriundersökningar, har uti underdånigt utlåtande den 4 november nästlidna år meddelat att, sedan förutvarande förste fiskeriassistenten F. Trybom under år 1903 utnämnts till fiskeriinspektör samt den därefter till förste fiskeriassistent utnämnde docenten E. Lönnberg, hvilken efter denna sin utnämning mottagit annan med hans befattning såsom fiskeriassistent oförenlig anställning, komme att från och med år 1904 afgå från sistnämnda befattning, någon af statens fiskeritjänstemän icke kunde under den närmaste framtiden komma att lämna svenska hydrografisk-biologiska kommissionen det biträde för nu ifrågavarande undersökningar, som af kommissionen i dess förberörda skrifvelse afsåges.

I anslutning till ofvan omförmälda uttalanden af den kommission, som uppgjort planen för Sveriges deltagande i det internationella hafsundersökningsarbetet, är jag af den åsikt att, därest detta arbete skall för vår fiskerinäring blifva af den betydelse, man med skäl synes kunna förvänta, de praktiskt-vetenskapliga fiskeförsöken måste utföras under samarbete med landets fiskerimyndigheter och att i följd däraf statens fiskeritjänstemän böra deltaga i ledningen af dessa försök. Då jag det oaktadt nu anser mig böra tillstyrka anvisande af medel för anställande hos svenska hydrografisk-biologiska kommissionen af en särskild fiskeriassistent, anser jag mig härtill äga tvingande skäl. Å ena sidan har nämligen genom de af landtbruksstyrelsen åberopade personalförändringar inom statens fiskeriadministration de till nämnda styrelses förfogande stående arbetskrafter på ifrågavarande område så minskats, att det

fåtal tjänstemän, hvilka skulle kunna vara kompetente att leda förenämnda fiskeförsök, måste uteslutande ägna sin tid åt de göromål, landtbruksstyrelsen åt dem uppdrager, och å andra sidan är det nödvändigt, att de uti det internationella undersökningsarbetet ingående fiskeförsöken behörigen fullföljas. Om det sålunda än måste anses oundgängligt, att ifrågavarande angelägenhet för närvarande ordnas på sätt svenska hydrografisk-biologiska kommissionen föreslagit, anser jag mig emellertid böra betona, att denna anordning enligt min uppfattning endast får betraktas såsom provisorisk och bör öfvergifvas, så snart tillräckligt antal kompetente fiskeritjänstemän hunnit utbildas. Därest den af mig förut denna dag förordade organisation af fiskeriadministrationen blifver genomförd, torde detta provisorium också endast behöfva blifva af så kort varaktighet, att någon egentlig olägenhet däraf icke bör kunna befaras, helst jag anser mig kunna förutsätta, att fiskeriinspektören Trybom, hvilken alltsedan hydrografisk-biologiska kommissionen inrättades varit ledamot af densamma, kommer att i denna egenskap kvarstå och sålunda blifva i tillfälle att följa fiskeförsöken och resultaten af desamma.

Att anställandet af en särskild assistent, hvilken icke kan åtnöjas med endast rese- och traktamentsersättning, måste medföra ökning i kostnaderna för kommissionens verksamhet, är uppenbart, och om än kommissionen, efter hvad jag inhämtat, antages kunna, ehuru med stor svårighet, reda sig med det för innevarande år anvisade anslag, lär en ökning för år 1905 vara oundgängligen nödig. Mot beloppet af den höjning, som af kommissionen ifrågasatts eller med 1,800 kronor för år har jag icke funnit anledning till erinran. Enligt hvad jag inhämtat, är det vid vissa fiskeförsök, särskildt vid märkning af fångad fisk, som skall omedelbart ånyo utsläppas för utrönande af fiskens vandringar, nödvändigt, att två sakkunniga personer samtidigt tjänstgöra, och bör då aflöning jämväl åt den extra assistenten bestridas från ifrågavarande anslagspost.»

Utskottet, som anser sig böra biträda Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning, hemställer alltså,

att Riksdagen må, till utförande af hydrografisk-biologiska undersökningar af de Sverige omgifvande hafven, på extra stat för år 1905 bevilja

a) till omkostnader för tiden från och med den

1 maj 1905 till och med den 30 april 1906 21,000 kronor samt

b) till täckande af Sveriges andel i kostnaderna för en internationell hydrografisk-biologisk centralanstalt med laboratorium för tiden från och med den 22 juli 1905 till och med den 21 juli 1906 5,100 kronor eller sålunda tillsammans 26,100 kronor.

Ang. fonden för fiskerinäringens befrämjande. [32.]

32:o) Kungl. Maj:t har vidare föreslagit Riksdagen, att af det för höjande af *fonden för fiskerinäringens befrämjande* beviljade anslag af 500,000 kronor anvisa på extra stat för år 1905 100,000 kronor.

I sammanhang med denna Kungl. Maj:ts framställning har utskottet jämväl till behandling förehaft två särskilda, lika lydande motioner, väckta, den ena (n:o 36) i Första Kammaren af herr *F. E. Pettersson* och den andra (n:o 102) i Andra Kammaren af herr *C. H. Wallentin*, däri föreslagits, att Riksdagen måtte besluta att af redan beviljade medel till fondon för fiskerinäringens befrämjande anvisa återstoden, 200,000 kronor, på extra stat för år 1905, med rätt för Kungl. Maj:t att låta utaf sistnämnda belopp förskottsvis under innevarande år af tillgängliga medel utanordna 100,000 kronor.

Motionärerna hafva såsom stöd för denna sin framställning anfört följande:

»Under senare tid har man alltmer börjat inse vikten af att från det allmännas sida understödja fiskerinäringen, och öfverallt inom de hafsfiskeidkande länderna gör sig den sträfvan gällande att genom understöd och lån uppmuntra fiskeribefolkningen samt sätta den i stånd att föra sin näring framåt för att kunna skörda största möjliga gagn däraf. Då denna näring för att blifva lönande måste bedrifvas på ett helt annat sätt än förr, med större båtar och mera kraftigt verkande fångstredskap, samt möjlighet beredas för fiskarena att snabbt kunna förflytta sin fångst till afsättningsplatserna, fordras, att ganska stora kapital stå fiskaren till buds.

Det strandfiske, af hvilket vår skärgårdsbefolkning fordom tog sin nödtorftiga bergning, är så godt som slut, och för att tillgodogöra sig fångsten på de aflägsna fiskeplatserna, börjar man alltmer begagna sig af maskinkraft såväl för fartygens framdrifvande som för själfva fiskets utförande. De härför erforderliga kapitalen har man sökt åstadkomma dels genom statens medverkan och dels genom sammanslutningar hos kustbefolkningen själf; och som bevis på hvilka resultat, som kunna ernås genom ett ordnadt föreningsväsen, må nämnas, att i

vårt grannland Danmark finnas endast i Fredrikshamnstrakten omkring 115 med maskinkraft försedda fiskefartyg.

Den norska, med maskinkraft försedda fiskeflottan består af omkring 140 stycken ångbåtar samt 40 med motorer försedda fiskefartyg.

I Sverige stå vi däremot långt tillbaka i fråga om tidsenliga fångstfartyg, och särskildt är maskinkraftens användning vid fisket hos oss ej tagen i bruk, ehuru vårt västkustfiske är af den beskaffenhet, att det snart sagdt nödvändiggör en sådan kraft både för fartygens förflyttning och för inhalandet af den grofva fångstredskapen.

Orsaken till detta är bristen på kapital för anskaffning och utrustning af moderna fiskefartyg.

Fonden för fiskerinäringens befrämjande inrättades vid 1891 års riksdag och sattes då till ett belopp af 100,000 kronor. På grund af enskilda motionärers framställningar ökades denna fond vid 1899 och 1900 års riksdagar med tillsammans 200,000 kronor. Då emellertid, oaktadt denna ökning, fonden icke ens närmelsevis var i stånd att motsvara de på densamma ställda låneanspråken, ingick 1901 års landsting i Göteborgs och Bohus län till Kungl. Maj:t med begäran om fondens höjning med 500,000 kronor. Öfver denna framställning hördes såväl Konungens befallningshafvande som kommerskollegium och landtbruksstyrelsen, och ehuru dessa myndigheter lifligt tillstyrkte landstingets framställning, ansåg Kungl. Maj:t likväl, att denna höjning icke borde ske på en gång, utan föreslog Riksdagen »att, för höjande af fonden för fiskerinäringens befrämjande, bevilja ett anslag af 500,000 kronor och däraf på extra stat för år 1903 anvisa 200,000 kronor, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att låta utaf sistnämnda belopp förskottsvis under innevarande år af tillgängliga medel utanordna 100,000 kronor».

Denna framställning blef af Riksdagen bifallen.

Sedermera anvisade 1903 års Riksdag 100,000 kronor, och återstå alltså nu 200,000 kronor af den utaf 1902 års Riksdag beviljade halfva miljonen som låneunderstöd för fiskerinäringens befrämjande.

Af dessa återstående 200,000 kronor har Kungl. Maj:t nu föreslagit innevarande Riksdag att anvisa 100,000 kronor på extra stat för år 1905. Bifalles detta, blifva alltså 100,000 kronor ännu odisponerade. Under tiden har emellertid fonden visat sig icke kunna motsvara behofvet, utan låneansökningar i mängd blifva tillbakavisade, ehuru mot deras beskaffenhet intet varit att anmärka. Som bevis härpå kan nämnas, att under år 1902 inlämnades från Bohuslän 72 stycken ansökningar om lån till ett sammanlagdt belopp af kronor 226,300, men af brist på

medel kunde endast 35 stycken af dessa, till ett sammanlagdt lånebelopp af 110,000 kronor, beviljas.

Under år 1903 behandlades tillsammans 85 stycken sådana ansökningar, upptagande ett samfäldt lånebelopp af 232,900 kronor, men kunde af förut omnämnda skäl endast 59 stycken beviljas.

Behofvet af båtar och redskap för västkustens fiskeribefolkning har troligen aldrig varit större än nu, särskildt med hänsyn till de sillfångster, som under de senare åren visat sig kunna äga rum ute i öppen sjö. Sillen står i massor utanför den bohuslänska kusten ofta 2 à 3 mil ut till hafs, och det har visat sig möjligt, att med nyare redskap — snörpvadar — kunna verkställa högst betydande fångster. Men dels för att göra fiskaren mera oberoende af ström och vind, dels för att kunna rätt handhafva de för detta fiske nödvändiga, tunga redskapen, fordras, att han äger tillgång till maskinkraft i sin båt.

Det är särskildt med hänsyn till detta sillfiske samt för att bereda vår svenska skärgårdsbefolkning möjlighet att kunna ändamålsenligt bedrifva detsamma, som jag vågar påkalla Riksdagens uppmärksamhet i syfte att genom anvisande af återstoden af redan beviljade medel sätta lånefonden i stånd att motsvara de kraf, som ställas på densamma.»

Utskottets yttrande.

På sätt Riksdagen i skrifvelse den 15 maj 1902 anfört, är det af synnerlig vikt, att tillfälle beredes fiskeribefolkningen, särskildt den vid rikets västra kust, att genom lån erhålla medel till anskaffande af för nuvarande förhållanden lämpliga fiskebåtar med de för fiskebedriften afsedda anordningar och maskiner samt fångstredskap med mera dylikt; och då, enligt hvad upplyst blifvit, den för nämnda lån afsedda fond tagits så lifligt i anspråk, att den icke på långt när kunnat tillgodose de på densamma ställda kraf, finner sig utskottet böra biträda motionärernas förslag om, att af det för fonden beviljade anslag å 500,000 kronor må redan nu anvisas, förutom af Kungl. Maj:t föreslagna 100,000 kronor, jämväl återstoden, eller ytterligare 100,000 kronor, hvarjämte utskottet, med hänsyn till tillströmmningen af ansökningar om lån från fonden, äfven anser sig böra förorda, att Riksdagen må medgifva, att af det för år 1905 anvisade anslaget må redan under innevarande år af tillgängliga medel förskjutas högst 100,000 kronor. Härvid har utskottet dock velat uttala den mening, att ifrågavarande ändamål bör, vid bifall till detta förslag, och med hänsyn därtill att annuiteterna å lånen alltjämt skola till fondens förstärkande ingå till densamma, anses vara tillgodosedt för en följd af år.

Utskottet hemställer alltså,

att Riksdagen, i anledning af Kungl. Maj:ts föreliggande förslag samt herrar Petterssons och Wallentins ifrågavarande motioner, må af det för höjande af fonden för fiskerinäringens befrämjande beviljade anslag af 500,000 kronor anvisa på extra stat för år 1905 återstoden, 200,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att låta af sistnämnda belopp förskottsvis under innevarande år af tillgängliga medel utanordna högst 100,000 kronor.

Ang. undervisningskurser i navigation för bohuslänske fiskare. [33.]

33:o) Kungl. Maj:t har ytterligare föreslagit Riksdagen att såsom bidrag till *anordnande af undervisningskurser i navigation för bohuslänske fiskare* på extra stat för år 1905 anvisa ett anslag af 2,250 kronor med rätt för Kungl. Maj:t att låta utaf nämnda belopp förskottsvis under innevarande år af tillgängliga medel utanordna 1,125 kronor.

Departementschefen har i detta ärende till statsrådsprotokollet anfört följande:

»Med anledning af Eders Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställningar har Riksdagen för hvartdera af åren 1903 och 1904 på extra stat anvisat ett anslag af 2,250 kronor såsom bidrag till anordnande af undervisningskurser i navigation för bohuslänske fiskare, under förutsättning att Göteborgs och Bohus läns hushållningssällskap och landsting för ändamålet bidroge med tillsammans 2,000 kronor. Med hänsyn därtill att Eders Kungl. Maj:t, för att möjliggöra att kurserna redan under hösten år 1902 kunde träda i verksamhet, måst under samma år låta förskottera halfva beloppet, 1,125 kronor, af det för år 1903 beviljade anslaget, och då, enligt den för kurserna antagna plan, desammas verksamhet skulle taga sin början hvarje år på hösten, begärde Eders Kungl. Maj:t af 1903 års Riksdag rätt för Eders Kungl. Maj:t att af det belopp, som för år 1904 äskades, låta under år 1903 af tillgängliga medel förskottera hälften eller 1,125 kronor; och bifölls detta jämväl af Riksdagen.

Jämlikt de angående dessa kurser af Eders Kungl. Maj:t den 6 juni 1902 gifna föreskrifter hafva redogörelser inkommit angående de kurser, som ägde rum under hösten år 1902 och i början af år 1903; och inhämtas af dessa redogörelser hufvudsakligen följande.

De under hösten 1902 anordnade kurserna voro två, af hvilka den ena hölls vid Klädesholmens fiskläge under tiden 1 oktober—20 december samt besöktes af tillhopa 49 fiskare från Klädesholmen och närliggande fiskelägen. Läraren vid denna kurs uppgifver, att desse

fiskare af flerehanda anledningar ofta varit förhindrade att besöka kursen, och att medelantalet elever för dag uppgått till 12. I medeltal var hvarje elev närvarande under 16 lektionsdagar. Den andra kursen hölls vid Gullholmen under tiden 6 oktober—20 december och bevistades af 26 fiskare från detta fiskeläge. Åfven här var antalet besökta lektionsdagar mycket växlande för de särskilda eleverna, i det att åtskilliga af desse nödgades afbryta kursen för att deltaga i fiske, men i medeltal har hvarje elev närvarit vid lektionerna under 32 dagar. Lärarne vid bägge kurserna vitsorda, att eleverna i allmänhet visat sig mycket angelägna att bereda sig tillfälle att bevista lektionerna samt att tillägna sig kunskap i de ämnen, hvilka undervisningen omfattat, och anse lärarne det därför kunna förväntas, att eleverna skola kunna med godt resultat tillämpa sina förvärfvade kunskaper. Jämväl den af Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Göteborgs och Bohus län förordnade inspektören för dessa kurser, f. d. kommendörkaptenen A. F. Ouchterlony, vitsordar kursernas nitiska ledning samt elevernas intresse och flit.

Beträffande de kurser, som anordnats under förra delen af år 1903, inhämtas af redogörelserna, att dessa kurser ägt rum vid Käringöns och Grundsunds fiskelägen under tiden 12 januari—28 mars. Å förstnämnda ställe besöktes kursen af 60 elever, hvilka i medeltal närvoro under omkring 50 lektionsdagar. Vid Grundsund var elevernas antal 52 och medeltalet besökta lektionsdagar 20. Vid hvardera kursens afslutande bereddes tillfälle för de elever, som så önskade, att undergå pröfning i undervisningsämnena, och blefvo med anledning häraf 21 elever vid Käringön och 20 vid Grundsund förhörda och tilldelade betyg. Jämväl i fråga om dessa kurser vitsordas lärarnes stora nit, elevernas flit och intresse samt kursernas gagnelighet.

Till belysande af de sympatier, hvarmed dessa kurser omfattats i den trakt, för hvilken de närmast äro afsedda, samt de resultat, hvartill de gifvit anledning, torde jag därjämte få meddela, att åt bägge lärarne vid ifrågavarande kurser, sjökaptenerne B. A. Myrén och C. E. L. Carlsson, har på därom af dem gjord anhållan beviljats anslag af Göteborgs fiskeriförening, för att de skulle kunna hvar för sig medfölja å en fiskeresa till Shetlandsöarna och därunder praktiskt undervisa fiskarne i navigering. Dessa resor hafva ägt rum under april, maj och juni månader nästlidna år, och har jag beredt mig tillfälle att taga del af de rapporter, som af nämnde lärare därom afgifvits och hvilka bära vittne om det gagn i praktiken, kursdeltagarne haft af den dem läm-

nade undervisningen, samt den begärlighet, hvarmed lärarens anvisningar och meddelanden under färden emottagits jämväl af andre deltagare i fiskeresorna.

Under nästlidna års höst hafva kurser hållits å fiskelägena Smögen och Mollösund, men hafva fullständiga rapporter om dem ännu icke inkommit.

Det torde visserligen vara för tidigt att redan nu, efter det endast några få kurser hållits och innan eleverna fått tillräckligt tillfälle att på egen hand i sitt yrkes utöfning tillämpa de inhämtade lärdomarna, uttala något bestämdt omdöme om resultaten af kurserna, men det intresse, hvarmed dessa från början omfattats af den bohuslänska fiskarbefolkningen, synes i hvarje fall böra föranleda, att de tillsvidare fortsättas, och torde för sådant ändamål anslag nu böra begäras af Riksdagen för år 1905. Då Göteborgs och Bohus läns hushållningssällskap och landsting till undervisningskurserna anvisat tillhopa 2,000 kronor årligen under fem år från och med år 1902 samt någon ändring i det belopp, hvartill kostnaderna för kurserna blifvit beräknade, icke ifrågasatts, erfordras för år 1905 bidrag från statens sida med enahanda belopp som det af Riksdagen för innevarande år anvisade. Det vid anslagets beviljande förut fästa villkor synes därvid böra bibehållas. Därjämte torde, i öfverensstämmelse med hvad nästföregående år ägde rum, böra hos Riksdagen begäras rätt för Eders Kungl. Maj:t att, för möjliggörande af kurser under innevarande års höst, låta af det belopp, som för år 1905 äskas, redan under innevarande år af tillgängliga medel förskottera hälften eller 1,125 kronor.»

Utskottet, som icke haft något att emot Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning erinra, hemställer,

att, Riksdagen må såsom bidrag till anordnande af undervisningskurser i navigation för bohuslänske fiskare, under förutsättning att Göteborgs och Bohus läns hushållningssällskap och landsting för ändamålet bidraga med tillsammans 2,000 kronor, på extra stat för år 1905 anvisa ett anslag af 2,250 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att låta utaf nämnda belopp förskottsvis under innevarande år af tillgängliga medel utanordna 1,125 kronor.

Vattenståndsobservationer.

34:o) Kungl. Maj:t har föreslagit Riksdagen att, till *utförande af vattenståndsobservationer* i vissa af landets vattendrag, på extra stat för år 1905 anvisa ett anslag af 4,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att låta utaf detta belopp förskottsvis under innevarande år af tillgängliga medel utanordna 2,000 kronor. *Vattenstånds-observationer.* [34.]

Departementschefen har i detta ämne till statsrådsprotokollet anfört följande:

»För att vinna kännedom om förhållandet mellan olika vattenstånd och däremot svarande framrinnande vattenmängder i åtskilliga af landets större vattendrag hade den af Eders Kungl. Maj:t den 9 juni 1899 tillsatta kommitté för utredning beträffande vissa staten tillhöriga vattenfall låtit på åtminstone ett ställe i de flesta större vattendrag uppsätta vattenståndsskalor och träffat aftal med lämpliga personer att mot visst årligt arfvode å dessa skalor göra regelbundna vattenstånds-observationer. Hösten 1899 upprättades de första observationsstationerna och vid kommitténs upplösning den 17 mars 1903 uppgick deras antal till 46.

I sitt den 22 april 1902 afgifna underdåniga utlåtande öfver ett af väg- och vattenbyggnadsstyrelsen samt landtbruksstyrelsen upprättadt förslag till plan för anställande af hydrografiska undersökningar inom landet anförde nämnda kommitté, bland annat, att de af kommittén upprättade observationsstationer för vattenståndsiakttagelser vore så valda, att man syntes med visshet kunna antaga, att icke någon af dem skulle befinnas obehöflig, sedan landets allmänna hydrografiska undersökning blifvit ordnad i mer eller mindre fullständig öfverensstämmelse med omförmälda förslag, i sammanhang hvarmed kommittén — under framhållande, att såväl den praktiska som den vetenskapliga betydelsen af alla dylika iakttagelser ganska väsentligt minskades, om serierna blefve behäftade med större afbrott eller luckor — hos Eders Kungl. Maj:t i underdånighet hemställt om åtgärder för vattenståndsiakttagelsernas fortsättande äfven sedan kommitténs verksamhet upphört, en hemställan, hvarom kommittén jämväl erinrar i sitt den 17 mars 1903 afgifna slutliga betänkande.

I likhet med kommittén anser äfven jag det vara af särdeles stor betydelse icke allenast för tillgodogörandet i en framtid af den ännu

till största delen obegagnade kraften i de staten tillhöriga vattenfall, utan jämväl såsom en förberedande åtgärd för anordnande af en allmän hydrografisk undersökning inom landet, att dessa observationer utan afbrott fortgå åtminstone ännu en tid framåt; och har på min hemställan Eders Kungl. Maj:t jämväl den 25 september 1903, i sammanhang med anvisande af medel till gäldande af de med observationerna för tiden intill den 1 oktober samma år förenade kostnader, funnit godt förklara, att ifrågavarande observationer borde efter chefens för jordbruksdepartementet bestämmande tills vidare fortgå.

Vid ofvan omnämnda 46 stationer hafva ock efter vattenfallskommitténs upplösning vattenståndsiakttagelserna, på ett par tillfälliga undantag när, oafbrutet fortgått och fortgå alltjämt, och öfver desamma upprättade rapporter insändas månadsvis till jordbruksdepartementet. Kostnaderna för observationerna hafva hittills utgått på samma sätt som öfriga utgifter för vattenfallskommittén eller såsom förskott från statskontoret. Då kostnaderna för denna kommitté nu torde böra, såsom jag äfven har för afsikt att i annat sammanhang hemställa, anmälas till ersättande af Riksdagen, samt för observationernas fortsättande erforderliga medel icke kunna beredas från till jordbruksdepartementets förfogande stående tillgångar, torde framställning till Riksdagen böra göras om anvisande af ett särskildt anslag för ändamålet.

Hvad angår storleken af med observationerna förenade kostnader, tillåter jag mig meddela följande. För närvarande utgör det årliga arfvodet till hvar och en af 29 vattenståndsobservatörer, samtliga banvakter i Norrland, 25 kronor, till en hvar af 13 observatörer 50 kronor samt till 2 observatörer 75 kronor hvardera och till 2 andra observatörer 36 kronor hvardera. Dessutom utbetalas såsom ersättning för postporto ett belopp af 2 kronor 40 öre till alla observatörer med undantag af de 29 banvakterna, hvilkas rapporter insändas i tjänstebref genom vederbörande baningenjörsexpeditioner. De årliga utgifterna till observatörerna belöpa sig således till sammanlagdt 1,637 kronor 80 öre.

Då det, bland annat, åligger observatörerna att under den isfria delen af året dagligen och eljest en gång i veckan afläsa och anteckna vattenståndet, torde förberörda ersättningsbelopp vara särdeles måttligt tilltagna.

Till dessa nu omhandlade kostnader komma vidare utgifter för anskaffande af nya och reparationer af gamla vattenståndsskalor — dessa blifva nämligen ej sällan förstörda eller skadade, särskildt vid islossningar — tryckning af blanketter till vattenståndsiakttagelserna

m. m. Slutligen kan det ock visa sig nödvändigt att låta skalorna inspekteras af därtill lämpliga personer, något som vattenfallskommittén i sitt förut omnämnda betänkande af den 17 mars 1903 särskildt framhållit. I hvarje fall torde emellertid kostnaderna för ifrågavarande observationer kunna begränsas till 2,000 kronor årligen. För att medel må finnas disponibla till gäldande af de under detta år uppkommande utgifter för ändamålet, bör likväl nu af Riksdagen äskas ett anslag för år 1905 å 4,000 kronor, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att däraf under innevarande år förskottera 2,000 kronor.»

Med anledning af hvad sålunda förekommit och i anslutning till Kungl. Maj:ts förslag hemställer utskottet,

att Riksdagen må, till utförande af vattenståndsobservationer i vissa af landets vattendrag, på extra stat för år 1905 anvisa ett anslag af 4,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att låta utaf detta belopp förskottsvis under innevarande år af tillgängliga medel utanordna 2,000 kronor.

Arfvoden åt amanuenser och extra biträden å domänstyrelsens skogsafdelning.

Ang. arfvoden åt amanuenser och extra biträden å domänstyrelsens skogsafdelning.

35:o) I enlighet med Kungl. Majt:s därom gjorda framställning hemställer utskottet,

att Riksdagen må, till *arfvoden åt amanuenser och extra biträden å domänstyrelsens skogsafdelning*, på extra stat för år 1905 bevilja ett anslag af 6,100 kronor. [35.]

Den lokala förvaltningen af statens jordbruksdomäner.

Ang. aflöning åt domänintendenter m. m. samt resekostnader vid domänförvaltningen.

36:o) Kungl. Maj:t har föreslagit Riksdagen att å extra stat för år 1905 anvisa till *aflöning åt domänintendenter* och för *uppehållande af domängöromålen hos länsstyrelserna* 43,200 kronor, samt till *resekostnader vid domänförvaltningen* såsom förslagsanslag 40,585 kronor.

Med anledning häraf hemställer utskottet, [36, 37.]

att Riksdagen må på extra stat för år 1905 bevilja

a) till aflöning åt domänintendenter och för uppehållande af domängöromålen hos länsstyrelserna 43,200 kronor, samt

b) till resekostnader vid domänförvaltningen såsom förslagsanslag 40,585 kronor.

Beredande af ökade extra lärarkrafter vid skogsinstitutet.

Ang. extra lärarkrafter vid skogsinstitutet.
[38.]

37:o) Vidare och i anledning af Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning får utskottet hemställa,

att Riksdagen må, till *beredande af ökade extra lärarkrafter vid skogsinstitutet*, på extra stat för år 1905 anvisa ett belopp af 5,000 kronor.

Vägunderhållet på landet.

Ang. kostnad för vägdelningar.
[39.]

38:o) På grund af Kungl. Maj:ts därom framställda förslag hemställer utskottet,

att Riksdagen må på extra stat för år 1905 anvisa, för *bestridande af statsverkets andel i kostnaden för vägdelningar*, såsom förslagsanslag 50,000 kronor.

Förekommande och hämmande af tuberkelsjukdomar hos nötkreaturen.

Ang. förekommande och hämmande af tuberkelsjukdomar hos nötkreaturen.
[40.]

39:o) Kungl. Maj:t har föreslagit Riksdagen att på extra stat för år 1905 till Kungl. Maj:ts förfogande ställa ett anslag af 50,000 kronor, att användas till *förekommande och hämmande af tuberkelsjukdomar hos nötkreaturen.*

Departementschefen har i detta ämne till statsrådsprotokollet anfört följande:

»Riksdagen beviljade till förekommande och hämmande af tuberkelsjukdomar hos nötkreaturen för år 1898 50,000 kronor, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att låta under år 1897 förskjuta 15,000 kronor, hvarjämte 1898 års Riksdag medgaf, att ytterligare 25,000 kronor finge

under år 1898 för samma ändamål förskjutas. För hvartdera af åren 1899 och 1900 anvisades ett belopp af 50,000 kronor, för år 1901 beviljades 100,000 kronor, däraf redan under år 1900 skulle af tillgängliga medel få förskjutas 25,000 kronor, och för år 1902 ställde Riksdagen till Eders Kungl. Maj:ts förfogande för ifrågavarande ändamål ett anslag af 75,000 kronor eller samma belopp, som för år 1901 funnits tillgängligt.

Rörande anslagsbehofvet för år 1903 hemställde landtbruksstyrelsen om anvisande af medel till det belopp, att 75,000 kronor blefve för sistnämnda år tillgängliga för ändamålet i fråga; och då behållningen å föregående årens anslag beräknades skola vid 1902 års slut komma att med säkerhet uppgå till 25,000 kronor, hvilken behållning Eders Kungl. Maj:t ansåg böra i första hand komma till användning för bestridande af kostnaderna för tuberkulosens bekämpande hos nötkreaturen under år 1903, föreslog Eders Kungl. Maj:t Riksdagen att för nämnda år ställa till Eders Kungl. Maj:ts förfogande ett anslag af allenast 50,000 kronor, hvilket belopp jämväl blef af Riksdagen beviljadt, under förklaring tillika, att Riksdagen icke hade något att erinra mot att ofvan anmärkta, vid 1902 års slut förefintliga behållning finge för det uppgifna ändamålet användas.

Vid afgifvande af förslag rörande det anslag, som borde för innevarande år af Riksdagen äskas, uttalade landtbruksstyrelsen såsom sin åsikt, att 75,000 kronor eller det belopp, som årligen från och med år 1900 varit tillgängligt att användas till förekommande och hämmande af tuberkelsjukdomar hos nötkreaturen, vore för ändamålet erforderligt äfven för år 1904.

I öfverensstämmelse med hvad landtbruksstyrelsen sålunda hemställt och då det med tämlig visshet kunde påräknas, att vid utgången af år 1903 skulle finnas en behållning af 25,000 kronor för ändamålet tillgänglig, föreslog Eders Kungl. Maj:t Riksdagen att på extra stat för år 1904 ställa till Eders Kungl. Maj:ts förfogande för ändamålet i fråga ett belopp af 50,000 kronor.

Emot Eders Kungl. Maj:ts sistnämnda framställning hade Riksdagen icke annat att erinra än att, då, enligt hvad jag till statsrådsprotokollet öfver jordbruksärenden för den 12 januari 1903 upplyst, behållningen å de af Riksdagen för åren 1898—1902 för ifrågavarande ändamål anvisade medel kunde antagas belöpa sig till omkring 45,000 kronor, då utgifterna från anslaget år 1902 utgjort omkring 60,000 kronor och då för år 1903 för ändamålet anvisats 50,000 kronor, Riksdagen ansett till fyllest, att anslaget för år 1904 bestämdes till 40,000

kronor, hvarigenom för åren 1903 och 1904 komme att för ifrågavarande ändamål kunna disponeras tillsammans omkring 135,000 kronor eller omkring 67,500 kronor för hvartdera året, utgörande omkring 7,500 kronor mer än som för år 1902 åtgått.

På framställning af landtbruksstyrelsen har därefter Eders Kungl. Maj:t genom nådigt bref den 20 november nästlidna år meddelat bestämmelser rörande användandet af de för år 1904 tillgängliga medlen och därvid, bland annat, *dels* föreskrifvit, att såsom tillägg till förut bestämda villkor för erhållande af sådan undersökning på statens bekostnad, hvarom förmäldes i Eders Kungl. Maj:ts nådiga kungörelse den 4 november 1898 angående ersättning till examinerad veterinär, som på rekvisition af ladugårdsinnehafvare verkställt undersökning med tuberkulin af ladugårdsbesättning, skulle från och med ingången af år 1904 gälla, att ladugårdsinnehafvare, som genom lämpliga åtgärder visade sig verksam vid bekämpandet af tuberkulosen inom sin ladugård, skulle under vissa villkor äga att, utöfver och oberoende af de kostnadsfria undersökningar af ladugårdsbesättningen, som enligt förut gällande bestämmelser kunde hafva kommit honom till del, på framställning af vederbörande veterinär vid rekvisition af tuberkulin kostnadsfritt erhålla årligen högst en partiell undersökning med tuberkulin af sin kreatursbesättning, *dels ock* förklarat, att af de för år 1904 till förekommande och hämmande af tuberkelsjukdomar hos nötkreaturen tillgängliga medel ett belopp af högst 6,000 kronor skulle användas till understöd vid bemödanden till förekommande och hämmande af tuberkulos inom mindre ladugårdsbesättningar, samt utfärdat nådig kungörelse angående villkoren för erhållande af dylikt understöd.

Uti underdånig skrifvelse den 30 april 1903 gjorde landtbruksstyrelsen framställning om anställande af försök dels för utrönande, huruvida tuberkulos kunde öfverföras på djur därigenom, att de i en tuberkulös ladugård utsattes för infektion endast genom damm, dels ock i fråga om äldre nötkreaturs större eller mindre mottaglighet för tuberkulos. Sedan landtbruksakademien yttrat sig öfver detta landtbruksstyrelsens förslag, tillsatte Eders Kungl. Maj:t den 3 juli nästlidna år en kommission af sakkunnige med uppdrag att till Eders Kungl. Maj:t inkomma med detaljerad plan för utförande af försök i berörda hänseenden samt beräkning öfver kostnaderna för nämnda försök särskildt för första försöksåret och särskildt för hvart och ett af de följande år, försöken kunde antagas behöfva fullföljas.

Denna kommission har numera med särskilda underdåniga skrifvelser ingifvit planer och kostnadsförslag för utförande af undersökningar

uti ifrågavarande båda hänseenden; och har, efter därå erhållna nådiga remisser, landtbruksstyrelsen, som med ledning af berörda kostnadsförslag beräknat, att utgifterna för anställande af nämnda försök skulle komma att under första försöksåret uppgå till sammanlagdt 18,500 kronor, hemställt, att detta belopp måtte för ändamålet af Eders Kungl. Maj:t anvisas.

Uti en den 20 november 1903 dagtecknad skrifvelse har härpå landtbruksstyrelsen, som ansåge, att medel för tuberkulosens bekämpande hos nötkreaturen fortfarande borde utverkas, afgifvit förslag rörande det anslag, som för ifrågavarande ändamål borde för år 1905 af Riksdagen äskas. Härvid har styrelsen till en början meddelat följande statistiska uppgifter.

Sådana uppgifter rörande tuberkulinundersökningarna förelåge numera i fullständigt skick för tiden från undersökningarnas början den 15 oktober 1897 till och med år 1902, hvarjämte en preliminär statistik för år 1903 intill den 1 september samma år utarbetats, hvilka samtliga uppgifter vore sammanförda i nedanstående tabell.

År.	Sammanlagda antalet undersökta djur.	För första gången pröfvade besättningar.			Antal besättningar reaktionsfria vid första undersökningen.	Ompröfvade besättningar.		
		Antal.	Antalet djur inom dessa.	% reagerande af djuren.		Antal.	Antalet djur inom dessa.	% reagerande af djuren.
15/10 1897—1898	63,374	1,651	48,677	31.7	570	130	6,970	9.3
1899	53,601	1,325	37,994	27.5	532	246	13,150	7.1
1900	68,615	1,528	43,988	31.4	574	479	22,113	5.8
1901	65,682	1,391	34,595	35.4	537	602	27,016	5.8
1902	56,613	997	23,259	30.0	445	665	29,451	4.8
1903 till 1/9	35,409	617	12,512	27.1	263	507	22,897	6.0
Summa	343,294	7,509	201,025	—	2,921	—	—	—

Af denna tabell framginge, bland annat, att antalet djur, som varit föremål för skyddsåtgärder mot tuberkulosen, under år 1902 uppgått till 29,451. Detta antal skulle emellertid varit vida större, om hvarje besättning eller del däraf, med afseende å hvilken dylika åtgärder underhölles, årligen pröfvades med tuberkulin, hvilket emellertid i talrika fall icke vore förhållandet. Ompröfningarna af nämnda djur hade visat, att reaktionsprocenten nedgått från 5.8 år 1901 till

4.8 år 1902. Beträffande i öfrigt 1902 års tuberkulinundersökningar och med dessa i samband stående arbeten för tuberkulosens utrotande ur ladugårdarna borde framhållas, att vid ompröfningarna fullständig reaktionsfrihet vunnits inom 315 besättningar om 9,621 djur mot 271 besättningar om tillhopa 8,865 djur under år 1901, samt att inom dessa besättningar tuberkulosen genom lämpliga åtgärder antingen förekommits eller ock fullständigt hämmats.

Beträffande vidare beloppet af de medel, som kunde för ifrågavarande ändamål under år 1905 erfordras, meddelar landtbruksstyrelsen, att, enligt styrelsens beräkningar, sedan utgifterna för 1904 års åtgärder för tuberkulosens bekämpande blifvit guldna, ett belopp af omkring 24,000 kronor skulle återstå af för sagda ändamål tillgängliga medel. Därest utgifterna från anslaget under år 1902 eller omkring 60,000 kronor lades till grund för beräkningen, skulle alltså icke mer än 40,000 kronor behöfva äskas af Riksdagen till ifrågavarande ändamål för år 1905. Skulle emellertid Eders Kungl. Maj:t hafva för afsikt att af nyssnämnda beräknade behållning å 1904 års medel använda till förenämnda försök rörande tuberkulos hos nötkreatur det såsom erforderligt därför ansedda beloppet, 18,500 kronor, ansåge styrelsen, att ett belopp af 60,000 kronor borde för vidtagande af åtgärder till förekommande och hämmande af tuberkelsjukdomar hos nötkreaturen för år 1905 anvisas.

Att den sedan flera år förda kampen mot tuberkulosen hos nötkreatur bör med all kraft fullföljas, synes mig gifvet, och anser jag, att den plan för vidtagande af åtgärder i detta syfte, som är för innevarande år bestämd, bör fortfarande i hufvudsak följas.

I likhet med landtbruksstyrelsen anser jag emellertid önskligt, att jämväl ofvan omförmälda försök komma till utförande. För att kampen mot tuberkulosen bland nötkreaturen — utan att åsamka den enskilde större kostnader än nödvändigt är — skall kunna föras med utsikt till framgång, synes det mig nämligen vara af synnerlig vikt, att närmare utredning åstadkommes såväl om sättet för tuberkelsmittans spridning som om äldre nötkreaturs större eller mindre mottaglighet för sjukdomen, detta så mycket mer som åsikterna i båda dessa för kampens planmässiga ordnande så afgörande frågor ännu icke inom fackkretsar vunnit tillräcklig stadga. Då dessa försök — i främsta rummet de, som afse att utröna vägarna för smittans spridning — på grund af den stora noggrannhet, hvarmed de måste utföras, ställa sig jämförelsevis dyra och då de äga stort allmänt intresse, finner jag deras utförande

böra bestridas af statsmedel, i hvilket fall kostnaderna för dem torde böra utgå af de till förekommande och hämmande af tuberkelsjukdomar hos nötkreaturen tillgängliga medel.

Utan att nu vilja ingå på en närmare granskning af de inkomna planerna och kostnadsförslagen för berörda försök, hvartill jag emellertid anhåller att senare få återkomma, kan jag dock ej anse annat än att de föreslagna kostnaderna för dessa försöks anställande böra kunna i någon mån nedbringas; och synes mig, med iakttagande häraf och under beräkning att, för fullföljande af åtgärder uti ifrågavarande syfte enligt nu tillämpad plan, för år 1905 erfordras 60,000 kronor, ett sammanlagdt belopp af omkring 75,000 kronor kunna antagas blifva tillräckligt att täcka utgifterna för nämnda år till ändamålet i fråga.

Enligt hvad landtbruksstyrelsen beräknat, skulle den disponibla behållningen å af Riksdagen för de föregående åren för ifrågavarande ändamål beviljade medel vid 1903 års slut belöpa sig till i rundt tal 44,000 kronor. Lägges härtill det af Riksdagen för år 1904 anvisade beloppet, 40,000 kronor, kommer för innevarande år ett belopp af 84,000 kronor att vara för ändamålet tillgängligt. Under antagande att, såsom förut sagts, kostnaderna för detta år komma att uppgå till högst 60,000 kronor, lär med tämlig visshet kunna påräknas, att vid utgången af innevarande år skall finnas en behållning af omkring 24,000 kronor. Utöfver denna behållning skulle då, för att fylla det antagna behofvet för år 1905, erfordras omkring 50,000 kronor; och synes mig ett anslag till sistnämnda belopp nu böra af Riksdagen äskas.»

Utskottets yttrande.

Under uttalande att behållningen å det för innevarande år beviljade anslag till förekommande och hämmande af tuberkelsjukdomar hos nötkreaturen synes böra få under år 1905 för samma ändamål användas, får utskottet anföra, att utskottet emot Kungl. Maj:ts förevarande framställning icke haft annat att erinra, än att kostnaderna för tuberkulosens bekämpande torde, på sätt hittills skett, kunna beräknas till 55,000 kronor och det af Kungl. Maj:t äskade anslaget till följd häraf kunna nedsättas med 5,000 kronor till 45,000 kronor.

Utskottet hemställer alltså,

att Riksdagen må på extra stat för år 1905 bevilja ett anslag af 45,000 kronor att användas till förekommande och hämmande af tuberkelsjukdomar hos nötkreaturen.

Allmänna arbeten af beskaffenhet att deras utförande kontrolleras af väg- och vattenbyggnadsstyrelsen.

Ang. frostminskningsföretag.
[41.]

40:o) Kungl. Maj:t har föreslagit Riksdagen att, till *understödjande, medelst anslag utan återbetalningsskyldighet, af sådana myrutdiknigar och vattenaftappningar, hvilkas ändamål är att minska frostländigheten för närliggande byggd,* på extra stat för år 1905 bevilja 500,000 kronor, hvarjämte Kungl. Maj:t föreslagit att i afseende å detta anslag finge gälla de villkor och bestämmelser, som i statsrådsprotokollet omförmäldes.

Till åberopade statsrådsprotokollet har departementschefen i detta ärende, under erinran, hurusom för nu ifrågavarande ändamål vore å innevarande års riksstat anvisadt ett belopp af 500,000 kronor förklarat sig, i enlighet med hvad väg- och vattenbyggnadsstyrelsen samt landtbruksstyrelsen uti skrifvelse den 11 november 1903 föreslagit, anse, att för ändamålet ifråga borde af Riksdagen jämväl för nästkommande år äskas ett anslag till enahanda belopp; och har departementschefen därjämte erinrat om, att de nu gällande allmänna villkor och bestämmelser för erhållande och tillgodonjutande af statsbidrag till frostminskningsföretag samt angående kontrollen därå, att fastställda planer varda vid arbetenas utförande följda, innehölles i Riksdagens skrifvelser den den 15 mars 1899 (n:o 17) och den 15 maj 1902 (n:o 118) och vore till allmänhetens kännedom meddelade genom kungörelser den 29 mars 1899 och den 6 juni 1902 (Sv. Förf. Saml. 1899, n:o 21, och 1902, n:o 82).

Utskottet hemställer,

a) att Riksdagen må till understödjande, medelst anslag utan återbetalningsskyldighet, af sådana myrutdikningar och vattenaftappningar, hvilkas ändamål är att minska frostländigheten för närliggande bygd, på extra stat för år 1905 bevilja 500,000 kronor, samt

b) att Kungl. Maj:ts förslag om att i afseende å sistnämnda anslag må gälla de villkor och bestämmelser, som i statsrådsprotokollet öfver jordbruksärenden den 12 januari 1904 omförmälas, må af Riksdagen bifallas.

41:o) Under punkt 42 i statsrådsprotokollet har departementschefen erinrat om att enligt nästlidna års Riksdags beslut skulle till odlingslånefonden under hvart af åren 1904—1908 ej mindre ingå de till statskontoret inflytande annuiteter än äfven af riksgäldskontoret, i mån af behof, öfverlämnas medel till så stort belopp som jämte de till fonden ingående annuiteter kunde erfordras till fyllande af högst 1,000,000 kronor; *Ang. odlingslånefonden.* [42.]

hvilket utskottet velat härmed för Riksdagen

anmäla.

Afdikningar å kronans skogar i de norrländska länen och i Kopparbergs län.

42:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts därom framställda förslag får utskottet hemställa, *Ang. afdikningar å kronans skogar i de norrländska länen och i Kopparbergs län.* [43.]

att Riksdagen må, till bestridande af kostnader för *afdikningar å kronans skogar i de norrländska länen och i Kopparbergs län*, på extra stat för år 1905 anvisa ett anslag å 150,000 kronor.

Reglering af flottleder i de norrländska länen äfvensom i Kopparbergs, Örebro och Västmanlands län.

43:o) Kungl. Maj:t har föreslagit Riksdagen att, för bestridande af kostnader för *reglering af flottleder i de norrländska länen äfvensom i Kopparbergs, Örebro och Västmanlands län,* anvisa ett extra anslag för år 1905 å 100,000 kronor äfvensom medgifva, att de afgifter, som lades å flottningen, finge för enahanda ändamål disponeras. *Ang. reglering af flottleder i de norrländska länen äfvensom i Kopparbergs, Örebro och Västmanlands län.* [44.]

Beträffande detta ärende har departementschefen, med erinran, hurusom för bestridande af kostnader för reglering af flottleder i Norrbottens, Västerbottens och Kopparbergs län Riksdagen anvisat ett extra anslag för innevarande år å 100,000 kronor, äfvensom medgifvit, att de afgifter, som lades å flottningen, finge för enahanda ändamål disponeras, medelat, att domänstyrelsen i skrifvelse den 17 oktober 1903 hemställt, att äfven för år 1905 måtte anvisas medel till enahanda belopp för reglering af flottleder. Då emellertid på vissa krono-

parker äfven inom Jämtlands, Västernorrlands, Gäfleborgs, Örebro och Västmanlands län, såsom, bland andra, de stora kronoparkerna Hamra och Kloten, det till underlättande af virkesafkastningen numera visat sig vara af behofvet påkalladt, att kronan vidtoge åtgärder för flottledsregleringar, hade domänstyrelsen väckt förslag därom, att ifrågavarande anslags användning måtte få utsträckas att omfatta de norrländska länen äfvensom Kopparbergs, Örebro och Västmanlands län.

Utskottet hemställer,

a) att Riksdagen må för bestridande af kostnader för reglering af flottleder i de norrländska länen, äfvensom i Kopparbergs, Örebro och Västmanlands län anvisa ett extra anslag för år 1905 å 100,000 kronor, samt

b) medgifva att de afgifter, som läggas å flottningen, må för enahanda ändamål disponeras.

Den enskilda skogsvårdens befrämjande.

Ang. skogsvårdsstyrelserna samt skogsodlingens befrämjande. [45, 46.]

44:o) Kungl. Maj:t har föreslagit Riksdagen *dels* att, såsom bidrag till *bestridande af kostnaderna för uppehållande af skogsvårdsstyrelsernas verksamhet,* på extra stat för år 1905 anvisa ett anslag af 73,000 kronor; *dels ock* att för *skogsodlingens befrämjande* för år 1905 bevilja ett extra anslag af 100,000 kronor, att ställas till Kungl. Maj:ts förfogande för att i mån af tillgång tilldelas antingen skogsvårdsstyrelser, till hvilka landsting eller hushållningssällskap för ändamålet lämnat bidrag, eller i landstingsområde, där sådan styrelse icke funnes, landsting och hushållningssällskap, under iakttagande att i intetdera fallet statsbidrag finge till något landstingsområde utgå med högre belopp än det, hvarmed landsting och hushållningssällskap tillsammans eller ettdera af dem till ändamålet bidragit, samt att landsting eller hushållningssällskap, som undfått dylikt bidrag, skulle vara skyldigt att efter årets utgång till Kungl. Maj:ts vederbörande befallningshafvande afgifva redogörelse öfver användningen af de af staten samt af landsting eller hushållningssällskap lämnade bidrag.

Departementschefens anförande till statsrådsprotokollet i detta ärende är af följande lydelse:

»Sedan 1903 års Riksdag, i anledning af Eders Kungl. Maj:ts för Riksdagen framlagda förslag till lagstiftning angående den enskilda skogsvården med vissa ändringar antagit samma förslag, har Eders Kungl. Maj:t den 24 juli 1903, med godkännande af de utaf Riksdagen sålunda vidtagna ändringar, utfärdat, jämte andra författningar i ämnet, lag angående vård af enskildes skogar, förordning angående skogsvårdsstyrelser och förordning angående skogsvårdsafgifter, hvilka samtliga författningar skola träda i kraft den 1 januari 1905.

Då jag den 16 februari 1903 för Eders Kungl. Maj:t föredrog omförmälda författningsförslag, anförde jag, bland annat, att före genomförandet af lagstiftningen angående den enskilda skogsvården åtskilliga administrativa åtgärder skulle blifva erforderliga, hvilka icke kunde under år 1903 medhinnas. Visserligen kunde under loppet af nämnda år skogsvårdsstyrelsernas ledamöter utses såväl af Eders Kungl. Maj:t och vederbörande hushållningssällskaps förvaltningsutskott som äfven af de under 1903 års höst sammanträdande landsting, hvilka skulle hafva att utse sådana ledamöter. Likaledes kunde de sålunda utsedda styrelserna antaga sekreterare till sitt biträde för uppgörande af de förslag till reglementen, genom hvilka styrelsernas blifvande verksamhet skulle närmare regleras. Men svårligen syntes dessa förslag, vid hvilkas upprättande behörig hänsyn skulle tagas till de stora skiljaktigheter, som förekomme mellan de olika orternas skogsförhållanden, kunna hinna uppgöras redan under loppet af sagda år. Och då i allt fall, på sätt såväl den genom nådigt bref den 16 oktober 1896 för utredning angående lämpliga åtgärder för främjande af den enskilda skogshushållningen förordnade kommittén som domänstyrelsen ansett nödigt, landstingens och hushållningssällskapens yttranden öfver de af skogsvårdsstyrelserna uppgjorda reglementsförslagen skulle inhämtas, innan desamma af Eders Kungl. Maj:t företoges till pröfning, skulle stadfästelse å samma förslag ej kunna meddelas förrän efter landstingens sammanträden under hösten 1904. Härtill komme, att det syntes vara tvifvel underkastadt, huruvida de för skogsvårdsafgifternas uppbärande och redovisande nödiga anordningar kunde redan under år 1903 hinna genomföras. Vid sådant förhållande syntes det icke kunna ifrågasättas att söka bringa ifrågavarande lagstiftning i tillämpning redan från och med år 1904, utan måste därmed anstå till år 1905, huru önskligt det från skogshushållningens synpunkt vore, att samma lagstiftning redan vid 1904 års början kunde träda i kraft. Någon framställning till 1903 års Riksdag om beviljande

af anslag för ifrågavarande ändamål för år 1904 vore således icke erforderlig, utan kunde de medel, som blefve af nöden till bestridande af skogsvårdsstyrelsernas nyssberörda förberedande åtgärder samt till godtgörelse åt deras sekreterare eller de biträden, de eljest därvid kunde behöfva anlita, af Eders Kungl. Maj:t förskjutas af under händer varande medel för att framdeles hos Riksdagen anmälas till ersättande.

I öfverensstämmelse härmed afläts till Riksdagen den nådiga propositionen i ämnet, utan att hos Riksdagen gjordes framställning om beviljande af medel till bestridande af de kostnader, som komme att föranledas af den nya organisationen för befrämjande af den enskilda skogsvården inom landet.

Uti förenämnda förordning angående skogsvårdsstyrelser stadgas i 1 §, bland annat, att skogsvårdsstyrelse skall inom hvarje landstingsområde, där jämlikt lagen angående vård af enskildes skogar sådan styrelse skall finnas, bestå af tre med skogsförhållandena i orten förtrogne män, utsedde för tre år i sänder, en såsom ordförande af Eders Kungl. Maj:t, en af landstinget och en af hushållningssällskapets förvaltningsutskott, att suppleanter till lika antal som ledamöterna utses för samma tid och på enahanda sätt som desse samt att Eders Kungl. Maj:t, därest landstingsområde icke sammanfaller med verksamhetsområdet för ett eller flera hushållningssällskap, äger att, med iakttagande, i den mån sådant kan ske, af ofvan stadgade grunder, förordna, huru med utseende af ledamöter i skogsvårdsstyrelse och suppleanter för dem skall förfaras.

Med föranledande af dessa föreskrifter behagade Eders Kungl. Maj:t, i sammanhang med utfärdandet af lagen angående vård af enskildes skogar samt förordningarna angående skogsvårdsstyrelser och angående skogsvårdsafgifter den 24 juli 1903 — jämte det Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Kalmar län erhöll nådig befallning att inkomma med yttrande i fråga om lämpligaste sättet för tillämpningen inom detta läns båda landstingsområden af förberörda, för val af ledamöter i skogsvårdsstyrelse och suppleanter för dem föreskrifna grunder — uppdraga åt Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i de öfriga län, där jämlikt omförmälda lag skogsvårdsstyrelser skulle finnas, att föranstalta därom, att de ledamöter och suppleanter i styrelserna inom de särskilda länen, hvilka skulle af länens landsting och hushållningssällskaps förvaltningsutskott utses, blefve af 1903 års sammanträdande lagtima landsting samt, snarast möjligt, af hushållningssällskapens förvaltningsutskott valde för en tid af tre år, räknadt från

och med den 1 januari 1905, dock med skyldighet för ledamöterna eller, vid förfall för en eller flere af dem, vederbörande suppleanter att dessförinnan, jämte den ordförande i vederbörande styrelse, som Eders Kungl. Maj:t komme att utse, deltaga i uppgörande af det förslag till reglemente för styrelsen, som det, jämlikt 4 § i förordningen angående skogsvårdsstyrelser, ålåge hvarje sådan styrelse att uppgöra, i så god tid, att fastställelse å reglementet kunde af Eders Kungl. Maj:t efter vederbörande landstings och hushållningssällskaps förvaltningsutskotts hörande före förordningens trädande i kraft meddelas.

Genom nådigt bref den 14 augusti 1903 meddelade Eders Kungl. Maj:t bestämmelser rörande sättet för utseende af de ledamöter och suppleanter i skogsvårdsstyrelserna inom Kalmar län, som af länets landsting och hushållningssällskap skulle utses, hvarjämte Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i sistnämnda län anbefalldes att föranstalta om utseende af ledamöter och suppleanter på liknande sätt, som beträffande öfriga län enligt nyssberörda nådiga bref den 24 juli 1903 bestämts.

Vidare har Eders Kungl. Maj:t i nåder förordnat ordförande i de särskilda skogsvårdsstyrelserna, likaledes för en tid af tre år, räknadt från och med den 1 januari 1905, med skyldighet för ordförandena att, på sätt förut nämnts, jämte öfrige ledamöter i hvarje särskild styrelse uppgöra förslag till reglemente för styrelsen.

Då den nya organisationen således kommer att träda i verksamhet den 1 januari nästkommande år, lär framställning nu böra göras hos Riksdagen om beviljande af medel till bestridande af de kostnader, samma organisation kommer att medföra.

Beträffande dessa kostnader uppgjorde 1896 års skogskommitté följande

Förslag
till stat för skogsvårdsstyrelsernas tjänstemän och tillsyningsmän.

Län.	Sekreterare.	Skogs-tjänstemän.	Tillsynings-män.	Summa.
	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.
Jämtlands	4,000	2,500	4 st. 4,000	10,500
Västernorrlands	4,000	2,500	4 » 4,000	10,500
Gäfleborgs	4,000	2,500	4 » 4,000	10,500
Kopparbergs	4,000	2,500	3 » 3,000	9,500
Värmlands	4,000	2,500	4 » 4,000	10,500
Örebro	3,500	——	3 » 2,400	5,900
Västmanlands	3,500	——	3 » 2,400	5,900
Stockholms	3,500	——	3 » 2,400	5,900
Jönköpings	3,500	——	3 » 2,400	5,900
Kronobergs	3,500	2,300	4 » 3,200	9,000
Kalmar	3,500	——	3 » 2,400	5,900
Hallands	3,500	——	3 » 2,400	5,900
Göteborgs och Bohus	3,500	2,300	4 » 3,200	9,000
Älfsborgs	3,500	2,300	4 » 3,200	9,000
Skaraborgs	3,500	——	3 » 2,400	5,900
Östergötlands	3,000	——	3 » 2,400	5,400
Uppsala	3,000	——	3 » 2,400	5,400
Södermanlands	3,000	——	3 » 2,400	5,400
Blekinge	3,000	——	2 » 1,600	4,600
Kristianstads	3,000	——	3 » 2,400	5,400
Malmöhus	3,000	——	2 » 1,600	4,600
Summa	21 st. 73,000	8 st. 19,400	68 st. 58,200	150,600

Kommittén påpekade vidare, hurusom de olikheter, hvilka i detta statsförslag förekomme mellan länen såväl i fråga om tjänstemäns och betjäntes antal som beträffande sekreterarnes löneförmåner, funne sin naturliga förklaring i de stora skiljaktigheterna i länens ytvidd och skogstillgångar.

Beträffande det ekonomiska underlaget för skogsvårdsstyrelserna och deras verksamhet anförde kommittén, att om från statsförslagets slutsumma, 150,600 kronor, afdroges kostnaden för sekreterarnes af-

löning, 73,000 kronor, hvilken kostnad statsverket borde vidkännas, återstode att fylla ett belopp af 77,600 kronor. Så mycket hellre kunde man emellertid påräkna, att Riksdagen fortfarande skulle anvisa det anslag af 50,000 kronor, som sedan 1896 årligen beviljats för befrämjande af skogsodling å enskild mark, som genom nu ifrågasatta anordningar den utgift å 20,000 kronor, statsverket hade att vidkännas för aflöning åt skogsingenjörer, syntes icke vidare blifva erforderlig. Vidare syntes det ej kunna betviflas, att icke landsting och hushållningssällskap skulle med samma frikostighet som hittills befrämja skogsvården. Under år 1897 anvisade de för detta ändamål tillhopa 87,840 kronor. Under förutsättning att enahanda belopp för framtiden komme att utgå, skulle alltså, utöfver hvad som beräknats skola åtgå till tjänstemäns och tillsyningsmäns aflöning, en summa af 60,240 kronor årligen stå till skogsvårdsstyrelsernas förfogande. Uppenbart syntes emellertid vara, att de stora och maktpåliggande uppgifter, som skulle anförtros åt dessa styrelser, icke kunde fyllas, med mindre de hade att påräkna vida större inkomster.

Den lämpligaste utvägen att bereda medel till ifrågavarande ändamål fann kommittén i ett under senare tid upprepade gånger framställdt förslag, att trävaror vid export skulle åläggas en afgift samt de därigenom inflytande medel användas till skogsvårdens befrämjande.

För att få en ungefärlig föreställning om, hvilka belopp genom åsättande af en sådan skogsvårdsafgift skulle inflyta, verkställde kommittén en beräkning af hvad den, tillämpad på 1896 års export af trävaror och trämassa, skulle hafva inbragt med en exportafgift af 10 öre för hvarje kubikmeter oarbetade, sågade eller tillhuggna trävaror samt med en liknande afgift beträffande trämassefabrikationen i förhållande till den virkeskvantitet, densamma konsumerade. Beräkningen angaf en totalsumma för hela riket af omkring 688,000 kronor. Därvid hade dock utförseln från Gottlands, Västerbottens och Norrbottens län medtagits, ehuru för de trävaror, som utfördes från sist omförmälda tre län, skogsvårdsafgift ej skulle erläggas, hvartill komme, att råmaterialet till en del af de trävaror, som utskeppades från Västernorrlands län, otvifvelaktigt härstammade från de två nordligaste länen och delvis äfven från Finland. Likaså ansåg kommittén, att icke så litet norskt virke flottades i Tryssildsälfven och Klarälfven samt därefter förädlades vid värmländska sågverk. För den försågade eller eljest bearbetade varan komme ifrågavarande afgift i allt fall att uppbäras; men syntes det kommittén böra medgifvas exportören att därför erhålla restitution, därest han på tillfredsställande sätt kunde

visa, att virket härrörde från ort inom eller utom riket, för hvilken föreskriften om exportafgift ej gällde.

Med ledning af i sådant afseende upprättade, kommitténs betänkande bifogade tabeller beräknade kommittén den behållna inkomsten af den utaf kommittén föreslagna exportafgiften till omkring 580,000 kronor.

I det underdåniga utlåtande, domänstyrelsen i anledning af kommitténs betänkande afgaf, anförde styrelsen, att enligt dess åsikt det belopp, 73,000 kronor, som enligt kommitténs utredning för sekreterares och föredragandes aflöningar erfordrades, för detta ändamål till fullo toges i anspråk, i synnerhet med hänsyn därtill, att nämnde tjänstemän, därest deras verksamhet skulle blifva af fullt gagn, måste i orterna företaga resor, för hvilka kostnaden borde ersättas. Arbetena inom de särskilda länen komme helt säkert att ställa sig olika till omfattning och beskaffenhet, liksom aflöningen till sekreterare i följd häraf icke lämpligen på förhand syntes kunna fastslås, hvarför det härför afsedda statsmedelsbeloppet borde ställas till Eders Kungl. Maj:ts disposition för fördelning på länens skogsvårdsstyrelser efter dessas större eller mindre behof däraf.

Beträffande åter det af kommittén omförmälda anslag för skogsodlingens befrämjande framhöll domänstyrelsen, att detta anslag, som för år 1902 utginge med 70,000 kronor, måste ökas. Med hänsyn till länens egna bidrag till den enskilda skogsvårdens främjande och i betraktande af den stora betydelse, åtgärder till höjande af denna skogsvård måste äga för hela landet, funnes enligt styrelsens uppfattning fullgiltiga skäl för anslagets höjande till åtminstone 100,000 kronor, i all synnerhet som den utgift af 20,000 kronor, statsverket nu hade att vidkännas för aflöning af skogsingenjörer till enskilde skogsägares tjänst, ej vidare blefve erforderlig, såframt nämligen kommitténs förslag till lösning af frågan om den enskilda skogsvården i hufvudsak vunne godkännande. Borttoges därjämte det vid statsanslaget nu fästa villkor, att bidrag icke åt något län finge utgå med högre belopp än 4,000 kronor, och erhölle vederbörande län andel af detta statsanslag i förhållande till respektive landstings och hushållningssällskaps bidrag, skulle det ekonomiska underlaget för skogsvårdsstyrelsernas verksamhet till fromma för enskildes skogsvård kunna anses betryggadt. Det syntes nämligen ej kunna betviflas, att, hvad landstingen och hushållningssällskapen beträffade, dessa korporationer skulle å sin sida fortfarande med samma frikostighet som hittills befrämja skogsvården åtminstone i de län, där skogsvårdsafgifter endast till mindre belopp kunde påräknas.

Då jag, såsom nyss nämnts, den 16 februari 1903 för Eders Kungl. Maj:t föredrog ifrågavarande ärende, framlade jag en närmare redogörelse för de kostnader, som jag på grund af den i ärendet förekomna utredning ansåg blifva erforderliga för den nya organisationens verksamhet, och anförde därvid, hurusom beloppet af den fond, som årligen skulle mellan skogsvårdsstyrelserna fördelas, skulle enligt af kommittén gjorda beräkningar uppgå till sammanlagdt omkring kronor 580,000: —

Under förutsättning att det för närvarande med 70,000 kronor utgående anslaget till skogsodlingens befrämjande höjdes till 100,000 kronor, skulle vidare stå till Eders Kungl. Maj:ts disposition för fördelning emellan skogsvårdsstyrelserna i mån af behof:

dels sistnämnda belopp	kronor 100,000: —	
dels ock till aflönande af sekreterare hos skogsvårdsstyrelserna beräknade	„ 73,000: —	173,000: —

Sammanlagdt skulle således skogsvårdsstyrelserna för fyllande af de dem åliggande uppgifter årligen få af Eders Kungl. Maj:t sig anvisadt ett belopp af ..... kronor 753,000: —

Vederbörande landstings och hushållningssällskaps bidrag till den enskilda skogsvårdens främjande, hvilka bidrag upptagits af kommittén till de för år 1897 af bemälda korporationer för ändamålet anvisade belopp, tillhopa 87,840 kronor, och af domänstyrelsen till 105,150 kronor, hvartill länens bidrag för ändamålet år 1901 uppgått, utgingo år 1902 med 107,450 kronor och utgjorde för år 1903 108,850 kronor.

Under de senaste åren hade sålunda en stadigt fortgående ökning af landstingens och hushållningssällskapens bidrag för ifrågavarande ändamål ägt rum och då, såsom ock kommittén anfört, det icke syntes kunna betviflas, att icke bemälda korporationer fortfarande skulle låta sig angeläget vara att, såvidt på dem ankomme, söka främja den enskilda skogsvården, hvar inom sin ort, syntes de bidrag, skogsvårdsstyrelserna kunde från landsting och hushållningssällskap påräkna, kunna för framtiden antagas komma att åtminstone icke understiga sistnämnda belopp ..... „ 108,850: —

De medel, som årligen komme att ställas till skogsvårdsstyrelsernas förfogande, skulle således kunna beräknas till sammanlagdt		kronor 861,850: —
Om härifrån droges dels sekreterarnes aflöningar, tillhopa	kronor 73,000: —	
dels ock af kommittén till aflöning åt skogsvårdsstyrelsernas tjänstemän och tillsyningsmän beräknade	„ 77,600 —	150,600: —
skulle årligen stå till skogsvårdsstyrelsernas förfogande för fyllande af dem anförtrodda uppgifter ett belopp af		kronor 711,250: —
eller i rundt tal		„ 700,000: —

Visserligen skulle af detta belopp en del komma att tagas i anspråk till ersättningar åt skogsvårdsstyrelsernas ledamöter äfvensom åt de revisorer, hvilka årligen skulle granska skogsvårdsstyrelsernas förvaltning, hvarjämte äfven, då sekreterarne skulle själfve vidkännas kostnaden för sina tjänsteresor, det torde å vissa orter blifva nödigt att öka deras aflöningar utöfver det till utgående af statsmedel ifrågasatta beloppet, 73,000 kronor, men syntes i allt fall den del af de till skogsvårdsstyrelsernas disposition stående medel, som till dessa administrationskostnader komme att åtgå, icke blifva synnerligen betydande.

Det belopp, som enligt denna beräkning skulle af statsmedel till nu ifrågavarande ändamål utgå, nämligen dels till skogsodlingens befrämjande 100,000 kronor och dels till aflönande af sekreterare hos skogsvårdsstyrelserna 73,000 kronor eller tillhopa 173,000 kronor, synes mig ingalunda vara för högt beräknadt, utan kanske snarare väl knappt tilltaget.

Beträffande först anslaget till skogsodlingens befrämjande, delar jag i allo domänstyrelsens uppfattning, att fullgiltiga skäl finnas för anslagets höjande till åtminstone 100,000 kronor såväl med hänsyn till storleken af landstingens och hushållningssällskapens bidrag till den enskilda skogsvårdens främjande, hvilka bidrag för år 1903 utgjort 108,850 kronor, som ock i betraktande däraf att, såsom af domänstyrelsen framhållits, den utgift af 20,000 kronor, statsverket nu har att vidkännas för aflöning af skogsingenjörer till enskilde skogsägares tjänst

och hvilket belopp för närvarande utgår från reservationsanslaget till kronoskogarnas förvaltning och befrämjande af skogsväsendet i allmänhet, sedan den nya organisationen trädt i verksamhet, ej vidare blifver erforderlig.

Från denna förutsättning har äfven, enligt hvad jag från domänstyrelsen inhämtat, styrelsen utgått vid beräkningen af utgifterna från sistnämnda anslag för år 1905, därvid styrelsen icke ifrågasatt någon höjning af anslagets nuvarande belopp.

Därest anslaget till skogsodlingens befrämjande höjes till 100,000 kronor, skulle däraf blifva en följd, att det vid dess utgående nu fästa villkor, att icke något län må därifrån erhålla bidrag till högre belopp än 4,000 kronor, skulle bortfalla; och anser jag att, i anslutning till nu gällande villkor, statsbidrag icke må till något landstingsområde utgå med högre belopp än det, hvarmed landsting eller hushållningssällskap tillsammans eller ettdera af dem till ändamålet bidrager, samt att såsom regel hvarje landstingsområde bör erhålla andel af statsanslaget i förhållande till de bidrag, som för enahanda ändamål af landsting eller hushållningssällskap lämnas, Eders Kungl. Maj:t naturligen förbehållet att vid fördelningen af statsanslaget härutinnan vidtaga de jämkningar, som af särskilda omständigheter kunna föranledas. Af skogsvårdsstyrelsernas bildande synes emellertid böra följa, att i de landstingsområden, där sådana styrelser finnas, såväl statens som landstingens och hushållningssällskapens bidrag till förevarande ändamål ställas till dessa styrelsers förfogande för att af styrelserna användas i enlighet med de för dem gällande, af Eders Kungl. Maj:t fastställda reglementen. I de landstingsområden åter, där skogsvårdsstyrelser ej finnas, bör, därest landsting eller hushållningssällskap anslår medel till skogsodling, andel af statsanslaget fortfarande såsom hittills kunna utgå till dessa korporationer.

Någon särskild redovisningsskyldighet för bidrag från ifrågavarande anslag torde icke behöfva åläggas skogsvårdsstyrelserna, då dessa, jämlikt 8 § i förordningen angående skogsvårdsstyrelser, hafva att för hvarje år till Eders Kungl. Maj:ts vederbörande befallningshafvande afgifva redogörelse för sin förvaltning. Däremot torde den skyldighet, hvilken nu är föreskrifven för landsting eller hushållningssällskap, som undfått dylikt bidrag, att årligen till Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande afgifva redogörelse öfver användningen af de utaf staten samt af landsting eller hushållningssällskap lämnade bidrag, fortfarande böra bibehållas.

Ehuru ett årligt statsanslag för skogsodlingens befrämjande å 100,000 kronor med all sannolikhet kommer att för framtiden blifva

behöfligt, anser jag att, innan ännu någon erfarenhet vunnits angående omfattningen af skogsvårdsstyrelsernas verksamhet och de kostnader, denna verksamhet kan komma att betinga, det dock icke bör ifrågasättas att öfverflytta anslaget på ordinarie stat.

Vidkommande härefter det af skogskommittén till aflönande af sekreterare hos skogsvårdsstyrelserna beräknade belopp, 73,000 kronor, torde jag få erinra, hurusom 2 § uti det för Riksdagen framlagda förslag till förordning angående skogsvårdsstyrelser innehöll, att hos skogsvårdsstyrelse skulle såsom föredragande och sekreterare vara anställd en forstligt bildad man, hvilken fullgjort hvad som erfordras för vinnande af anställning såsom tjänsteman i skogsstaten, hvarjämte i 4 § bland skogsvårdsstyrelsens åligganden under punkt d) upptagits att antaga och aflöna dels sekreteraren, dels ock forstligt bildade tjänstemän äfvensom tillsyningsmän. Dessa bestämmelser ansåg emellertid Riksdagen innebära ett olämpligt tvång å skogsvårdsstyrelserna. Nämnda styrelser borde, enligt Riksdagens uppfattning, erhålla största möjliga frihet att med hänsyn till förhållandena inom deras olika verksamhetsområden själfva afgöra, i hvad mån de för fyllande af sin uppgift behöfde biträde af särskildt anställde tjänstemän och tillsyningsmän, huru desse skulle vara kvalificerade och aflönade samt på hvad sätt göromålen borde dem emellan fördelas. Visserligen vore det uppenbart, att skogsvårdsstyrelserna i sin verksamhet icke kunde umbära ett fast anställdt biträde, som, då teoretiska insikter i skogsskötsel icke alltid kunde förutsättas hos styrelsernas ledamöter, borde äga forstlig bildning. Men det syntes icke Riksdagen böra i lag bestämmas, att denna person skulle tjänstgöra såsom föredragande och sekreterare hos styrelsen, då det stundom af ekonomiska eller andra skäl kunde befinnas lämpligt att ordna skötandet af ifrågavarande göromål på annat sätt. Icke heller syntes det Riksdagen böra ovillkorligen fordras, att nämnda person fullgjort hvad som erfordrades för vinnande af anställning såsom tjänsteman i skogsstaten, då han ju äfven därförutan kunde hafva förvärfvat och ådagalagt forstlig fackkunskap.

De i enlighet härmed vidtagna ändringar i 2 § och 4 §, punkt d), uti det af Eders Kungl. Maj:t framlagda förslaget till förordning angående skogsvårdsstyrelser synas mig icke kunna föranleda någon minskning i det af kommittén för aflönande af sekreterare beräknade beloppet, 73,000 kronor; och torde ej heller Riksdagen hafva tänkt sig, att någon sådan minskning skulle blifva en följd af samma ändringar. Tydligt är, såsom äfven af Riksdagen betonats, att skogsvårdsstyrelserna i sin verksamhet icke kunna undvara fast anställda biträden med forst-

lig bildning och att det ligger stor vikt uppå, att styrelserna härvid kunna hafva att påräkna verkligt dugande krafter. Men det torde ej sällan blifva förenadt med svårigheter för styrelserna att finna fullt kvalificerade personer, villiga att mot de aflöningsförmåner, som af styrelserna kunna erbjudas, såsom fast anställda biträden träda i deras tjänst. Synnerligast under de senaste åren hafva enskilde skogsägare för vården af sina skogar i ganska stor utsträckning hos sig anställt forstligt utbildade tjänstemän, och då ofta dessa enskilde skogsägare kunna erbjuda bättre löneförmåner än skogsvårdsstyrelserna kunna blifva i tillfälle att göra, är det påtagligt, att ett statsanslag af 73,000 kronor såsom bidrag till bestridande af kostnaderna för uppehållandet af skogsvårdsstyrelsernas verksamhet ingalunda är för högt tilltaget.

Då, på sätt domänstyrelsen jämväl framhållit, det icke lämpligen kan på förhand fastslås, huru mycket af ifrågavarande anslag bör tillkomma det ena eller andra länet, lär anslaget böra ställas till Eders Kungl. Maj:ts disposition för fördelning på skogsvårdsstyrelserna efter dessas större eller mindre behof däraf.

Slutligen anser jag, att detta anslag af samma skäl, som af mig anförts för bibehållande på extra stat af anslaget till skogsodlingens befrämjande, åtminstone tillsvidare icke bör å ordinarie stat uppföras.»

Utskottets yttrande.

Emot Kungl. Maj:ts förslag om, att anslaget till skogsodlingens befrämjande måtte höjas från 70,000 kronor till 100,000 kronor, har utskottet icke något att erinra.

Hvad däremot beträffar det äskade anslaget å 73,000 kronor såsom bidrag till bestridande af kostnaderna för uppehållande af skogsvårdsstyrelsernas verksamhet, synes någon nedsättning däri lämpligen kunna äga rum. Detta belopp motsvarar hvad skogskommittén ansåg böra utgå såsom löner till skogsvårdsstyrelsernas sekreterare; men härvid är att märka, att, enligt nästlidet års Riksdags beslut och emot hvad kommitterade vid lönestatens uppställande förutsatte, den såsom fast biträde hos skogsvårdsstyrelse anställde person ej ovillkorligen bör hvarken vara föredragande och sekreterare hos styrelsen eller äga den för vinnande af anställning i skogsstaten föreskrifna kompetens. Denna inskränkning i nämnde persons tjänstegöromål och kompetensvillkor, synes utan tvifvel verka till någon nedsättning i den lön, honom bör beredas; och har utskottet särskildt velat påpeka, att, då Riksdagen förklarade, att det icke borde i lag bestämmas att denne person skulle tjänstgöra såsom föredragande och sekreterare hos styrelsen, Riksdagen såsom anledning därtill angaf, att det stundom af ekonomiska eller andra skäl kunde befinnas lämpligt att ordna skötandet af göromålen på annat sätt. I

allt fall anser utskottet, att ifrågavarande anslag endast bör betraktas såsom ett bidrag till skogsvårdsstyrelsernas utgifter i allmänhet; och då till dessa utgifters bestridande styrelserna i främsta rummet komma att åtnjuta den inkomst, som inflyter genom skogsmedelsafgifterna, hvilkas belopp för närvarande svårligen kan närmare bestämmas, finner utskottet förevarande anslag lämpligen kunna nedsättas till en rund summa af 60,000 kronor.

Utskottet hemställer alltså, att Riksdagen må

a) såsom bidrag till bestridande af kostnaderna för uppehållande af skogsvårdsstyrelsernas verksamhet, på extra stat för år 1905 anvisa ett anslag af 60,000 kronor; samt,

b) för skogsodlingens befrämjande för år 1905 bevilja ett extra anslag af 100,000 kronor, att ställas till Kungl. Maj:ts förfogande för att i mån af tillgång tilldelas antingen skogsvårdsstyrelser, till hvilka landsting eller hushållningssällskap för ändamålet lämnat bidrag, eller i landstingsområde, där sådan styrelse icke finnes, landsting och hushållningssällskap, under iakttagande att i intetdera fallet statsbidrag må till något landstingsområde utgå med högre belopp än det, hvarmed landsting och hushållningssällskap tillsammans eller ettdera af dem till ändamålet bidragit, samt att landsting eller hushållningssällskap, som undfått dylikt bidrag, skall vara skyldigt att efter årets utgång till Kungl. Maj:ts vederbörande befallningshafvande afgifva redogörelse öfver användningen af de af staten samt af landsting eller hushållningssällskap lämnade bidrag.

Ersättning för af statskontoret gjorda förskott.

Ang. ersättning för af statskontoret gjorda förskott.

[47.]

45:o Kungl. Maj:t har föreslagit Riksdagen, att, till betäckande af åtskilliga, af *statskontoret förskottsvis bestridda utgifter*, anvisa å extra stat för år 1905 ett anslag af 287,215 kronor.

Till statsrådsprotokollet har departementschefen med afseende å denna anslagsfråga anfört följande:

»Enligt hvad statskontoret anmält, har nämnda ämbetsverk förskjutit följande belopp, hvilka torde böra anmälas till ersättande af Riksdagen under nionde hufvudtiteln, nämligen:

till godtgörande af kostnader för landtmäteriförrättningar å åtskilliga kronans domäner	kronor	16,950: 59
„ godtgörande af kostnader för vissa kronoegendomars deltagande i Hjälmarens och Kvismarens sänkning	„	12,272: 44
„ godtgörande af kostnader för vissa kronoegendomars deltagande i andra vattenafledningsföretag	„	10,685: 19
„ godtgörande af kostnader för den af Eders Kungl. Maj:t den 9 juni 1899 tillsatta kommitté för utredning beträffande de mer betydande vattenfall i landet, hvilka helt och hållet eller delvis kunde anses vara i statens ägo, m. m.	„	108,228: —
„ godtgörande af kostnader för den af Eders Kungl. Maj:t den 24 oktober 1902 tillsatta centrala nödhjälpskommittén	„	12,121: 35
„ godtgörande af kostnader för tryckning och häftning af en bilaga till det betänkande, som afgifvits af den utaf Eders Kungl. Maj:t den 10 juli 1899 tillsatta kommitté för utredning rörande åtgärder för beredande af tillfälle för mindre bemedlade arbetare att på landsbygden förvärfva sig egna hem	„	225: 44
„ gäldande af svenska kronans andel i kostnaderna för fiskeritillsynen under år 1903 vid regala laxfisket i Torne älf	„	1,200: —
„ gäldande af vägskatt för samma laxfiske	„	1,226: 78
„ gäldande af vägskatt för år 1902 för till statsverket indragna frälseräntan af hemmanet $^{3}/_{8}$ mantal Sundersbol n:o 1 i Uppsala län	„	1: 24
„ ersättande af kostnader för upprättande af förslag till regleringsplan för ett invid Bastuträsks järnvägsstation beläget område af kronoparken Brännheden i Västerbottens län	„	259: 78
„ ersättande af kostnader för upprättande af		
Transport	kronor	163,170: 81

Transport	kronor	163,170: 81
plan för ordnande och bebyggande af ett invid Storsunds järnvägsstation beläget område af kronoparken Storträskliden i Norrbottens län	„	251: 28
till byggnadsersättning, enligt nådiga brefvet den 29 maj 1891, åt skogstorpare å kronoparker i Norrbottens län	„	11,500: —
„ godtgörande af kostnader för uppförande af en ny ladugårdsbyggnad å förra militiebostället Kastellgården n:o 1 i Göteborgs och Bohus län	„	30,806: 15
„ godtgörande af kostnader för verkställande af reparationer å byggnader vid förra länsmansbostället Tofter n:o 1 i samma län	„	507: —
„ godtgörande af kostnader för på vissa kronoegendomar belöpande skogslikvidsersättning	„	48,483: 74
„ godtgörande af kostnader för verkställande af uppskattning af vissa till utbyte emellan kronan och staden Halmstad föreslagna områden	„	83: 40
„ ersättning till vissa kronoarrendatorer och boställshafvare för exproprierad jord	„	395: 92
„ ersättning för öfverbyggnad å indragna boställen	„	21,921: 67
„ godtgörande af kostnader, föranledda af inmutning för kronans räkning af apatit- och magnesitfyndigheter inom Norrbottens län	„	10,048: 07
eller tillhopa	kronor	287,168: 04.

Med iakttagande af grundsatsen om anslags bestämmande till jämnt tal af kronor samt för jämnande af hufvudtitelns slutsumma, hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå Riksdagen

att, till betäckande af ofvan omförmälda, af *statskontoret förskottsvis bestridda utgifter*, anvisa å extra stat för år 1905 ett anslag af 287,215 kronor.»

Emot ersättandet af omförmälda förskott har utskottet icke något att erinra; och då utskottet i punkt 9 härofvan föreslagit att i anslaget till skrifmaterialier och expenser, ved m. m. må vidtagas den jämkning, som till jämnande af hufvudtitelns slutsumma kan erfordras, synes jämkning i förevarande anslag endast böra afse jämnande af de extra ordinarie anslagens slutsumma och detta anslag med iakttagande af grundsatsen om anslags bestämmande till jämnt antal kronor, nu böra uppföras med 287,169 kronor.

Utskottet hemställer alltså,

att Riksdagen må, till betäckande af ofvan omförmälda, af statskontoret förskottsvis bestridda utgifter, anvisa på extra stat för år 1905 ett anslag af 287,169 kronor; dock att i anslaget må få göras den jämkning, som till utjämnande af de extra ordinarie anslagens slutsumma kan erfordras.

Dyrtidstillägg.

Ang. anslag till dyrtidstillägg. [48.]

46:o) Kungl. Maj:t har slutligen under punkten 48 i denna hufvudtitel föreslagit Riksdagen

att, till beredande i enlighet med de i statsrådsprotokollet öfver finansärenden den 12 januari 1904 angifna grunder, af *dyrtidstillägg* för innevarande år åt en del tjänstemän och betjänte i jordbruksdepartementets afdelning af Kungl. Maj:ts kansli samt till jordbruksdepartementet hörande ämbetsverk och kårer, å extra stat för år 1905 anvisa, såsom förslagsanslag, ett belopp af 85,000 kronor.

Öfver denna framställning kommer utskottet att framdeles afgifva utlåtande; hvilket utskottet härmed får för Riksdagen

anmäla.

Stockholm den 1 mars 1904.

På statsutskottets vägnar:

HUGO TAMM.

Reservationer:

vid *punkt 5:o)* (angående åtgärder till fiskerinäringens befrämjande):

af herr *K. E. Bohnstedt;*

af herrar *H. Andersson*, *N. Boström*, *G. Odqvist*, *D. Persson*, *A. Petersson*, *J. A. Sjö*, *N. Nilsson*, *C. J. Ödman*, *O. Emthén* och *N. Svensson*, hvilka ansett, att utskottets yttrande och förslag bort hafva följande lydelse:

Såsom i statsrådsprotokollet meddelas — — — — — — innefattar.

Emot den af Kungl. Maj:t föreslagna staten för statens fiskeriadministration har utskottet icke haft annat att erinra, än att det icke synts nödvändigt, att ett fast arfvode för en fiskeriingenjör i staten upptages. Utskottet föreställer sig nämligen, att, därest för fiskes upphjälpande eller skyddande arbeten skulle ifrågakomma, för hvilkas utförande erfordras särskilda tekniska fackkunskaper, landtbruksstyrelsen lämpligen borde, på sätt vid andra förvaltningar lärer äga rum, för hvarje särskildt tillfälle anlita biträde af sakkunnig person, och således en stadigvarande befattning för detta ändamål, åtminstone för närvarande, icke behöfva upprättas. I enlighet med denna uppfattning skulle fiskeriingenjören ur ifrågavarande stat uteslutas och statens slutsumma nedsättas till 30,000 kronor.

Beträffande den resekostnads- och traktamentsersättning — — — — — — — — — — summa kronor 66,000.

I öfverensstämmelse med utskottets här ofvan uttalade uppfattning om fiskeriingenjörens uteslutande från administrationens lönestat bör förenämnda anslag å 16,000 kronor minskas med 2,000 kronor.

Då, vid det förhållande, att utskottet anser den ifrågasatta tjänstebåten icke böra anskaffas, någon utgift för sådan båts underhåll icke enligt denna mening förekommer, bör det begärda anslaget minskas med ytterligare 5,000 kronor; och då i öfrigt samtliga från detta anslag utgående utgifter, med undantag af de i förestående sammanfattning först upptagna, af utskottet beräknade till 44,000 kronor, måste anses vara af mer tillfällig art och äro på Kungl. Maj:ts bestämmande beroende samt ett anslag i jämnadt tal af 14,000 kronor synes för sådana ändamål till fyllest, har utskottet ansett anslaget i sin helhet böra upptagas till 58,000 kronor.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt och Kungl. Maj:t föreslagit, får utskottet hemställa,

a) att Riksdagen må, under villkor att den nu lediga förste fiskeriassistentbefattningen med utgången af innevararande år och andre fiskeriassistentbefattningen efter nuvarande innehafvarens af denna befattning afgång indragas, *godkänna*

dels följande stat för statens fiskeriadministration:

Aflöning:	Lön	Tjänstgöringspenningar	Summa	
1 fiskeriintendent	2,500	1,500	4,000	Efter fem år kan lönen höjas med 500 kronor och efter tio år med ytterligare 500 kronor.
5 fiskeriintendenter	12,500	7,500	20,000	
1 fiskeriassistent	1,800	1,200	3,000	
2 fiskeristipendiater, arfvoden	—	—	3,000	
Summa aflöning kronor			30,000	

dels följande villkor etc. — — varda stadgade;

samt medgifva ej mindre att för tillsättande från och med år 1905 af två fiskeriintendentsbefattningar och från den tid, då den från anslaget till fiskerinäringens understöd till andre fiskeriassistenten nu utgående aflöning samt resekostnads- och traktamentsersättning upphör att utgå, jämväl af den i staten upptagna fiskeriassistentbefattningen äfvensom för anställande från och med år 1905 af två fiskeristipendiater må under förevarande anslagstitel uppföras ett anslag med benämning »statens fiskeriadministration» till belopp af 14,000 kronor, än äfven att af detta anslag må, så länge nuvarande andre fiskeriassistenten i denna sin befattning kvarstår, användas till aflöning samt resekostnads- och traktamentsersättning åt honom högst 3,000 kronor, för år räknadt; och

b) att Riksdagen må, i följd af hvad under nästföregående moment föreslagits och på grund af hvad anförts samt under förutsättning af bifall till hvad utskottet här nedan under punkt 29:o) föreslår, höja anslaget till fiskerinäringens understöd från 42,000 kronor till 58,000 kronor, eller med 16,000 kronor.»

vid *punkt 44:o)* (angående skogsvårdsstyrelserna samt skogsodlingens befrämjande)

af herr *H. P. P. Tamm*, som ansett att motiveringen bort hafva gifvits följande lydelse:

»Emot — — — erinra.

Hvad däremot beträffar — — — på annat sätt.

Emellertid och då i § 2 af kungl. förordningen den 24 juli 1903 angående skogsvårdsstyrelser är stadgadt, att hos skogsvårdsstyrelse skall såsom biträde vara anställd en forstligt bildad man, anser utskottet, att tillgång till aflöning åt ett sådant biträde bör af allmänna medel beredas. Ett anslag för ändamålet synes alltså, på sätt Kungl. Maj:t föreslagit, böra af Riksdagen beviljas; men torde detta anslag för det närvarande kunna begränsas till 60,000 kronor.»

Det skulle här antecknas, att herr *E. Fränckel* icke deltagit i förestående hufvudtitels behandling inom utskottet.

Bilaga Litt. A.

Bil.

Tabell öfver ordinarie anslagen under

Jordbruks-

1904 års riksstat anslår:								
Anvisning i kontant.		Indelning och därmed jämförlig anvisning, på *förslag*.				Summa.		
		Friheter.		Ersättningar.				
Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	
17,000	—	— —	—	— —	—	17,000	—	Departementschefen
46,200	—	— —	—	— —	—	46,200	—	Departementets afdelning af Kungl. Maj:ts kansli
31,800	—	— —	—	— —	—	31,800	—	Landtbruksstyrelsen. Nuvarande belopp
								Höjes å anslaget till extra biträden, vikariatsersätt-
270,600	—	— —	—	— —	—	270,600	—	Undervisningsanstalter för jordbruk och landtmanna- till understöd åt landtmannaskolor)
4,500	—	— —	—	— —	—	4,500	—	Odlingshjälp åt kronoinbyggare, *förslagsanslag*
49,500	—	— —	—	— —	—	49,500	—	Landtbruksingenjörer och deras biträden
175,000	—	— —	—	— —	—	175,000	—	Befrämjande i allmänhet af jordbruk och landtmanna-
								Ökas å anslaget till understödjande af premiering
59,700	—	— —	—	— —	—	59,700	—	Länsveterinärer och veterinärstipendiater
158,550	—	1,070	—	— —	—	159,620	—	Hästafvelns förbättrande, *reservationsanslag*, (däraf
								Nuvarande anvisning i kontant
								Ökas med
30,000	—	— —	—	— —	—	30,000	—	Till förekommande och hämmande af smittosamma
25,000	—	— —	—	— —	—	25,000	—	Befrämjande af husslöjden
42,000	—	— —	—	— —	—	42,000	—	Fiskerinäringens understöd. Nuvarande belopp
								Ökas med
94,000	—	— —	—	— —	—	94,000	—	Domänstyrelsen
2,406,000	—	— —	—	— —	—	2,406,000	—	Skogsväsendet:
								Bestämdt anslag:
								För skogsstaten
								» statens skogsläroverk
								Förslagsanslag:
								Till ålderstillägg åt skogsstaten och skogsinsti-
								Reservationsanslag:
								Till enskilda skogsundervisningen
								» kronoskogarnes förvaltning och befrämjande mänhet
T:pt 3,409,850	—	1,070	—	— —	—	3,410,920	—	

Litt. A.

riksstatens Nionde hufvudtitel.

departementet.			Förslag till blifvande riksstat: Anvisning i kontant. Kronor.	ö.	Indelning och därmed jämförlig anvisning, på *förslag*. Friheter. Kronor.	ö.	Ersättningar. Kronor.	ö.	Summa. Kronor.	ö.
.....			17,000	—	— —	—	— —	—	17,000	—
.....			46,200	—	— —	—	— —	—	46,200	—
.....	31,800: —									
ning och expenser med	3,000: —		34,800	—	— —	—	— —	—	34,800	—
näringar (däraf ett *förslagsanslag* å 15,000 kronor										
.....			270,600	—	— —	—	— —	—	270,600	—
.....			4,500	—	— —	—	— —	—	4,500	—
.....			49,500	—	— —	—	— —	—	49,500	—
näringar. Nuvarande belopp	175,000: —									
af nötboskap med	25,000: —		200,000	—	— —	—	— —	—	200,000	—
.....			59,700	—	— —	—	— —	—	59,700	—
särskildt 100,000 kronor till prisbelöningar för hästar).										
.....	158,550: —									
.....	54,650: —		213,200	—	1,070	—	— —	—	214,270	—
sjukdomar bland husdjuren, *förslagsanslag*			30,000	—	— —	—	— —	—	30,000	—
.....			25,000	—	— —	—	— —	—	25,000	—
.....	42,000: —									
.....	18,000: —		60,000	—	— —	—	— —	—	60,000	—
.....			94,000	—	— —	—	— —	—	94,000	—
.....	645,608: —									
.....	55,000: —	700,608: —								
tutets lärarepersonal		100,000: —								
.....	5,600: —									
af skogsväsendet i all-										
.....	1,599,792: —	1,605,392: —	2,406,000		— —	—	— —	—	2,406,000	—
		Transport	3,510,500	—	1,070	—	— —	—	3,511,570	—

	1904 års riksstat anslår:								
	Anvisning i kontant.		Indelning och därmed jämförlig anvisning, på *förslag*.				Summa.		
			Friheter.		Ersättningar.				
	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	
T:pt	3,409,850	—	1,070	—	— —	—	3,410,920	—	
	12,000	—	— —	—	— —	—	12,000	—	Till belöningar för rofdjurs dödande, *förslagsanslag*
	89,200	—	— —	—	— —	—	89,200	—	Landtmäteristaten
	63,000	—	— —	—	— —	—	63,000	—	Skiften och afvittringar, *reservationsanslag*
	50,000	—	— —	—	— —	—	50,000	—	Utflyttningshjälp efter skiften, *förslagsanslag*
	178,600	—	— —	—	— —	—	178,600	—	Rikets allmänna kartverk
	10,665	—	6,635	—	1,664	—	18,964	—	Gästgifvares friheter
	250,000	—	— —	—	— —	—	250,000	—	Bidrag till skjutsentreprenader, *förslagsanslag*
	354	—	25	—	— —	—	379	—	Färjor och färjekarlar
	600,000	—	— —	—	— —	—	600,000	—	Bidrag till vägunderhållet på landet, *förslagsanslag*
	9,564	—	— —	—	— —	—	9,564	—	Fattigvården i Stockholm och landsorten
	75,000	—	— —	—	— —	—	75,000	—	Fattigvården i allmänhet, *förslagsanslag*
	43,598	—	— —	—	— —	—	43,598	—	Ålderstillägg, *förslagsanslag*
	31,639	—	— —	—	— —	—	31,639	—	Rese- och traktamentspenningar, *förslagsanslag*
	16,736	—	— —	—	— —	—	16,736	—	Skrifmaterialier och expenser ved m. m., *förslags-* *Ökas* för jämnande af hufvudtitelns slutsumma med
	10,000	—	— —	—	— —	—	10,000	—	Extra utgifter, *reservationsanslag*
S:a	4,850,206	—	7,730	—	1,664	—	4,859,600	—	

		Förslag till blifvande riksstat:							
		Anvisning i kontant.		Indelning och därmed jämförlig anvisning, på *förslag*.				Summa.	
				Friheter.		Ersättningar.			
		Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.
Transport		3,510,500	—	1,070	—	— —	—	3,511,570	—
.....		12,000	—	— —	—	— —	—	12,000	—
.....		89,200	—	— —	—	— —	—	89,200	—
.....		63,000	—	— —	—	— —	—	63,000	—
.....		50,000	—	— —	—	— —	—	50,000	—
.....		178,600	—	— —	—	— —	—	178,600	—
.....		10,665	—	6,635	—	1,664	—	18,964	—
.....		250,000	—	— —	—	— —	—	250,000	—
.....		354	—	25	—	— —	—	379	—
.....		600,000	—	— —	—	— —	—	600,000	—
.....		9,564	—	— —	—	— —	—	9,564	—
.....		75,000	—	— —	—	— —	—	75,000	—
.....		43,598	—	— —	—	— —	—	43,598	—
.....		31,639	—	— —	—	— —	—	31,639	—
anslag. Nuvarande belopp	16,736: —								
.....	50: —	16,786	—	— —	—	— —	—	16,786	—
.....		10,000	—	— —	—	— —	—	10,000	—
Summa		4,950,906	—	7,730	—	1,664	—	4,960,300	—

Bil. Litt. B.

Tabell öfver extra ordinarie anslagen under riksstatens Nionde hufvudtitel.

		Kronor	ö.
Jordbruksdepartementet.			
Undervisningsanstalter för jordbruk och landtmannanäringar:			
Till förhöjda understöd åt landtbruksskolorna i Västernorrlands, Västerbottens och Norrbottens län		6,000	—
Befrämjande i allmänhet af jordbruk och landtmannanäringar:			
Bidrag till uppförande å landtbruksakademiens experimentalfält af en ny museibyggnad	25,000: —		
» till bestridande af kostnaderna för allmänna landtbruksmöten	7,500: —		
Till prisbelöningar vid allmänna landtbruksmöten för husdjur, redskap, maskiner m. m.	12,500: —		
Bidrag till underhåll af åtta kemiska stationer för jordbrukets och näringarnas behof	32,000: —		
» till underhåll af en för öfre Norrland afsedd kemisk-växtbiologisk anstalt inom Norrbottens län	11,250: —		
Till understöd åt frökontrollanstalter	10,000: —		
Bidrag till uppehållande af Sveriges utsädesförenings praktiskt vetenskapliga verksamhet	25,000: —		
Till utbildande af en elev i boskapsskötsel och mejerihushållning	1,000: —		
För anställande af en förste och en andre torfingenjör samt två torfassistenter	25,000: —		
» vidtagande af åtgärder för tillgodogörande på lämpligaste sätt af den i landets torfmossar befintliga bränsletillgång	25,000: —		
Till understöd åt svenska mosskulturföreningen	15,000: —		
Transport	189,250: —	6,000	—

		Kronor	ö.
Transport	189,250: —	6,000	—
Bidrag till åtgärder för höjande af det mindre jordbruket	70,000: —		
Till anställande af en statskonsulent i svinskötsel	5,000: —		
» fjäderfäafvelns befrämjande	5,000: —		
» de geologiska undersökningarna	96,000: —		
Bidrag till bildande och upprätthållande af afvelscentra för nötboskap	9,000: —	374,250	—
Hästafvelns förbättrande:			
Till bestridande af kostnaden för extra personal vid Flyinge hingstdepå		3,790	—
Befrämjande af husslöjden:			
Till anställande af en andre instruktör i husslöjd och personligt ålderstillägg till andre instruktören Jonas Wallander		3,500	—
Fiskerinäringens understöd:			
Till anskaffande af ett fartyg för hydrografisk-biologiska undersökningar af de Sverige omgifvande hafven samt för tillsyn och bevakning vid Sveriges hafsfisken	130,000: —		
» underhålls- och driftkostnad för detta fartyg	25,000: —		
» utförande af hydrografisk-biologiska undersökningar af de Sverige omgifvande hafven	26,100: —		
För höjande af fonden för fiskerinäringens befrämjande	200,000: —		
Bidrag till anordnande af undervisningskurser i navigation för bohuslänske fiskare	2,250: —		
Till utförande af vattenståndsobservationer i vissa af landets vattendrag	4,000: —	387,350	—
Domänstyrelsen:			
Till arfvoden åt amanuenser och extra biträden å domänstyrelsens skogsafdelning	6,100: —		
» aflöning åt domänintendenter och för uppehållande af domängöromålen hos länsstyrelserna	43,200: —		
» resekostnader vid domänförvaltningen, *förslagsanslag*	40,585: —	89,885	—
Skogsinstitutet:			
Till beredande af ökade extra lärarekrafter vid skogsinstutet		5,000	—
Transport		869,775	—

		Kronor	ö.
Transport		**869,775**	—
Landtmäteristaten:			
Till bestridande af ökade kostnader för kopiering af i landtmäteristyrelsens arkiv förvarade kartor m. m., *förslagsanslag*		3,000	—
Vägunderhållet på landet:			
Till bestridande af statsverkets andel i kostnaden för vägdelningar, *förslagsanslag*		50,000	—
Diverse anslag:			
Till förekommande och hämmande af tuberkelsjukdomar hos nötkreaturen	45,000: —		
» understödjande af sådana myrutdikningar och vattenaftappningar, hvilkas ändamål är att minska frostländigheten för närliggande bygd	500,000: —		
» afdikningar å kronans skogar i de norrländska länen och i Kopparbergs län	150,000: —		
» reglering af flottleder i de norrländska länen äfvensom i Kopparbergs, Örebro och Västmanlands län	100,000: —		
» bidrag till bestridande af kostnaderna för uppehållande af skogsvårdsstyrelsernas verksamhet	60,000: —		
» skogsodlingens befrämjande	100,000: —		
» betäckande af åtskilliga af statskontoret förskottsvis bestridda utgifter	287,169: —	1,242,169	—
Summa		2,164,944	—

STOCKHOLM, ISAAC MARCUS' BOKTRYCKERI-AKTIEBOLAG, 1904.